

**T.C.**  
**ANKARA ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**İSLAM TARİHİ VE SANATLARI (TÜRK İSLAM EDEBİYATI)**  
**ANABİLİM DALI**

**HACI NÛREDDİN EFENDİ VE HÜSEYN'İN MAKTELİ**  
**ADLI ESERİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Eyüp AKDOĞAN**

Ankara-2017

**T.C.**  
**ANKARA ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**İSLAM TARİHİ VE SANATLARI (TÜRK İSLAM EDEBİYATI)**  
**ANABİLİM DALI**

**HACI NÛREDDİN EFENDİ VE HÜSEYN'İN MAKTELİ**  
**ADLI ESERİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Eyüp AKDOĞAN**

Tez Danışmanı  
**Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ**

Ankara-2017

T.C.  
ANKARA ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI(TÜRK İSLAM EDEBİYATI)  
ANABİLİM DALI

Eyüp AKDOĞAN

HACI NUREDDİN EFENDİ VE HÜSEYN'İN MAKTELİ  
ADLI ESERİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ

Tez Jürisi Üyeleri

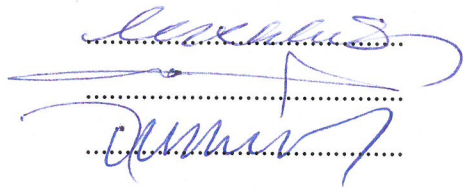
**Adı ve Soyadı**

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ (Danışman)

Doç. Dr. Abdülmecit İSLAMOĞLU

Doç. Dr. M. Kevser BAŞ

**İmzası**



Tez Sınavı Tarihi: 17/07/2017

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE


Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplayıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları anladığımı ve kaynağımı gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. 17/08/2017

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Eyüp AKDOĞAN

İmzası



## İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR.....	III
ÖNSÖZ.....	V
GİRİŞ.....	1
1. HACI NÜREDDİN EFENDİ'NİN YAŞADIĞI DÖNEMİN GENEL DURUMU .....	1
2. EDEBİYATIMIZDA MAKTEL-İ HÜSEYN YAZMA GELENEĞİ .....	7

### BİRİNCİ BÖLÜM

HACI NÜREDDİN EFENDİ'NİN HAYATI .....	10
1. Hayatı .....	10
1.1. Adı ve Mahlası .....	11
1.2. Doğum Tarihi, Yeri ve Vefatı .....	12
1.3. Ailesi .....	13
1.4. Mürşidi .....	13

### İKİNCİ BÖLÜM

HÜSEYN'İN MAKTELİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ .....	16
1. ESER HAKKINDA GENEL BİLGİLER .....	16
1.1. Eserin Adı .....	16
1.2. Eserin Yazıldığı Tarih .....	18
1.3. Eserin Yazılış Sebebi.....	18
1.4. Eserin Kaynakları .....	20
1.4.1. Kur'ân-ı Kerîm ve Hadîsler .....	20
1.4.2. Şahıs ve Eserler .....	26
2. ESERİN MUHTEVASI .....	27
2.1. Giriş Bölümü .....	27
2.2. Konunun İşlendiği Bölüm .....	28

2. 3. Sonuç Bölümü .....	39
<b>3. ESERİN ŞEKİL ÖZELİKLERİ .....</b>	<b>46</b>
3.1. Nazım Şekilleri .....	46
3.2. Vezin.....	47
3.3. Kafiye- Redif .....	48
3.4. Beyit Sayısı.....	54
<b>4. ESERİN, DİĞER MAKTEL-İ HÜSEYN'LERLE KARŞILAŞTIRILMASI .....</b>	<b>54</b>
4.1. Şekil.....	55
4.2. Muhteva.....	58
<b>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM</b>	
<b>HÜSEYN'İN MAKTELİ'NİN TENKİTLİ METNİ .....</b>	<b>69</b>
<b>1. METİN TESPİTİYLE ALAKALI HUSUSLAR .....</b>	<b>69</b>
1.1. Nüsha Tavsifleri .....	69
1.2.Nüshaların Değerlendirilmesi.....	71
1.3. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem .....	74
<b>SONUÇ.....</b>	<b>78</b>
<b>BİBLİYOGRAFYA.....</b>	<b>80</b>
<b>TENKİTLİ METİN.....</b>	<b>84</b>
<b>ÖZET .....</b>	<b>223</b>
<b>ABSTRACT .....</b>	<b>224</b>

## KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.md.	: Adı geçen madde
a.s.	: Aleyhi's-selâm
A.Ü.	: Ankara Üniversitesi
b.	: İbni / bin
Bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
c.c.	: Celle Celâluhu
D.İ.A.	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
E.A.T.	: Eski Anadolu Türkçesi
Ed.	: Editör
h.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazret-i
İ.Ü.E.F.	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
m.	: Milâdî
M.E. B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
ö.	: Ölümü
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Salla'llâhu aleyhi ve sellem
S.B.E.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
S.H.M.H.K.	: Sadberk Hanım Müzesi Halk Kütüphanesi
sy.	: Sayı

T.D.K. : Türk Dili Kurumu  
T.T.K. : Türk Tarih Kurumu  
Thk. : Tahkik eden  
vb. : Ve benzeri  
vd. : Ve diğerleri  
Yay. : Yayınları, Yayınevi  
Yaz. : Yazma





## ÖNSÖZ

İslam tarihinin en hüzünlü vakalarının başında zikredilen Kербela olayı, Müslüman toplumların edebiyatlarında işlenen önemli edebî temalardan biridir. Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in maruz kaldığı zulme halkın duyduğu sitemi şairler edebî eserlerinde dile getirmişlerdir. Türklerin İslam dinini kabul etmesiyle birlikte edebiyatları da İslami bir kimlik kazanmıştır. Bu edebiyat içinde de Hz. Peygamber ve Ehl-i Beyt'ine önemli bir yer ayrılmıştır. Dinî-Tasavvufî Edebiyat içinde öne çıkan türlerden biri de hiç şüphesiz Maktel-i Hüseyin'lerdir. İlk olarak Arap Edebiyatı'nda ortaya çıkan Maktel-i Hüseyin yazma geleneği, zamanla İran Edebiyatı'nda yaygınlık kazanmış ve daha sonra Türk Edebiyatı'nda bu türde önemli eserler kaleme alınmıştır.

Türk Edebiyatı'nda Maktel-i Hüseyin yazma geleneği, ilk olarak Yûsuf-ı Meddâh'a nispet edilen 763/1362 tarihinde telif edilen *Maktel-i Hüseyin*'i ile başlamış olup, Yahya b. Bahşi'nin *Maktel-i Hüseyin*'i ve Lamiî Çelebi'nin *Maktel-i Âl-i Resûl* adlı eserleriyle devam ederek 20.yüzyıla kadar bu türde birçok eser kaleme alınmıştır. Çalışmamızın temel konusu olan Hacı Nûreddîn Efendi'nin 940/1533-34 yılında telif ettiği *Hüseyin'in Makteli* de bu geleneğin önemli bir halkasını oluşturmaktadır.

Araştırma konusu olarak ele aldığımız bu çalışmada, eserin matbu nüshalarından yola çıkarak şairin hayatı ve eserinin mahiyeti hakkında bilgi veren çalışmalarda tespit edebildiğimiz eksiklikler incelemeye tabi tutulmuş ve bu eksikliklerin giderilmesi için çeşitli çözüm önerilerine yer verilmiştir. Daha sonra iki nüsha arasında beyit sayısı itibariyle en fazla, imla ve tertip hususiyetleri açısından en sağlam metne sahip olan M nüshası transkribe edilerek "*Hüseyin'in Makteli*"nin esas olmayan metni" oluşturulmuştur. Tenkitli metin için tespit edebildiğimiz iki nüsha birbiriyle karşılaştırılarak müellif nüshasına en yakın metin ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında şairin yaşadığı devrin genel durumu hakkında bilgi verilmiştir. Ardından "Edebiyatımızda Maktel-i

Hüseyin Yazma Geleneği” başlığı altında bu türün edebiyatımızdaki yeri ve önemi hakkında bilgi verildikten sonra edebiyatımızdaki Maktel-i Hüseyin’ler üzerinde yapılan çalışmalara da değinilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, Hacı Nüreddin Efendi’nin hayatı üzerinde durulmuştur. Bu bölüm biyografik kaynaklarda ve eserin “Sebeb-i Te’lif-i Kitâb” kısmında tespit edilen bilgilerle oluşturulmuştur. İkinci bölüm, çalışmamızın temel konusu olan *Hüseyin’in Makteli*’ne ayrılmıştır; öncelikle eserin adı, yazıldığı tarih ile eserin kaynaklarının içerdiği bilgiler verildi ve ardından eserin olay örgüsü meclisler halinde özet olarak aktarılmıştır. Eserin şekil ve tür özellikleri tenkitli metinden örnek beyitler verilerek açıklanmıştır. Daha sonra eser, türünde yazılmış diğer Maktel-i Hüseyin’lerle şekil ve muhteva açısından mukayese edilmiştir.

Son bölümde ise, “Hüseyin’in Makteli’nin Tenkitli Metni” başlığı altında taradığımız kaynaklar sonucunda tespit edebildiğimiz iki nüshası ayrıntılı olarak tavsif edilmeye çalışılmış, nüshalar karşılaştırılarak bazı farklılıklarına değinilmiştir. Akabinde tenkitli metnin oluşturulmasında takip edilen yöntem ve teknik özellikler hakkında bilgi verilmiştir.

Sonuç kısmında, çalışmamız esnasında ulaşılan bilgiler değerlendirilmiş, istifade edilen kaynaklar bibliyografya başlığı altında verilmiş; daha sonra eserin tenkitli metnine yer verilmiştir.

Konunun seçilmesinden itibaren beni yönlendiren, yardımlarını ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ’a şükranlarımı sunarım. Çalışmalarında doğrudan katkıları bulunan muhterem hocalarım Prof. Dr. Zülfikar GÜNGÖR ve Doç. Dr. Abdülmecit İSLAMOĞLU’na teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca değerli zamanlarını ayırarak bu konudaki bilgi ve tecrübelerini paylaşan Yrd. Doç. Dr. Kenan ÖZÇELİK hocama teşekkür ederim.

Eyüp AKDOĞAN

Ankara-2017

## GİRİŞ

### 1. HACI NÜREDDİN EFENDİ'NİN YAŞADIĞI DÖNEMİN GENEL DURUMU

#### Siyasî ve Sosyal Durum

Eserin “Sebeb-i Te’lif-i Kitâb” bölümündeki bilgilere dayanarak Hacı Nüreddin Efendi'nin 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olduğunu söylemek mümkündür. Şairin yaşadığı dönem Osmanlı'nın altın çağını yaşadığı yükselme dönemine denk gelir. Buna göre şair, yaşadığı dönem içerisinde Fatih Sultan Mehmed (1451-1481)<sup>1</sup>, II. Beyazıd (1481-1512)<sup>2</sup>, Yavuz Sultan Selim (1512-1520)<sup>3</sup> ve Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566)<sup>4</sup> olmak üzere dört padişahın devrini idrak etmiştir.

Fatih döneminde Balkanların fethedilmesi, Avrupa'ya yapılacak olan fetihleri kolaylaştırmıştır; Bosna, Sırbistan, Eflak, Boğdan, Kırım ve Mora alınmıştır. Aynı zamanda Trabzon Rum imparatorluğuna son verilerek (1461) Karadeniz Türk gölü haline getirmiştir.<sup>5</sup> Bu dönemde yapılmış olan fetih hareketleriyle Osmanlı devletinde yükselme dönemi başlamıştır.

Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethinden sonra burada iskan ve imar faaliyetlerine önem verilmiştir. İstanbul'daki Osmanlı devamlılığını sağlamak için Anadolu'dan Türk aileleri buraya yerleştirilmiştir.<sup>6</sup> Zamanla İstanbul'da Türk nüfusu çoğalmış ve böylece Osmanlı hakimiyeti güçlenmiştir.

Fatih Sultan Mehmed, kültürel-sosyal müesseselerle İstanbul'u süslemiş, caminin yanına zamanın hukuk ve İlahiyat fakülteleri sayılabilecek meşhur Sahn-ı Seman medreselerini ile bunun alt kademesi olan Tetimme medreselerini yaptırmıştır. Ticari ve iktisadi faaliyetleri artırmak için çalışılmış, sosyal hayatın gelişmesi için çaba

---

<sup>1</sup> Necdet Sakaoğlu, *Bu Mülkün Sultanları 36 Osmanlı Padişahı*, Oğlak Yay., İstanbul, 2004, s. 94.

<sup>2</sup> Sakaoğlu, *a.g.e.*, s.114.

<sup>3</sup> Sakaoğlu, *a.g.e.*, s.129.

<sup>4</sup> Sakaoğlu, *a.g.e.*, s.142.

<sup>5</sup> İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, T.T.K. Yay., Ankara, 2016, c. II, s. 55-56.

<sup>6</sup> Uzunçarşılı, *a.g.e.*, c. II, s. 153.

gösterilmiştir. İstanbul'un çeşitli semtlerinde cami, medrese, imaret, han, hamam, hastane, bedesten vb. eserler yaptırmıştır. Mimarisine dokunulmadan Ayasofya kilisesini restore edilip bir minare eklenmesiyle camiye dönüştürülmüştür.<sup>7</sup> Böylece ticari, sosyal ve mimari açıdan önemli ilerlemeler kaydedilmiş; İstanbul şehri cazip bir ticaret merkezi haline gelmiştir.

Fatih Sultan Mehmed devrinden sonra Beyazıd ve Cem Sultan arasında taht mücadelesi başlamıştır. İshak Paşa'nın yardımlarıyla tahta Beyazıd geçmiş, Cem Sultan ise önce Karamanlılara daha sonra Memlük devletine sığınmıştır.<sup>8</sup> Memlüklere sığınan Cem Sultan tahtı ele geçirmek için bir ordu hazırlayarak harekete geçmiştir. Ancak; başarılı olamayıp, ilk olarak Rodos Şövalyeleri ve Fransa'ya ardından Papa'ya sığınmıştır.

Taht mücadeleleri nedeniyle bu dönemde Osmanlı devletinde fetih hareketleri durmuş; devlet, ekonomik alanda büyük zarara uğramıştır. Cem Sultan olayı bir iç sorun iken zamanla bir dış sorun haline gelmiştir. Memlükler, Şövalyeler, Fransa ve Papalık Cem Sultanı kullanarak Osmanlı'nın iç işlerine karışmışlardır.

İspanya'da bulunan Beni Ahmer devleti Osmanlı'dan yardım talep etmiş fakat Cem Sultan olayı ve muhtelif sebeplerden dolayı yardım edilememiştir. 1492 yılında Beni Ahmer devletinin hakimiyeti sona ermiştir. Osmanlı, İspanya'daki Müslüman ve Yahudileri zulümden kurtarmak için sefer düzenlemiş, bunun sonucunda ordaki halkı Anadolu ve Afrika'ya yerleştirilmiştir.<sup>9</sup>

Sultan II. Beyazıd tahta iken şehzadeler arasında taht mücadeleleri baş göstermiştir. 1511 yılında Selim tahtı ele geçirmek için babası II. Beyazıd'e karşı ordu toplayıp muharebeye girişmiştir. Karıştıran Muharebesi denilen savaş sonunda Selim'in

---

<sup>7</sup> Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. II, s. 155-156.

<sup>8</sup> Bilgehan Pamuk vd., *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, Ed. Tufan Gündüz, Grafiker Yay., Ankara, 2012, s. 105-106.

<sup>9</sup> Uzunçarşılı, *a.g.e.*, c. II, s. 200.

kuvvetleri mağlubiyete uğramışlardır.<sup>10</sup> Selim'in mağlubiyeti sonrasında yeniçeriler İstanbul'da ayaklanarak birçok yeri yağmalamışlardır. Ayaklanma sonucunda hüküm ve nüfuzunu kaybeden II. Beyazıd, tahtı Sultan Selim'e bırakmak zorunda kalmıştır.

Yine bu dönemde Akkoyunlu devletini yıkarak Safevi devletini kuran Şah İsmail, Anadolu'da yaşayan Kızılbaşlara "Dai" ve "Halife" isimlerinde propagandacılar göndererek onları kendi hareketine çekmeye çalışmıştır. Böylece Anadolu ve Rumeli'de birçok isyan girişimi ortaya çıkmıştır.<sup>11</sup> Şah İsmail'in artan tahrikleri neticesinde Osmanlı idaresinde bulunan Kızılbaşlar arasında Şah Kulu isyanı ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı Yavuz Sultan Selim, İran seferine çıkmıştır. İki ordu arasında yapılan Çaldıran muharebesi sonucunda Şah İsmail yenilgiye uğratılmış ve Osmanlı'nın içişlerine yönelik zararlı faaliyetleri engellenmiştir.

Yavuz Sultan Selim, Memlükler üzerine de sefere çıkmış, iki devlet arasındaki Mercidabık ve Ridaniye savaşları sonucunda Memlükler yenilgiye uğratılmıştır. Mısır ve kutsal topraklar Osmanlı hakimiyetine girmiştir. Padişah Mısır'dan dönerken yanında kutsal emanetleri alarak İstanbul'a taşımıştır.<sup>12</sup> Memlük devletinin ortadan kalkması ve Yavuz Sultan Selim'in Abbasi halifesinden hilafeti de alması Osmanlı devletinin İslam alemi üzerindeki etkisini artırmış hatta İslam dünyasının lideri haline getirmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman, babasından sonra taht mücedelesine girmeden tek varis olarak devleti yönetmeye başlamıştır. Devletin başına geçtiğinde her şeyden önce babası Yavuz Sultan Selim'in sert icraatlarını düzeltmeye başlamıştır; çeşitli şehirlerde kendi rızaları dışında getirilen sanatkarların memleketlerine geri dönmelerini sağlamıştır. Osmanlı devleti ile İran arasındaki ipek ticareti yasağını serbest hale getirerek bu konuda yeni çözümleyici adımlar atmıştır.<sup>13</sup> Kanuni döneminde bu olumlu gelişmelerin

<sup>10</sup> Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. II, s. 153.

<sup>11</sup> Ayrıntılı bilgi için Bkz.: Uzunçarşılı, *a.g.e.*, c. II, s. 253-254.

<sup>12</sup> Pamuk vd., *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, s. 148-149.

<sup>13</sup> Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 307-309.

yanı sıra Canberdi Gazali, Hain Ahmed Paşa, Süğülün Koca, Zünnun Baba ve Kalenderoğlu isyanları ortaya çıkmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman, babası Selim'e nazaran daha çok Batı'ya önem vermiş ve birçok sefer düzenlemiştir.<sup>14</sup> Bu seferler sonucunda birçok yer feth edilmiştir.

### **Kültürel ve Edebî Hayat**

16. Yüzyıl, Osmanlı devletinin, siyasi- askeri yönde olduğu gibi kültürel-edebî yönden de en parlak dönemidir. Nihat Sâmî Banarlı, bu konuda şöyle demektedir: "Kültürel olarak fikir ve sanat hayatı, Osmanlı'nın siyasi, askeri ve medeni ihtişamına uygun bir şekilde gelişerek Osmanlı ülkesinde klasik bir edebiyat meydana getirmiştir."<sup>15</sup>Banarlı'nın ifade ettiği gibi siyasi başarılar, dönemin fikir, sanat ve edebiyat çevresini olumlu yönde etkilemiştir.

Bu asırda Osmanlı devleti, hemen hemen bütün İslam ve Türk dünyasının sevgisini ve hayranlığını kazanmış; dünya çapında bir huzur ve emniyet diyarı olarak görülmüştür. Dünyanın her köşesinden Osmanlı topraklarına gelenalim ve sanatkârlar da Osmanlı'daki ilim ve sanatın milletler arası bir değer ve şöhret kazanmasına vesile olmuşlardır.<sup>16</sup>

Bütün bu açıklamalar gösteriyor ki, 16. asırda Osmanlı'da ilim ve sanat toplum hayatının bütün alanlarına yayılmıştır. Sözelimi mimaride, nakkaşlıkta, musikide ve çeşitli ilim şubelerinde bu yayılmanın etkilerini görebiliyoruz. Bu kültür ve sanat muhitinin yetiştirdiği şahsiyetler arasında Mimar Sinan başta olmak üzere İbn-i Kemal (Kemal Paşaoğlu), Ebu's-Suûd, Kınalızâde gibi âlimler; Zâtî, Hayâlî, Rûhî, Taşlıcalı Yahya Bey ve Bâkî gibi şairler; Hoca Sadeddîn Efendi ve Gelibolulu Ali gibi tezkire yazarları başta gelmektedirler.<sup>17</sup>

<sup>14</sup> Pamuk vd., *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, s. 152-178.

<sup>15</sup> Nihad Sâmî Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, M.E.B. Yay., İstanbul, 1983, c. I, s. 557.

<sup>16</sup> Banarlı, *a.g.e.*, c. I, s. 557.

<sup>17</sup> Banarlı, *a.g.e.*, c. I, s. 558.

16.yüzyıldaki siyasi ve sosyal başarıların dil ve edebiyat noktasında da önemli sonuçları olmuştur. Klasik Türk Edebiyatı, 15. asırda özellikle Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethedip çağ kapatıp çağ açmasıyla birlikte dil, kültür ve sanat bakımından önemli gelişmeler göstermiştir; 16. asırda ise bu temeller üzerine yükselerek Osmanlı tarihinin en üst seviyesine ulaşmıştır. Bu dönemde ülkenin önemli şehir ve kasabalarında refah seviyesi yükselmiş; özellikle Rumeli'de büyük kültür merkezleri kurulmuştur. En uzak sınır şehirlerine kadar kurulan ilk mektepler, tekkeler ve medreseler vasıtasıyla İslâm dini ve Türk dili şehirlerdeki yerli halk arasında iyice yayılmıştır.<sup>18</sup>

15. asır edebiyat tarihi içinde bizzat kendileri de şair olan Fatih Sultan Mehmed ve II. Beyazıd, ilme ve şiire ilgi duydukları için çevrelerinde dönemin âlim ve şairlerini toplayarak kendilerine yakışır ölçüde sevgi ve saygıyla himaye ediyorlardı.<sup>19</sup> 15. asırdaki Osmanlı sultanları gibi 16. asırdaki padişahlar da, hem hükümdar hem de şairdirler.

Köprülü, bu dönemin kültürel ve edebî hayatı konusunda şu açıklamada bulunmuştur: "Memleketin büyük şehirlerinde Bağdat, Diyarbakır, Konya, Kastamonu, Bursa, Üsküp ve Edirne gibi eski kültür merkezlerinde her açıdan büyük bir gelişme kazanmıştır. Fakat; en büyük faaliyet merkezi olan İstanbul'da idi."<sup>20</sup> Çünkü; İstanbul hükümdarların, vezirlerin, büyük devlet adamlarının, aydınların ve şairlerin buluşma noktası konumundaydı.

Türk Edebiyatında, geçmiş asırdan beri büyük İran şairlerini örnek edinme zaruriyetindeki Türk şairleri, bu asırdan itibaren örneklerini artık kendi edebiyatlarında bulma imkanına kavuşmuşlardır.<sup>21</sup> Osmanlı lehçesi ise, diğer edebî Türk lehçelerini geride bırakarak büyük bir medeniyetin edebî ve kültürel lisansı haline gelmiştir.

<sup>18</sup> M. Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara, 2003, s. 389.

<sup>19</sup> Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, c. I, s. 564.

<sup>20</sup> Köprülü, *a.g.e.*, s. 392.

<sup>21</sup> Banarlı, *a.g.e.*, c. I, s. 561.

Osmanlı'nın Türk olmayan memleketlerinde yetişmiş aydın sınıf, idarede önemli mevki alabilmek için Türkçe öğreniyordu.<sup>22</sup> Bu uygulama, dilin toplum hayatındaki sürekliliğini sağlamıştır.

Köprülü, divan edebiyatı ve şiiri için “*bu asır bir ihtişam dönemi, bir altın çağı mesabesindedir,*”<sup>23</sup> şeklinde açıklamada bulunmuştur. Çeşitli nazım ve nesir türlerinin gelişmesinde önemli rol oynayan şairlerin çoğu, bu devre damgasını vurmuştur. Kaside ve gazel türlerinde Zâtî, Fuzûlî, Bâkî gibi şairler, bu devrin en büyük üstadları olarak yer edinmişlerdir. Kaside ve gazel dışında, daha birçok türün en iyi örneklerinin yine bu devirde verildiğini söylemek mümkündür.<sup>24</sup>

Bu asırdaki edebî nesir, 17. ve 18. yüzyıllardaki gibi ağır ve ağıdalı değildir. Ancak; geçen yüzyıldaki gelişmesini takip ederek zamanla daha süslü, daha sanatlı ve daha ağır bir şekil almıştır. 16. yüzyıl, nesir sahasında; tarih yazıcılığı, biyografik eserler, şuaara tezkireleri, şerhler, lugatlar ve diğer mensur eserlerin en iyi örneklerini verildiği bir dönem olarak tarihe geçmiştir.<sup>25</sup>

Sonuç olarak Hacı Nûreddîn Efendi'nin eserinin “Sebeb-i Te'lif-i Kitâb” bölümünde hayatına dair verdiği bilgilerde dönemin siyasi ve sosyal dokusunun etkilerini açık bir şekilde okumak mümkündür.

Şairin yaşadığı devrin genel durumu hakkında bilgiler aktarıldıktan sonra şimdi de Türk edebiyatında Maktel-i Hüseyin yazma geleneği ve edebiyatımızda bu konuda yapılan çalışmalara değineceğiz.

<sup>22</sup> Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s. 390.

<sup>23</sup> Bilal Kemikli vd., *Türk İslâm Edebiyatı*, Ed. Hasan Aksoy, Anadolu ÜniversitesiYay., Eskişehir, 2010, s. 138.

<sup>24</sup> Köprülü, *a.g.e.*, s. 394.

<sup>25</sup> Ayrıntılı bilgi Bkz.: Cihan Okuyucu vd., *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*, Kesit Yay., İstanbul, 2014, s. 57-71.



## 2. EDEBİYATIMIZDA MAKTEL-İ HÜSEYN YAZMA GELENEĞİ

Maktel, öldürmek manasına gelen قتل kökünden türemiş olup lügatte, “birinin katl olunduğu yer,”<sup>26</sup>veya “öldürülme zamanı, vahşice öldürme; ölümlere sebep olan büyük savaş”<sup>27</sup> gibi anlamlara gelmektedir. Maktel-i Hüseyin ifadesi ise, “Hz. Hüseyin’in Kerbela’da şehit edilmesiyle ilgili olarak yazılan manzum ve mensur eserlerin genel adı”<sup>28</sup> olarak tanımlanmaktadır. Maktel kelimesi, edebî terim anlamını İslâmiyet’le beraber kazanmıştır. Peygamber efendimiz(s.a.v.) devrinden başlayarak dinle alakalı mücadeleler ve çeşitli sebeplerle meydana çıkan olaylar, ahbâr, tarih ve ensâb kitapları adı altında çoğunlukla ayrı bölümler şeklinde maktel kelimesinin yerine kullanılmıştır.<sup>29</sup>

Emeviler tarafından, Peygamber efendimizin torunu Hz. Hüseyin ve akrabalarının 61/680 yılında Kerbela denilen mevkide şehit edilmesi İslam tarihinin en hüznü vakalarından biridir. Bu acıklı olay mersiyelere konu olmuş, halk arasında yeni eklemeler yapılarak yayılmıştır. İkl olarak kitaplarda çeşitli başlıklar altında yer alırken daha sonra ölümlerin niteliği ve niceliğinin çoğalmasıyla beraber *Maktel-i Hüseyin* adıyla müstakil eserler kaleme alınmaya başlanmıştır. Arap edebiyatında bu türden yazılan ilk eserlerin Maktelü’l-Hüseyin adıyla yazılmış olduğu görülmektedir. Türk edebiyatında yazılan maktellerin birçoğunun şekil ve muhteva açısından ana kaynağı konumunda olan Ebu Mihnef’in (ö. 157/773-74) eseri de “*Maktelü’l-Hüseyin*” şeklinde adlandırılmıştır.<sup>30</sup>

İlk olarak Arap edebiyatına konu olan Kerbela olayı, İslâmiyet’in yayılmasıyla beraber diğer Müslüman toplumlarının edebiyatlarında da yerini almıştır. Diğer edebiyatlarda olduğu gibi edebiyatımızda da Ehl-i Beyt’e duyulan derin sevgi ve

<sup>26</sup> Şemdeddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Kapı Yay., İstanbul, 2013, s. 1389.

<sup>27</sup> Şeyma Güngör, “Maktel” *D.İ.A.*, Ankara, 2003, c. XXVII, s. 455.

<sup>28</sup> Abdurrahman Güzel, *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yay., Ankara, 2014, bsk. 6, s. 429.

<sup>29</sup> Güngör, *a.g.md.*, c. XXVII, s. 455.

<sup>30</sup> Ayrıntılı bilgi için Bkz.: Şeyma Güngör, “Maktel-i Hüseyin” *D.İ.A.*, Ankara, 2003, c. XXVII, s. 456-457.

saygının göstergesi olarak zamanla halk arasında çok ilgi görmüş ve bu türde birçok eser yazılmıştır.

Türk edebiyatında Maktel-i Hüseyin yazma geleneği, ilk olarak Yûsuf-ı Meddâh'a nispet edilen 763/1362 tarihinde telif edilen *Maktel-i Hüseyin*'i ile başlamış olup, Yahya b. Bahşi'nin *Maktel-i Hüseyin*'i (905/1499), Lamiî Çelebi'nin *Maktel-i Âl-i Resûl*'i ve tenkitli metnini hazırladığımız Hacı Nüreddîn Efendi'nin 940/1533-34 tarihinde telif edilen *Hüseyin'in Makteli* ile devam ederek 20. yüzyıla kadar bu türden birçok eser telif edilmiştir.

Makteller hakkında bilinen ilk ilmi çalışma, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler* adıyla Abdülkadir Karahan'ın hazırladığı mezuniyet tezidir.<sup>31</sup> Günümüzde de mezkûr tür hakkında yapılan çalışmalar şunlardır: Edebiyatımızda bilinen ilk maktel olan Yûsuf-ı Meddâh'ın *Maktel-i Hüseyin*'i üzerine Kenan Özçelik, Yüksek lisans tezi<sup>32</sup> hazırlamıştır. Makteller konusunda başvurulabilecek önemli bir başka çalışma Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Sü'edâ*'sı üzerinde Şeyma Güngör'ün hazırladığı doktora tezidir.<sup>33</sup> Âşîkî'nin *Maktel-i Hüseyin*'i üzerine ise Özlem Demirel doktora tezi hazırlamıştır.<sup>34</sup> Kastamonulu Şâzî'nin maktelini önce Dursun Boztosun,<sup>35</sup> daha sonra Yaşar Türkay mezuniyet tezi,<sup>36</sup> Nurcan Özdal Güder ise doktora tezi<sup>37</sup> olarak hazırlamıştır. Lamiî Çelebi'nin makteli ise, İbrahim Boğalı tarafından mezuniyet tezi,<sup>38</sup> Harun Arslan tarafından da Yüksek lisans tezi<sup>39</sup> olarak çalışılmıştır. Elnure Azizova,

<sup>31</sup> Karahan, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1938-39.

<sup>32</sup> Kenan Özçelik, *Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ankara Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.

<sup>33</sup> Fuzûlî, *Hadikatü's-Sü'edâ*, Haz. Şeyma Güngör, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1987.

<sup>34</sup> Özlem Demirel, *Âşîkî'nin Maktel-i Hüseyin Üzerine Bir Dil İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi S.B.E., Doktora Tezi, İstanbul, 2007.

<sup>35</sup> Dursun Boztosun, *Kastamonulu Şâzî'nin Dâsîtân-ı Maktel-i Hüseyin'i(28b-57a) (Metin-İndeks)*, İ.Ü.E.F., Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1973.

<sup>36</sup> Yaşar Türkay, *Kastamonulu Şâzî'nin Dâsîtân-ı Maktel-i Hüseyin'i (1b-28-a)* İ.Ü.E.F., Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1974.

<sup>37</sup> Nurcan Öznel Güder, *Kastamonulu Şâzî'nin Dâsîtân-ı Maktel-i Hüseyin'i (İnceleme-Metin-Adlar Dizini)*, İstanbul Üniversitesi S.B.E., Doktora Tezi, İstanbul, 1997.

<sup>38</sup> İbrahim Boğalı, *Maktel-i Âl-i Resûl Lamiî Çelebi*, İ.Ü.E.F., Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1971.

<sup>39</sup> Harun Arslan, *Lamiî Çelebi'nin Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Resûl (Giriş-Metin-Sözlük-İnceleme- Adlar Dizini)*, İstanbul Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.

*Kerbela Vak'ası* adıyla<sup>40</sup> Nuray Orak Ören ise, *İslâm Tarih ve Geleneğinde Kerbelâ* adıyla yüksek lisans tezi<sup>41</sup> hazırlamıştır. Bünyamin Çağlayan *Kerbelâ Mersiyeleri* adıyla doktora tezi,<sup>42</sup> Gonca Öner ise, *Mersiyelerde Ölüm ile İlgili Benzetme ve Kullanımlar* adıyla yüksek lisan tezi<sup>43</sup> hazırlamıştır. Son olarak makteller konusunda en kapsamlı çalışma, Müslim Yılmaz'ın *Klasik Türk Edebiyatında Kerbelâ Hadisesi* adlı doktora tezidir.<sup>44</sup>

---

<sup>40</sup> Elnure Azizova, *Kerbelâ Vak'ası*, Marmara Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.  
<sup>41</sup> Nuray Orak Erören, *İslam Tarih ve Geleneğinde Kerbelâ*, Hacettepe Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.  
<sup>42</sup> Bünyamin Çağlayan, *Kerbelâ Mersiyeleri*, Gazi Üniversitesi S.B.E., Doktora Tezi, Ankara, 1997.  
<sup>43</sup> Gonca Öner, *Mersiyelerde Ölüm ile İlgili Benzetmeler ve Kullanımlar*, Sakarya Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2008.  
<sup>44</sup> Müslim Yılmaz, *Klasik Türk Edebiyatında Kerbelâ Hadisesi*, İstanbul Üniversitesi S.B.E., Doktora Tezi, İstanbul, 2016.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### HACI NÜREDDİN EFENDİ'NİN HAYATI

#### 1. Hayatı

Abdülkadir Karahan'ın “Halk arasında en çok rağbet görmüş, okunmuş ve yayılmış bulunan”<sup>45</sup> şeklinde nitelendirdiği maktelin şairi olan Hacı Nüreddin Efendi'nin hayatı hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Ancak iki yazma nüshadan meydana getirdiğimiz tenkitli metin çalışmamız bizi şairin hayatına dair yeni bilgilere ulaştırdı.

Bursalı Mehmed Tahir, şairin eseri olan *Hüseyin'in Makteli*'nin taş basması nüshasına dayanarak eserin genel şekil özellikleri hakkında açıklamada bulunmuş aynı zamanda şairin eserinin “Sebeb-i Te'lif-i Kitâb” bölümünde hayatına dair geçen bazı bilgiler vermiştir. Daha sonra maktelin başındaki birkaç beyti kaydetmiştir.<sup>46</sup> Ayrıca, Bursalı Mehmed Tahir, burada zikrettiği önemli bir bilgi ise şairi, “Peygamber evladı aşığı, bir zât” olarak nitelendirmektedir. Karahan ise, mezuniyet tezinde Hacı Nüreddin Efendi'nin eserinden yola çıkarak eserin şairi ile muhtevası hakkında bazı genel tespitlerde bulunmuştur.<sup>47</sup> Mukayeseli araştırmalarımız sonucunda Bursalı Mehmed Tahir ve Karahan'ın konumuzla alakalı verdikleri bilgilere dayanarak eserin iki yazma nüshasından habersiz oldukları görülmektedir. Abdülmecit İslamoğlu makalesinde ise, şairimiz olan Hacı Nüreddin Efendi'nin hayatı ve eserinin genel şekil özelliklerini ihtiva eden bilgiler vermiştir. Ardından eserin, bazı beyitleri Yûsuf-ı Meddâh'ın maktelindeki bazı beyitlerini karşılaştırarak bazı tespitlerde bulunmuştur.<sup>48</sup> Biz de şairin hayatına dair ulaştığımız bilgileri çeşitli başlıklar altında ortaya koymaya çalışacağız:

<sup>45</sup> Karahan, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler*, s. 23.

<sup>46</sup> Bursalı Mehmed Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri*, Haz. M.A. Yekta Saraç, TÜBA Yay. Ankara, 2016, c. II, s. 864.

<sup>47</sup> Karahan, *a.g.t.*, s. 23-27.

<sup>48</sup> Abdülmecit İslamoğlu, “Hacı Nüreddin Efendi ve Hüseyin'in Makteli Adlı Eseri”, Ed. Âlim Yıldız, *Çeşitli Yönleriyle Kербela*, Sivas, 2010, c. II., s. 17-42.

## 1.1. Adı ve Mahlası

Şairin adı, eserde “Hacı Nûreddîn” şeklinde üç yerde geçmektedir. Ancak şairin mahlasına dair herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Şairin adının geçtiği ilgili beyitler şunlardır:

İlāhī Hācı Nûreddīn faķīri

Yetiřdür fażluña sen ol haķīri (1729)<sup>49</sup>

Şefā’at eylesin Maħşer’de Aħmed

Aña dir Hācı Nûreddīn’e raħmet (1756)

Faķīr u Hācı Nûreddīn Ŧaťāyī

Tevvaķķu’ iden eltāf -ı ‘aťāyı (1962)

Tezkire ve biyografik içerikli eserlerde şairin adıyla alakalı “Nûreddîn”, Hacı Nûreddîn”, “Nûreddîn Efendi” ve “Hacı Nûreddîn Efendi” isimlerinde herhangi bir kayda rastlamadık. Ancak “Nûrî” şeklinde tezkire ve biyografik eserlerde şairimiz olabilecek iki şahısla karşılaştık. Bunlardan ilki hem Latîfi<sup>50</sup>’nin tezkiresi hem de Kınalızade Hasan Çelebi<sup>51</sup> tezkiresi, bu şahıs hakkında bilgi vermektedir. Adı geçen bu şahsın şairimizle yakın dönemde yaşamış olması ve Kastamonu’lu olması şairimizin hayatıyla uyuşmaktadır. Ancak Fatih Sultan Mehmed<sup>52</sup> döneminde vefat etmesi, şairimizin hayatına dâir eldeki bilgilere ters dűşmektedir.

<sup>49</sup> alışmamızda parantez içerisinde belirttiğimiz rakamlar maktelin tenkitli metindeki beyit numaralarını göstermektedir.

<sup>50</sup> Latîfi, *Tezkiretü’ş- Şu’arâ ve Tabsiratü’n- Nuzamâ (İnceleme-Metin)*, Haz. Rıdvan Canım, Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara, 2000, s. 549.

<sup>51</sup> Kınalızade Hasan Çelebi, *Tezkiretü’ş-Şu’arâ*, Haz. İbrahim Kutluk, T.T.K. Yay., Ankara, 1978. c. II, s. 1003.

Fatih Sultan Mehmet dönemi, 1451-1481 yılları arasındadır. Ancak şairimizin eserini 1533-34 tarihinde telif etmesi, kendisinin sonraki bir tarihte vefat ettiğini gösterir. Ayrıntılı bilgi için Bkz.: Sakaoğlu, *Bu Mülkün Sultanları 36 Osmanlı Padişahı*, s. 94.

Şairimiz HacıNüreddîn Efendi, olabilecek ikinci şahıs ise, Latîfi *Tezkiresinde* “Nûrî-i Kâtib” adıyla geçmektedir. Latîfi, *Tezkire*<sup>53</sup>sinde bahsi geçen bu şahısla ilgili “*Katipler zümresinden, kul asıllı bu devir şairlerinden olduğunu*” belirttikten sonra şairin şiir, nesir, tarih ve muammada başarılı biri olduğunu kaydetmiştir. Bu bilgiye yer verdikten sonra şaire ait birkaç beyte de yer vermiştir.<sup>54</sup> Zikredilen bu bilgiler şairimiz olan Hacı Nüreddîn Efendi’nin hayatıyla alakalı bilgilerle uyumaktadır; şairimizle aynı dönemde yaşamış olması ve katipler zümresinden<sup>55</sup>yer alması söz konusu kişinin şairimiz olan Hacı Nüreddîn Efendi’nin kendisi olması ihtimalini yükseltmektedir.

Eserin Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi yazma katalog kaydında<sup>56</sup>şairin adı, “Nüreddîn Tâţâbî” şeklinde kaydedilmiştir. İlgili nüshada geçen bir beyitte müstensih sehven “y” harfi yazılacağına “b” harfi şeklinde yazdığı için “Tâţâbî” olarak kaydedilmiş olduğu aşikardır. Çünkü; imlâ ve tertip hususiyetleri açısından daha sağlam olan eserin Milli Kütüphane nüshasında doğru şekli olan “Tâţâyî” olarak kaydedilmiştir.<sup>57</sup>

## 1.2. Doğum Tarihi, Yeri ve Vefatı

İncelediğimiz kaynaklarda Hacı Nüreddîn Efendi’nin doğum ve ölüm tarihi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadık. Şairin doğum yeri hakkında ise, tenkitli

<sup>53</sup> Latîfi, *Tezkire’ş-Şu’ara ve Tabsiratü’n- Nuzamâ (inceleme- Metin)*, s. 550.

<sup>54</sup> Söz konusu beyitler şunlardır:

Cevcevinde aleme sultan olur berraşlar  
Hey ne Sultan belki cana can olur berraşlar

Nem kaparlar oddan amma gözlesen hatırların  
Yoluna canlar verip kurban olur berraşlar

Otunun kengerliğinden söyleme tınma şakin  
Kim o demde âteş-i süzân olur berrâşlar

Diğer beyitleri için Bkz.: Latîfi, *a.g.e.*, s. 550.

<sup>55</sup> Hacı Nüreddîn Efendi’nin imam-hatiplik yaptığına dair ilgili beyit için Bkz.: 1874.beyit

<sup>56</sup> Bkz.: S.H.M.H.K. Yaz.194 numaralı katalog kaydında kaydedilmiştir.

<sup>57</sup> İlgili beyit için Bkz.: 1962. Beyit.

metin çalışmamızın yazma nüshalarda bulunan ilgili beytinde, kendisinin Kastamonu'nun “Daday”<sup>58</sup> ilçesinden olduğunu açıkça belirtmiştir:

Faķır u Hācı Nūreddīn Taţāyī

Tevvaķķu' iden elţāf -ı 'aţāyı (1962)

### 1.3. Ailesi

İncelediğimiz kaynaklarda şairin ailesiyle ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamadık. Şair eserinde aile fertlerinden sadece annesinden bahseder. İlgili beyitte annesinin ismini zikretmeden onu över; annesinden ayna gibi temiz kalbi olan, sâliha bir zât olarak söz etmektedir. Söz konusu beyit aşağıda yer almaktadır:

Daĥi hem vālidem bir şāliĥa zāt

Var idi ķalb-i şāfi mişl-i mir'āt (1910)

### 1.4. Mürşidi

Şairimiz, eserinin “Sebeb-i Te'lif-i Kitâb” bölümünde mürşidinin Lârende şehrinde yaşadığını ve adının da Cemal olduğunu belirtir. “Şeyhimiz” olarak nitelendirdiği Lârendeli Cemâl'den övgüyle bahseder; onun dünyada benzeri olmayan, zâhir ve bâtın ilimlere vâkıf, takvâ sahibi bir zât olduğunu ifade eder (1872-1873).

Var idi şeyĥimüz mürşid-i kâmil

Ķamuya luţf-ı 'ām iĥsân-i şamil (1871)

Cemâl'dür ismi hem Lârende şehri

Nazîri yok arasañ cümle dehri (1874)

Şairimizin içinde bulunduğu durumdan onun mürşidinin yüce himmetiyle kurtulmuş; onu “gam denizi”nden çekip çıkarmıştır. Şair, iki yıl dört ay zindanda

---

<sup>58</sup>Daday, Kastamonu ilinin kuzeybatısında yer alan bir ilçe.

kaldıktan sonra mürşidi tarafından ücreti olan “sad dinar” ödenerek esaretten kurtarılmıştır.

Bu bilgilerin yanı sıra şair eserinin “Sebeb-i Te’lif-i Kitâb” bölümünde Hacca gidişini, esir düşüşünü, Dil denilen yerde imam-hatiplik yaptığını ve dönemin sultanının Rodos adasını feth ettiğini kaydeder. Söz konusu bilgileri özet olarak şöyle aktarabiliriz:

Hacı Nûreddî Efendi ve beraberindekiler, Hacca gitmek için gemiyle Mısır’a geçerken bir korsan gemisi tarafından saldırıya uğramışlardır. Korsanlarla savaşmaya başlamışlar; yapılan mücadelede yenilmişler ve kafir topluluğuna esir düşmüşlerdir. Hacı Nûreddîn Efendi ve beraberindekileri Rodos Adası’na götürmüşlerdir (1849-1854). Şair, esir olduğu zaman zarfında kendilerini her zaman çok ağır işlerde çalıştırdıklarını, eziyet çekti olduklarını ve zor şartlar altında hayatlarını sürdürdüklerini kaydeder (1860-1869). Yine Nûreddîn Efendi’nin hayatına dâir eserinde verdiği bir başka bilgi ise özetle şöyledir: Mezarı Dil’de bulunan Hersekzâde Ahmed Paşa<sup>59</sup> (1882) kendisini Dil’e getirmiş ve orada inşa ettiği Cami’de<sup>60</sup> imam-hatiplik yaptırmıştır.

---

<sup>59</sup> Hersekzâde Ahmet Paşa, 1459’da Herseg-Novi’de (kastel Nuova) doğdu. Asıl adı Stjepan’dır. Güneydoğu Bosna hâkimi “Herceg” (dük) ünvanıyla anılan Stjepan Vukčić-Kosača’nın küçük oğludur. Fâtih Sultan Mehmed’in Bosna’yı aldıktan (1463) sonra hâkimin ünvanı dolayısıyla Hercegovina (Hersek) diye adlandırılan Güneydoğu Bosna’ya kuvvet gönderince Dük Stjepan Osmanlılar’a itaat etmek zorunda kalmış, bu arada oğlu Stjepan da rehin olarak Osmanlı sarayına götürülmüştür. Baba Stjepan’ın 1466’da ölümü üzerine oğulları Vladislav ile Vlatko arasında başlayan mücadeleden faydalanarak Hersek tamamıyla Osmanlı topraklarına katıldığında küçük yaşta Stjepan saray hizmetine alındı. Kendisine Ahmed adı verildi ve babasının ünvanı dolayısıyla ailesi Hercegović olarak bilindiğinden o da Hersekzâde diye anılmaya başlandı. Fatih’in sevgisini ve güvenini kazanan Hersekzâde Ahmed sarayda çeşitli hizmetlerde bulundu ve mîrâlemlîğine kadar yükseldi. Ahmed paşa, Fatih Sultan Mehmed’in vefatından sonra 1481’de Hüdâvendigâr sancağına tayin edildi ve Cem hadisesinde Beyezid’in yanında yer aldı. Ardından Anadolu Beylerbeyliğine getirildi. Bu görevi sırasında Beyezid’in kızı Hundi hatun ile evlendi, Fatih Sultan Mehmed, 2. Beyezid ve Yavuz Sultan Selim dönemlerinde yaşayan Ahmed Paşa miralemlik, sancak beyliği, Anadolu beylerbeyliği Kaptan-ı deryalık ve vezirlik gibi görevlerden sonra veziriazamlığa kadar yükselmiştir. Hersekzâde, 9 Cemâziyelâhir 923’te (29 Haziran 1517) Kahire’den ayrılan, Dulkadir vilayeti(Maraş) sınırlarına ulaştığında Kızılçöl mevkiinde 2 Recep 923’te (21 Haziran 1517) vefat etti. Hersekzâde Ahmet Paşa hakkında daha geniş bilgi için Bkz.: Şerafettin Turan, “Hersekzâde Ahmed Paşa” *D.İ.A.*, İstanbul, 1998, c. XXVII, s. 235-237.

<sup>60</sup> İzmit körfezi kıyısında Karamürsel ile Yalova arasında bulunan ve aslında küçük bir külliyyeye ait olan cami, 15.yüzyılın sonu ile 16. Yüzyılın başında 2. Beyezid ve 1. Selim devri veziriazamlarından Hersekzâde Ahmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Hersekzâde Ahmed Paşa Camii ve türbesi hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz.: Semavi Eyice, “Hersekzâde Ahmed Paşa Camii ve Türbesi” *D.İ.A.*, İstanbul, 1998, c. XXVII, s. 238-239.



Şair, eserinde Dil<sup>61</sup>'den övgüyle bahseder; gerçek güzelliği orada bulduğunu, muradına orada erdiğini, Allah dostlarının sohbetinde bulunduğunu ve benzeri olmayan güzel hediyeleri bu beldede gördüğünü dile getirmiştir (1886-1890).

Hacı Nûreddîn Efendi'nin eserinde zikrettiği bir başka bilgi ise Rodos Adası'nın Kanuni Sultan Süleyman tarafından feth edildiğidir.<sup>62</sup> Aşağıdaki beyitlerde şu şekilde geçmektedir:

Rodos dirler adına bir cezîre

Cihânda Dūzah'a oldur nazîre (1855)

Ki anı fetḥ idüpdür Hân Süleymân

'Adâlet tahtına Sulṭân Süleymân (1856)

Şair ileriki beyitlerde ise, Kanuni Sultan Süleyman'ın şehrin kalesini yıkıp dağıttığını, putlarının tamamını ateşte yaktığını, esirleri suç gamından kurtarıp yeryüzünde kötülüğü yok ettiğini ifade etmektedir. Daha sonra şair, Kanuni'nin saltanatının daim olması için dua eder (1857-1859).

Tezkire ve biyografi içerikli kaynaklarda yaptığımız araştırmalar neticesinde Hacı Nûreddîn Efendi'nin *Hüseyn'nin Makteli* dışında başka eserine ulaşamadık. Çalışmamızın konusu olan *Hüseyn'in Makteli* adlı eseri ikinci bölümde ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğiz.

<sup>61</sup> "Dil" günümüz "Dilovası" olarak geçen mevkidir.

<sup>62</sup> Rodos'un Fethi, Kanunî Sultan Süleyman döneminde 1522'de gerçekleşmiştir. Ayrıntılı bilgi için Bkz.: Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. II, s. 313-315. Buna dayanarak Hacı Nûreddîn Efendi'nin Rodos adasındaki esaretlik hayatının, 1522'den önceki bir döneme denk geldiği anlaşılmaktadır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### HÜSEYN'İN MAKTELİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

#### 1. ESER HAKKINDA GENEL BİLGİLER

##### 1.1. Eserin Adı

Hacı Nüreddîn Efendi'nin makteli 1285/1868-69'dayılından itibaren taş basması olarak “*Vak'a-i Kerbelâ*” başlığıyla farklı senelerde olmak üzere birçok kere basılmıştır.<sup>63</sup> Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi nüshasında eserin adı kaydedilmemiştir. Ancak eserin katalog kaydında “Eser, 1285'te taş basması olarak *Vaka-ı Kerbela* ismiyle tab' olunmuştur.”<sup>64</sup> şeklinde malumat verilmiştir. Buna dayanarak matbu nüshalarda geçen “*Vak'a-i Kerbelâ*” başlığının eserin asıl adı olmadığını söylemek mümkündür.

Eserin adı, Milli Kütüphane yazma nüshasında “*Hâzâ Kitâb-ı Maktel-i Şah Hüseyin*” şeklinde kaydedilmiştir.<sup>65</sup> Bursalı Mehmed Tahir, eserin adının “*Maktel-i Hüseyin*” şeklinde olduğunu tespit etmiş ve eserin birkaç yerinde maktelin adının “*Maktel-i Hüseyin*” şeklinde olduğuna işaret etmiştir.<sup>66</sup>

Bu itibarla Türk edebiyatında yazılan birçok maktel için söz konusu olan eser adındaki belirsizlik sorunu, Hacı Nüreddîn Efendi'nin eseri için de geçerlidir. Şair, eserinin bazı beyitlerinde “*Maktel Hüseyin*” bazı beyitlerinde ise, “*Hüseyin'ün Makteli*” şeklinde zikretmiştir. Dolayısıyla şairin, hem vezin gereği hem de anlatılan olaya dikkat çekmek için bazen “*Hüseyin'in Makteli*”, bazen de izafet terkibi kullanmadan “*Maktel Hüseyin*”<sup>67</sup> şeklinde kullandığını söylemek mümkündür.

<sup>63</sup> 1300, 1303, 1304, 1309, 1324, 1329, 1341 ve ayrıca bir tarihsiz olmak üzere eser, birçok baskı yapılmıştır. Eser, İstanbul Vefa'da Dikici Hanında bulunan Tefik Efendi Matbaasında basılmıştır.

<sup>64</sup> Ayrıntılı bilgi için nüshanın katalog kaydına Bkz.: S.H.M.H.K. Yaz.194.

<sup>65</sup> Eserin Milli Kütüphane 06 Mil Yz 992 numarada kayıtlı nüshasının ilk varağında kırmızı kalemle “*Hâzâ Kitâb-ı Maktel-i Şah Hüseyin Radyallâhu Anhu*” yazmaktadır.

<sup>66</sup> Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri* (I-III), c. II, s. 436.

<sup>67</sup> Şair, eserin yazma nüshalarındaki ilgili beyitlerde “*Maktel-i Hüseyin*” olarak yazılması gerekirken vezin gereği “*Maktel Hüseyin*” şeklinde yazmıştır.

Hacı Nûreddîn Efendi'nin eser adının “Maktel Hüseyin” şeklinde geçen beyitler şunlardır:

Muṣṭafâ'ya hoş şalevât virelüm

Başlayup *Maḳtel Hüseyin*'e girelüm (732)

Baña *Maktel Hüseyin*'i didi anlar

Hemân-dem şehd ü şekker yidi anlar (1917)

Eser adının “Hüseyin'in Makteli” olarak geçen beyitler ise şunlardır:

*Hüseyin'ün maḳteli* 'âlemde çoḳdur

Ve illâ hîç bunuñ mânendi yoḳdur (1846)

*Hüseyin'ün Maḳtel* 'i dinildi anca

Velî açılmadı bu resme ḡonca (1760)<sup>68</sup>

Bu beyit eserin taş basması nüshasında ise, şu şekilde kaydedilmiştir:

*Hüseyin'in Maḳteli* didim buna ad

Velî açılmadı bu resme bir ad (1595)

Abdülmecit İslamoḡlu, Hacı Nûreddîn Efendi hakkındaki makalesinde yukarıdaki beyitle (1595) alakalı olarak “*Şair birinci mısrada “Maktel-i Hüseyin” tamlamasının Türkçe ifade ediliş tarzını kullanmış; ikinci mısrada ise bu şekilde bir adlandırmanın şimdiye kadar yapılmadığını söyleyerek eserin isim itibariyle orijinalliḡine dikkat çekmek istemiştir. Eserin bazı beyitlerinde geçen “Maktel-i*

<sup>68</sup> Hüseyin'ün Makteli adlandırması için diğer beyitlere Bkz.: 1846 ve 1953. Beyitler.

*Hüseyin*” ifadesi ise, bu türe işaret etmektedir.”<sup>69</sup> şeklinde açıklamada bulunmuştur. Abdülkadir Karahan ise, yukarıdaki beyite dayanarak eser adının “Hüseyin’in Makteli” şeklinde olması gerektiğini söylemiştir. Sonuç olarak Karahan ve İslamoğlu’nun da belirttikleri gibi şairin yukardaki beyitte açık bir şekilde ifade ettiği üzere eserin adının, “Hüseyin’in Makteli” şeklinde tespit edilmesi uygun olacaktır.

## 1.2. Eserin Yazıldığı Tarih

Hacı Nûreddin Efendi, Hüseyin’in Makteli’nin yazdığı tarihi, eserin 1758. Beyitinde “huve hayrun ve ebkâ” şeklinde belirtmektedir. Buna göre maktelin yazılış tarihi bu ibarenin ebced hesabıyla karşılığı olan 940/1533-34 yılına tekabül eder.

Çün oldı bu me’ânî şehd-i ahlâ

Dinür târih *huve hayrun ve ebkâ* ( خَيْرٌ وَأَبْهَو )

## 1.3. Eserin Yazılış Sebebi

Şair, maktelinin yazılış sebebini “Sebeb-i Te’lif-i Kitâb” bölümünde vermektedir. Şair, mürşidi sayesinde esaretten kurtulduktan sonra Dil denilen yerde imam-hatiplik yapmıştır. O, gerçek muradına Dil’de erdiğini, hayatın iksirini burada bulduğunu söyler. Burada derin tefekküre dalar; aldatıcı dünyayı bırakıp ebedi hayat için çalışmak, bu yolda canını vermek ve Seyyidlerin Efendisi’nin hizmetçisi olmak istediğini ifade eder. Bu dünyanın geçiciliğine vurgu yaparak toplanılan mal ve mülkünü er ya da geç insanı terk edeceğini ve kendisinin de bütün varlığının elden gideceğini düşündüğü bir zamanda dünyada hoş bir yadigâr bırakmak istemektedir (1887-1890).

Benüm de gider elden çünkü varım

Cihânda kalsa bir hoş yadigârım (1909)

<sup>69</sup> İslamoğlu, “Hacı Nûreddin Efendi ve Hüseyin’in Makteli Adlı Eseri”, c. II, s. 21.

Şair, Allah yolunda sıkıntılar çekip hayırlar elde etmek ve Allah'ın rızasına ulaştıracak bu hayırlı işi yapmak istemektedir. Bunun için de rical-i gaybdan yardım ister ve kendisine Allah'ın rızasına ulaştıracak olan Hüseyin'in Makteli'ni yazması için kendisine haber verilir (1915-1917). Şairin gönlüne Seyyidlerin Efendisi'nin sevgisi düşer; bu sevgi sayesinde, dili açılmış ve inci misali güzel sözleri, denizin derinliklerinden çıkarabilmiştir.

Baňa Maktel Hüseyn'i didi anlar

Hemân-dem şehd ü şekker yidi anlar (1917)

Beni çünkim 'aceb sevdāya şaldı

Dilim ğavvāş olup deryāya daldı (1922)

Şair, aşağıdaki beyitte ise Hz. Hüseyin'i yad etmek için bu kitabı yazdığını söyler:

Bu kıandan kim Hüseyn'i yād idem ben

Anuñ-çün bir kitāb bünyād idem ben (1944)

Şair, başka bir beyitte ise, Hz. Süleyman (a.s.) ve karınca kıssasına telmihte bulunmuştur. Kendisinin sözünün de buna benzer olduğunu söyleyerek bu değersiz hediye (kitabı) Hz. Hüseyin'e ithaf eder:

Umaram ide maqbülkılmaya red

Bu ednā tuhfemi ol nesl-i Aḥmed (1954)

## 1.4. Eserin Kaynakları

### 1.4.1. Kur'ân-ı Kerîm ve Hadîsler

Dinî Tasavvufî Türk Edebiyatının temel referansını İslamî kaynaklar oluşturmaktadır.<sup>70</sup> Bu kaynaklar, şairlerimizin en önemli ilham kaynağı olmuştur. Şairler, şiirlerinde âyet ve hadîslere telmih ve iktibas yoluyla yer vermişlerdir. İktibas ise, “*ödünç alma, bir kelimeyi bir düşünceyi tam, yarım veya mânâsı ile alıp aktarmadır.*”<sup>71</sup> Kullanılan iktibasların temel malzemesini âyet ve hadîsler meydana getirir. Hacı Nûreddîn Efendi'nin eserinde de hâkim olan kaynaklar âyet ve hadîslerdir.

#### Âyetler

Kur'ân-ı Kerim, Türklerin İslâm dinini kabul etmesiyle beraber edebiyatımızın belli başlı kaynakları arasında yerini almıştır. Kur'ân-ı Kerîm'in getirdiği esaslarla yeni eserler kaleme alınmış, çeşitli edebi sanatlarla âyetler, eserlerin muhtevasına dahil olmuştur.<sup>72</sup> Hacı Nûreddîn Efendi de eserinde âyetleri tam, yarım ve manen iktibaslar yoluyla kullanmıştır. Bazen de âyetin manasını ihtiva eden temel kavramları koruyarak beyitlerde işlemiştir. Nûreddîn Efendi'nin eserinde zikredilen âyetler şu şekildedir:

- “**Raḥmeten li'l-‘Âlemîn**”

Baḥr-ı fazluñ mevc urup taşdı hemîn

Ol Muḥammed *Raḥmeten li'l-‘Âlemîn* (16)

Şair, yukarıdaki beyitte Kur'ân-ı Kerîm'den iktibas yoluyla almış olduğu “Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik (وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ)”<sup>73</sup> âyetine telmihte bulunmuştur.

<sup>70</sup>Abdurrahman Güzel, *Dinî- Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yay., Ankara, 2014, s.60.

<sup>71</sup> İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yay., İstanbul, 2004, s.228.

<sup>72</sup> Bkz.: Zülfikar Güngör, “Türk-İslam Edebiyatının Kaynağı Olarak Kur'an-ı Kerim”, I. Kur'an Sempozyumu, *İslamî İlimler Dergisi*, 2007, s.s. 178-188.

<sup>73</sup> Enbiya, 21/107.

- “Ve’l-leyli”, “ve’d-duhâ”

Ahmed ü Maħmūd u Yasīn ü Tāhā

Şaçı ve ’l-leyli cemāli ve ’d-duhā (17)

Yukarıdaki beyitte, “Ve dindiği zaman o geceye ki, (سَجَبَاذَاوَاللَّيْلِ)”<sup>74</sup>beyitin devamında ise, “kuşluk vaktine and olsun (وَالضُّحَى)”<sup>75</sup>“And olsun o duhaya. – Duha diye bilinenkuşluk vaktine. Bu zaman, güneşin parlayıp yükselmeye başladığı gündüzün geçtiği zamandır.”<sup>76</sup>

Şair, Duha sûresinin birinci ayetinde geçen kuşluk vakti anlamına gelen “duha” ve ikinci ayette geçen gece anlamına gelen “leyl” kelimelerini tezatlı kullanmıştır. Kuşluk vakti aydınlığı, sevgilinin yüzünü temsil eder. Saçlar da yüzün güzelliğini örttüğü için karanlığı temsil eder.<sup>77</sup>

- “Şarāben şahūr”

Cennet içinde şarāben şahūr

İçirürler saña anda çokşhurī (1152)

Şair, yukarıdaki beyitte iktibas yoluyla “Üstlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süsleneceklerdir. Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir. (عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَخُلُوعًا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَاءَهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا )”<sup>78</sup> ayetine işaret etmiştir.

- “El- ħukmu li’llāhi’l-Celīl”

Kim var ise ger keşir ü ger ħalīl

Didiler el- ħukmu li’llāhi’l-Celīl (1582)

<sup>74</sup> Duhâ, 93/2.

<sup>75</sup> Duhâ, 93/1.

<sup>76</sup> Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, Şura- Çelik Yay., İstanbul, 1993, c. 8, s. 498.

<sup>77</sup> Ali Öztürk, *16.Yüzyıl Halveti Şiirinde Din ve Tasavvuf*, A.Ü.S.B.E., Doktora Tezi, Ankara, 2003, s. 255.

<sup>78</sup> İnsan, 76/21.

Şair, yukarıdaki beyitte “el- hıkmü li’llâhi’l-Celîl” şeklindeiktibas yoluyla “Siz Allah’ı bırakıp; sadece sizin atalarınızın taktığı isimlere (düzmece ilâhlara) tapıyorsunuz. Allah, onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Hüküm ancak Allah’a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir. İşte en doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”<sup>79</sup> ayetine telmihte bulunmuştur.

- “kün fe-yekun”

Şair, aşağıdaki beyitte “kün fe-kan” şeklinde iktibas yoluyla zikredilen, “Bir şeyi dilediği zaman, O’nun buyruğu sadece “ol” demektir. O da hemen oluverir ( *إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ* )<sup>80</sup> ayetine değinmiştir.

Münezzehsin zamān-ile mekāndan

Yaratduñ cümle şey’i *kün fe-kandan* (1694)

- “huve hayrun veebkā”

Çün oldu bu me’ānī şehd-i ahlā

Dinür târih *huve hayrun veebkā* (1758)

Yukardaki beyitte iktibas yoluyla zikredilen, “Ve ahiret daha hayırlı ve süreklidir ( *وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى* )<sup>81</sup> ayetidir.

- “ecrun ğayru memnun”

Nesāyih sözleri hep dürr-i meknūn

Ṭutanlar bula *ecrun ğayru memnun* (1761)

Şair, yukarıdaki beyitte, “Yalnız iman edip de sâlih(sevaplı) amel (ve hareket)lerde bulunanlar hariçtir. Çünkü onlar için ardı arkası kesilmez bir mükâfat

<sup>79</sup> Yûsuf, 12/40.

<sup>80</sup> Yâsîn, 36/82.

<sup>81</sup> A’la, 87/17.



vardır. (إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ)<sup>82</sup> ayetini iktibas yoluyla zikretmiştir.

- “Levh ü Kalem”

Levh kelimesi, “Levh-i Mahfûz” anlamına gelirken kalem ise, “buraya yazan kalem” demektir. Levh-ı Mahfûz ise, “Allah(c.c.) tarafından taktir edilen şeylerin yazılı bulunduğu mânevî levha, ilâhi ilim.”<sup>83</sup>manasına gelmektedir.

Hağ yaradandan berü *Levhü Kalem*

Böyle kimse çekmedi zulm u elem (1481)

Yukarıdaki beyitte iktibas yoluyla “(Onun aslı) Levh-i Mahfûz’dadır. (Allah(c.c.)’ın bilgisinin tespit edildiği, bütün varlıkların esasını içine alan mahiyeti bilinmez, korunmuş bir Levha’dır.) (فِي لَوْحٍ مَّخْفُوظٍ)<sup>84</sup>ayetini kullanmıştır.

**Manen iktibaslar:**

Şair, aşağıda verilen beyitlerde bazı ayetlerden manen iktibas yoluyla istifade etmiştir.

Vire Hağ emri-le emvâta hayât

Kıldı zâhir nice dürlü mu’cizât (24)

Şair, yukarıdaki beyitte iktibas yoluyla “İşte şimdi bak, Allah(c.c.)’ın rahmetinin eserlerine! Yeri, ölümünden sonra nasıl diriltiyor? Şüphesiz ki O, ölüleri de diriltecektir. O her şeye kâdirdir”<sup>85</sup>ayetini kullanmıştır.

Her ne kim var dünyâda ins ü peri

Cümlesinüñ oldurur peygamberi(27)

---

<sup>82</sup> Tin, 95/6.

<sup>83</sup> Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 112.

<sup>84</sup> Burûc, 85/22.

<sup>85</sup> Rum, 30/50.

Şair, yukarıdaki beyitte ise iktibas yoluyla “Ey Muhammed!) biz seni âlemlere ancak bir rahmet olarak gönderdik”<sup>86</sup> ayetine telmihte bulunmuştur.

Anda kim rûz-i kıyâmet olısar

Her kişi mahşer yerine geliser (566)

Şair, bu beyitte ise şu iki ayeti iktibas yoluyla kullanmıştır: “(Ey Resûlüm!) Sana: “Onun gelip çatması ne zaman?” diye, (kıyamet) saat(in)den soruyorlar. De ki: “Onun ilmi ancak Rabbimin yanındadır. Onun vaktini On’dan başkası açıklayamaz. O(kıyamet vakti), göklere de yere de ağır gelmiştir. O size ancak ansızın gelecektir.” Sanki sen kesin biliyormuşsun gibi, onu sana soruyorlar. De ki: “Onun ilmi ancak Allah’ın yanındadır; fakat insanların çoğu (böyle olduğunu) bilmezler.”<sup>87</sup> “De ki: Size Allah(c.c.) hayat veriyor, sonra sizi O öldürecek. Nihayet sizi, hakkında hiç şüphe olmayan kıyamet günü O bir araya toplayacaktır. Fakat insanların çoğu bilmezler.”<sup>88</sup>

Şair, aşağıdaki beyitte ise:

Seni ol Yaradan bir kaçre âbdan

Ezel aşluñı var iden türâbdan (1656)

“Sizi (atanız Âdem’i) topraktan, sonra (ayrı ayrı) sizi bir meni(deki sperma)dan, sonra alakadan yaratan; sonra bir bebek olarak (sizi dünyaya) çıkaran, sonra yiğitlik çağınıza eresiniz, sonra da ihtiyarlar olasınız diye yaşatan O’dur. İçinizden kimine de (yiğitlik ve ihtiyarlık çağından) önce ölüm geli(p çata)r. Kiminizin ömrü (belli) bir

---

<sup>86</sup> Enbiya, 21/107.

<sup>87</sup> A’râf, 7/187.

<sup>88</sup> Câsiye, 45/26.

vadeye kadar uzatılır. (Allah(c.c.) bunları) düşünesiniz diye (yapmakta)dir.”<sup>89</sup> Ayetine iktibas yoluyla işaret etmiştir. Benzer şekilde aşağıdaki beyitte de;

anı Fir’avn cihāna urre oldu

Soñunda gör nice şuya boğuldu (1586)

“Hani, sizin için (Kızıl) denizi yarıp sizi (geçirerek, işkenceli hayattan) kurtarmış, Firavun (ve) soyunu/adamlarını da siz bakıp dururken (gözlerinizin önünde) boğmuştuk.”<sup>90</sup> Ayetlerini manen iktibas yoluyla kullanmıştır.

### **Hadîsler**

Hadîs; lüğat manasıyla sözdür. Ancak İslâm âleminde Hz. Muhammed’in; dini, hukuki, sosyal güvenceler ve problemler hakkında söylediği sözlere, bu konularda yaptığı hareketlere, hatta bazı hadîseler karşısında hiçbir şey söylemeyip susmayı tercih edişı, hadîs olarak tanımlanmıştır.<sup>91</sup> Hz. Peygamber’in sözlerini daha sağlığındayken toplamaya, yazmaya ve ezberlemeye başlayan Müslümanlar, Peygamber’in irtihalinden sonra artan bu faaliyetler sayesinde birçok hadîs mecmuası toplanmış ve bu konuda eserler yazılmıştır.<sup>92</sup> Türk İslâm Edebiyatında Kur’ân-ı Kerîm’den sonra en önemli ikinci kaynak hadîslerdir. Şaire referans olan kimi hadisleri şöyle verebiliriz:

Budur ol kim hil’atı *levlākdurur*

Māh-ı hırşîd işiginde hākdurur (1325)

uşüşā Muştafā ol sırr-ı *Levlāk*

Müdām olsun işiginde yüzüm hāk (1740)

<sup>89</sup> Mu’min, 40/67.

<sup>90</sup> Bakara, 2/50.

<sup>91</sup> Güzel, *Dinî- Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, s. 63.

<sup>92</sup> Bkz.: Zülfikar Güngör, “Türk- İslam Edebiyatının Kaynağı Olarak Hadisler”, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu (20-22 Nisan)*, Çorum, 2007, s.s. 201-211.

Şair, yukarıdaki beyitlerde iktibas yoluyla “Sen olmasaydın, alemleri yaratmazdım (لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك)”<sup>93</sup> hadisine telmihte bulunmuştur.

Kıldan ince çayanur andan ayak

Şanma köprüdür geçer atlu yayağ

Daği kılıçdan kesâkindür yüzi

Muştafâ böyle demişdür bu sözi (583-584)

Yukarıdaki beyitlerde ise iktibas yoluyla “Cehennem için öyle bir köprü vardır ki, kıldan ince kılıçtan daha keskindir.<sup>94</sup>” hadisine telmihte bulunmuştur.

Kimün çabri gülistândur kimün târ

Kimine gül düşer kimisine hâr (1687)

Şair, söz konusu beyitte ise, “..... Rasûlullâh (s.a.v) şöyle buyurdu ki: Muhakkak ki kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe, yahut Cehennem çukurlarından bir çukurdur. ( قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا الْقَبْرِ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ أَوْ خُفْرَةٌ مِنْ خُفْرٍ ) (النَّار)”<sup>95</sup> hadisine telmihte bulunmuştur.

#### 1.4.2. Şahıs ve Eserler

Hacı Nûreddîn Efendi, eserinin farklı beyitlerinde kaynak olarak istifade ettiği şahısların ve eserlerin isimlerini bizzat zikretmeden genel olarak “Rivâyet eyleyenler,” “râviler böyle dediler,” “kitaplarda böyle hikaye edildi” şeklinde yazdıklarının bazı şahıslara ve eserlere dayandığına işaret etmiştir.

Râviler öyle rivâyet eyledi

Hem kitâblarda hikâyet eyledi (1185)

<sup>93</sup>Aclûnî, Muhammed b. İsmail, *Keşfu'l-hafâ ve muzillu'l-ilbâs amme's-tehara minel-ehâdîsi ala elsineti'n-nâs*, 1988, c. II, s. 164, (Hadis no: 2123).

<sup>94</sup>Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed, *Müsned*, (Thk: Şuayb el-Arnaûd-Adil Mürşid,) Müessesetu'r- Risâle, Beyrut, 2001, c. XLI, s. 303 (Hadis no: 24793).

<sup>95</sup>Tirmizî, Muhammed b. İsa, *Sünen*, (Thk: Beşşâr avvâd ma'rûf,) Daru'l Ğarbi'l- İslâmî, Beyrut, 1998, c. IV, s. 220 (Hadis no: 2460).

Rāviler böyle rivāyet eyledi

Rūz-ı pencşenbe idi kim söyledi (1460)

Hacı Nûreddîn Efendi'nin, maktelinde ismini bizzat zikrederek kaynak gösterdiği tek şahıs “Veyse'l-Ķarānî” dir. Söz konusu beyitte şöyle geçmektedir:

Bu hikāyeti rivāyet eyleyen

Kendüsü Veyse'l-Ķarānî söyleyen (1178)

## 2. ESERİN MUHTEVASI

### 2. 1. Giriş Bölümü

Klasik Türk Edebiyatında uzun mesneviler belli bir düzene göre yazılırlar. İsen'in de ifade ettiği üzere uzun mesnevilerde “Girişte çoğunlukla kaside şeklinde başta Cenâb-ı Allah'la ilgili olan tevhîd, münâcât daha sonra Hz. Peygamber ve halifeler için söylenmiş na'tlar”<sup>96</sup> şeklinde bir düzen takip eder. Hacı Nûreddîn Efendi'nin eserinde de bu düzene bağlı kalındığı görülmektedir.

Şair, eserine besmeleden sonra kâinatın yaratıcısı olan Allah'a hamd, senâ ve övgüyle başlar. Şükredilmeye layık tek varlığın Allah olduğunu, âlemi yoktan var ettiğini, gizli ve açık her şeyi duyup gördüğünü, bütün varlıkların sadece O'na secde ettiğini, O'nun lütfuna eren kişinin bahtiyar, ermeyen kişinin ise bedbaht ve mutsuz olduğunu belirtir. Tevhîd'in, O'nun birliğinin bilinmesi için olduğunu, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ise âlemlere rahmet olarak insanlara göndermiş; yoldan sapmışların nasıl doğru yolu bulacağını ve insanların Allah'a nasıl ibadet edeceğini bildirmek için göndermiştir. Bu dünyaya Hz. Muhammed (s.a.v.) kadar berrak yüzlü birinin gelemediğini ve O'nun çok sayıda mucize gösterdiğini ifade eder. Ayrıca dünyada görünen ve görünmeyen bütün varlıkların peygamberi, Hz. Muhammed (s.a.v.) olduğunu söyler. İmam Ali ise, Allah'ın kendisinden razı olduğu, halifelerin önderi olduğunu ve doğru yoldan sapmayan, Hz. Peygamber'in sünnetini ihya eden kişi olarak nitelendirdikten sonra hiç

<sup>96</sup> Mustafa İsen vd., *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara, 2009, s. 225.

durmadan İslâm adına çalıştığını ve diğer insanlara yol gösterdiğini belirtir. Daha sonra dört halifeden Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın da hak yolda yürümeye gayret ettiklerini, İslâm adına çalışıp başka insanlara yol gösterdiklerini ve Hz. Peygamber'in dünyadaki dostları olduklarını söyler. Akabinde “Allah hepsinden razı olsun ve rahmet etsin” şeklinde halifeler için dua etmiştir (1-34).

## 2. 2. Konunun İşlendiği Bölüm

Bu bölümde Hacı Nûreddin Efendi, Kerbela olayını on değişik mecliste belli bir düzen içerisinde anlatmıştır.

**1. Meclis (35-378):** Şair, vasiyet ve tavsiyelerle söze başlamış, kitabı her nerede açılıp okunsa güzel kokular vereceğini söylemiştir. İsteyerek okuyup dinleyenler için şehitlik makamını temenni etmiştir. Müslümanların kanayan yarası olan Kerbela'da Hüseyin şehit edilmiştir. Peygamberin göz bebeği Hüseyin'in abisi Hasan ise, Muaviye'nin Hz. Hasan'ın eşini kandırmasıyla zehirlenmiştir. Şair, onları cennet bahçelerinin gülleri, basiret sahibi ve dünyaya gönül bağlamayan insanlar olarak tanımlanmıştır. Hakiki Müslümanlar dünyanın bir misafirhane olduğunun farkındadırlar. Allah'ın en sevgili kulu Hz. Muhammed(s.a.v.) bile vakti dolduğunda vefat etti. O'nun vefatıyla Hz. Ebubekir başa geçti. Allah Rasûlü nezdinde bütün insanlara gelen Kur'ân'ın emirlerini insanlara anlattı. Sonra ecel geldi, o da Hz. Peygamber gibi vefat etti. İkinci halife olarak Hz. Ömer başa geçti. Hakkı hakikati anlattı, adaleti ayakta tutmaya çalıştı ve o da vefat etti. Halifelik makamına üçüncü kişi olarak Hz. Osman geçti. Kur'ân'ı bir araya getirdi. Utanma ve haya abidesiydi. Vakti dolunca o da dünyadan göçtü. Hz. Osman'ın vefatıyla halifelige Hz. Ali geçti. Ümmetin ihyası ve İslâm dünyası için çok sayıda savaşlar yaptı. Vakti gelince o da ölümün şerbetinden içti. Geriye Hz. Peygamber'in göz bebekleri, ehli beytin incileri Hasan ve Hüseyin kaldı. Fakat; Ümeyyeoğulları onların başa geçmelerine izin vermedi ve kendileri başa geçti. Hasan'ı tahttan indirip ölmesini istediler ve zehirlediler. Hasan'dan

sonra Hüseyin'in canına kastettiler. Ümeyyeoğullarından Muaviye senelerce tahtta kaldı ve ölmeden önce oğlu Yezid'i başa geçirdi. Hz. Hüseyin ona biat etmedi. Hüseyin'in biat etmediğini duyan Kûfe halkı onu davet ettiler. Haricilerin zulümlerinden bahsedip, bütün Kûfe halkının O'nun gelmesi yönündeki isteklerini dile getirdiler. Bunu duyan Mekke halkı Hz. Hüseyin'e onların sözüne itibar edip gitme, dediler. Hüseyin, Müslim bin Akil'i Kûfe'ye gönderir. Müslim, Kûfe'de Hüseyin için biat alır ve bu durumu Hüseyin'e bildirir. Müslim'in bu faaliyetlerini duyan Yezid O'nun öldürülmesini ister. Müslim'in mektubunu alan Hüseyin ailesini alıp Kûfe'ye doğru yola çıkar. Bunu duyan Yezid, Ubeydullah bin Ziyad'ı Kûfe'ye vali olarak tayin eder ve ona: Hüseyin'in gelmesini engelle, ya biat al ya da başını getir, der. Ubeydullah şehit ettiği Müslim'in oğullarını aramaya koyuldu ve onları bulup getirene birçok şey vaat etti. Müslim'in oğulları sığındıkları evin sahibi tarafından öldürüldüler. Onları öldüren harici başlarını Ubeydullah'a götürür. Ubeydullah onları sağ istediğini söyler. Müslim'in oğullarını öldüreni öldürür. Sonra günahsız bir şekilde öldürülenlerin başlarını alırlar ve namazlarını kılıp gömerler. Eserin birinci meclisi bu şekilde tamamlanmıştır.

**2. Meclis (379-634):** Kûfe'lilerin Hz. Hüseyin'i davet etmeleri üzerine, Hz. Hüseyin ailesini ve yakın akrabalarını yanına alarak Kûfe'ye doğru yola çıkar. Bu yolda canını verir. Durmadan yol alırlar ve Karasu(Fırat) denilen yerde dururlar. Oraya Kûfe'den bir kervan gelir. Hüseyin kervandakilere Kûfe'den haber vermelerini ister. Onlarda: Her tarafı haricilerin kuşattığını, haksız yere adamların öldürülüp kanların akıtıldığını, Müslim ve iki oğlunu da öldürüldüğünü, söylerler. Kervan halkı Hz. Hüseyin'e, Hariciler sizin geldiğinizi duyarlarsa sizi öldürürler. Mekke'yi bırakıp gitmeyin, derler. Hüseyin, buraya geldikten sonra dönmek olmaz. Bizi yaratan elbette bize yardım edecektir ve başımıza ne yazıldıysa o gelecektir, der. Hüseyin'in Kûfe'ye doğru yola çıktığını duyanlardan biri bunu Ubeydullah'a bildirir. Namı her tarafa yayılan ünlü bir pehlivan olan Hurre'yi başa alıp on iki bin askerle beraber Hüseyin'e

gönderirler. Hüseyin için canını ortaya koyan bir yiğit vardır adı Hatem oğlu Kasım'dı. Kasım, Yezid'in askerlerinin yanına gider ve baştaki pehlivana der ki: Ey kumandan! Bu dünya fanidir, aldatıcı ve kadın gibidir. Ahiret ise sonsuzdur. Akıllı insanlar istediklerine orada kavuşurlar. Sen bugün Allah Rasûlü'nün ailesini karşına alıp Yezid'ten yana durursun. Sana dünyalık bir şey verdiği için yanlışa düşersin. Böyle yaparsan Allah katında yerin olmaz. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in şefaatine de nail olmazsın. Ve varacağın yer cehennem olur. Gel beraberce Hüseyin'in yoluna baş koyalım, der. Kasım'ın söyledikleri Kumandan'ı gözyaşlarına boğdu ve dedi ki: Söylediğin her şey doğrudur. Günahım çoktur. Öldüğüm zaman peygamberin yüzüne nasıl bakarım. Kerbala'nın Gülü'ne benden selam söyle. Başkasının yolunda olduğumu düşünmesin. O'nun kapısında günahkâr bir kulum. Ancak oğlum ve kızım haricilerin arasındadır. Hüseyin'in yanında olduğumu duyarlarsa bütün eziyeti oğlum ve kızım çeker. Kasım gelip olanları Seyyidlerin Efendisine anlatır. Ubeydullah, Hüseyin'i yoldan geri çevirmek için asker göndermek ister. Hariciler, Amr'ı kumandan yaparak toplanırlar ve Amr'a dünya malından çok şey verirler. Otuz bin askerle beraber Hüseyin'e git, buraya gelmesini engelle, biat etmezse başını kes, der. Dini yerine dünyayı seçen Amr, söylediği her şeyi kabul eder. Hariciler Seyyidlerin Efendisine karşı toplanır ve onlarla savaşır canlarını yakalır, derler. Hurr ise ben gidip Hüseyin'le konuşayım belki biat eder ve öğüdümüne kulak verir, der. Hurr Hüseyin'in yanına gelince yere kapanır, suçu için af diler: Ey Rasûlün gözbebeği, Hariciler ve halk toplanır. Eğer biat etmezsen seni öldürcekler, der. Hüseyin ise Hurr'a: Hz. Peygamber'in Ehl-i Beyt'ine gel, vefasızlık edip dünyaya dalma. Dünyada baki ve dünya malı sana ebedi olarak kalacağını sanma. Kıyamet gününü hatırla. Rasûlün Ehl-i Beyt'ine bugün eza edersen, cehennemliklerden olursun. Fani olan dünyayı bırakıp ebedi olana bak. Yürekten bu sözlerime kulak ver, öğüdümü dinle, der. Hurr o vakit Hüseyin'e biat eder ve şöyle der: Senin yoluna canım feda olsun. Dünya malını ve evladını gittiğin yola feda



edayim. Mahşer günü beni yanından ayırma der. Seyyidlerin Efendisi, Allah şahit olsun, sen benim yanımda olmadan cennete girmeyeceğim der. Hurr, ben gidip Amr'a yalvarayım, ona öğütler vereyim der. Hurr, Amr'a gidip çokça öğüt verir. Dünyalık için dinini sattın. Peygamberin Ehl-i Beyt'ini nasıl öldürmeye kalkışsın, kıyamet gününü hatırla. Kıyamet gününde Muhammed Mustafa (s.a.v)'in düşmanı olacaksın. Geçici olan dünyanın zehrinden içme, der. Fakat söylediklerinin işe yaramadığını görür. Hurr, Hz. Hüseyin'in yanına gider. Hariciler onun Hüseyin'e biat ettiğini anlarlar ve onun yerine başka bir asker tayin ederler. Bütün yaşananlardan sonra zalim Amr, Hüseyin'e giden su yolunu kapatır ve Hüseyin'in su almasını izin vermez. Hüseyin kaygılanır ve etrafındakilere: hepiniz gidin, burada ben yalnız kalayım. Hariciler canımı almaya niyet etmişler, bana karşı iyiliğinizin hakkını verdiniz, canınızdan olmamak için gidin, der. Onlarda derler ki: Canımız geçtiğin toprağa kurban olsun, biz canımızı senin yoluna adadık. Ancak kıyamet gününde, o korkunç mahşer aleminde, annenin bile evladından kaçtığı o günde yanımızda olasin, bize şefaet edesin. Hüseyin, bugün bana arkadaşlık edip, yoluma canlarını feda edenler! Bana yardım ederseniz, sıratı rahatlıkla geçip, en başta cennete siz varırsınız. Şehitlerin efendisi olup, bana cennette arkadaş olursunuz, der. Mikdad'ın oğlu Amr'ın yanına gider ve ona: dünya malı uğruna ateşi satın alma, kıyamet günü Allah'a nasıl hesap vereceksin, der. Kerbela'nın Gülü kaygılanır. Gözyaşları içinde Allah'a dua ederken uykuya dalar. Rüyasında Hz. Peygamber'i görür. Hz. Peygamber, ona üzülme ve sabret, Allah'ın takdirine razı ol, diyordu. Seyyidlerin Efendisi uyanır, rüyasını hatırlar ve Allah'a hamd eder.

**3. Meclis (635-730):** Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ruhuna sonsuz defa salat ve selam olsun. Hz. Hüseyin ve yandaşları 72 kişi iken Hariciler 83 bin kişidir. Savaş ve ölümler vuku bulmaya başlamıştır. Müslim'in oğlu Abdullah çok güçlü bir pehlivandır. Babasının öldüğünü hatırlayıp ağlayarak meydana gidebilmek ve canını peygamber yoluna feda etmek için izin ister. Müslim'in oğlu, Ey İmamların Önderi ne mutlu bize ki

senin yolunda can veririz deyip kılıcını alır ve gider. Sanem Habir yaklaşınca Abdullah onu yere indirir. Sanem'in oğlu Kamil babasının öldüğünü işitince ağlar, savaş elbiselerini giyer ve meydana gelir. Müslim'in oğlu mızrağı ile onu da yere serer ve Hz. Hüseyin'in yanına gelir ve ey ümmetin en hayırlı insanı susadım, hiç gücüm kalmadı deyip canını Allah'a teslim eder. Hurr Gazi meydana atılır. Çok pehlivanla çarpışır ve o da şehit olur.

**4. Meclis (731-844):** Muhammed Mustafa(s.a.v.)'e salat ve selam olsun. Mikdad'ın oğlu ve Sad birlikte meydana gelirler. Seyyidlerin Efendisi'nin kardeşleri ve birçok yoldaşı ayrı ayrı şehitlik makamına varır. Sıra Caferoğlu Ebu Talip'tedir. Haricilerden yetmiş iki kişiyi öldürür ve oda şehit olur. Canını Hüseyin'in yoluna feda eden Hasan'ın oğlu Kasım gelir. Meydana gitmek için izin ister. Seyyidlerin Efendisi, ey canımın parçası her daim Diri ve Kadim olan Allah yardımcın olsun dedikten sonra Kasım savaş meydanına çıkar ve Hariciler'i şiirle çağırır. Haricilerden Erzak adındaki adamın dört oğlu vardır. Babayı ve dört oğlunu öldürür. Yüz otuz iki kişiyi öldüren Kasım, otuz üç yerden yaralanır ve ruhunu Allah'a teslim eder. Kasım'ın Abdullah adında kardeşi vardır. O da atına binip meydana gelir. Amr onun öldürülmesini ister. Abdullah gelen harici erlerini tek tek öldürür.

**5. Meclis (846-948):** Abdullah, Seyyidlerin Efendisi'nin yanına gelir. Amca susuzluğa dayanamıyorum, bir damla su olsaydı bütün askerleri yenerim, dedi. Hz. Hüseyin, su olsaydı elbette sana veririm dedikten sonra Abdullah ağlamaya başlar ve der ki: Allah'ım Haricilerin dünyada yaptığı bu zulmü dünyada kimse görmedi dedikten sonra meydana yürür. Çok kişiyi öldürür ve o da ölüm şerbetinden içer. Kerbela Güülü'nün kardeşi Avn meydana gider, çok kişiyi öldürür. Avn da çok yara alır ve o da ruhunu Allah'a teslim eder. Hz. Hüseyin'in kardeşi Abbas kalmıştır. Seyyidlerin Efendisi haricilerden su istemek için onu gönderir. Abbas Haricilerin yanına gelip

isteğini söyler. Abbas'ın tulumu su ile doldurulur ve öldürülmesi istenir. Askerler Abbas'ın arkasından oklarını fırlatırlar. Zalim Amr on iki bin askeri Abbas'ın üzerine salar. Abbas yüz otuz eri yere serer. Hariciler onu öldürür ve suyu dökerler. Geride sadece Hüseyin ve oğlu kaldı, diye sevinirler. Hüseyin'in oğlu haricilerle savaşmak için babasından izin ister. Bana izin ver canımı yoluna feda edeyim, der. Seyyidlerin Efendisi oğluna hitaben şöyle söyler: Sana müsaade etmem. Çünkü; seni bir daha görememekten korkarım. Bir an yüzünü görmesem bu dünya cehennem olur. Haricilerden bazıları bu sözleri işitince ağlamaya başlar ve Amr'ın yanına gidip çok kişiyi haksız yere öldürdük, yerimiz cehennemdir, derler. Amr bazı askerlerin onların tarafına geçmesinden endişe ettiği için korkmaya başlar. Hüseyin'e gidip söyleyin. Yezid'e yemin etsin, bütün bu işlerden vazgeçsin, biz de ona su verelim, der. Seyyidlerin Efendisi'nin oğlu Ali babasına şöyle söyler: Bana izin ver ki meydana gireyim. Ali'nin bu isteğine annesi karşı çıkar. Ey oğul! Hasretine dayanamam. Keşke Allah bu ayrılığı vermeden önce canımı alsaydı, der. Hz. Hüseyin eşine hitaben şöyle söyler: Onu durdurma, Allah neyi takdir etmişse o olacaktır.

**6. Meclis 949-1186):** Kerbela'nın Gülü oğluna veda edince, birbirlerine sarılıp ağlarlar. Seyyidlerin Efendisi oğluna silahı verir, bu senin şehitlik elbisendir, der. Ali meydana çıkıp ben Hüseyin'in oğlu Ali'yim dedikten sonra gözyaşı döker. O vakit şöyle söyler: Allah'ım Hariciler peygamberin Ehl-i Beyt'ini acımasızca vurup, öldürdüler. On gün susuz bıraktılar. Amr, Tarık adında bir askeri Ali'nin üzerine salar ve Ali onun başını gövdesinden ayırır. Bu sefer Tarık'ın oğlu Talha babasının intikamını almak için meydana gelir. Ali çok sayıda Hariciyi öldürür ve kolundan yara alarak babasının yanına gelir. Babasının dizleri üzerinde vefat eder. Kerbala Gülü'nün küçük oğlu İbrahim susuzluktan ağlamaktadır. Hz. Hüseyin onu alıp meydana yürür ve bu küçük çocuğa biraz su vermelerini ister. Hınzır adındaki harici küçük çocuğun ağzına okla vurur. Hüseyin oğlunu eşine teslim eder ve çocuk orada ruhunu Allah'a

teslim eder. Seyyidlerin Efendisi zülfikarını takar. Ailesi Hüseyin'e yalvararak derler ki: Canımız yoluna kurban olsun. Bizi burada yalnız bırakma. Savaşmak için meydana gitme. Kerbala'nın Gülü Allah böyle takdir etmiş, bunun çaresi sabretmektir, dedikten sonra onları Allah'a emanet edip gider. Hz. Hüseyin, şöyle haykırır: Rabbim sana sığındım. Hariciler günlerdir bizi susuz bıraktı. Dünya var olduğundan beri kimse bu zulmü görmedi, diye dua ettikten sonra Amr'a şöyle söyler: Bize bu eziyeti neden yaptın? Bugün dünyaya aldandın, yarın ise Allah'ın rahmetinden uzak olacaksın. Hüseyin birçok askeri öldürür ve yedi yerinden yaralanarak çadırına gelir. Hz. Hüseyin'in yedi yaşında Zeynelabidin adında bir oğlu vardır. Soylarının devamı için onu koruyun ve saklayın, der. Oğlu ve kızıyla helalleşir ve atına binip tekrar meydana gider. Hariciler askerlerini dörde bölüp Hüseyin'i ortaya alırlar. Seyyidlerin Efendisi yapayalnızdır. Kurtulma imkanının olmadığını bildiği için atını haricilerin arasına sürer ve onlardan çok sayıda askeri öldürür. Susuzluktan dudakları çatlar, bedeni yaralarla dolar. Hariciler, her tarafa yayılırlar. Hüseyin'i atından düşürürler. Fakat; at Hüseyin'in yanından gitmez. Hariciler atı ok yağmuruna tutup öldürürler. Yezid'e yaranmaya çalışan Hariciler yere düşen Hüseyin'in etrafında toplanırlar. Kimisi onun öldürmesi gerektiğini kimisi ise götürülmesi gerektiğini söyler. Kerbala'nın Gülü zorla Şimr'den su ister fakat Şimr, bütün topraklar su olsa yine de sana su vermem, der. Ardından Hüseyin ayağını yere vurur, vurduğu yerden sular fişkirir. Seyyidlerin Efendisi Şimr'den göğsünü açmasını ister. Ey Şimr, dedem bana göğsü kapkara biri seni öldürecek demişti. Şimr, Hüseyin'i yatırır. Hançeri üç kez boynuna vurur. Fakat hançer onu kesmez. Kerbela Gülü, Şimr'e beni ensemden boğazla der. Şimr, Kerbala Gülü'nü orada şehit eder. Seyyidlerin Efendisi'nin kanı akınca yeryüzündekilerin hepsi ağlar. Dünya karaya bürünür. Şimr, birdenbire bir taşın içinde bir el görür. Elin içinde şöyle yazılıdır: Kim Hüseyin'i öldürürse imandan yoksun bir şekilde dünyadan göçer. Peygamberden bir şey göremez ve ebediyen cehennemde kalır. Hariciler, Hüseyin'in

kaldığı çadıra gidip oradaki kadınları soyarlar. Haricilerden bir asker, birtakım şeyler bulabilmek için şehitlerin arasında yürür. Hüseyin'in elbiselerinin alındığını fakat iç giyiminin üstünde olduğunu görür, onları almak ister. Fakat Hüseyin sağ eliyle tutar ve almasına izin vermez. Harici sağ elini keser. Hüseyin sol eliyle tutar. Sol elini de keser. Harici asker iç giyimini tam çıkaracakken karşıdan heybetli biri gelir. Harici kaçıp saklanır. O heybetli yiğit Hüseyin'in yanına gider, yüzünü göğsüne koyup ağlamaya başlar. Cennetteki huriler sana Kevser suyu içirecekler, Hariciler ise ebediyen cehennemde kalacak, diyerek ağlamaya devam eder. Ey Kerbela'nın Gülü, Seyyidlerin Efendisi seni bu hale getireni Allah domuza çevirsin diyerek lanet eder. Ve o askerin yüzü domuza döner. Duyanlar ona lanet eder.

**7. Meclis (1187-1335):** Kerbela şehitleri elli gün öldürüldükleri yerde kalırlar. Hüseyin'in olduğu yere hergün gökten bir nur iner. Yahudi bir grup gelip şehitleri defneder. Hüseyin'i yalnız diğerlerini ise toplu bir şekilde gömerler. Hariciler Kûfe şehrine yaklaşırlar. Lanetli Şimr, şehit başlarını alıp evine gider. Sevinçle oturur. Şimr'in hanımı niye bunları öldürdün, diye sorar. O da bunlar hükümdara düşmandı diye cevap verir. Yüzleri tertemiz olan bazı kadınlar saray avlusundadırlar. Hüseyin'in başını yerde görünce hepsi gözyaşı yerine kan ağlamaya başlayıp ağıt yakarlar. Bu can yakan ağıtları Şimr'in hanımı işitince onlara sorar: Buraya niye geldiniz ve neden ağlıyorsunuz? İnsan mısınız yoksa melek mi? Çünkü yüzünüzü gören bir daha asla ölmez, ebediyete kadar yaşar. Derler ki: Bunlar, biri Allah Rasûl'ünün kızı Fatıma, Hatice, Ayşe ve Meryem'dir. Bu yerdeki başın peygamberin biricik torunu Hüseyin'in başı olduğunu söylerler. Şimr'in hanımı başı öpüp ağlamaya başlar. Seyyidlerin Efendisi'nin başını yıkar ve Şimr'e: Ey Şimr! Peygamber torununun başını nasıl kestir? Peygamberi hiç düşünmedin mi? Bundan sonra ben senin karın değilim, der ve gider. Kadını ararlar fakat kimse onu bulamaz. Sabah bütün askerler toplanır. Ubeydullah'a Kûfe'ye asker geldi diye müjde verirler. Hariciler şehrin içinde toplanırlar. Bunların

arasında Şimr ve Amr da vardır. Altından bir tepside Hüseyin'in başını getirirler. Ubeydullah O'nun nur yüzüne bakar ve Amr'ı nasıl savaştıklarını anlatması için yanına çağırır. Amr öldürdükleri kişileri sayar. Ubeydullah Hüseyin'in başını dizinin üstüne koyar. Hüseyin'in başından kan damlayınca Ubeydullah onu yere koyar ve dizinin yaralandığını görür. Ne kadar ilaç sürdüysede ilaçlar fayda vermez. Bütün bedeni çok kötü kokmaya başlar. Amr ve Şimr'e derler ki bu kadınları ve başları Yezid'e siz götürün. Yanlarına bazı adamlar alıp yola düşerler. Bir kiliseye varırlar ve oraya konarlar. Başlarında benzeri olmayan üç yüz yaşında bir rahip vardır. Uzun zamandan beri hücreye kapanmıştır. Birkaç rahip yanına gidip bozguncu askerlerin kilisenin yanında konakladığını söyler. Baş rahip kilisenin üstüne çıkıp kesilen başları gördü. Bu askerlerin öncüsü kimdir diye sorar. Amr'ı gösterirler. Rahip bir kese altın getirip Amr'a verir ve Hüseyin'in başını almak ister. Baş alıp kiliseye girer. Bir mum yakar ve başın biraz uzağında oturur. Beş saat geçer, rahibin boynu bükülür ve o vakit yer nurla dolar. Adem, İbrahim, İsmail, Nuh, Musa, İsa, Ebubekir, Ömer, Osman, Ali oradadırlar. Rahibin aklı gider ve oraya düşer. Kendine geldiği zaman sorar. Aranızda yüzü ay gibi parlayan adam nasıldır? Ebubekir rahibe şöyle söyler: O, Hz. Muhammed Mustafa'dır. Bütün güzelliklerin kaynağıdır. O ahir zaman peygamberidir. Bizler ise O'nun arkadaşları, yardımcıları, dostlarıyız. Bu baş ise O'nun torununun başıdır. Hariciler onu öldürmüştür. Rahip bunları dinledikten sonra Müslüman olur. Gözyaşlarına boğulur ve Seyyidlerin Efendisi'nin başını yıkar. Muhammed Mustafa(s.a.v.)'in ruhuna sonsuz defa salat ve selam olsun.

**8. Meclis (1336-1418):** Harici askerleri atlarına biner, rahibin elinden başı alıp yollarına devam ederler. Esir aldıkları hanımlardan biri hamiledir. Muhsin adında bir erkek çocuk doğar ve çok zaman geçmeden vefat eder. Onun için bir gece daha konaklarlar. Şam'a varırlar ve askerinin ulaştığını Yezid'e haber verirler. Seyyidlerin Efendisi'nin, kızları ve kız kardeşlerinin ağlamaktan gözlerine kan dolmuştur. Rasûl'ün

ailesine ne büyük haksızlıklar yapılır. Esir edilmiş olan Hüseyin taraftarları ağlaya ağlaya oturur, Allah'a secde ederler. Amr ve Şimr Yezid'i görünce yüzlerini yere doğru indirirler. Altın bir tepside Seyyidlerin Efendisi'nin başını getirirler. Yezid başı görünce sevinir. Rumeli'den Bizans elçisi olan bir yiğit gelmiştir. Yapılanları görünce şaşırır ve şunları söyler: Bir zamanlar Yemen'e ticaret için gidip gelirdim. Her diyarı çok gezdim, sonunda Medine şehrine vardım. Bu şehrin hükümdarı kimdir? Buraya gelen kimin sözünü dinler? diye sordum. Dediler ki: Buranın hükümdarı Muhammed(s.a.v.)'dir. Odasını bulup müsaade isteyerek içeri girdim, kapı açılınca nur gibi yüzünü gördüm. Yüzüne bakınca ayağının bastığı toprağa yüzümü sürdüm. Peygamber ona şöyle söyler: Küfrünü bırakıp iman et. Ben peygamberlerin sonuncusuyum. Dünyada doğru olan din İslâm dinidir. Allah'a ortak koşanlar ve iki yüzlülük edenlere cennet haramdır. Elçi bunları iyi bir şekilde dinler ve Müslüman olur. Yusuf'a benzeyen, yüzleri ay gibi parlak iki kişi peygamberin yanına gelir. Hz. Muhammed(s.a.v.) onları yanına alır, bağrına basar ve elçi konuşmasına şöyle devam eder: O Muhammed'in bağrına bastığı ciğerparesi değil midir? Kendini peygamberin ümmetinden sanırsın. Fakat; onun Ehl-i Beyt'ine ne işler edersin. Hariciler orada o yiğidi öldürürler. Yahudilerden biri gelir ve Hüseyin'in kızlarını ağlarken görür. Yezid'e bunları niye tutsak ettin, bu kadar çok insanı neden öldürdün yoksa sana karşı mı çıktılar, diye sorar. Yezid ise, düşmanımız vardı askerlerini toplayıp üzerimize geldi ve sonunda canından oldu. Bu ortadaki onun başıdır ve bunlarda kızları ve kız kardeşleridir. Bu ölen kişi Ali'nin gözbebeği Hüseyin'dir. Yahudi Yezid'e şöyle söyler: Ey Yezid! Allah'a böyle mi inanırsın? Hz. Davud'un zamanından şimdiye kadar seksen üç nesil geldi ve geçti. Peygamber elli yıldır dünyadan göçtü ve sen O'nun evladını hile ve oyunlarla katlettin. Sen bu şekilde nasıl müslümansın ve Hz. Peygamber'den nasıl şefaata umabilirsin. Bunun üzerine Hariciler Yahudi'yi öldürerek başını keserler.

**9. Meclis (1419-1482):** Yezid, kavmine Hüseyin'in oğlunu getirin diye, emreder.

Zeynelabidin ise Ey Yezid! Ne istersin? diye sorar. Yezid Allah'ın başa geçmeyi onlara layık görmediğini söyler. Zeynelabidin ise şöyle söyler: Ey Yezid! Bu dünyada öldürdüğün insanların kanları için ahirette Allah'a ne diyeceksin. Bugün dünyada mal ve mülkle sevinip oyalandın. Ahirette isteklerine eremeyeceksin. Sanma ki böyle yaparak iyilik ve güzellik ettin. Bizden ölenler şehit oldular, sizden ölenler bela ve zillete düştüler. Bizden ölenler cennete girecek, sizden ölenler cehennemde katran içecek. Bizden ölenler ebedi olarak cennette kalacak, sizden ölenler ise ebedi olarak cehennemde kalacak. Bizden ölenler baki kalacak, sizden ölenler yok olup gidecek. Bizden ölenler cennet içeceklerini içecek, sizden ölenler her daim cehennemde kalacak. Bizden ölenler nimet bulacak, sizden ölenler dertlere düşecek. Bizden ölenler Muhammed Mustafa(s.a.v.)'in dostudur, sizden ölenler şeytanın arkadaşıdır. Yezid bunları dinledikten sonra sinirlenir ve bunu öldürün, der. Cellat gelir ona dokunmak ister. Ümmü Gülsüm izin vermez ve şöyle söyler: Bu nasıl bir öfke? Muhammed Mustafa(s.a.v.)'e hürmetiniz bu kadar mıdır? O'nun neslini hep öldürdünüz sonra huzura nasıl varacaksınız? Hadsiz zulümler edip kanlar döktünüz. Bu kadar çok peygamber evladı can verdi. Ahirette bunları size soracaklar ve orada cehennemden kurtulmak imkansızdır. Sanmayın ki böyle işler yapıp dünyadan imanla gidirsiniz. Bu yalan dünyaya hep aldanıp gaflet içinde kaldınız. Sonrasında çok pişman olacaksınız. Ümmü Gülsüm'ün sözlerine şaşırın Hariciler, söylediklerini anlarlar. Sözlerinin doğru olduğunu söylerler. Yezid, Zeynelabidin'e ne isterse vereceğini söyler. Zeynelabidin, babasının başını ve cuma günü hutbe okumak istediğini söyler. Yezid isteklerini kabul eder. Rivayet edildiğine göre perşembe günüdür. Anlaşıp her biri evine gider. Müezzinler insanların gelmesi için sala verdikten sonra Seyyidlerin Efendisi'nin oğlu gelir. Allah'ı birler ve Rasûlü över. Sonra Hz. Peygamber'in vasıflarını anlatmaya başlar ve Ehl-i Beyt'in başlarına gelenleri anlatır.



**10. Meclis (1483-1509):** Zeynelabidin söyleyeceklerini onlara bildirir. Yezid, namaza geçilmesini ister. İmam mihraba geçip namazı tamamlar. Sünnilerin hepsi Yezid'e karşı ayaklanır. Sarayını yıkıp onu öldürmek isterler. O vakit bir bulut dünyayı kaplar. Kıyametin kopacağını sanırlar. Yağmur yağar ve Şam'ı sel basar. Çok kişi suda boğulur. Derler ki: Bu bela bize Allah'tan geldi. Yezid ise bu işe çok şaşırır. Mervan'a şöyle söyler: Bunları çabuk şehrin dışına çıkar, bunlar burada kalırsa tahttan beni indirirler. Yezid, Zeynelabidin'e ne isterse vereceğini söyler. Zeynelabidin ise bizi dünya malı ve mülküyle aldatamayacağını, Kudüs'e gitmek istediğini ve Allah Rasûl'ünün yerine minbere çıkmak istediğini söyler. Yezid söylediklerini kabul eder.

### **2. 3. Sonuç Bölümü**

**Mevt-i Yezid (1510-1582):** Yezid, haksız yere çok kan döktüğünden dolayı, yaptığı şeyler boynuna dolaşır. Acem diyarından bir büyük tacir ile hizmetçileri vardır. Muhammed Irâkî adlı hoca sefere niyet eder. Dört yüze yakın hizmetçisini alıp yola çıkar ve Şam'a gelir. Acem'li tacir Hüseyin'e yapılanları duyar. Yüreği öyle çok yanar ki yüzünü göğe çevirip şöyle dua eder: Ey ezelden beri var olup herşeye gücü yeten Rabbim! Sen bu zalime cezasını ver. Bunları söyledikten sonra ağlar ve uykuya dalar. Rüyasında kıyametin koptuğunu, terazinin kurulduğunu, kitabı sağ eline verilenlerin cennete gittiğini, kimilerinin zincirlerle cehenneme sürüklendiğini, kiminin cennet elbisesi giyerek yürüdüğünü, kiminin dövünerek ağladığını görür. Gece gündüz demeden namaz kılanların arasında yüzü güneş gibi parlayan biri vardır. O Peygamber ki kime şefaet etse Allah onu bağışlar. Muhammed Mustafa(s.a.v.)'in şefaet etmediği kişi zahmet ve zorluklar çeker. O vakit tacir peygamberin huzuruna gelir ve ona seslenerek şöyle söyler: Ey Allah'ın Rasûlü bize yardım et. Ben fakir ve düşkünüm, bana yardımcı ol. Peygamber tacirin yüzüne bakmaz. Tacir, günahının ne olduğunu peygambere sorar. Peygamber, Hüseyin'i şehit ettiklerini ve bunu duyunca nasıl razı olduğunu sorar. Hizmetçileri ile beraber mescide gitmelerini, Zeynelabidin'in yalnız

kaldığını ve onu Yezid'in elinden kurtarmalarını emreder. Tacir hizmetçilerini yanına toplar ve rüyasını anlatır. Bütün hizmetçilerini silahlandırıp mescide gider. İnsanlar ibadet etmek için mescidde toplanmışlardır. Muhammed Irâkî şöyle söyler: Peygamberi yürekten sevenler ona vefa etmelidirler. Peygamber torununu şehit edenlerin başlarının kesilmesi gerekir. Bunları dinleyen müslümanların imanı coşar. Sünniler kılıçları ellerine alırlar. Hepsi Yezid'in üstüne yürür. Tacir'in dört yüz hizmetçisi Yezid'in kavmine saldırır. Yezid halkın arasından koşup sarayına kaçar. Önünde eski bir kuyu vardır. Oraya gelince kuyuya düşer ve orada ölür. Şehriban ve Ümmü Gülsüm de hastanırlar ve ölürler. Zeynelabidin küçük olan halasını ve akrabalarından sağ olanlarını yanına alır. Yol için gerekli olan şeyleri hazırlayarak, medineye doğru yola çıkar. Medine'ye ulaştıklarında onları karşılayan grup Hüseyin'in öldüğüne çok üzülür.

**Nasihat-nâme (1583-1692):** Şâir, bu kısımda mal ve mevkiyle böbürlenmiş Yezid'in hazin sonunu Nemrud ve Firavun'nun başlarına gelenleri telmihte bulunarak şöyle anlatır: Bunlar gibi bir çokların zulm ile dünyayı tuttuklarını ve sonunda her şeylerini dünyada bırakıp gittiklerini ve de gece gündüz bozgunculuk için çalışanların ömür sermayesini boşa harcamış olduklarını söyler. Yezid dünyadaki güç ve makamına güvenerek aldandı. Dünyaya çok değer verdiği için çukura battı. Nemrud yalnız bir sineğin saldırmasıyla öldü. Firavun dünyaya hakim oldu o da suda boğulup öldü. Çok kişi dünyada zulümler etti onlarda göçüp gitti. Saadet ehli, güzel huyu kendilerine alışkanlık haline getirenlerdir. Şair, ömrünün faydasız ve boş işlerde geçtiğini, dışarıdan kendisini görenlerin iyi ve cömert olarak gördüğünü, söyler. Allah'tan bağışlanma dileyerek ve duasına şöyle devam eder: Her şeye gücü yeten Rabbim günahlarımla kapına geldim. Tüm günahlarımı bağışla. Bana imanı ve Kur'ân'ı yoldaş et. Dilerim ki Hak Teâlâ duamı kabul etsin. Bunları duyunca kim amin derse, Allah bütün istediklerini versin. Şair sonraki beyitlerde şu öğütlerde bulunur: Yaptığın tüm işleri, bütün halleri bilip gözeten Allah görüyormuş gibi yap ve yaptığın her şeyde O'nun emirlerine uy.

Sakın şeytani bir yola girme. Dünyevi şeylerden arınarak nefsini öldür. Nefs yedi başlı ejderha gibidir. Dünyada ne kadar kötülük varsa nefis kadar kötüsü yoktur. Dünyada bir Mürşid-i Kamil bul ve onu kılavuz edin. O'nun adını sürekli zikrederek nefsini öldür. Allah'ın adını sürekli anarsan Cebrail gibi O'na yakın olanlardan olursun. Çünkü; O'nun adı her dertliye deva, her hastaya şifadır. O'nun adını anmakla insan melekten üstün hale gelir. İnsan Allah'ın adını zikretmezse hayvandan daha aşağılarda olur. Sıhhatin, malın, yiğitliğin elindeyken O'nun ismini an. Hevadan ve nefsin elinden aklını kurtar. Başkasını çekiştirmekten, gösteriştenden uzak dur. Yumuşak huylu ol. Kötülükleri söyleme ve duyma. Çünkü söyleyende duyanda eşittir. Kıskançlıktan, boş ve yalan sözlerden uzak dur. Güzel öğütleri dinle, çünkü güzel öğüt dinleyenler kurtulur. Başkalarının ayıplarını araştırma; bir ayıp ve kusur arıyorsan kendine bak. Kibri gönül hanenden çıkar. Tevazu sahibi ol. Kalp kırma yoksa sevapların boşa gider. Bir kalbi sevindirirsen hac yapmış gibi sevap kazanırsın. Haramlardan uzak dur. Her kim bilerek haram işlerse cehennemde yanar. Aç ve susuz olanı doyur. Kötü huylarından vazgeç çünkü her biri, bir bela doğurur. Tevekkül et, kanâatkar ol. Allah seni bir damla sudan ve topraktan var etmiştir. Herkes yokluktan geçti ve çoğu ölümü tattı. Mallarını, mülklerini, mevkilerini bırakıp kabirlere girdiler. Hepsinin köşkü, sarayı, konağı yıkıldı. Gel, şimdi bak bunların haline. Bu dünya nimeti baki değildir. Bin yıl yaşasan da bir gün yaşamış gibi hissedersin. Hz. Süleyman'ın mülkünü de eline alsan ölüm seni yine bulacaktır. Onlar ki öleceklerini hesaba katmazlardı. Kıymetli ziynetler takar, ipekten kumaşlar giyerlerdi. Yedikleri çoğu şey ateşti. Halbuki onlara bal gibi tatlı gelirdi. Hayatları hep böyle devam edecek sandılar. Birdenbire ecel canlarını aldı. İpekten elbiseleri yok oldu, kefeni giydiler. Bedenleri çürüyüp toprak oldu, isimleri dünyada unutuldu. Sana da böyle haller olacaktır. Bugünler sana da yakındır, sanma ki uzaktır. Hazırlıklı ol, çünkü son pişmanlık fayda vermez. Kabirde halinin ne olacağını bilemezsin. Kiminin kabrine gül düşer, kimininkine ateş. Dünyadan hazırlıklı bir

biçimde gidersen varacağın yer cennet olur. Hazırlık yapmazsan durağın cehennem olur. Cennete girecek olanlar Allah'a hakkıyla kulluk edenlerdir. Şair, sözlerimi cevher gibi sakla, diyerek nasihatlerine son verir.

**Münâcât (1693-1843):** Şair, bütün yaratılanların sahibi olan Rabbim diye söze başlayarak, Allah'ın zamandan ve mekândan münezzeh olduğunu söyler ve şöyle devam eder: Her şeyi sen yarattın. Ol, dedin ve oldu. Sen Hayy ve Baki olansın. Ömür sermayesini verdin ve sonuna erdirdin. Sana layık amellerde bulunamadık. Dünyada günahlar işledik. Eli boş kapına geldik. Kapından başka gidecek yerimiz yok. Senden tek dileğimiz bizi kapından geri çevirme. İnsan, suç işleyip baş kaldırır lakin hükümdar ona lütuf ve iyilik eder. Bizi cehennemde yakma, indirdiğin kelimeler olan Kur'ân'ın hakkı için, İsmail'e verdiği kurbanın hakkı için. Şakirlerin şükrü için, zakirlerin zikri için. İbadet eden kullarının hakkı için, kelamını okuyan diller için. Hüseyin'in ruhunun ve dökülen kanının hakkı için. Kesilen başının ve ona dökülen gözyaşlarının hakkı için. Yanında olan yoldaşlarının ve dökülen kanlarının hakkı için. En sevdiğin kulun Muhammed Mustafa(s.a.v.)'in adının hakkı için. Ya Rabbi, sen bize iyilik ve ihsanda bulun, senin bağışlamanın sınırı yoktur. Bizi gaflet uykusundan uyandır. Şeytanın oyun ve hilelerine kapıldık, bize hak yolunda kılavuzluk et. Düşkünlerden yardımını esirgeme. Yaptığımız işleri hayra çevir. Günah ve isyanlarımızı bağışla. Bizi rızana eren kullarından eyle. Huzurunda yüzümüz ak ve Rasûlullah'a komşu nasib eyle. Annemiz, babamız ve mümin kardeşlerimizi cehennemden uzak eyle. Ya Rabb, bütün iman edenleri sevindir, cezalandırma. Gelecek olan tüm belalardan bizi uzaklaştır. Sırat köprüsünü kolayca geçip cennete ulaştır. Allah'ım Hacı Nureddin'i bağışla ve hak olan bilgine ulaşmasını sağla. Dünyada ve ahirette söylediği ve gizlediği isteklerine ulaştır. Kalp gözünü aç. Hiç durmadan Hüseyin'in hizmetinde bulunsun. Ahirette bizi O'nun ailesiyle haşreyle. Her kim isyan ederse Hüseyin'in hatırına bağışla. Hüseyin'in eşliğinde onu seçkin kıl. Olmasaydın sırrının sahibi Muhammed Mustafa(s.a.v.)'in

yanında yüzümüz hep yerde olsun. Hükümdardan isteğim ve arzum budur. Cehennem ateşinde yanmamak için beni şefaatten mahrum etmesin. Öldüğüm zaman cennete onunla birlikte gitmeyi Allah kolaylaştırın. Allah'ım cömert olan sensin. Dualarımızı kabul buyur. Muhammed Mustafa (s.a.v.) mahşerde bize şefaate eylesin. Allah, Hacı Nureddin'e rahmet etsin ve bu kitabı muazzez kılsın. Bunun adı Hüseyin'in Makteli'dir. Şu ana kadar hiçbir kitaba bunun gibi bir isim verilmemiştir. Öğütleri ve sözleri inci gibidir. Bu saadet yolunun anahtarıdır. Dıştan bakanlar hep sorar durur. Yezid için çok şeyler söylenir. Kimisi Yezid imansız gitti, der. Kimisi Müslümandır, der. Kimi alim ona lanet eder. Kimisi onun imansız olduğunun bilinmediği için lanet etmez. Yezid'in durumunu bilenlere sordum. Hüseyin'i ve ailesini öldürdü, batıla boyun eğdi, Müslümanlara ihanet etti dediler. Eğer cezasını bu dünyada görselerdi, köpek veya domuz olurlardı. Hz. Peygamber'in gönlü insanların imansız gitmesine razı olmadı. Yezid, Peygamber ehlinin kanını döktü, ona lanet etmek hak oldu. Daha sonra Yezid, iman etti. Üstünden çok yıllar geçse de azabı şiddetli olacaktır. Ölenler dirilecek ve kıyamet kopacak, insanlar hayır ve şer olarak ne yaptıysa karşılığını görecektir. Allah'ım bizi zalimlerden uzak eyle. Fakat onlar Allah'ın öfkesine maruz kalacaklardır çünkü davacıları Rasûlullah'tır. Davacısı Peygamber olan cenneti görebilir mi? Kalp gözü açık olanlar bunları görür ve bilir. Ermişler topluluğunun kılavuzu, doğru yolun yolcusu, Kербela'da şehit edilmiştir. Dünyada ona çok haksızlıklar yapılmıştır. O'nun pak ruhuna selam ve dualar olsun. O'nun yolunda canını kurban edenlere de selam olsun. Salih müminler, veliler ve hakikatin sırrını keşfedenlerde Kербela'da yatar. Hak Teala onlara öyle güzel vasıflar vermiştir ki bunu ancak kalp gözü açık olanlar görür. Dil, Muhammed Mustafa(s.a.v.)'i ne kadar övse de yetersiz kalır. Bütün yaratılanların yol göstericisi O'dur. Memleketlere melekleri gönderir ve her iş için ruhları davet eder. Sonra melekler müsaade isteyip gider ve yine Allah'a kulluk ederler. Dünyada ne kadar çok ermiş varsa o hızır ile bütün işleri görür. O'nun özellikleri dillerle anlatılmaz.

Gökyüzü var oldukça eşi ve benzeri olmayan Allah ona sırlarını göstere. Muhammed Mustafa(s.a.v.)'e, ailesine ve ashabına selam ve övgüler olsun. Bütün övgüler o pak ruhların üzerine olsun. Veliler zümresinin numunesi, hakikat cevherinin hassı, sarışın ve ela gözlü Hasan Abdal'ın da temiz ruhuna dualar olsun. Hz. Peygamber'e ve âline Allah'ın selamı ulaşsın.

**Sebeb-i Te'lif-i Kitâb (1844-1970):** Şair bu bölümde hayatına dâir birtakım bilgiler verir ve kitabı neden yazdığından bahseder. Kitabının, karıncanın Hz. Süleyman'a sunduğu hediye gibi olduğunu dile getirir ve kabul olunmasını diler. Kitabı, Allah Teâlâ'ya hamd ile tamamlayıp şöyle yazmaya başlar: Yeryüzünde Hüseyin'in şehadetini yazan çok kitap olsa da bunun bir benzeri yoktur. Rasûl'ün biricik torununun doğması ve şehadeti bu kitabın yazılma nedeni olmuştur. Şair, Hacca gitmek için gemiyle Mısır'a geçerken bir korsan gemisi tarafından saldırıya uğrar. Korsanlarla savaşmaya başlarlar; yapılan mücadelede yenilirler ve kafir topluluğuna esir düşerler. Hacı Nûreddîn Efendi ve beraberindekileri Rodos Adası'na götürürler. Burada kendilerini çok zor işlerde çalıştırdıklarını ve kendilerine çok eziyet çektirdiklerini ifade eder. Şair, iki yıl dört ay zindanda esir kaldıktan sonra mürşidinin yüce himmetiyle kurtulmuş; onu “gam denizi”nden çekip çıkarmış; ücreti olan “sad dinar” ödenerek esaretten kurtarılmıştır. Şair, mürşidinden övgüyle bahseder; olgun şahsiyetler olmamızı sağlayan şeyhimiz, iyilik ve cömertliği ile herkesi saran biriydi. Bilinen ve bilinmeyen dünya ilimlerine malikti. İnsanlara yumuşak davranmayı, Allah'tan gereği gibi korkma ve utanmayı, dünyadan uzaklaşmayı anlatırdı. Benzeri olmayan bu şahsiyet olduğunu, Larende şehrinde bulunduğunu ve adının da Cemal olduğunu belirtir. Daha sonra Mezarı Dil'de bulunan Hersekzâde Ahmed Paşa'nın kendisini Dil'e getirdiğini ve orada inşa ettiği Cami'de imam-hatiplik yaptırdığını söyler.

Şair, eserinde Dil'den övgüyle bahseder; gerçek güzelliği orada bulunduğunu, muradına orada erdiğini, Allah dostlarının sohbetinde bulunduğunu ve benzeri olmayan

güzel hediyeleri bu beldede gördüğünü dile getirir. Şair eserinin devamında ise şu öğütlerde bulunur: Bu dünya haksızlıklarla dolu bir yerdir; öncesi şeker, sonra ise zehir gibidir. Sonunda herkesin varacağı yer topraktır. Çoğu kişi, dünya malını toplar ve sonunda hepsini bırakıp gider. O mal için ateşte yanarlar ve dertlerine bir çare bulunmaz. Dünyada başkaları yaşayıp eğlenirken, mal sahibi kabrinde eziyet çeker. Bu yolda çok çaba harcadım ve erenlerin meclisine ulaştım. Allah yolunda sıkıntılar çekip hayırlar elde ettiken sonra savaşta şehit olmak istedim. Gönlüme Hz. Hüseyin'in sevgisi düştü. Talebeler gibi inleyip durdum ve gözüme uyku girmede. Gönlüm denize daldı ve değerli taşları bularak dizdim. Böylece dünyayı bırakıp ebedi hayat için çalışayım, Seyyidlerin Efendisi'nin yoluna canımı feda edeyim; beni hizmetçisi kabul etsin. Dünya baki kalmaz, insan ölür ve malı hep geride kalır. Öleden kimse ibret almaz. Dünyada hayır elde etmeye çalışan azdır. Çünkü çoğu nefislerinin kuludur. Ermişler dediler ki: Her zaman iyilik yapın. İnsana yakışan şey ayıbı örtmektir. Burada Hüseyin'i hatırlayıp ona kitap yazdım. Ona layık olan doğruluklar dilimde yok. Denildi ki, Süleyman'ın hükmü bütün insanlara ve cinlere geçerdi. Karınca Süleyman'a hediye getirmek için çabalamış ve Süleyman'a gücüm ancak bu kadarına yetti, kabul et hediyemi demiştir. Hz. Hüseyin için yazdığım kitap da buna benzer. Dileğim hediyemi Muhammed Mustafa(s.a.v.)'in ehli kabul eder. İmam'a cennette komşu olmayı nasip eyler. Her türlü eksikliklerden münezzeh olan Allah isteğimi kabul etsin. Ya Rabb bizi gafletten uyandır. Allah'ım cennette hepimizi bağışla. Bu günahkâr Nureddin de bağışlamamı diler. Kalp gözümünden perdeyi kaldır. Allah'a binlerce kez hamd ve şükür olsun. Dünya döndükçe Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e, âline ve ashabına sonsuz kere salat, selam ve rahmet olsun, diyerek eserini tamamlar.

### 3. ESERİN ŞEKİL ÖZELİKLERİ

#### 3.1. Nazım Şekilleri

Nazım şekilleri, mısra ve kafiyenin belli bir tertip içerisinde birleşmesinde meydana gelir.<sup>97</sup> *Hüseyin'in Makteli*'nde hakim olan nazım şekli Mesnevidir. Mesnevi, “her beytin mısralarının kendi içerisinde kafiyeli, aruzun kısa kalıplarıyla yazılan nazım biçimidir.”<sup>98</sup> Ayrıca, Mesnevi, uzun anlatımı gerektiren başta tasavvufî, ahlakî, tarihî, destanî vb. konular muhteva eden eserlerde kullanılan bir nazım şeklidir.<sup>99</sup> Mesnevi nazım şeklini tercih eden şairler, bazen okuyucuyu sıradan bir anlatımdan kurtarmak, okuyucunun dikkatini çekmek, basit ve zevkli bir anlatım elde etmek için bu nazım şeklinin arasına gazel, kasidedvb çeşitli nazım biçimlerine yer vermişlerdir.<sup>100</sup>

Hacı Nûreddîn Efendi'nin genel olarak mesnevi nazım biçimiyle yazılan Maktelinde de aralara bazen gazel şeklinde örnekler konmuştur. Tenkitli metin çalışmamız 1948 beyit mesnevi nazım şekliyle yazılmış olup bunun dışında:

767-771. beyitler arasında 5 beyitlik 1 gazel

852-858. beyitler arasında 7 beyitlik 1 gazel

959-963. beyitler arasında 5 beyitlik 1 gazel

1036-1040. beyitler arasında da 5 beyitlik 1 gazel

Olmak üzere *Hüseyin'in Makteli*'nde 22 beyitlik 4 adet gazel yer almaktadır. Şair, maktelde mesnevi nazım şeklinin doğal akışı içerisinde, kahramanların kendi ağızlarından verilen<sup>101</sup> ve “şiir” oldukları belirtilen bölümlerde gazel nazım şekli kullanmıştır.

<sup>97</sup> Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, T.D.K. Yay., Ankara, 2013, s. 95.

<sup>98</sup> Bkz.: Dilçin, *a.g.e.*, s. 167.

<sup>99</sup> Bkz.: Cemal kurnaz, Halil Çeltik, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, Berikan Yay., Ankara, 2013, s. 467-468.

<sup>100</sup> Ayrıntılı bilgi için Bkz.: İsmail Ünver, “Mesnevi” *Türk Dili- Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, T.D.K. Yay., Ankara, 1986, sy. 415-416-417, s. 430-463.

<sup>101</sup> 767-771 arasında 1. gazel, Şi'r-i Kâsım; 852-858 arası 2. gazel, yazma nüshalarda bu gazel için başlıklandırma kullanmamıştır; 959-963 arasında 3. gazel, Şi'r-i Hüseyin; 1036-1040 arasında 4. gazel, Şi'r-i İmâm Hüseyin. Şeklinde başlık verilmiştir.



### 3.2. Vezin

*Hüseyin'in Makteli*, genellikle kısa oluşu nedeniyle mesnevilerde en çok tercih edilen aruz vezni kalıplarından olan Fâilâtün / fâilâtün/ fâilün kalıbını kullanmıştır.<sup>102</sup>

Maktelde tercih edilen ikinci aruz kalıbı ise hecez bahrinden olan Mefâîlün / Mefâîlün / Feûlün kalıbıdır:

1-1509. beyitlerde Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

1510-1564. beyitlerde Mefâîlün / Mefâîlün / Feûlün

1565-1582. beyitlerde Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

1583-1755. beyitlerde Mefâîlün/ Mefâîlün / Feûlün

1756. beyitte Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün

1757-1970. beyitlerde ise Mefâîlün / Mefâîlün / Feûlün aruz kalıplarını kullanmaktadır. Bu tahlile göre eserde Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilünaruz kalıbıyla 1528 beyit, Mefâîlün/ Mefâîlün / Feûlün aruz kalıbıyla ise, 442 beyit yazılmıştır.

Eserde genel olarak bu aruz kalıbı değişimlerinin eserdeki konu değişimleriyle ilintili bir şekilde olduğu tespit edilmiştir. Eserdeki ilk aruz kalıp değişikliği onuncu meclis sonlandıktan sonra Yezid'in ölümüne dâir olan bölüme geçince gerçekleştirilmiştir.

Bir sonraki değişim ise Nâsihatname bölümüne geçince yapılmıştır. Bu son değişiklikle beraber bu aruz kalıbının eserin sonuna kadar korunduğu görülmektedir. Ancak "Münâcât" bölümü içerisinde M nüshasında bulunmayıp sadece S nüshasında bulunan 1756. Beytin aruz vezni Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün kalıbıyla yazılarak değişikliğe gidilmiştir.

<sup>102</sup> Bkz.: Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı- Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yay., İstanbul, 2014, s. 222.

### 3.3. Kafiye- Redif

#### Kafiye

“Mısra ve ibare sonunda yer alan, telaffuzu aynı, görev ve anlamı farklı olan ek ve kelimelere kafiye denir. Mısra ve ibare sonunda yer alan, telaffuzu, görevi ve anlamı aynı olan ek ve kelimelere ise redifdenir.”<sup>103</sup> İslamoğlu, şiirde dış âhengi, mûsikîyi sağlayan veznin yanı sıra, kafiye de önemli âhenk unsurlardan birisi olduğunu ifade etmektedir.<sup>104</sup> Hacı Nûreddîn Efendi'nin maktelini incelediğimizde beyitlerde bulunan kafiye yapısı (yarım, tam, zengin, tunç..) ve kafiye için seçilen kelimelerde çeşitlilik görülmektedir. Hacı Nûreddîn Efendi'nin kafiye yaptığı kelimelerin menşeyini gözetmeyen serbest bir kafiye anlayışı vardır. Eserde kafiyeyi oluşturan kelimelerin her ikisi de Arapça, Türkçe veya Farsça olduğu gibi Türkçe-Arapça, Türkçe- Farsça veya Arapça- Farsça kelimelerle de kafiye yapıldığı görülmektedir. Bu hususları tenkitli metin çalışmamızdan aldığımız örneklerle kafiye için seçilen kelimelerin menşeyine göre şöyle sınıflandırabiliriz:

#### Türkçe isimlerle yapılan kafiyeler:

Göstere azmışlarına *çoğrı yol*

Kim nice olur kişi Mevlâ'ya *kul* (20)

Çün 'Ubeydullâh işitdi bu *sözi*

Oldı ğam-gîn şanasın çıkdı *gözi* (417)

Pehlevân idi cihânda mişli *yoğ*

Hep silâh 'ilmin bilürdi az *çoğ* (664)

<sup>103</sup> Menderes Çoşkun, *Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar*, Dergâh Yay., İstanbul, 2012, s. 232

<sup>104</sup> Abdülmecit İslamoğlu, *Dâvûd-ı Halvetî ve Gülşen-i Tevhîd'i*, Bolu Belediyesi Bolu Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2013, s. 107.

Kendü Seyyid yalıñuz yoğ bir *eşi*  
Ol sa'adet ayı devlet *güneşi* (1063)

**Türkçe fiillerle yapılan kafiyeler:**

Çok zamān geçdi kimesne *gelmedi*  
Aña hıç ādem muķabil *olmadı* (714)

Şu ni'met kim yinür şükri *kılınmaz*  
Gider elden aña çāre *bulunmaz* (1588)

Öyle çaldı kim hıç iş[i] *kalmadı*  
Şanasın dünyāya hergiz *gelmedi* (695)

Eyitdi yā Resūlallāh kerem*kıl*  
Şefā'at it beni de muķterem *kıl* (1531)

**Farsça kelimelerle yapılan kafiyeler:**

Ķudreťüñle āb u bād u nār u *hāk*  
AĶsen-i şüretde insān oldı *pāk* (12)

Yā nice itdi Ķasan ađuyı *nūş*  
Ķut Ķulađuñ bu sözümi eyle *gūş* (45)

Ķıldılar kendülerin gözden *nihān*  
Tā ki Ķālī ola ađyārdan *cihān* (158)

Ķimüñ Ķabri gülistāndur kimüñ *tār*  
Ķimine gül düşer kimisine *hār* (1687)

**Arapça kelimelerle yapılan kafiyele:**

Biline esmā vü tevḥīd ü *şifāt*

Kim ğaraż bu cümleden sen ‘āli *zāt* (15)

Ḥāṭır-ı murādın a bürüñdi *ġamm*

Şekl-i efkār oldı şankim içdi *semm* (222)

Ḳoyasın ol dem kılup ğāyet *kerem*

Halk arasında olavuz *muḥterem* (580)

Ḥāricī’den öldürür ḥayli *ricāl*

Seyyid’üñ ḳalmadı cisminden *mecāl* (1072)

**Türkçe ve Farsça kelimelerle yapılan kafiyele:**

Nāmeyi tutup öñine ḳodı *baş*

Mekke şehrinde bu aḥvāl oldı *fāş* (134)

Ḥurr varup ‘Amr’ a öğüt virdi *biraz*

Çoğ naşīḥat eyledi tül u *dirāz* (526)

Ḍarb-ı tūĝdan çoĝ Ḥavāric virdi *cān*

Ḳanda çuḳur yir var-ısa ḥoldı *kan* (1068)

Ricāl-i ğaybe didüm keşf idüp *rāz*

Ki bir ḥayr olsa itsem zaḥmeti *az* (1915)

**Türkçe ve Arapça kelimelerle yapılan kafiyele:**

Eynine rü-yı zemīn esved *libās*

Giydi mātemḥutup ol-dem ḳıldı *yas* (160)

Ḥāricī dir 'avratına ey *denī*

Sözün-ile vāz gele şanma *beni* (316)

Bildi kim mümkün degül bulmaḵ*neċāt*

Ḥāricī'nün arasına sürdi *at* (1064)

Melek-rūlar aña olmuş idi *kul*

Ṭurup her biri karşıusunda *makbūl* (1673)

### Arapça ve Farsça kelimelerle yapılan kafiyeler:

Ḥamd ider dā'im saña hep *māsivā*

Kim olur ḵatuñda ḥāċetler *reva* (1)

Vaḵt irişdi ṭolma ol *āfitāb*

İre Ḥaḵḵ'a gidüp ortadan *ḥicāb* (55)

Gelür hep başuña bu cümle *mezkūr*

Yaḵındur saña [olur] şanmaḡıl *dūr* (1684)

Cevāhirden bulup ġarrā-yı *merġūb*

Anı nazm eyledi küllī igen *ḥūb* (1923)

Hacı Nūreddīn Efendi'nin eserinde kullandığı yarım kafiye, tam kafiye, zengin kafiye ve tunç kafiye için ise aşağıdaki örnekleri verebiliriz:

**Yarım Kafiye:** Tek ünsüz benzerliğinden meydana gelen kafiye türüdür.<sup>105</sup>

Ey dūr ey şāh-ı cihān nesl-i Resūl

Başuña ḵaşd eylediler bilmiş ol (498)

<sup>105</sup> Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, s. 86.

Benüm aḥvālümü çün eyledüñ gūş

Naşīhat ister iseñ gel beri ḥoş (1607)<sup>106</sup>

**Tam Kafiye:** Biri sesli diğeri sessiz iki harf benzerliğinden oluşan kafiye dir.<sup>107</sup>

Ḥasretüñde aḳıdurlar ḳanlu *yaş*

Her birisi terk idüp cān ile *baş* (179)

Cidd ü cehd idüp sizi her rüz u *şeb*

İsteyüp oldur müdām ḳılan ṭaleb (336)

**Zengin Kafiye:** İki den daha fazla ses benzerliğiyle yapılan kafiye türüdür.<sup>108</sup>

Gitdi laşker Kūfe'ye ḳonar *göçer*

Şād u ḥurrem gice gündüz yir *içer* (234)

Gicenüñ beş sâ'ati geçdi *hemān*

Ḳarşuda rāhib ḳılır ḳaddīn *keman* (1299)

**Cinashlı Kafiye:** Ses bakımından aynı, anlamca ve bazen vurguları da farklı sözcüklerden veya söz öbeklerinden yapılan kafiye türüdür.<sup>109</sup>

Şāh-ı merdān Şimr'e dir gel bir *iş it*

Ġāfil olmağıl sözüm diñle *işit* (1092)

Şehīd ḳıldılar anı kim *işitdün*

Niçün rāzī olup böyle *iş itdün* (1544)

<sup>106</sup> Yarım kafiye olan diğ er beyitler için Bkz.: 342 ve 1801.

<sup>107</sup> Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, s. 87.

<sup>108</sup> Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, s. 89.

<sup>109</sup> Dilçin, *a.g.e.*, s. 90.

**Tunç Kafiye:** Kafiyeli olan kelimelerden birisinin diğer mısradaki kelimenin içinde aynen tekrarlanmasına denir.<sup>110</sup>

Ƙanda kim işbu kitābum *açıla*

Meclise müşk ile 'anber *şaçıla* (37)

Bozuldı şüreti hāk oldı *cismi*

Unudıldı anuñ 'ālemde *ismi* (1681)

**Redif:** Şiirde kafiye harfinden sonra tekrarlanan ek, kelime ya da kelime grubu olan redifin Hüseyin'in Makteli'nde birçok çeşidi kullanılmıştır. Bunlar:

**Ek redif:**

On biñ er anı araya *aldılar*

Cümlesi 'Abbās'a hamle kıldılar (918)

Vardı rāhib ' Amr'a dir *gördüklerin*

Deyre ol serverleruñ *girdüklerin* (1334)

**Kelime redif:**

Bu kelāmı Ƙulağum gūş *eyledi*

Cānumı key mest ü ser-ħoş *eyledi* (1385)

Anuñ dāni ebed nesh *olmayısar*

Daħi ümmet olan mesh *olmayısar* (1775)

---

<sup>110</sup> Dilçin, *a.g.e.*, s. 89.

### Kelime grubu redif:

Kelām-ı münzelüñ Qur’ān *ḥaqqı-çün*

Olan İsmā’il’e kurbān *ḥaqqı-çün* (1709)

Bu imiş emr-i Hudā [n] *’itmek gerek*

Çāresi oldur ki şabr *itmek gerek* (795)<sup>111</sup>

### 3.4. Beyit Sayısı

Hacı Nûreddîn Efendi’nin “*Hüseyn’in Makteli*” nin matbu nüshası 1745 beyitten oluşmaktadır.<sup>112</sup> Ancak hazırladığımız tenkitli metin çalışmamızda eserin 1970 beyitten müteşekkil olduğu ortaya çıkmıştır. Bir mukaddime, on meclis ve dört ayrı bölümden oluşan maktelin Mukaddime (1-34), Birinci Meclis (35-378), İkinci Meclis (379-634), Üçüncü Meclis (635-730), Dördüncü Meclis (731-845), Beşinci Meclis (846-948), Altıncı Meclis (949-1186), Yedinci Meclis (1187-1335), Sekizinci Meclis (1336-1418), Dokuzuncu Meclis (1419-1483), Onuncu Meclis (1484-1509), beyitleri arasında tamamlanmaktadır. Meclisler tamamlandıktan sonra Mevt-i Yezîd (1510-1582), Nasîhat-nâme (1583-1692), Münâcât (1693-1843) ve Sebeb-i Telif-i Kitâb (1844-1970) bölümleri de belirtilen beyitler arasında bulunmaktadır.

### 4. ESERİN, DİĞER MAKTEL-İ HÜSEYN’LERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışmamızın temel konusu olan Hacı Nûreddîn Efendi’nin *Hüseyn’in Makteli* adlı eseri, edebiyatımızda bilinen ilk maktel olan Yûsuf-ı Meddâh’ın *Maktel-i Hüseyn*’i<sup>113</sup> ile Lamiî Çelebi’nin *Maktel-i Âl-i Resûl* adlı eseriyle<sup>114</sup> önce şekil, daha sonra muhteva açısından karşılaştırılacaktır. Böylelikle Hacı Nûreddîn Efendi’nin

<sup>111</sup> Diğer kelime grubu redif örneği için Bkz.: 491, 1696, 1697 ve 1698. Beyitler.

<sup>112</sup> İslamoğlu, “Hacı Nûreddîn Efendi ve Hüseyn’in Makteli Adlı Eseri”, s. 25.

<sup>113</sup> Kenan Özçelik, *Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyn (İnceleme-Metin-Sözlük)*, A.Ü.S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.

<sup>114</sup> Ertuğrul Ertekin, *Lamiî Çelebi Maktel-i Âl-i Resûl*, Kevser Yay., İstanbul, 2012.



eserinin, bu türden yazılmış önceki tarihli iki önemli eserle münasebeti ortaya konmaya çalışılacaktır.

#### 4.1. Şekil

Bu kısımda metinlerin şekilsel olarak temel benzerlik ve farklılıkları belirtilerek maddeler halinde mukayese edilmeye çalışılacaktır.

a. Yûsuf-ı Meddâh'ın maktelinin adı “Maktel-i Hüseyin” olarak kabul edilse de mevcut nüshalarda böyle bir isimlendirmeye rastlanmamıştır. Eserin adı, *Maktel-i Hüseyin* yerine ilgili beyitlerde sadece *Maktel* olarak geçmektedir:

Bugün Maktel'e bi'smillâh ile biz

Diylüm diñleñ imdi cân-ıla siz (1)

Bunda ħatm oldı bu Maktel iy cüvân

Diñleyene rahmet ide müste'ân (2775)<sup>115</sup>

Lamiî Çelebi'nin eseri ise, kaynaklarda “*Maktel-i Hüseyin*” olarak geçmektedir. Ancak eserin nüshaları üzerine müstensihler tarafından “*Maktel-i Resûl*”, “*Kitâb-ı Maktel-i Resûl*” ve “*Maktel-i İmâm Hüseyin*” şeklinde yazılmıştır. Ancak Lamiî Çelebi, eserinin adını “*Maktel-i Âl-i Resûl*” olarak zikretmektedir.<sup>116</sup>

Didilerden akıtıp hünün süyül

Yani diyem *Mağtel-i Âl-i Resûl* (58)

Yûsuf-ı Meddâh ve Lamiî Çelebi'nin eser adlarındaki belirsizlik, Hacı Nûreddin Efendi'nin eserinde de mevcuttur. İncelediğimiz kadarıyla şairin eserinin adı hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bunun yanında eserinin adı beyitlerde hem “*Hüseyin'in*

<sup>115</sup> Eserin adının zikredildiği diğer beyitlere için Bkz.: 40 ve 1337. Beyitler.

<sup>116</sup> Yılmaz, *Klasik Türk Edebiyatında Kerbelâ Hadisesi*, s. 431.

*Makteli*<sup>117</sup> hem de “*Maktel-i Hüseyin*”<sup>118</sup> şeklinde geçmektedir. Ancak Hacı Nûreddîn Efendi, aşağıdaki beyitte açık bir şekilde eserinin adını “*Hüseyin’in Makteli*” şeklinde belirtmektedir:

*Hüseyin’in Maḳteli* didim buna ad

Velî açılmadı bu resme bir ad (1595)

**b.** Yûsuf-ı Meddâh’ın ve Hacı Nûreddîn Efendi’nin makteli değişik zamanlarda okunmak üzere on meclise ayrılmıştır. Güngör, ilk maktelerde görülen bu on meclise göre tertiplendirme özeliğini Ebû Mihnef’e dayandırmaktadır.<sup>119</sup> Eyüp Baş ise, Ebu Mihnef’in maktelinin bölüm bölüm ayrılarak yazılması sonraki maktellere etkileyerek zamanla gelenek haline geldiğini söylemektedir.<sup>120</sup> Hacı Nûreddîn Efendi’nin makteli, Yûsuf-ı Meddâh’ın maktelinden farklı olarak onuncu meclisten sonra “Mevt-i Yezîd”, “Naşihat-nâme”, “Münâcât”, ve “Sebeb-i Te’lif-i Kitâb” başlıkları altında konular yer almaktadır. Lamiî Çelebi’nin makteli diğer iki maktelden farklı olarak on iki bölüme ayrılmış ve bölümler de başlıklarla belirtilmiştir. Maktelerde olayların belli bir düzen içerisinde belli bölümlere ayrılarak aktarılması Ebu Mihnef’e dayanmaktadır; bu özellik edebiyatımızdaki makteller arasında temel bir fark değildir.

**c.** Genellikle üç maktelde de kaynak olarak istifade ettikleri şahıs ve eserlerin adlarını, bizzat zikretmeyerek birbirine yakın genel ifadeler kullanmışlardır. Yusûf-ı Meddâh, genellikle eserin bu kaynağını bizzat zikretmeyerek “Rivâyet eyledi, hikâyet eyledi, böyle söyledi” şeklinde ifade etmiştir.

Râviler eyle rivâyet eyledi

Bu kaçış şerhin hikâyet eyledi (914)

<sup>117</sup> “Maktel-i Hüseyin “şeklinde geçen beyitlere Bkz.: 732 ve 1904. Beyitler.

<sup>118</sup> “Hüseyin’in makteli “şeklinde geçen beyitlere Bkz.: 1747, 1834 ve 1940. Beyitler.

<sup>119</sup> Güngör, “Maktel-i Hüseyin”, c. XXVII, s. 456.

<sup>120</sup>Bkz.: Eyüp Baş, “İslâm Tarihinde Matem/Yas Kültürü ve Kerbelâ”, Ed. Âlim Yıldız, *Çeşitli Yönleriyle Kerbela*, Sivas, 2010, c. II., s. 385

Lamiî Çelebi maktelinde ise, “nakl-i tevârih, nakl itmiş, rivâyetdür” şeklinde kaynak gösterilen şahıs ve eserlere işaret eder:

Böyle nakl itmiş-durur ba' zı rüvât

Dutuñuz bu söze cân ğuşın oñat

Hacı Nûreddîn Efendi ise, diğer iki maktelde olduğu gibi faydalandığı şahıs ve eserlerden “Rivâyet edenler/ râviler böyle dediler, kitaplarda böyle hikâye edildi.” Şeklinde yazdıklarının bazı şahıslara ve eserlere dayandığına işaret etmiştir.

Râviler öyle rivâyet eyledi

Hem kitâblarda hikâyet eyledi (1185)

Böylelikle müellifler, eserlerin kaynağını açık bir şekilde zikretmeden yukarıdaki genel ifadelerle eserlerin kaynağının Ebû Mihnefe (ö. 157/773-74) dayandığına işaret etmiş olabilirler.

**d.** Yûsuf-ı Meddâh, eserini mesnevi nazım şekliyle ve genellikle aruzun Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün kalıbıyla yazmıştır. Sadece eserin tevhit ve münacat muhtevalı ilk 39 beytinde Mefâilün / Mefâilün / Feülün kalıbı kullanmıştır. Müellif, eserin 3313 beyitten meydana geldiğini belirtmiştir.

Dükeli beytün hisâbın eydelüm

Üç bin üç yüz on üç oldı diyelüm (2815)

Ancak Kenan Özçelik'in yüksek lisans tezi olarak hazırlamış olduğu metin 2824 beyittir. Yûsuf-ı Meddâh'ın eserinde olduğu gibi Lamiî Çelebi'nin eseri de mesnevi nazım şekliyle ve eserin tamamı aruzun Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün kalıbıyla kaleme alınmıştır. Ertuğrul Ertekin tarafından hazırlanan metinde<sup>121</sup> toplam beyit sayısı 988'dir.

<sup>121</sup> Ertuğrul Ertekin, *Lamiî Çelebi Maktel-i Âl-i Resûl*, Kevser Yay., İstanbul, 2012.

Hacı Nûreddîn Efendi, maktelinde ise mesnevi nazım şeklini kullanmış ve genellikle aruz vezninin Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün kalıbını, bazen de aruzun Mefâîlün / Mefâîlün / Feûlün kalıbını kullanmıştır. Hazırladığımız tenkitli metne göre eser, 1970 beyitten oluşmaktadır.

f. Yûsuf-ı Meddâh'ın maktelinde mesnevi nazım şekli dışında 27 adet gazel bulunurken, Hacı Nûreddîn Efendi'nin maktelinde ise sadece 22 beyitlik 4 adet gazel bulunmaktadır. Diğer iki maktelden farklı olarak Lamiî Çelebi maktelinde gazel nazım şekline yer verilmemiş, sadece mesnevi nazım şeklini kullanmıştır.

#### 4.2. Muhteva

a. Yûsuf-ı Meddâh, eserinin çeşitli yerlerinde Hz. Hüseyin ve yakınlarını “Sünnî”, Yezid ve çevresindekileri de “Hâricî” olarak adlandırır:

Hâricîlerden negâre urdılar

Sünnilere yine karşı durdılar (846)

Hâricîlerdür münâfıkları çok

Kamu yalancıdurur gerçeği yok (2588)

Sünniler çün Kerbelâya irdiler

Karşı leşker konmuş ıdı gördiler (614)

Yûsuf-ı Meddâh'ın maktelinde olduğu gibi Hacı Nûreddîn Efendi de eserinde Yezid ve yakınlarının “Hâricî”, Hz. Hüseyin ve taraftarlarının ise “Sünnî” olarak tanımlanmıştır:

Geldi[gü]ñüz Hâricîler bilmesün

Hile idüp size bir iş kılmason (405)

Sünnî olanlara idüp buğz u kîn

Yanına düşerdi çok a' dâ-yı dîn (92)

Lamiî Çelebi'nin makteline ise diğer iki maktelde olduğu gibi “Sünnî ve Hâricî” kavramlarına yer verilmez. Şair, Hz. Ali'yi şehit eden İbn Mülcem'den bahsederken bile “Hâricî” kelimesini asli anlamıyla kullanmıştır:

Kûfe içre bir Herâvî<sup>122</sup> var idi

Hâricî vü müdbir ü murdâr idi (167)

Lamiî Çelebi, sadece Hz. Hüseyin'in mübarek başını evine getirip karısı bu kesik başın kime ait olduğunu sorduğunda Şimr, başın bir Havâric liderine ait olduğunu söyler:

Şimr ayıttı bir adüvvün başıdır

Ki ol havâric zümresinin başıdır (703)

**b.** Metinlerde tespit ettiğimiz diğer temel özellik ise, müelliflerin “rahmet”, “şefâat” ve “şefkat” kavramlarını yakın anlamda kullanmış olmalarıdır.

Yûsuf-ı Meddâh makteline “fırka-i nâciye” yani “selâmet yolunu bulmuş fırka, Müslümân grubu”<sup>123</sup> manasına gelir. Müellif, gerçek kurtuluşa erenler olarak vasıflandırdığı ve “rahmet”e layık gördüğü bu kişilerin Sünniler olduğunu ifade etmektedir:

Yetmiş üç millet Muḥammed ümmeti

Ehl-i farz [u] Sünnilerdür rahmeti (2778)

Hacı Nûreddîn Efendi, makteline ise bu kavrama denk düşecek “şefaât” kavramının kullanmıştır. Şefaât, “aracılık, yardım etmek, yüce bir makam sahibinin,

<sup>122</sup> Afganistan'daki Herv'e nispetle Herâvî denilmiştir.

<sup>123</sup> Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara, 2013. s.304.

dileğini kabul etmesini veya suçunu affetmesini sağlamak için bir kimsenin o yüce makam sahibine daha yakın olduğuna inandığı bir şahsı aracı (vasıta-vesile) yapması”<sup>124</sup> manalara gelmektedir. İşte şair, Hz. Peygamber (s.a.v)’in şefâatine nail olanların Sünni Müslümanlar olduğunu beyan etmektedir:

Muhammed’den şefâ’at isteyenler

Çanı sünnî müsilmânuz diyenler (1562)

Bu minvalde Çelebi’nin maktelinde ise “şefkat” kavramı kullanılmıştır. Şefkat, “acımak, merhamet”<sup>125</sup> manalarına gelmektedir. Beyitte şair, bu kavramı şefâat kavramıyla yakın anlamda kullanmıştır. Şair, aşağıdaki beyitte Hz. Hüseyin’e bu ayrılığı layık görenlere, Hz. Peygamber’in şefkat göstermeyeceği belirtir:

Ol şehin lâıyk gören bu firکہatin

Ceddinin yarın umar mı şefkatin (982)

Bilinçli bir şekilde kullanılan bu kavramlara dayanarak müelliflerin ehl-i sünnet inancı çerçevesinde maktellerini kaleme aldıklarını söylemek mümkündür.

c. Maktel metinlerinde, önemli konulardan biri de ehl-i beyt sevgisidir. Müellifler, Kerbelâ’da Hz. Hüseyin’in şehit edilmesine duyulan üzüntüyü dile getirmek ve bu vesileyle Ehl-i Beyt sevgisini gönüllere yerleştirmeyi amaç edinmişlerdir.

Her üç müellif de maktellerini ehl-i sünnet düşüncesi çerçevesinde kaleme almışlardır. Özellikle sünni taraftarları müspet kavram ve sıfatlarla anarken, haricî taraftarları ise, olumsuz kavram ve sıfatlarla nitelendirmeleri ve sünni taraftarlarının “rahmet”, “şefâat” ve “şefkat” kavramlarına mazhar olduklarını müjdelemeleri bunun en açık delilidir.

<sup>124</sup> Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimler Sözlüğü*, Kabalcı Yay., İstanbul, 2012, s. 329-330.

<sup>125</sup> Uludağ, a.g.e., s. 230

d. Maktelerde en çok işlenen konuların başında Yezid'e lanet meselesi gelmektedir. Yûsuf-ı Meddâh eserinde Yezid ve taraftarlarına defalarca lanet etmekten çekinmemiştir. Bu konuda müellif, Emevi taraftarlarını ağır bir dille eleştirmiştir:

Nice ümmetsin Muḥammede i ḥar

Saḥna la' net gelsün iy itden beter (2469)

Şad hezārān nām u la' net iy pelīd

Şāhuña vü saḥna gelsün nā-bedīd (657)

Kim Yezīde la' net eylen dem-be-dem

Size cennet rûzi kıla Zü'l-celāl (1543)

Yukardaki beyitte müellif, kim Yezid'e her zaman lanet ederse, Allah'ın kendisine cenneti nasip edeceğini söyler.

Hacı Nûreddîn Efendi'nin, Yezid'e lanet etme konusunda Yûsuf-ı Meddâh'tan daha farklı bir yaklaşımda bulunduğu görülmektedir. Şair, ilgili beyitlerde Yezid'e lanet konusunda çok şeyler söylenildiğini ancak gerçeğin nasıl olduğunun bilinmediğini belirtir.

Yezīd için dinildi nice aḳvāl

Bilinmez hīç ḥaḳīḳat nicedür ḥāl (1764)

Hacı Nûreddîn Efendi, ileriki beyitlerde, kimi Yezid'in imansız öldüğünü, kimi ise şüphesiz Müslüman olduğunu söyler. Onun için bazı âlimler, evlad-ı Resûle ihanet ettiği için ona laneti uygun görürken, bazı âlimler ise onun imansız öldüğü bilinmediği için lanet edilmez demiştir. (1765-1767) Şair, Hz. Hüseyin ve yakınlarına ettiklerinden dolayı eğer Allah cezasını verseydi; kimisi köpek, kimisi hıncır olurdu. Ancak peygamberimiz Muhammed Mustafa (a.s) hürmetine Allah katına tevakkuf ettiler. Eger

Resûl'ün lütfu olmasaydı, dünyadan hepsi imansız giderdi. (1772-1776) Onların imansız gitmesine Peygamber efendimizin razı olmadığını söylemektedir:

İmānsuz gitmesine çoğ u azı

O Faḫr-i Kā'ināt olmadı rāzī (1777)

Şair, sonraki beyitlerde Yezid'in Hz. Hüseyin ve yakınlarına yaptıkları eziyetlerden ötürü kendisine lanet layıktır; ancak son nefeste Yezid'in imanla öldüğünü söyleyerek Yezid'e lanet etme konusunda kesin bir yargıda bulunmaktan çekinmiştir.

Aña la'net dinilmek lāyık oldı

Velī şoñ dem Yezīd imānla öldi (1779)

Karahan, mezuniyet çalışmasında matbu nüshalardan verdiği örnek beyitlerle<sup>126</sup>Nüreddîn Efendi'nin Yezid'e lanet meselesinde çok aşırıya gittiğini iddia etmektedir.<sup>127</sup> Ancak ilgili beyitler yazma nüshalarla karşılaştırıldığında beyitlerin hiçbirinin yazma nüshalarda yer almadığı tespit edilmiştir. Böylelikle iddianın şairle hiçbir alakası olmadığını beyitlerin müstensihler tarafından sonradan eklenmiş olduğunu söylemek mümkündür.

Lamiî Çelebi, ilk olarak Ehl-i sünnet ulemasının Yezid ve taraftarlarına lanet hakkındaki görüşlerini “icma-i ümmet” çerçevesinde nakleder ve bu hususta muhtelif görüşlerin olduğunu söyler.

<sup>126</sup> Bu kelim ki ere mü'min semine / Lānet etsün ol Yezid'in canına (14)

Her kimin ola Hüseyne şefkatı / Aşkıla etsün Yezid'e laneti (59)

Ey muhibbi hanedamı Ehli Beyt / Aşkıla edin Yezid'e lanet (77)

Ve hemen her meclisin sonunda tekrarlanan şu beyitler:

İşbu yer lanet yeridir ey hümam/ Lānet eyleyin Yezid'e vesselām

Ger dilersin bulasın yüce makam/ Eyle çok lānet Yezid'e subh u şam

Ayrıntılı bilgi için Bkz.: Karahan, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler*, s.25.



Lānet etmekte Yezîd ü āline

Baktılar icmā-i ümmet hāline (95)

Daha sonraki beyitlerde Lamiî Çelebi, Yezid'e lanet etmek konusunda diğer iki maktelden farklı bir yaklaşımda bulunmaktadır. Şeytana lanet etmenin hoş olmaması gibi Yezid'in şeytan'dan pek farklı olmadığını, buna rağmen lanetçi biri olarak anılmanın doğru olmayacağını da dile getirmiştir. Söz konusu beyit şöyledir:

Yani lānet etmesen şeytāna ger

Sana eyler mi ikāb ol dād-ger

Çünkü şeytandan Yezîd artık değil

Adını likāna takma sâkit ol (108-109)

Osmanlı sahasında telif edilen eserlerin müellifleri, ehl-i sünnet düşüncesine sahip olmasına rağmen günaha sınır tanımayan, Hz. Peygamber'in torununu öldürten Yezid'e lanet etmekten çekinmemişlerdir.<sup>128</sup>Sünni ulema genelde bu konuda susmayı tavsiye etse de, müellif, kendine mukayyet olamayarak şunları da demekten geri kalmamıştır:

Ey diriğa lîk kanı ihtiyār

Nāgehānī zikr olucak ol şirār

Levh-i dilden olup bu kîl ü kâl

Terk-i la'net etmeğe kılmaz mecāl (121-122)

e. Matem, “büyük felaketlerden, özellikle sevilen bir kimsenin kaybedilmesinden duyulan derin üzüntüyü ve tutulan yası ifade eder.”<sup>129</sup> Bu kavramın, insanlık tarihi boyunca farklı tezahürleri olmakla beraber teorik olarak değişmemiştir.

<sup>128</sup> Yılmaz, *Klasik Türk Edebiyatında Kerbelâ Hadisesi*, s.734.

<sup>129</sup> Ömer Faruk Harman, “Matem”, *D.İ.A.*, Ankara, 2003, c. XXVIII, s. 127.

Bu olgunun kutsallığı İslâmiyet'ten öncesine de dayanmaktadır.<sup>130</sup> Kerbela olayını konu edinen metinlerde Türklerde görülen yüzleri tırnaklama/ tırnakla çizme, siyah giyme, sine dövme, baş açma gibi matem figürleri olan tabirlerin kullanıldığı görülmektedir.<sup>131</sup>Yûsuf-ı Meddâh, eserinde “mâtem” kavramına yer vermezken, matem belirtilisi “yüzünü/gözünü yırtmak” tabirlerini kullandığı görülmektedir.

Müellifin eserinde Ali Ekber, Kerbela meydanında şehit olunca onu gören yakınları yüzlerini yırtarak matem tutarlar:

Eyle didi ağladı kıldı figân

El uruben gül yüzün yırttı revân (1651)

Yûsuf-ı Meddâh'ın aşağıdaki beytinde ise, Hz. Hüseyin için matem tutanlar yüzlerini gözlerini yırtıp onu şehit eden Şimr'e lanet ederler:

Yüzlerini gözlerini yırttılar

Kamu ol dem Şimre la' net itdiler (1908)

Lamiî Çelebi ise, eserinde hem “mâtem” kavramını, hem de “kara giyme” figürünü kullanmıştır. Hz. Hüseyin'in şehit edilmesiyle birlikte âlemin, matem için kara elbise giydiğini, gökyüzünde yağmur yerine kan yağdığını belirtir:

Giydi âlem mâtem için kara don

Āsumāndan yağdı yağmur gibi hun (647)

Hacı Nûreddîn Efendi, maktelinde ise yeryüzünün matem tutarak siyah elbise giydiğini ve o zaman yas tutulduğunu belirtmektedir:

<sup>130</sup> Baş, “İslâm Tarihinde Matem/Yas Kültürü ve Kerbelâ”, c. II, s. 379.

<sup>131</sup> Yılmaz, *Klasik Türk Edebiyatında Kerbelâ Hadisesi*, s. 734.

Eynine rû-yı zemîn esved libās

Giydi mâtemtutup ol-dem kıldı yas (160)

f. Maktellerde ve manzum mersiyelerde zikredilen en önemli kavramlardan biri de Âşûre'dir. Yûsuf-ı Meddâh'ın eserinde âşûre'yle alakalı herhangi bir kavram yer almazken, Lamiî Çelebi'nin ve Hacı Nûreddîn Efendi'nin eserlerinde aşureyle alakalı kavram ve ibarelere yer verildiği görülmektedir.

Lamiî Çelebi eserinde “Yevm-i Âşûrâ” yani aşure günü manasında bu kavramı kullanmaktadır:

Yevm-i Âşûrâ'da idi bu kıtâl

Hem daħi ihdâ ve sittîn idi sâl (644)

Hacı Nûreddîn Efendi'nin maktelinde ise “Âşûra'da ta'âm” şeklinde bu kavrama yer verilmiştir:

Kimki bir kez ide 'Âşûra'da ta'âm

Cem' olup yiye anı her hâşş u 'âmm (596)

Ayrıca yazma nüshaları temel alarak oluşturduğumuz Hacı Nûreddîn Efendi'nin maktelinin tenkitli metni ile Yûsuf-ı Meddâh'a nispet edilen “*Maktel-i Hüseyin*” adlı eser arasındaki münasebetin boyutu yeni verilerle yeniden değerlendirilecektir.

Yûsuf-ı Meddâh'ın makteli ile Hacı Nûreddîn Efendi'nin makteli arasındaki benzer beyitler karşılaştırılacaktır. Daha sonra ilgili benzerlikler çalışmamızın temel kaynağı konumunda olan iki yazma nüsha ile mukayese edilecektir. Böylece zikredilen benzerliklerin müstensih hatası mı yoksa müellifin kendi hatası mı olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır. Beyitlerden sonra parantez içinde verilen sayılar, Yûsuf-ı Meddâh'ın *Maktel-i Hüseyin*'in Kenan Özçelik tarafından hazırlanan metni ile bizim metnini hazırladığımız Hacı Nûreddîn Efendi'nin *Hüseyin'in Makteli*'ndeki beyit numaralarını göstermektedir.

Yûsuf-ı Meddâh'ın Makteli	Hacı Nûreddîn 'in Makteli	Nûsha
<p>Âhîrine irdi ,ömri nâgehân Vaşl kıldı Tañrı dergâhında cân (48)</p>	<p>Âhîre irişdi 'ömri nâ-gehân Teslîm itdi Tañrı dergâhına cân (62)</p>	S# M#
<p>Soñra çün Âl-i Ümeyye geldiler Mülki bunlaruñ elinden aldılar (62)</p>	<p>Şoñradan Âl-i Ümeyye geldiler Tahtı bunlaruñ elinden aldılar (70)</p>	S# M#
<p>Birbiriyle görüşüp ağlaşdılar Bir zamân fırkat şerâbın içdiler</p> <p>Eytdiler kim nitedür ol şâhumuz Ol Müsülmânlar begi mâhumuz (175-176)</p>	<p>Birbiriyle görüşüp ağlaşdılar Bir zamân fırkat şarâbuñ içdiler</p> <p>Didiler kim nicedir ol şâhumuz Ol Müslimânlar begi hem mâhımız (168-169)</p>	S#  S#
<p>Müslim eydür yarenler key bilün Bu işi key ihtiyât ile kıluñ</p> <p>Eytdiler kim pâdişâh-ı lâ yezâl Ol Qadîm ü Qadîr ü bî-zevâl</p>	<p>Müslim ider ey yârenler key bilüñ İş bu işi ihtiyât ile kıluñ</p> <p>Didiler kim pâdişâh-ı Lâ-yezâl Ol Qadîm ü Qadîr ü ol bî-zevâl</p>	S#
<p>Bize fırsat vire nuşret bulavuz Hâricîden dâdumuzu alavuz</p> <p>Uş yine senüñ katında iy ulu Kılalum beyat kamu kiçi ulu</p>	<p>Bize fırsat vire nuşret bulavuz Hâricî'den dâdımız alavuz</p> <p>Hoş siziñ biz kapuñızda ey ulu Kılalum bî'at kamu ey bahtılu</p>	S#
<p>Yetmiş iki pehlevân idi bular Müslim-ile bile beyat kıldılar</p> <p>Qaldı Müslim anda on beş gün tamam Ol cemâ'at ulu kiçi hâşş u 'âm</p>	<p>Yetmiş iki pehlevân idi bular Müslim ile anda bî'at kıldılar</p> <p>Qaldı Müslim anda on beş gün tamam Ol cemâ'at ulu genci hâşş u 'amm</p>	S#
<p>Ol yarenler gice gündüz bir birin Müslim'e gelürler idi her günin (177-183)</p>	<p>Ol yarânlar gice gündüz birbirin Müslim'e gelürler idi birbirin (171-177)</p>	S#
<p>Ol cemâ'at bizden isterler meded Her kim erdür bunları kılmaya red (201)</p>	<p>Ol cemâ'at bizden isterler meded Âdem olan anları kılmaya red (191)</p>	M#

Himmetüñüz bile olsun siz dönün Görelim taqđiri n'eyler Tañrınıñ (213)	Himmetüñüz bile olsun siz dönün Görelim taqđiri neyler Tañrı'nuñ (197)	S# M#
Müslimüñ oğlanların bulsam gerek İledüben māl u mülk alsam gerek (503)	Müslim'üñ oğlanların bulsam gerek Öldürüben māl u mülk alsam gerek (197)	M#
Ĥāricīler üşüp anı tıtdılar Ol aradan pāre pāre etdiler (1193)	Ĥāricīler anı üşüp tıtdılar Kılıç ile pāre pāre itdiler (758)	S# M#
Eytdi 'ammum ne kılayum baña şu Tıp buñaldum şusuzın iy nık-ĥū  Bir içüm şu olsaydı ben bugün İşbu ĥalkı kıılır-ıdum ser-nigün (1342-43)	Didi yā 'ammi meded āh baña şu Key buñaldum ben şusuz ey nık-ĥū  Bir içim şu olsa-dı ger ben bugün Ĥep kıılırdum bu çeriyi ser-nigün (850-851)	S# M#  S# M#
Kendüye eydür Ĥüseyn içmedi şu Nice içem ben revā ola mı bu (1583)	Gine eydür kim Ĥüseyn içmedi şu Nice içem ben revā ola mı bu (911)	S# M#
Na' ra urdı döndi cevlān eyledi Vaşf-ı ĥālin şı' r idüben söyledi (1769)	Na' ra urdı döndi cevlān eyledi Şı' r içinde vaşf-ı ĥālin söyledi (1035)	S# M#
Bir içim şu vir elüme sen sen benüm Kim ĥelāl idem saña bu dem kıanum (1872)	Bir içim şu virseñ ağızıma benüm Kim ĥalāl ide idüm saña kıanum (1093)	M#
Tanıķ olsun üstüme Rabbü'l-' ibād Āĥiretde kılmayam ben seni yād (1873)  Hem dedeme ben şikāyet itmeyem İşbu işüñden ĥikāyet itmeyem (1874)	Şāhid olsun bu söze Rabbü'l-' ibād Āĥiretde kılmayam ben seni yād (1094)  Rüz-ı maşşerde şikāyet itmeyem İşbu ĥalüñden ĥikāyet itmeyem (1095)	S# M#  S# M#
Hem Ĥüseynüñ gevedesinden geldi ün Didi baba uşda yatur ol zebün (2014)	Çün Ĥüseyn'ün gevedesinden geldi ün Didi baba işte yatur ol zebün (1167)	S#

Seyyid eydür dilegim senden budur Babamuñ başını sen baña buyur  Pes Yezîd eydür revâ kıldum bunu Daği nedür dilegün göster çanı (2649-2650)	Seyyid eydür dilegüm senden budur Babamuñ başını baña [girü] vir  Pes Yezîd eydür aqlumda anı Daği nedür dilegün iste anı(1454-55)	S#
Şoñra āhāz eyledi ol vaşf-ı hāl Hāç aña virmiş feşāhat pür-kemāl (2693)	Şoñra āgāz eyledi ol vaşf-ı hāl Hāç aña virmiş feşāhatde kemāl (1473)	S# M#
Yağdı tolı yağmur-ile esdi yil İndi tağlardan Dımışk üstine sil (2742)	Yağdı yağmur tolı bile esdi yil İndi tağlardan Dımışk'ın üstine sil (1491)	S# M#

İki eser üzerinde yaptığımız bu karşılaştırma neticesinde 27 benzer beytin olduğunu; bu beyitlerin 12 tanesi S nüshasında, 3 tanesi de M nüshasında, 12 tanesi ise hem S hem de M nüshasında bulunduğu tespit edilmiştir. Karahan, mezuniyet çalışmasında;<sup>132</sup>İslamoğlu, makalesinde<sup>133</sup>ve Yılmaz, doktora tezi çalışmasında<sup>134</sup> bu benzerliklerin müellifin kendisinden kaynaklandığı doğrultusunda görüş bildirmişlerdir. Bize göre de bu durum müelliften kaynaklanabileceği gibi müstensihlerin kendi tasarrufları neticesinde de ortaya çıkmış olabilir. Eserin başka yazma nüshalarının bulunması halinde bu hususun netlik kazanacağını düşünüyoruz.

<sup>132</sup> Karahan, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin'ler*, s. 23-27.

<sup>133</sup> İslamoğlu, "Hacı Nüreddin Efendi ve Hüseyin'in Makteli Adlı Eseri", c. II, s. 17-42.

<sup>134</sup> Yılmaz, *Klasik Türk Edebiyatında Kerbelâ Hadisesi*, s. 465-472.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### HÜSEYN'İN MAKTELİ'NİN TENKİTLİ METNİ

#### 1. METİN TESPİTİYLE ALAKALI HUSUSLAR

##### 1.1. Nüsha Tavsifleri

Hacı Nüreddîn Efendi'nin maktelinin tespit edebildiğimiz iki nüshası vardır; bu nüshalardan bir tanesi Milli Kütüphanede, diğeri ise Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesindedir.

##### **Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 992, (=M).**

Kırmızı cetveli sırtı kahverengi meşin, üzeri yıpranmış mukavva cilt içinde 65 yaprak bulunmaktadır. Her sayfada 15 satır bulunan nüsha [240 x170]-[190 x120] mm. ebâtında, harf filigranlı kağıt üzerinde harekeli nesih hatla ve kırmızı cetvelli çift sütun üzerine yazılmış olup 1b sayfasında kırmızı mürekkeple çizilmiş basit tezhipli bir serlevha bulunmaktadır. Nüshada meclis adlandırmaları ve konu başlıkları kırmızı mürekkepli kalemle yazılmıştır. Nüshanın katalog kaydında eserin adı “Maktel-i Hüseyin” olarak kaydedilmiştir. Aynı zamanda nüshanın 1b sayfasının baş kısmında “Hâzâ Kitâb-ı Maḳtel-i Şah-ı Hüseyin”, “Raḍiyâllâhu anhumâYâ Allâh” şeklinde yazılıdır. Bu nüsha h.1262 (1846) tarihinde istinsah edilmiştir.

Milli Kütüphane yazma nüshanın müstensihisi belli değildir.

Nüsha 1923 beyittir.

Başı: (1b)                      Ḥamd ider dâ'im saña hep mäsivâ

Kim olur ḳatuñda ḥâcetler reva

Sonu: (65b)                    Bile Âli'ne aşḥâbına her bâr

Muḳarrer olduğınca çarḥ-ı devvâr

Ve ḳad veḳa'a'l-ferâgu min taḥrîri'l-kitâb fi evveli rabî'ul âḥir fi medîneti  
Ḳaşamoni fi maḥalleti Aḳ Teḳḳe İmâmuñ oğlı Seyyid Ḥâfiḳ Muḥammed ez-Zühdî min

tilāmīzihi Seyyid Muḥammed Rā'if ve ene el-ḥakīr el-fakīr 'abdu'z-za'if el-muḥtācu ilā  
raḥmeti Rabbihi ve şefā'ati nebiyyihi.

Ḥaṭṭı yazdum bī-vefādur rūzgār

Ben giderem ḳala ḥaṭṭum yādigār

Ḥaṭṭum oḳuyup beni fātiḥa ile yād ide

Ḥak Te'āla rūḥın anuñ şād ide.

Fātiḥa okuya.

Sene 1262.

Müstensih, nüshanın sonunda ismini zikretmeden bu kitabı, 1262/1846 senesinde rabı'ul āḥir ayının başında Kastamonu şehrinde Ak Tekke mahallesinde imamın oğlu Seyyid Ḥâfız Muḥammed ez-Zühdî'nin öğrencisi Seyyid Muḥammed Rā'if'ten nakledildiği şekliyle yazdığını belirtmektedir.

**Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi, Nr. Yaz.194, (=S)**

73 varaklık nüsha, açık kahverengi meşin ciltte/ mukavva cilt içinde, aharlı ince, beyaz ve sarı kağıtlara harekeli nesih hattıyla, çift sütun üzerine yazılmıştır. Sayfalarda cetvel yoktur. Her sayfada 13 satır bulunan nüsha 220 x165-150x105 mm ölçüsündedir. Bu nüshada başlıklar kırmızı kalemle yazılmamıştır. Nüshada ilk 2 beytin kelimeleri karışmıştır. 2-22. arasındaki beyitlerin mısraları birer mısra kaymıştır. Böylelikle ilgili beyitler, kafiye açısından düzensizdir. Nüshada bazı sayfalar karışmıştır. Nüshanın baş kısmında eserin adı yoktur. Ancak nüshanın katalog kaydında eserin 1285/1868-69'da taş basması olarak Vaka-i Kербela ismiyle tab' olunmuş olduğu kaydedilmektedir.

Bu nüshanın müstensihisi ve istinsah tarihi belli değildir.

1878 beyittir.

Başı: (1b)

Ḥamd ile şükrüm ey Ḥalāḳ-ı cihān zātuñdır

Āşikāre vü nihān ḥamd ider dāim saña heb



Sonu: (73b) Bile hem Āli'ne aşhābına her bār

Muqarrer olduğınca çarḥ-ı devvār

## 1.2. Nüshaların Değerlendirilmesi

Hacı Nüreddin Efendi'nin Hüseyin'in Makteli'nin tenkitli metni hazırlanırken kütüphanelerin yazma katalogları taranmıştır. Araştırma neticesinde Hüseyin'in Makteli'niniki adet yazma nüshasına ulaşılmıştır. Buna göre; eser incelenirken bu iki nüsha ele alınmıştır. Bu nüshalar, buldukları kütüphaneler, kısaltmaları ve beyit sayıları bakımından şu şekildedir:

<b><u>Kütüphane/Bölüm</u></b>	<b><u>Kayıt Nr.</u></b>	<b><u>Kısaltma</u></b>	<b><u>Beyit Sayısı</u></b>
Milli Kütüphane/İbrahim Olgun,	06 Mil Yz A 992	M	1923
Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi /Hüseyin Kocabaş,	Yz. 194	S	1878

Hacı Nüreddin Efendi'nin maktelinin tenkitli metni hazırlanırken nüshalar arasındaki temel bazı farklılıklar şöyledir:

1. M nüshasında ilk beyit, S nüshasında ise ilk üç mısra da kelimeler iç içe geçerek kaydedilmiştir.

2. M nüshasındaki 2-22 arasındaki beyitler, S nüshasında birer mısra kaymıştır. Söz konusu beyitlerin mısra tanzimi açısından düzensiz olduğu tespit edilmiştir.

3. M nüshasındaki 107-117 arasındaki beyitlerin bir sonraki sayfada yenilenerek kaydedilmiştir. Bundan dolayı tekrar edilen beyitler, yeniden tenkitli metne konmamıştır.

4. S nüshasındaki 883-935 sayıları arasındaki beyitlerin sayfaların karışması nedeniyle söz konusu beyitlerin sıralanışı düzensizdir.

5. S nüshasındaki konu başlıklarının çoğu M nüshasında kaydedilmemiştir.

6. M nüshasındaki 168-190 arasındaki beyitler, S nüshasında hem anlam hem şekil bakımından tamamen farklılık arz etmektedir. İlgili beyitleri, dipnotta nüsha farkı olarak göstermek yerine tenkitli metnin bütünlüğü için bu bölüme eklemeyi uygun gördük.

Milli Kütüphane Nüshası (M)	Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi Nüshası (S)
Bildi Müslim'[i] didi hoş geldiñüz Bir faķire luţf u ihsān kıldıñuz	Birbiriyle görüşüp ağlaşdılar Bir zamān firķat şarābuñ içdiler
Rāhat olsun diyüp ol dem cānları Kondurup tiz bir maķāma anları	Didiler kim nicedir ol şāhımız Ol Müslimānlar begi hem māhımız
Çekdi envā' - ı ta'ām key hūb be-ter Şol kadar kim didiler oldı yeter	Bizim ile ol geleydi bir yere El getüreydiñ Hārici'yi kıra
Geldi şerbet içmege dürlü yimiş Yidiler rāvī olan böyle dimiş	Müslim ider ey yārenler key biliñ İş bu işi ihtiyāţ ile kıluñ
Tenbīh itdi Sünnilerden varana Cümlesi dirildi Hānī darına	Didiler kim Pādişāh-ı Lā-yezāl Ol Qādīmü Qādirü ol bī- zevāl
Oluben her birinüñ hātırı hoş Nice eyyām eylediler 'ayş u nüş	Bize fırsat vire nuşret bulavuz Hārici' den dādımız alavuz
Müslim eydür biz Hüseyn'e bir kişi Gönderelüm tā ki bilsün bu işi	Hoş siziñ biz қаpuñızda ey ulu Qılalum bī'at kamu ey bahtılu
Sa'd'ı gönderdi Hicāz'a bir gice Nāmede bildürdi hep aḫvāl nice	Yetmiş iki pehlevān idi bular Müslim ile anda bī'at kıldılar
Sa'd irişdi hāli i'lām eyledi Söyleyüp Seyyid'e iķdām eyledi	Qaldı Müslim anda on beş gün tamām Ol cemā'at ulu genci hāşş u 'amm
Yazmış idi ey Hüseyn-i nāmudār Tiz irüşüñ Kūfe'ye kıılmañ qarār	Ol yarānlar gice gündüz birbirin Müslim'e gelürler idi birbirin

Yetmiş iki pehlevān bizim-ile Dağı otuz biñ çerisuffa bile	Bir nice günde bil on beş biñ tamām Oldı Sünnī 'askeri kıamusı be-nām
Hasretünde akıdurlar kıanlu yaş Her birisi terk idüp cān ile baş	Hān bin 'Urve evinde oturur Gice olıcaķķamu anda gelür
Ma'den-i ihsān mürüvvet kānısın Hem sehvāvet iqliminüñ ħanısın	Bize vācib oldı kim pes bir ħaber Vir yiyelüm iriše ol beşer
Bunlaruñ ħācetlerin eyle reva Kim cemālüñdür kıamu derde deva	Didiler kim maşlahatdur yā emīn Biz varup İmām'a diyelüm hemīn
Keşf idüp mektüb be-küllī razını Şaldı sevdāya gönül şeh-bāzını	Yazdı Müslim nāme oldı tamām Virdi Sa'd'a aldı götürdi hemān
Didi Seyyid imdi yarağ idelüm Hazır oluñ ħurmayaalum gidelüm	Çün Hüseyn'enāme gördiler Oķudılar nāme ħükmin bildiler
İbni 'Abbās dir aña yā murtażā Gitmek için size ben virmez rızā	Yazmış idi ey Emīrü'l- Mü'minīn Tez gelüp bunda irişin hemīn
Ėayr-ı vaķ'adur bu sözler Ėaķ bilür Korķarın nā-gāh size bir iş olur	Hāzır oldı bunda on beş biñ çeri Yetmiş iki pehlevānlar her biri
Ėāricī'dür cümle etraf-ı diyar Ėāfil olma sırruñuz anlar ħuyar	And içüben kıamu bī'at kıldılar Din yolunda cān u baş kıdılar
Her yañadan yoluñuz bağlar çeri Sünnilerden kimse kıomazlar idi	Yā Emīr siz bunda pes gelmek gerek Bunlaruñ aĖvālini bilmek gerek
Ko bu sevdāyı gönülden fāriğ ol Tā ki soñra sağ işüñ olmaya şol	Döndi ider ol Hüseyn-i bā-şafā Yā cemā'at kılalum 'ahde vefa
Seyyid eydür çāre yoķ yā ibn-i 'amm Hep gelür taķdırde olan şād u Ėam	Yürüyelim biz dağı yā Müslimīn Görelim taķdır-i Rabbü'l- 'Alemin

### 1.3. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

#### 1.3.1. Metin Tertibiyle İlgili Hususlar ve İşaretler Sistemi

1. Tenkitli metin çalışmamızı oluştururken, Arap harfli eski alfabede yer alıp, günümüz alfabesinde yer almayan işaretler için aşağıdaki transkripsiyon sistemi esas alınmıştır.

ء : ʾ

ث : Ṡṡ

ح : Ḥḥ

خ : Ḫ ḫ

ذ : Ḍ ḏ

ص : Ṣ ṣ

ض : Ḍ ḏ Ḍ ḏ

ط : Ṭ ṭ

ظ : Ḍ ḏ

ع : ʿ

غ : Ğ ğ

ق : Ḳ ḳ

ك : Ḷ ḷ

Çeviri yazıda, Arapça ve Farsça kelimelerdeki med harfleri şu şekilde gösterilmiştir:

آ : Ā, ā و : Ū, ū ع : Ī, ī

Farsça'daki vâv-ı ma'duleleler uzun a'dan önce üst konumda (˘) işareti ile belirtilmiştir:

ḥ˘âb, ḥ˘ân..

2. Beyitlerin sıralanışında imlâ ve tertip hususiyetleri açısından en sağlam metne sahip olan M nüshasının tertibine uyulmuştur.

3. İlk beyitlerin yer aldığı varak numaraları 2 nüsha için de ayrı ayrı gösterilmiştir.

4. Beyit numaraları beşer beşer sayılarak verilmiştir.

5. Nüshaların sayfa numaraları, nüshaların tavsiflerinin yapıldığı bölümde gösterilen rumuzlarla birlikte, metin içinde şu şekilde gösterilmiştir. (“M1<sup>b</sup> S1<sup>b</sup>.....” gibi).

6. Arapça ve Farsça ibareler, iktibaslar, kelâm-ı kibarlar vs. latin harfleriyle transkribe edilerek tırnak içinde; âyet, hadîs ve hadîs-i kudsîler tırnak içine alınmaksızın *neğik* (*italik*) biçimde gösterilmiştir. Metin içerisinde yer alan ayet ve hadîslerin kaynak ve anlamları dipnotta gösterilmemiştir. Ayet ve hadîsler, inceleme bölümünde ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Ancak metinde geçen Arapça ve Farsça ibarelerin Türkçe anlamları dipnotta gösterilmiştir.

7. Meclis ve Bölüm başlıkları büyük harflerle yazılmış olup tercüme ve dipnotlarda verilmiştir.

8. Anlam veya vezin gereği yapılması zaruri olan her türlü eklemeler, metin tamirleri köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiş; okunamayan kelimeler ise, metinde (...) işaretiyle belirtilmiş, okunduğu halde anlamlandırılmayan kelimelerin yanına ise (?) işareti bırakılmıştır.

### 1.3.2. Vezinle İlgili Hususlar

9. Vezin bozukluğu, kafiye sorunu ve vezin farklılığı gibi özel durumlar dipnotta belirtilmiştir.

10. Vezin, metin başında ayraçlarla ayrılarak gösterilmiş; metin içerisinde varsa vezin değişiklikleri ilgili yerlerde de ayrıca belirtilmiştir.

11. Arapça ve Farsça seslerin uzunlukları gösterilirken vezne bağlı kalınmış; aslî uzunluklar, vezin kısa okumalarını gerektiriyorsa uzunluk gösterilmeden yazılmıştır.

12. Genellikle E.A.T. dönemi eserlerinde gördüğümüz aruz özelliklerinden olan ünlü türetilmesi metinde vezin gereği yapılan ses türetmeleri ayraç işareti içerisinde belirtilmiştir. “şük(ü)r, hil(i)m..”

13. Şeddeli olan kelimeler, vezin esas alınarak yazılmıştır. Örneğin: aslı “Hakḳ’ı” olan kelimenin vezin gereği “Hak’ı” şeklinde yazılması gibi.

### 1.3.3. Nüsha farklılıklarının Gösterilmesi ve İmlâyla İlgili Hususlar

14. Milli Kütüphane ve Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi nüshaları arasında beyit sayısı itibariyle en fazla, imlâ ve tertip hususiyetleri açısından en sağlam metne sahip olan Milli Kütüphane nüshası transkribe edilerek “*Hüseyn’in Makteli*”nin esas olmayan metni” oluşturulmuştur. Tenkitli metin için seçilen 2 nüsha birbiriyle karşılaştırılarak Hacı Nûreddîn Efendi’nin yazdığı şekle yaklaşılmaya çalışılmıştır. Şairin yaşadığı dönemin dilbilgisi özellikleri ve kullanılan vezinler dikkate alınarak, nüshalardaki varyantlar arasında en uygun olanı metne dahil edilmiş; diğeri dipnotta nüsha farkı olarak gösterilmiştir.

15. Nüsha farkları aparatlarda gösterilmiştir. Nüsha farkları dipnotta belirtilirken aynı mısradaki birden fazla kelime arasında yatık tek çizgi (/), aynı beytin farklı mısraları arasında ise yatık çift çizgi (//) kullanılmıştır.

16. Nüsha farkları belirtilirken önce ana metne alınmış, doğru olarak kabul ettiğimiz şekil verilmiş, iki nokta ( : ) işaretinden sonra isediğeri nüshadakivaryant gösterilmiş, sonra da ana metne alınmayan şeklin bulunduğu nüshanın rumuzu verilmiştir. Örneğin: “Muşavver: münevver S.” gibi.

17. Müstensihlerden kaynaklanan ( ن - ك ) karışıklığı başta olmak üzere kimi eklerin yanlış yazılması vb. yaygın imla hataları dipnotta gösterilmemiştir.

18. Genel olarak kelimelerin okunuşunda nüshaya bağlı kalınmış, ancak yazımında tutarsızlık görülen eklerin ve kelimelerin okunuşunda Klasik Osmanlıcanın imla kurallarına uyulmuştur.

19. Metindeki hemzeli kelimelerin yazımında metne uyulmuş, metinde ye ile (sāyil, māyil), hemze ile yazılmışsaana metinde de (sā’il, mā’il..) şeklinde yazılmıştır.

20. Metin tespiti hususunda Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların yazımında birlik sağlamak için “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” adlı makale;<sup>135</sup> Türkçe kelime ve ekler konusunda “Eski Türkiye Türkçesi” adlı eser<sup>136</sup>; maktelin metninin oluşturulmasında izlenen yöntem hususunda “Metin Neşrinin Ana Esasları” adlı makale<sup>137</sup> esas alınmıştır.

21. Tenkitli metin çalışmamız süresince eserin transkribe edilmesinde Cem Dilçin’in “Yeni Tarama Sözlüğü,”<sup>138</sup> Yaşar Çağbayır’ın “Ötüken Türkçe Sözlüğü,”<sup>139</sup> Mehmet Kanar’ın “Osmanlı Türkçesi”<sup>140</sup> ile “Farsça-Türkçe Sözlük”leri,<sup>141</sup> Ziya Şükûn’un “Farsça- Türkçe Sözlüğü,”<sup>142</sup> Muallim Nâci’nin “Lûgat-i Nâci”<sup>143</sup> ve İlhan Ayverdi’nin “Misalli Büyük Türkçe sözlük”lerden<sup>144</sup> istifade edilmiştir.

---

<sup>135</sup> İsmail Ünver, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Türkoloji Dergisi*, c. XI, sy. 1, Ankara, 1993, s. 51-89.

<sup>136</sup> Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yay., İstanbul, 2012.

<sup>137</sup> M.Fatih Köksal, “Metin Neşrinin Ana Esasları”, *TÜBAR Dergisi*, XXXI/2012 Bahar, 2012, s. 179-209.

<sup>138</sup> Cem Dilçin, *Yeni Tarama Sözlüğü*, T.D.K. Yay., Ankara, 2009.

<sup>139</sup> Yaşar Çağbayır, *Ötüken Türkçe Sözlük*, c. I-V, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2007.

<sup>140</sup> Mehmet Kanar, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, c. I-II, Say Yay., İstanbul, 2009.

<sup>141</sup> Kanar, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yay., İstanbul, 2010.

<sup>142</sup> Ziya Şükûn, *Farsça- Türkçe Sözlük, Gencîne-i Güftâr- Ferhemg-i Ziyâ*, c. I-III, M.E.B. Yay., İstanbul, 1996.

<sup>143</sup> Muallim Nâci, *Lûgat-i Nâci*, Çağrı Yay., İstanbul, 2006.

<sup>144</sup> İlhan Ayverdi, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, c. I-III, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 2005.

## SONUÇ

“Hacı Nûreddîn Efendi ve Hüseyin’in Makteli Adlı Eseri” isimli bu çalışmada elde edilen tespitler ve sonuçlar aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

1. Kaynaklarda şairin adı ve künyesiyle alakalı “Nûreddîn”, “Hacı Nûreddîn”, “Nûreddîn Efendi” ve “Hacı Nûreddîn Efendi” isimlerinden herhangi bir kayda rastlanmamaktadır. Bununla beraber kaynaklarda “Nûri-i Kâtib” adıyla geçen kişinin şairimiz olan Hacı Nûreddîn Efendi olabileceği düşünülmektedir.

2. Hacı Nûreddîn Efendi’nin doğum ve ölüm tarihleri hususunda incelenen kaynaklarda herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Maktelinde kendisinin Kastomunu’nun “Daday” ilçesinden olduğunu açıkça belirtmektedir.

3. Kaynaklarda şairin ailesi hakkında da herhangi bir bilgi tespit edilememiştir. Sadece şair, eserinde annesinin ismini zikretmeden onu över.

4. Hacı Nûreddîn Efendi hayatıyla alakalı önemli bilgileri eserinin “Sebeb-i Te’lîf-i Kitâb” bölümünde vermektedir. Bu bölümde kendisinin Hersekzâde Ahmet Paşa’nın Camiinde imam-hatib olarak görev yaptığını kaydetmektedir. Buna göre şairin mederese tahsilini görmüş olduğunu söylemek mümkündür.

5. Nûreddîn Efendi’nin tespit edebildiğimiz tek eseri *Hüseyin’in Makteli*’dir. Eserin matbu nüshası 1745 beyitten ibaret iken, iki yazma nüshanın mukayesesıyla hazırladığımız tenkitli metin çalışmamız 1970 beyitten oluşmaktadır.

6. “*Vaka-i Kerbela*” başlığıyla 1285 tarihinden itibaren birçok kere basılmış olan esere, yazma nüshalarda bulunmayan sonradan müstensihler tarafından başta “*Vaka-i Kerbela*” başlığı olmak üzere birçok ibâre, kavram ve beyit dahil edilmiştir. Yazma nüshalarda ehl-i sünnet inancı ve düşüncesi çerçevesinde kaleme alındığı anlaşılan eser, matbu nüshalarda eklenen yeni beyit ve ibarelerle bu çizginin dışına çıkıldığı tespit edilmiştir. Böylece elimizdeki yazma nüshalar sayesinde matbu nüshalardaki mevcut



üslup sorunlarının, sadece müelliften kaynaklanmadığına aynı zamanda müstensihlerden de kaynaklanabileceğine dikkat çekilmiştir.

7. Diğer maktelerde olduğu gibi, eser adındaki belirsizlik sorunu, Nüreddîn Efendi'nin eserinde de bulunmaktadır. Metin içerisinde eserin adı, “Maktel-i Hüseyin” ile “Hüseyin'in Makteli” olarak farklı şekillerde geçmiş olsa da ilgili beyitte şair, açık bir şekilde eserin adını “*Hüseyin'in Makteli*” şeklinde belirtmiştir.

8.*Hüseyin'in Makteli*, dinî- tasavvufî muhtevalı bir eser olduğu için şairin başvurduğu ana kaynakların başında âyet ve hadîs-i şerifler gelmektedir. Şair, söze güç katmak ve delillendirmek için telmih ve iktibas yoluyla ayet ve hadîslerden istifade etmiştir. Çalışmamızın inceleme bölümünde ayrı bir başlık altında eserin kaynaklarına temas edilmiştir.

9. Eserin muhtevası, “Giriş, konunun işlendiği bölüm ve bitiş bölümü” şeklinde tarafımızdan bir bölümlendirmeye tabi tutularak meclisler halinde özetlenmiş ve eser şekil ve tür açısından da incelenmiştir.

10. Eser, edebiyatımızda bu türde bilinen ilk eser olan Yûsuf-ı Meddâh'ın *Maktel-i Hüseyin*'i ile Lamiî Çelebi'nin *Maktel-i Âl-i Resûl* adlı eserleriyle şekil ve muhteva açısından mukayese edilmiştir. Böylece eserin diğer makteller arasında yeri ve önemine dikkat çekilmiştir.

11. Eserin, Yûsuf-ı Meddâh'ın *Maktel-i Hüseyin*'i ile benzer olan beyitleri, tablo halinde yazma nüshalarla karşılaştırılarak mevcut hatanın müelliften kaynaklanabileceği gibi müstensihlerin kendi tasarrufları neticesinde de ortaya çıkabileceği tespit edilmiştir. Eserin başka yazma nüshalarının bulunması halinde bu hususun netlik kazanacağını düşünüyoruz.

## BİBLİYOGRAFYA

- ACLÛNÎ, Muhammed b. İsmâil, *Keşfu'l-hafâ ve muzillu'l-ilbâs amme's-tehara minel-ehâdîsi ala elsineti'n-nâs*, 1988.
- ALTUNTAŞ, Halil vd., *Kur'ân- ı Kerim Meâli*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2011.
- ARSLAN, Harun, *Lamiî Çelebi'nin Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Resûl (Giriş-Metin-Sözlük- İnceleme- Adlar Dizini)*, İstanbul Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.
- AYVERDİ, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, c. I-III, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 2005.
- AZİZOVA, Elnure, *Kerbela Vak'ası*, Marmara Üniversitesi S.B.E. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.
- BANARLI, Nihad Sâmî, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, c. I-II, M.E. B. Yay., İstanbul, 1983.
- BAŞ, Eyüp, "İslâm Tarihinde Matem/Yas Kültürü ve Kerbelâ", Ed. Âlim Yıldız, *Çeşitli Yönleriyle Kerbela*, Sivas, 2010, c. II, s. 379-386.
- BOĞALI, İbrahim, *Maktel-i Âl-i Resûl Lamiî Çelebi*, İ.Ü.E.F., Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1971.
- BOZTOSUN, Dursun, *Kastamonulu Şâzî'nin Dâsîtân-ı Maktel-i Hüseyin'i(28b-57a) (Metin- İndeks)* İ.Ü.E.F., Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1973.
- BURSALI MEHMED TAHİR EFENDİ, *Osmanlı Müellifleri*, c. I-III, Haz. M.A. Yekta Saraç, TÜBA Yay., Ankara, 2016.
- CEZAR, Mustafa, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, c. I, T.T.K. Yay., Ankara, 2010.
- ÇAĞBAYIR, Yaşar, *Ötüken Türkçe Sözlük*, c. I-V, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2007.
- ÇAĞLAYAN, Bünyamin, *Kerbela Mersiyeleri*, Gazi Üniversitesi S.B.E., Doktora Tezi, Ankara, 1997.
- ÇOŞKUN, Menderes, *Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar*, Dergâh Yay., İstanbul, 2012.
- DEMİREL, Özlem, *Âşikî'nin Maktel-i Hüseyin'i Üzerine Bir Dil İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi S.B.E., Doktora Tezi, İstanbul, 2007.
- DİLÇİN, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, T.D.K. Yay., Ankara, 2013.

- \_\_\_\_\_, *Yeni Tarama Sözlüğü*, T.D.K. Yay., Ankara, 2009.
- ERTEKİN, Ertuğrul, *Lamiî Çelebi Maktel-i Âl-i Resûl*, Kevser Yay., İstanbul, 2012.
- EYİCE, Semavi, “Hersekzâde Ahmed Paşa Camii ve Türbesi” *D.İ.A.*, İstanbul, 1998.c. XXVII, s. 235-237.
- GÜNGÖR, Şeyma, “Maktel” *D.İ.A.*, Ankara, 2003, c.XXVII, s.455.
- \_\_\_\_\_, “Maktel-i Hüseyin” *D.İ.A.*, Ankara, 2003, c. XXVII, s. 456-457.
- \_\_\_\_\_, *Hadikatü’s-Sü’edâ*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1987.
- GÜNGÖR, Zülfikar, “Türk- İslâmEdebiyatının Kaynağı Olarak Hadisler”, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu (20-22 Nisan)*, Çorum, 2007, s. 201-211.
- \_\_\_\_\_, “Türk-İslâmEdebiyatının Kaynağı Olarak Kur’ân-ı Kerim”, I. Kur’ân Sempozyumu, *İslâmî İlimler Dergisi*, 2007, s. 178-188.
- GÜZEL, Abdurrahman, *Dinî- Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yay., Ankara, 2014.
- HARMAN, Ömer Faruk, “Matem”, *D.İ.A.*, Ankara, 2003, c. XXVIII, s. 127.
- İPEKTEN, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı- Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yay., İstanbul, 2014.
- İSEN, Mustafa vd., *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara, 2009.
- İSLAMOĞLU, Abdülmecit, *Dâvûd-ı Halvetî ve Gülşen-i Tevhîd’i*, Bolu Belediyesi Bolu Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2013.
- \_\_\_\_\_, “Hacı Nûreddîn Efendi ve Hüseyin’in Makteli Adlı Eseri”, Ed. Âlim Yıldız, *Çeşitli Yönleriyle Kerbela*, Sivas, 2010, c. II, s. 17-42.
- KANAR, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say yay., İstanbul, 2010.
- \_\_\_\_\_, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, c. I-II, Say Yay., İstanbul, 2009.
- KARAHAN, Abdülkadir, *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin’ler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1938-39.
- KEMİKLİ, Bilal vd., *Türk İslâm Edebiyatı*, Ed. Hasan Aksoy, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir, 2010.

- KINALIZADE HASAN ÇELEBİ, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Haz. İbrahim Kutluk, T.T.K. Yay., Ankara, 1978.
- KÖKSAL, M. Fatih, "Metin Neşrinin Ana Esasları", *TÜBAR Dergisi*, XXXI, Bahar/2012.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara, 2003.
- KURNAZ, Cemal – ÇELTİK, Halil, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, Berikan Yay., Ankara, 2013.
- LATÎFÎ, *Tezkiretü'ş- Şu'arâ ve Tabsıratü'n- Nuzamâ (İnceleme-Metin)*, Haz. Rıdvan Canım, Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara, 2000.
- AHMED B. HANBEL, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed, *Müsned*, (Thk: Şuayb el-Arnaûd- Adil Mürşid), Müessesetu'r- Risâle, Beyrut, 2001.
- NÂCİ, Muallim, *Lûgat-i Nâci*, Çağrı Yay., İstanbul, 2006.
- OKUYUCU, Cihan vd., *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*, Kesit Yay., İstanbul, 2014.
- ORAK ERÖREN, Nuray, *İslâm Tarih ve geleneğinde Kerbelâ*, Hacattepee Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.
- ÖNER, Gonca, *Mersiyelerde Ölüm ile İlgili Benzetmeler ve Kullanımlar*, Sakarya Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2008.
- ÖZÇELİK, Kenan, *Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Ankara Üniversitesi S.B.E., Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.
- ÖZNAL GÜDER, Nurcan, *Kastamonulu Şâzî'nin Dâsîtân-ı Maktel-i Hüseyin'i (İnceleme-Metin-Adlar Dizini)*, İstanbul Üniversitesi S.B.E., Doktora Tezi, İstanbul, 1997.
- ÖZTÜRK, Ali, *16.Yüzyıl Halvetî Şiirinde Din ve Tasavvuf*, A.Ü. S.B.E., Doktora Tezi, Ankara, 2003.
- PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yay., İstanbul, 2004.
- PAMUK, Bilgehan vd., *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, Ed. Tufan Gündüz, Grafiker Yay., Ankara, 2012.
- SAKAOĞLU, Necdet, *Bu Mülkün Sultanları 36 Osmanlı Padişahı*, Oğlak Yay., İstanbul, 2004.
- ŞEMSEDDİN SÂMÎ, *Kâmûs-ı Türkî*, Kapı Yay., İstanbul, 2013.

- ŞÜKÛN, Ziya, *Farsça- Türkçe Sözlük, Gencîne-i Güftâr- Ferheng-i Ziyâ*, c. I-III, M.E.B. Yay., İstanbul, 1996.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yay., İstanbul, 2012.
- TİRMİZÎ, Muhammed b. İsa, *Sünen*, (Thk: Beşşâr Avvâd Ma‘rûf) Daru’l Ğarbi’l- İslâmî, Beyrut, 1998.
- TURAN, Şerafettin, “Hersekzâde Ahmed Paşa” *D.İ.A.*, İstanbul, 1998, c. XXVII, s. 235-237.
- TÜRKAY, Yaşar, *Kastamonulu Şâzî’nin Dâsûtân-ı Maktel-i Hüseyin’i (1b-28-a)* İ.Ü.E.F., Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1974.
- ULUDAĞ, Süleyman, *Tasavvuf Terimler Sözlüğü*, Kabalcı Yay., İstanbul, 2012.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, c. I-II, T.T.K. Yay., Ankara, 2016.
- ÜNVER, İsmail “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Türkoloji Dergisi*, c. XI, sy. 1, Ankara, 1993, s. 51-89.
- \_\_\_\_\_, “Mesnevi” *Türk Dili- Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, T.D.K. Yay., Ankara, 1986, sy. 415-416-417, s. 430-463
- YAZIR, Elmalılı Hamdi, *Hak Dîni Kur’ân Dili*, c. I-IX, Şura-Çelik Yay., İstanbul, 1993.
- YILMAZ, Mehmet, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992.
- YILMAZ, Müslim, *Klasik Türk Edebiyatında KerbelâHadisesi*, İstanbul Üniversitesi S.B.E., Doktora Tezi, İstanbul, 2016.

## HÜSEYN'İN MAKTELİ'NİN TENKİTLİ METNİ



Hāzā Kitāb-ı Maḳtel-i Şāh Hüseyin<sup>145</sup>  
Raḍıyāllāhu ‘anhumā<sup>146</sup> Yā Allāh<sup>147</sup>

Bismillāhirrahmanirrahim<sup>148</sup>

*Fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün*

- M1<sup>b</sup>S1<sup>b</sup> 1     Ḥamd ider dā’im saña hep māsivā  
Kim olur ḳatuñda ḥācetler revā<sup>149</sup>
- Ḥamde lāyık ‘āli zātuñdur senüñ  
Medḥ olan hem pāk şıfātuñdur senüñ<sup>150</sup>
- Yoğ iken bu ‘ālemi var eyleyen  
Ḳudretin bunlara ızhār eyleyen<sup>151</sup>
- Küllü mevcūdāta maḳsūdın viren  
Cümle maḥfiyyātı işidüp gören
- 5     Zāhir ü Bātın u hem Āḥir Ezel  
Ḥayy u Ḳādırsin Ḳādım-i lem-Yezel<sup>152</sup>
- ‘Arş u Kürsī ay u gün çarḥ-ı felek  
Vahş u ṭayr u cinn ü nās ḥür u melek
- Ṭağ u deryā her nebāt ağaç u ṭaş  
Daḥı yir yüzinde olan ḳuru yaş
- Cümle eşyā hep müsecciddür saña  
Her birisi ḥamd ider öñden şoña
- Zerrece kılsañ ‘ ināyet bir ḳula  
Dü cihānda ol gedā sultān ola<sup>153</sup>
- S2<sup>a</sup> 10     Kime itseñ ḥışm ile bir kez nazār  
Ol hemān iblīs gibi yoldan azar<sup>154</sup>

<sup>145</sup> “Bu, Maḳtel-i Şāh Hüseyin kitabıdır.”

<sup>146</sup> “Allāh ondan rāzı olsun”

<sup>147</sup> S nüshasında bu başlık kaydedilmemiştir.

<sup>148</sup> “Rahmān ve rāhım olan Allāh’ın adıyla...”

<sup>149</sup> M nüshasının ilk beyiti S nüshasında ilk üç mısradan iç içe geçerek kaydedilmiştir.

<sup>150</sup> Ḥamde lāyık ‘āli zātuñdur senüñ: Ḥācetler revā ey ḥamde lā- ‘āli zātuñdur senüñ S // Medḥ olan hem pāk şıfātuñdur senüñ: Medḥ olan hem pāk şıfātuñdur senüñ S  
S nüshasında yer alan 2-22. beyitler arasında mısra tanzimi açısından uygunsuzdur.

<sup>151</sup> Bunlara: Her şeyde S

<sup>152</sup> Zāhir ü Bātın u hem Āḥir Ezel: Ḥayy u Ḳādım Ḳadırsin Lem-Yezel S // Ḥayy u Ḳadırsin Ḳādım-i lem-Yezel: Ḥayy u Ḳādım Ḳadırsin Lem-Yezel M

<sup>153</sup> Ḳılsañ: Ḳılsa S // du: bu S

<sup>154</sup> İtseñ: İtse S

- Kudretüñle āb u bād u nār u ḥāk  
 Aḥsen-i şüretde insān oldu pāk
- M2<sup>a</sup> Diledüñ ki aña in'ām idesün  
 Kıldığuñ iḥsānları tām idesün
- 'Āleme enva'-ı elṭāfuñ ire  
 Raḥmetüñ ḥ'ānı çekile her yire<sup>155</sup>
- 15 Biline esmā vü tevḥīd ü şifāt  
 Kim ġaraż bu cümleden sen 'āli zāt<sup>156</sup>
- Baḥr-ı fażluñ mevc urup taşdı hemīn  
 Ol Muḥammed *Raḥmeten li'l-'Ālemīn*<sup>157</sup>
- Aḥmed ü Maḥmūd u Yasīn ü Ṭāḥā  
 Şacı *ve'l-leyli cemāli ve'd-ḍuḥā*
- Kaldırup gül gibi yüzinden nikāb  
 Ka'ināta toġdı bir ḥoş āfitāb<sup>158</sup>
- Anı gönderdüñ ki lüṭfuñ söyleye  
 Ḥalka teblīġ ü risālet eyleye
- 20 Göstere azmışlarına toġrı yol  
 Kim nice olur kişi Mevlā'ya ḳul<sup>159</sup>
- Bildüre hem külli hep cevher 'araż  
 Cümlesin ḥalk itmeden n'oldı ġaraż<sup>160</sup>
- Bu cihāna geldi çün ol māḥ-veş  
 Yüzi nūrından ḥayā ider güneş<sup>161</sup>
- Lāle ḥurşīd ü ḳamerdür dayesi  
 'Ālemi ḳapladı anuñ sāyesi
- S2<sup>b</sup> Vire Ḥāk emri-le emvāta ḥayāt  
 Kıldı zāḥir nice dürlü mu'cizāt<sup>162</sup>
- 25 Fāsıḳ'ışyāndan olup küllī emīn  
 Buldı anuñla şeref rüy-ı zemīn
- Şekl-i insāndan muşavver cism-i nūr  
 Tutmayan emrin Ḥudā'dan dūr olur<sup>163</sup>

<sup>155</sup> Ḥ'ānı: ḥuyı S

<sup>156</sup> Esmā vü tevḥīd ü şifāt: tevḥīd ü esmā u şifāt S

<sup>157</sup> Taşdı: taşdı M

<sup>158</sup> Gül: -S/ ol: -M

<sup>159</sup> Yol: Yolu S // Kim nice ḥizmet ḳılır Mevlāya ḳulu S

<sup>160</sup> Cümlesin ḥalk itmeden n'oldı ġaraż: -S

<sup>161</sup> Ol: -S // ider: itdi S

<sup>162</sup> Vire: didi S



Her ne kim var dünyada ins ü perî  
Cümlesinüñ oldurur peygamberi

M2<sup>b</sup>

Ma'deni hilm ü hayā kân-ı vefā  
Müctebā vü Murtaẓā vü Muşţāfā

Kendüsidür mefhar-ı ehl-i yakîn  
Hem yarānları İmāmü'l-Müttakîn

30 Ol Ebū Bekr ü 'Ömer 'Osmān Rızā  
Şāh-ı Merdān-ı 'Aliyyü'l-Murtaẓā<sup>164</sup>

Anlar idi haq yola doğru giden  
Hem Resül'üñ sünnetin ihyā iden

Ġayriye anlar kim oldılar nümā  
Buldı rif'at her biri mişl-i hümā

Muşţāfā'ya olmağın çehār yār  
Dürişüp İslām için leyl ü nehār

Olmış idi cümlesi dīne mu'ın  
"Rıdvanu'llāhi 'aleyhim ecma'in"

-----

35 Ey 'azīzler başlaram çün söylerem  
İlla size bir vaşıyyet eylerem

Bu vaşıyyetüm benüm her kim ide  
Ol kişi dünyādan imānla gide

S3<sup>a</sup>

Çanda kim işbu kitābum açıla  
Meclise müşk ile 'anber şaçıla

Luţf idüp ehl-i keremder-vaqt-i ān  
Ben faķire bir du'ā kıla revān

Gel ey dil deryāsına ğavvāş olan  
Hem me'ānī gevheri ķadrin bilen

40 Dizelüm bir nice dürr-i şāh-vār  
'Aşk ile diñlemege cānuñ uyar

Şıdķ ile her kim buña tuta ķulaķ  
Tañrı dergāhında ola yüzi aķ

<sup>163</sup> Muşavver: münevver S

<sup>164</sup> Ol: ola S // Merdān: merdānı M

- Dā'im Allāh aña raḥmet eyleye  
Cennet'üñ ni'metleriyle toylaya
- M3<sup>a</sup> Hem şehādetle ğazāmuzdan bile  
Kim oqursa diñler-ise şevk ile
- İşit imdi Kerbelā'da ol Yezīd  
Şāh Hüseyn'i nicesi kıldı şehīd
- 45 Yā nice itdi Ḥasan ağuyı nūş  
Tut kulağuñ bu sözümü eyle gūş
- Ol sa'ādet ravzasınuñ gülleri  
Ol gülistān-ı şafā bülbülleri
- Ol ḥakāyık bahrinüñ ğavvāsları  
Ol dekāyık gevherinüñ ḥaşları
- Ol vilāyet iqliminüñ şahları  
Ol kerāmet ehlinüñ hem-rāhları
- S3<sup>b</sup> Bulmadılar dünyādan hergiz vefa  
İlla çekdiler katı cevr ü cefā
- 50 Gözlerinden aqdı saçdı kanlu yaş  
Kodılar tizcek ecel mehdine baş
- Bu fenā dārına hīç bakmadılar  
Cānların ḥırş odına yaqmadılar
- Zīra dünyā ser-be-ser endūh [u] derd  
Aña virmez gönli her kim ola merd<sup>165</sup>
- Bu müsāfir-ḥānedür soñı ḥarāb  
Ehlinüñ heb menzili āḥir türāb
- Ol zamān kim Muştāfā maḥbūb-ı Ḥāk  
Bu cihāndan göçmege gördi yaraq
- 55 Vaqt irişdi tolma ol āfitāb  
İre Ḥaqq'a gidüp ortadan ḥicāb<sup>166</sup>
- Rūh-ı pāk[i] eyleyüp tenden ḥurūc  
Ol Cenāb-ı 'İzzet'e kıldı 'urūc
- Ebū Bekr oldı aña kâ'im-maḥām  
Emrine itdi iṭa'āt hāşş u 'ām

<sup>165</sup> Endūh u derd: zehri verir S//gönli: göñlin S

<sup>166</sup> Gidüp: gide S

- M3<sup>b</sup> Halka bildürdi Resül'ün şer'ini  
Zâhir idüp aşlını hem fer'ini
- 'Ākıbet cām-ı ecelden kıldı nüş  
Muşafâ katına rihlet itdi hoş
- 60 Tiz hilâfet tahtına çıkdı 'Ömer  
Ol sözi şekker yüzi şems ü kamer
- İşiden itdi itâ'at aña hep  
'Adle meşgûl idi ol her rûz u şeb
- S4<sup>a</sup> Āhire irişdi 'ömri nâ-gehân  
Teslîm itdi Tañrı dergâhına cân
- İtdi 'Osmân'a hilâfet intikal  
Sürdi devrân o da nice mâh u sâl
- Câmi'-i Qur'an idi kân-ı hayâ  
Cümle işde hâliş idi bî-riyâ<sup>167</sup>
- 65 Aña da biçdi ecel derzisişon  
Bâkî kalmaz kimseye dünyâ-yı dūn<sup>168</sup>
- Tahta oturdı 'Alî dördüncide  
Tâ ki a'dâ-yı dîni hepincide
- 'Ömri olduqça cihânda Murtaza  
Bî-nihâye kıldı küffâra gazâ
- Bir zamandan soñra ol dañi göçer  
Câm-ı mevti Dest-i Kudret'den içer
- Gitdi ol kaldı Hüseyin'ile Hasan  
Nice müddet yürüdiler şağ esen<sup>169</sup>
- 70 Soñradan Āl-i Ümeyye geldiler  
Tahtı bunlaruñ elinden aldılar<sup>170</sup>
- Havf idüp dirdi Hasan'dan her biri  
Gitse ol dünyâda kalmasa diri<sup>171</sup>
- İstediler kim Hasan ola helâk  
Gâfilen şundılar aña zehr-nâk<sup>172</sup>

<sup>167</sup> Cāmi'u Qur'an: cāmi'-i Qur'an S

<sup>168</sup> Aña da: aldı S // dünyâ-yı dūn: dünyâya ton S

<sup>169</sup> Gitdi: gitmedi M // āsān: esen S

<sup>170</sup> Soñradan: Soñrada S // tahtı: tahtını S

<sup>171</sup> Dirdi: derdi S // Hasan'dan: Hasan'da S

<sup>172</sup> Gâfilen: Gâfilin M

M4<sup>a</sup> İçdi ağūyı hemān-dem virdi cān  
Āh̄iretde buldı mülk-i cāvidān

Gitdi dünyādan Ḥasan kim tūydılar  
Kasd idüp bu kez Ḥüseyn'e uydılar

S4<sup>b</sup> 75 Tahta oturdı Mu'āviyye o dem  
Saltanat mülkine ol başdı qadem<sup>173</sup>

Var idi bir oğlı anuñ dil-ḥadīd  
Ḥāricī ehl-i fesād adı Yezīd

Pes Mu'āviye sürer devrānı çok  
Bu cihānuñ kimseye qalması yok<sup>174</sup>

Mevt irişdi kıldı cem'intār u mār  
Hep Yezīd'e qaldı cümle il ü şār<sup>175</sup>

Anuñ oldı māl u mülk ü taht u tāt  
Adınışiden virirlerdi ḥarāc

80 Taht idinmişdi Dımışk'ūñ şehrini  
Ḥalq içerzūlmı elinden zehrini

Mekke'de olup Ḥüseyn-i māt-veş  
Emrine maḥkūm idi Hind ü Ḥabeş

Yevmi sā'im gicesi qā'im idi  
İşbu aḥlāk anlara dā'im idi<sup>176</sup>

Çünki taht girdi Yezīd'ūñ eline  
Düşmān oldı Muştafa'nuñ āline

Her yañaya tuḥfeler gönderdi ol  
Cümle ḥalqı kendüye döndürdi ol<sup>177</sup>

85 Qatına geldi Ḥavāric begleri  
Sünniler a'dāsı dūzaḥ segleri

Dürlü in'ām eyleyüp her birine  
Şaldı cānların Cehennem nārına

Sünniler çeksin deyi zūlm u te'ab  
Ol Ḥavārici Yezīd beg dikdi hep<sup>178</sup>

<sup>173</sup> O: bu S

<sup>174</sup> Bes: pes S

<sup>175</sup> İl ü şār: ayāl u şār S

<sup>176</sup> Anlara: anlarda S / dā'im: qā'im S

<sup>177</sup> Yanaya: yaña S

<sup>178</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

- M4<sup>b</sup> Kūfe'nūñ şehrine Nu'mān'ı dīker  
Ol diyāruñ hālkını oda yaķar<sup>179</sup>
- S5<sup>a</sup> Hem Ziyād oğlı 'Ubeydullāh'[1] beg  
Dikūben Bařrā'ya gönderdi o seg<sup>180</sup>
- 90 Aldı Nu'mān hep cemī'-i rahtını  
Kūfe'nūñ şehrinde ķurdı tahtını<sup>181</sup>
- Başladı zūlm itdi hāķa bī-ķiyās  
'Āciz oldılar elinden cümle nās
- Sünnī olanlara idüp buğz u kīn  
Yanına düşerdi çoķ a'dā-yı dīn
- Hep Resūl aşhābınıñ ođlanları  
Kūfe şehrinde olurlardı varı<sup>182</sup>
- Bilür idi cümlesi 'ilm-i silāh  
Yetmiş iki pehlivān ehl-i šalāh
- 95 Kūfe'de var idi bir hāl ehli pīr  
Nice üftādeye olur dest-gīr<sup>183</sup>
- Aña dirlerdi Şureyh-ı Kādı nām  
İder idi cümleye elťāf-ı tām
- Kūfe'de andan mūkerrem yođ idi  
'Ālim idi mālı hem key çoğ idi
- Pehlevānlar bir gice hep ķurdılar  
Kūlli ķādınuñ evine geldiler
- Çün çekildi yindi envā'-ı ta'ām  
Şöyle kim mūmkin degül vařfın tamām<sup>184</sup>
- 100 Başlayup Nu'mān'ı aldılar dile  
Her birisi itdi zūlminden gele
- Didiler kim ol helāk olsa hemīn  
Cümlemüz olurdu şerrinden emīn
- S5<sup>b</sup> Çāresi oldur Hüseyn'e varavuz  
Çoķ tazarru'eyleyüp yalvaravuz<sup>185</sup>

<sup>179</sup> Diyāruñ: yerūñ S

<sup>180</sup> Ziyād'a: Ziyād M

<sup>181</sup> Şehrinde: şehrine S

<sup>182</sup> Varı: varları S

<sup>183</sup> Pīr: yir M

<sup>184</sup> Ta'ām: yemek S // tamām: dimek S

<sup>185</sup> Çāresi: çāre S /Oldur: budur S /varavuz: varalum S // yalvaravuz: yalvaralum S

M5<sup>a</sup> Bu diyāra gelse ger ol pāk-zāt  
Bula-duḡzulmı Ḥavāric'den necāt<sup>186</sup>

Cümle hep aña iderdük iḡtidā  
Ḳılur idüḡ yoluna cān baş fidā<sup>187</sup>

105 Ḳādī eydür bizde itmeñ bu işi  
Çoḡ gelür gider bize erkek dişi

Ḳoñ Ḥüseyn'i bu diyāra gelmesün  
Ḥalḡ-ı a'dā size vāḡıf olmasun

M5<sup>b</sup> İncidüp anı yerinden ırmañuz  
Hıç 'abes sevdāya göñül virmeñüz<sup>188</sup>

Ġāfil olmañ sırrıñuz Nu'mān bilür  
Cānıñuza dürlü miḡnetler Ḳılur

Yaḡmaladup ḡānümānıñuz yıkar  
Cümleñizüñ başına odlar yaḡar<sup>189</sup>

110 Ḳaldurur Ḥārici'nüñ her biri baş  
Şoñra döker gözleriñüz ḡanlu yaş<sup>190</sup>

Hān bin 'Urve adı bir daḡi er  
Var idi Kūfe içinde mu'teber<sup>191</sup>

Pehlevānlar itmek için keşf-i rāz  
Geldiler anuñ evine çoḡ u az

Ol arada Ḳıldılar ḡavl ü ḡarār  
Ya'ni bir iş itdiler 'aḡla yarar<sup>192</sup>

Didiler imdi bize ni'tmek gerek  
Nāme yazup Mekke'ye gitmek gerek

S6<sup>a</sup> 115 Tā Ḥüseyn'e ḡālimüz ma'lüm ola  
'Azm idüp tiz Kūfe şehrine gele<sup>193</sup>

Aña tābi' olavuz leşker çeke  
Ḥārici'den baş kesüp ḡanlar döke<sup>194</sup>

<sup>186</sup> Bulaydıḡ: bulduḡ M

<sup>187</sup> Cümle: cümlemüz S

<sup>188</sup> 'abes: Ḥüseyn S

M nüshasındaki 107-117 arasındaki beyitler bir sonraki sayfada yinelenerek kaydedilmiştir. İlgili bölüm denk geldiği kısımda yeniden söz konusu metne konmamıştır.

<sup>189</sup> Yaḡmaladup: Nu'mān idüp S // Cümleñizüñ: Cümleñiz S / odlar: oḡlar S

<sup>190</sup> Ḳaldurur: ḡaldırdı S // Ḳanlu: acı S

<sup>191</sup> Ḥān bin 'Urve adı: ḡān biz 'urüc idi S

<sup>192</sup> Ḳıldılar: ḡaldılar M

<sup>193</sup> Tiz: -S

<sup>194</sup> Olavüz: oluruz S

Aldı kâtib destine ol-dem kalem  
Yazdı mektûb diñle hoştaķrîr kılam<sup>195</sup>

Sözi bu kim ey Hüseyn-i bedr-i tām  
Gelmeñize muntazırız şubḥ u şām

Her kaçan kim vara size bu kitāb  
Ḥāk-i pāyîñüzde ola müstecāb

120 Sür'at-ile bu diyāra gelesiz  
Biz faķîre luḫ u iḥsān idesiz<sup>196</sup>

Ḷulm-ile Ḥāricî bağrımız kebāb  
Eyledi feryād idüp her şeyḥ u şāb

M6<sup>a</sup> Sizi ister ulu kiçi cümle nās  
Emrüñe maḥkūmdurur hep 'āmm u ḥāş<sup>197</sup>

On sekiz biñ leşker-i Sünnî tamām  
Yetmiş iki Pehlevān hem yā imām

Key bahādırlar şanasın şîr-i ner  
Terk iderlerdi yoluña cān u ser<sup>198</sup>

125 Hazır olup sizi kılurlar taleb  
İrgüre maḥsūda ol Kādir Çalab

Luḫfuñuzdan bu işi ihmāl ile  
Ṭutmayup tîz gelüñ isti'cāl-ile

Oluben taḫt-ı 'adālet üzre şāh  
'Ālemi kıluñ müşerref hem-çü māh

S6<sup>b</sup> Ehl-i İslām yanuña mişl-i nucūm  
Cem' oluñ a'dāya kılsunlar hücūm<sup>199</sup>

Ḥaricî olanları hep kıralum  
Māl nedür yoluñdabaş cān virelüm<sup>200</sup>

130 Cümlesini nāmede kaçd itdiler  
Ol hümāyı Allāh'a şayd itdiler

Nāme ḫatm oldı mühür kim urdılar  
İsmi Şālihbir gulāma virdiler

<sup>195</sup> Yazdı: yaza S / kılam: idem S

<sup>196</sup> İdesiz: kılasız M

<sup>197</sup> Gici: genci S

<sup>198</sup> İderlerdi: iderler S / cān u ser: cān S

<sup>199</sup> Yanına: yanuñda S

<sup>200</sup> Baş cān: baş cān S

Aldı Şâlih nâmeyi tîz tutdı yol  
Bir nice günde Hicâz'a irdi ol

Sür'at-ile Seyyid'e vardı hemân  
Karşusunda kıddini kıldı kemân

Nâmeyi tutup önüne kodı baş  
Mekke şehrinde bu ahvâl oldıfâş

135 Hep işitdiler dirilüp geldiler  
Nâmenüñ hükmin kamusı bildiler

Seyyid'ün gitmek düşüp efkârına  
Meşveret kıldı o dem her birine

M6<sup>b</sup> Didi ey hayr-ı halef kavm-i sa'îd  
Faız-ı Hağ'dan dâ'imâ olma ba'îd<sup>201</sup>

Küfe şehrine 'aceb gitsem mi ki  
Yohsa biraz dağı şabr itsem mi ki

Kimi dir gitmeñ kimi eydür gidüñ  
Kimi dir eglenmeyüp ta'cîl idüñ

140 İbni 'Abbâs eydür ey kân-ı Kerem  
Hazretüne ben za'îf bir söz direm

S7<sup>a</sup> Anlaruñ kavline siz inanmañuz  
Sözlerin zinhâr gerçek şanmañuz

Çorçarın şimdi haber göndereler  
Şoñra sizden cümle yüz döndereler<sup>202</sup>

Çaşduñızı hemYezîd dağı bile  
Üstüñize cem' idüp âdem şala

Yollarıñuzu Havâric bağlaya  
Gözleriñüz soñra kan yaş ağlaya<sup>203</sup>

145 Bilürin anlar degül 'ahdi bütün  
Añmañuz çoñ anlarıtün[î] bütün

Söyleyüp aña Hüseyin-i gül-'izâr  
Didi kim çorçmaq ecelden çatı 'âr

<sup>201</sup> Tutup: şındı S

<sup>202</sup> Çorçarın: çorçaram S/ göndereler: göndüreler M // döndereler: döndüreler M

<sup>203</sup> Yollarıñızı: yolaruñuz S / heb: -M



Her ne kısım itse ezel taqdîr-i Hâk  
Oldurur elbette âhîr olıcağ<sup>204</sup>

İlla diler hâtırum âdem şalam  
Bu gelen mektûb muğarar mi bilem<sup>205</sup>

Ger haber gelse şahîhvaram gidem  
Yoğsa anda gitmeg[i] te'hîr idem<sup>206</sup>

150 Cümle ol meclisde ki yoğsul [u] bay  
Didiler ma'kûl budur tedbîr-i re'y<sup>207</sup>

Seyyid eydür bir kimesne ehl-i dîl  
Var mıdur terk eyleye cân der-sebîl<sup>208</sup>

M7<sup>a</sup> Kim münâsib ola varup gitmege  
Bize gelüp hâli i'lâm itmege<sup>209</sup>

Müslim oğlı 'Aqîl-i şehriyar  
Kardeşi oğlı 'Alî'nün nâm-dâr<sup>210</sup>

Didi emr iderseñüz ben varayın  
İşbu yoldan cân u başı vereyin<sup>211</sup>

S7<sup>b</sup> 155 Buyurup Seyyid didi Sa'd'ı bile  
Al yarağuhn hâzır eyle gir yola

Müslim ol-dem gitmege tedbîr kıılır  
İki oğlın Sa'id hem bile olur<sup>212</sup>

Sür'at-ile cümle yola girdiler  
Kûfe'nün şehrine yaqın vardılar<sup>213</sup>

Qıldılar kendülerin gözden nihân  
Tâ ki hâlî ola ağıyardan cihân

Şems ü şahuñ müddeti çünkim biter  
İrdi aqşâm vardı mağribde yiter<sup>214</sup>

160 Eynine rû-yı zemîn esved libâs  
Giydi mâtemçütup ol-dem kııldı yâs<sup>215</sup>

<sup>204</sup> Her ne kısım itse ezel Taqdîr-i Hâk / her ne taqdîr itdi ise bize Hâk S

<sup>205</sup> Bilem: görem S

<sup>206</sup> Anda: andan S

<sup>207</sup> Tedbir- i re'y: tedbîrdir ay M

<sup>208</sup> Seyyid ider... S nüshasındabu beyitin devamı kaydedilmemiştir

<sup>209</sup> Varup: anda S

<sup>210</sup> Oğlı: ol M

<sup>211</sup> Varayın: giderem S // cân u başı: cân u baş S/ vereyin: iderem S

<sup>212</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>213</sup> Kûfe'nün: Kûfe S

<sup>214</sup> Şems u şahuñ: şemsî mâhuñ S / biter: yeter M // mağribde: ma'zinde M / yeter: biter M

<sup>215</sup> Matemçütup: çütuben S

Zeyn için 'âlemde eflāk-ı burūc  
Māh-ı encüm başlayup itdi hūrūc<sup>216</sup>

Meskeninde ins ü cin vahş u tıyūr  
Her birisi gāflete vardı uyur

Azm idüp Sa'd'ile Müslim ol zamān  
Kūfe'nün şehrine girdiler hemān<sup>217</sup>

İttifāk bir kimse gider gördiler  
Aña Sünnilerden ādem şordılar

165 Ol kişi bunlara oldı kulavuz  
Hān bin 'Urve evine varırız<sup>218</sup>

Gösterüp bildürdi anuñ hānesin  
Şöyle gitdi kendü uçar şanasın<sup>219</sup>

M7<sup>b</sup>

Hāneye çağırdılar āvāz ile  
Taşra çıkdı nice 'izz ü nāz ile

Bildi Müslim'[i] didi hoş geldiñüz  
Bir faķire luţf u ihsān kıldıñuz<sup>220</sup>

Rāhat olsun diyüp ol dem cānları  
Kondurup tız bir maķāma anları

170 Çekdi envā'- ı ta'ām key hūb be-ter  
Şol kadar kim didiler oldı yeter

Geldi şerbet içmege dürlü yimiş  
Yidiler rāvī olan böyle dimiş

Tenbīh itdi Sünnilerden varana  
Cümlesi dirildi Hānī dārına

Oluben her birinün hātırı hoş  
Nice eyyām eylediler 'ayş u nūş

Müslim eydür biz Hüseyn'e bir kişi  
Gönderelüm tā ki bilsün bu işi

<sup>216</sup> Zeyn için 'âlemde eflāk-ı burūc: zeyn-i eflāk 'âlem-i burūc S

<sup>217</sup> Ol zaman: hemān S // hemān: revān S

<sup>218</sup> Kulavuz: kuluğuz S // varırız: varuñuz S

<sup>219</sup> Bildürür: Bildirdi S // uçar şanasın: uçarsın S

<sup>220</sup> M nüshasındaki 168-190 arasındaki beyitler S nüshasında hem anlam hem şekilsel bakımından tamamen farklılık arz etmektedir. Bu nedenle nüshalar arasında hem anlam hem vezin hem de kafiye uyumu açısından en uygun olanı tercih edilmiştir.

175 Sa'd'ı gönderdi Hicāz'a bir gice  
Nāmede bildürdi hep aḥvāl nice

Sa'd irişdi ḥāli i'lām eyledi  
Söyleyüp Seyyid'e iḳdām eyledi

Yazmış idi ey Ḥüseyn-i nāmudār  
Tiz irüşüñ Kūfe'ye kıılmañ ḳarār

Yetmiş iki pehlevān bizim-ile  
Daḫi otuz biñ çerisuffa bile

Ḥasretüñde aḳıdurlar ḳanlu yaş  
Her birisi terk idüp cān ile baş

180 Gice gündüz muntazırlar rāhuña  
Yalvarurlar yüz tutup dergāhuña

Ma'den-i iḥsān mürüvvet kānısın  
Hem seḫāvet iḳliminüñ ḫanısn

M8<sup>a</sup>

Bunlaruñ ḫācetlerin eyle reva  
Kim cemālüñdür ḳamu derde devā

Keşf idüp mektüb be-küllī rāzını  
şaldı sevdāya gönül şeh-bāzını

Didi Seyyid imdi yarağ idelüm  
Haızır oluñ şurmayalum gidelüm

185 İbni 'Abbās dir aña yā murtażā  
Gitmek için size ben virmez rızā

Ġayr-ı vaḳ'adur bu sözler Ḥaḳ bilür  
Ġorḳarın nā-gāh size bir iş olur

Ḥāricī'dür cümle eṫraf-ı diyar  
Ġāfil olma sırnuñuz anlar şuyar

Her yañadan yoluñuz bağlar çeri  
Sünnilerden kimse ḳomazlar idi

Ġo bu sevdāyı gönülden fāriğ ol  
Tā ki soñra sağ işüñ olmaya şol

190 Seyyid eydür çāre yoḳ yā ibn-i 'amm  
Hep gelür taḳdirdede olan řād u ğam

Ol cemā'at bizden isterler meded  
Ādem olan anları kıılmaya red<sup>221</sup>

<sup>221</sup> S nüshasında 190 ve 191. Beyitler kaydedilmemiştir.

Sıgınalum Haqq'a girelüm yola  
Dest-i kudret her ne yazdıysa ola

Altı kardaşı Hüseyin'ün var idi  
Her birisi aña yoldaş yār idi<sup>222</sup>

S8<sup>b</sup>

Aldı kardaşlarını gördi yarağ  
Hāzır itdi her ne kim yolda gerek<sup>223</sup>

195 Mekke kavmi kıldılar feryād girī  
Dökdiler gözyaşlarını her biri

Anlara didi Hüseyin-i ser-firāz  
İrgüre Haq bizi gine [ber]-Hicāz<sup>224</sup>

M8<sup>b</sup>S9<sup>a</sup>

Himmetüñüz bile olsun siz dönüñ  
Görelüm taqdīri neyler Tañrı'nuñ<sup>225</sup>

Eyle diyüp sürdi atın ilerü  
Ol cemā'at cümlesi döndi girü

Diñle imdi bir hikāyet key 'aceb  
Kim ne kıldı anlara takdīr-i Rab

200 Çāre yoğdur çünki taqdīrüñdür iş  
Olacak āhır olur yüz biñ düriş

Hāricīlerden meger bir nā-bekār  
Gör ne fitne başarur ol ehl-i nār

Sünniler Seyyid'e ādem salduğın  
Kūfe'ye Sa'd'ile Müslim geldügin

Her biri aña itā'at itdügin  
Gel diyü Seyyid'e mektüb gitdügin

Cümlesini işidüp tūrdı gider  
Vardı tiz Nu'mān'a ğammāzlık ider<sup>226</sup>

205 Dir Hüseyin'e nāmeler gönderdiler  
Kūfe'nüñ halkın kamu dönderdiler

Bil muqarrer on güne qalmaz gelür  
Cümle 'ālem ser-te-ser fitne olur

<sup>222</sup> Yoldaş: kardaşı S

<sup>223</sup> Hāzır: Hāzır S

<sup>224</sup> Bizi: bize S

<sup>225</sup> Taqdīri: taqdīr S

<sup>226</sup> Tiz: tez S

Yağmaladup hānumānīñuz yıkar  
Māl nedür anca kişi başdan çıkar<sup>227</sup>

Hep kırar Hāricī' nūñ kāmusun  
Hem Yezīd' üñ daħi şırlar nāmusın<sup>228</sup>

Her kaçan bu sözi Nu' mān diñledi  
N' olısar āħir ser-encām añladı

210 Az u çok her ne işitdiyse maķāl  
Nāmede yazdı Yezīd' e vaşf-ı hāl<sup>229</sup>

Didi kim ey şāh-ı 'ālem gözün aç  
Ġāfil olma çıkar elden taht u tāt

M9<sup>a</sup>S9<sup>b</sup>

Kūfe' de Sünnī olanlar hep yaraķ  
Gördiler şoñra çeker cānuñ firāķ

Mekke' ye gönderdiler bil nāmeyi  
Çökerürler başuñ hengāmeyi<sup>230</sup>

Nāme kim anda varup bula vişāl  
Tīz gelür bunda Hüseyn-i hoş-ħışāl

215 Kūfe halkı cümle aña hep uyar  
Tīz tütup derdümüze odlar kıoyar<sup>231</sup>

Daħi her eṭrāfuña şalar aķın  
Kıl tedārük ġāfil olma key şaķın<sup>232</sup>

Çünki mektübı tamām itdi dörer  
Bir gögercinüñ kınadına şarar<sup>233</sup>

İtmeyüp te' ħīr Yezīd' e ol kıuşı  
Şaldı tīz Nu' mān diyen İblīs eşi<sup>234</sup>

Gitdi gögercin hemān ol dem uçup  
İrdi tīz Dımışķ' a menziller geçüp

220 Vardı köşkine Yezīd' üñ kıondı kıuş  
Gözleri oldu Yezīd' üñ aña tıuş

Aldı kıuşdan nāmeyi idüp nazār  
Añladı cümle cevābın mā-ħazār

<sup>227</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>228</sup> Şırlar: şır S / nāmusın: 'ār nāmesin S

<sup>229</sup> Bu beyit S nüshasındakaydedilmemiştir.

<sup>230</sup> Nameyi: nāmeler S // hengāmeyi: hengāmeler S

<sup>231</sup> Cümle: heb kıamu S // derdümüze: derdimize S

<sup>232</sup> Tedārük: tedārik S

<sup>233</sup> İtdi: yazdı S

<sup>234</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

Ḥāṭır-ı murādına bürüdi ğamm  
Şekl-i efkār oldı şankim içdi semm<sup>235</sup>

Ditredi a'zaları manend-i berg  
Korğudan cānına irdi derd ü merg<sup>236</sup>

İtmege Sünnilere zılm ü elem  
Destine aldı Yezīd ol dem kalem

225 Yazdı nice herze hedyān seyyi'āt  
Başra'ya gönderdi bir peyk-i fesād

S10<sup>a</sup> Sözi bu kim ey 'Ubeydullāh-ı dūn  
Ġāfil olmuşsın bu işden sen niçün<sup>237</sup>

M9<sup>b</sup> Kūfe halkı kim var ise az u bol  
Ṭābi' olmuşlar Ḥüseyn'e hāzır ol  
Leşkerüñ çek Kūfe'den yaña yüri  
Mekke'ye gel koma Ḥüseyn serveri<sup>238</sup>

Şöyle kim bir ān tevaḳḳuf eyleme  
Kimseye bu sırrı hergiz söyleme<sup>239</sup>

230 Key mühimdür maşlahat tiz ol bitür  
Bī'at itsün yoḥsa kes başın getür<sup>240</sup>

Çün 'Ubeydullāh'a degdi bu kitāb  
Oḳuyup bildi Yezīd kıldı 'itāb

Ādemin cem' itdi ol dīnden berī  
On iki biñ er Ḥavāric her biri<sup>241</sup>

Cümlesine kıldı in'ām virdi māl  
Götürüp tuğ u 'alem yaşıl u al

Gitdi laşker Kūfe'ye konar göçer  
Şād u ḥurrem gice gündüz yir içer

235 Kendüsi beş yüz aldı pür-silāḥ  
Ḥāriciler bulmasın oddan felāḥ<sup>242</sup>

<sup>235</sup> Oldı: -S/ şankim: şanasın S / içdi: uçdı S

<sup>236</sup> Merk: -S

<sup>237</sup> Sen: -S

<sup>238</sup> Yüri: yüzini M // Mekke'ye gel koma Ḥüseyn serveri: Gelmege koma Ḥüseyn'in'i sen beri M

<sup>239</sup> Sırrı: sözi S

<sup>240</sup> Kes: tiz S

<sup>241</sup> İtdi: eyledi S // er: -M / Ḥavāric: Ḥavāricden S

<sup>242</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

- Girdi Kūfe şehrine atdan iner  
Vardı Nu'mān'uñ sarāyında konar<sup>243</sup>
- S10<sup>a</sup> Bir yañadan çıkdı hem on biñ çeri  
Kūfe şehrin ortaya aldı varı<sup>244</sup>
- Kūfe halkına didi İbn-i Ziyād  
Niçün itdiñüz Hüseyñ'e inqıyād
- Söylediler Kūfe kavmi az u çok  
Aramuzda böyle itmiş kimse yok
- S10<sup>b</sup> 240 Didi işitdüm bī'at itmiş varıñuz  
Korqudandur şimdi bu inkārıñuz
- Müslim'i şordı didiler bilmezüz  
Emrūñüzden taşra bir iş kılmazuz<sup>245</sup>
- M10<sup>a</sup> Didi ben bildüm ki Müslim kãdadur  
Hāñi katında olur maħzendedür
- Müslim işitdi hikāyet n'olduğın  
Hārici kendüyi tefiş kılduğın
- Aldı oğulcuğların tırdı gine  
Vardı Kādī evine kim gizlene
- 245 Hāriciler cümlesi fi'l-hāl gelüp  
Başdılar Hāñi evin yağma kılup
- İstediler Müslim'i bulmadılar  
Kancaru gitdüğünü bilmediler<sup>246</sup>
- Müslim eydür yā İlahi ben n'idem  
Koyup oğulcuğlarum kanda gidem<sup>247</sup>
- Kādī'ya işmarlayup dir gözleñiz  
İş bu oğulcuğlarımı gizleñiz
- Key oñatşakla Havāric bilmesün  
Bunları gelüp elüñden almasun
- 250 Tırdı Müslim gice nişf-ı sãñide  
Aldı hep cümle silāhın āñide<sup>248</sup>

<sup>243</sup> Atdan: anda S

<sup>244</sup> Aldı: aldılar S

<sup>245</sup> Müslim'i: Müslim M

<sup>246</sup> Kancaru: kanda S

<sup>247</sup> Aydur: ider S

<sup>248</sup> Anı da: anda M

Gönlünü dergāh-ı Hakk'a bağladı  
Koçdı oğlancıklarını ağladı

Didi ey benüm iki nā-resteler  
Key ğarīb bī-çāre vü dil-ḥasteler<sup>249</sup>

S11<sup>a</sup> Giderin bensiz kalursız yalıñuz  
Ey 'aceb n'ola [ki] şoñra ḥālīñüz<sup>250</sup>

Qorqarın düşüp Ḥavāric diline  
Bunda siz gizlendiğünüz biline<sup>251</sup>

255 Anda bulup getüreler [sizi] ele  
Ḥāricī'nün zulmi bağrıñuz dele<sup>252</sup>

Şöyle derd ü mihnet-ile ölesiz  
Gül gibi nev-reste iken şolasız<sup>253</sup>

M10<sup>b</sup> Ālemi var eyleyen Ḥayy ü Qadīm  
Sizi ben ol Ḥālīk'a işmarladım

Eyle diyüp atına bindi gider  
Diñle āḥir varduğı yirde n'ider<sup>254</sup>

Sürdi şehriñ kapusına vardı çün<sup>255</sup>  
Biñ Ḥavāric bekler idi hem o gün

260 Kılıç ile nicesin iki biçer  
Şağ olanı Müslim'i bildi kaçır<sup>256</sup>

Döndi bir ğayrı kapuya yürüdi  
Anda hem bekler Ḥavāric var idi

Nice kim cehd eyledi yol bulmadı  
Bir yaña çıqmağa dermān olmadı<sup>257</sup>

Ḥāricīler anı çevre aldılar  
Müslim'e cümle ḥavāle oldılar<sup>258</sup>

Gördü tam üstünde bir 'avret durur  
'Avret ağlar Müslim'i çünkim görür

<sup>249</sup> İki: -S/ nā-resteler: nā-restelerim S // dil-ḥasteler: dil-ḥastelerim S

<sup>250</sup> N'ola: nice ola M

<sup>251</sup> Gizlendiğünüz: gizlendiñüz S

<sup>252</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>253</sup> Nev-reste: nā-deste S

<sup>254</sup> N'ider: nedir S

<sup>255</sup> Çün: ol S //gördi: -M / gün: ol S

<sup>256</sup> Müslim'i: Müslim S

<sup>257</sup> Olmadı: bulmadı S

<sup>258</sup> Cümle: çün kim M



265 ‘Avret’e Müslim didi şu yok mu hîç  
Şuñdı hātun maşrabayla durma iç

Şuyu ağzına götürdü kim içe  
Ceng idüp ol aradan öte geçe<sup>259</sup>

S11<sup>b</sup> Birisi gürz-ile urdı ağzıra  
Maşraba şındı döküldi şu yire<sup>260</sup>

Kanı çok akdı dükendi kuvveti  
Hem yüzi üstüne yıkıldı atı

Kimi gürz kimi kılıç üşürdiler  
Ol aradan Müslim’i düşürdiler<sup>261</sup>

270 İtdiler anı şehīd ol kavm-i dāl  
Diñle imdi daħi nice oldı hāl<sup>262</sup>

Çağırup kıldı ‘Ubeydullāh nida  
Hāricī’nüñ arası taldı şadā<sup>263</sup>

M11<sup>a</sup> Dir kiğāfil tırmañuz hāzır oluñ  
Müslim’in oğlanların isteñ buluñ<sup>264</sup>

Anları her kim baña ala gele  
İki pāre şehre ol sultān ola<sup>265</sup>

Kādı çünkim işbu ahvālı bilür  
Müslim oğlanlarına tedbīr kıılır

275 Buluben ānīde bir تنها maqām  
Gizledi anları tā olunca şām<sup>266</sup>

Ahşamın şehriñ kâpusundan irāk  
Çıkarup [dir] tırmañuz gitmek gerek

Anlarıñ yüz kızıl altun beline  
Bağlayup gönderdi Mekke yolına<sup>267</sup>

Didiler yol bilmezüz biz n’idelüm  
Bu garībliqda nireye gidelüm

<sup>259</sup> İdüp: ide S

<sup>260</sup> Döküldi: dökdi S Yire: yüzine S

<sup>261</sup> Kimi gürz kimi kılıç üşürdiler: Bunı gördüler kılıç üşerdiler M // Müslim’i: Müslim M

<sup>262</sup> Daħi: gör S

<sup>263</sup> ‘Ubeydullāh: ‘Abdullāh S

<sup>264</sup> Dir kiğāfil tırmañuz hāzır oluñ: der ki siz hāzır oluñ tırmağ gerek S // isteñ gerek: bulmağ gerek S

<sup>265</sup> Ala: alup S

<sup>266</sup> Gizledi: gizlene S

<sup>267</sup> Beline: biline M

- Tā olunca subh-ı şādık gezdiler  
 ̘udret-ile ol gece yol azdılar
- S12<sup>a</sup> 280 Gider iken ugradılar bir şuya  
 Şağınurlar kim nā-gāh ādem duya<sup>268</sup>
- Oturup gizlendi ol bī-çāreler  
 Bilmediler yolu ında varalar
- Geldi bir cāriye ol dem nāgehān  
 Anları gördi oturmışlar nihān
- Sormağ içün vardı tīz yanlarına  
 ̘orđu düşdi anların cānlarına<sup>269</sup>
- Cāriye eydür niçün gizlediñüz  
 Bunda gelmege sebep nedür diñüz<sup>270</sup>
- 285 Didiler kim biz yetimüz hem ğarīb  
 Mekke'nün şehrine giderdük varıp
- İllā yolın yañılup kıldıđhaṭā  
 Bize yol göster bu dem eyle 'aṭā<sup>271</sup>
- M11<sup>b</sup> Cāriye dir toğrısın söyleñ sözüñ  
 Dağı ğayri hālīñüz vardır sizün<sup>272</sup>
- Ĝā'ib olmuş Müslim'ün oğlanları  
 Hāricīler bulmağ ister anları
- ̘açmañuzdan belki anlar siz hemān  
 Sizi bulan öldürür virmez emān
- 290 İşidecek ağladılar zār u zār  
 Didiler sen gizle bizi ey nigār<sup>273</sup>
- Bu ğarīblikda bize ol dest-ĝir  
 Varuben Hāricīye keşf etme sır
- Bulıcağ bizi keserler başımız  
 Ağıdalar zulm-ile ın yaşımız<sup>274</sup>
- S12<sup>b</sup> Kimsemüz yok yalıñuz ıaldığ zelīl  
 Merhamet eyle bize ol sen delīl<sup>275</sup>

<sup>268</sup> Duya: ola S

<sup>269</sup> Vardı: -M

<sup>270</sup> Nedür deñiz: ne olduñuz S

<sup>271</sup> Yolın: yol S // dem: ğün S

<sup>272</sup> Dir: ider S // dađı ğayri hālūñüz vardır sizün: dađı vardır sizin ğayri hālūñüz S

<sup>273</sup> Gizle: gizleñiz S

<sup>274</sup> Bulacak bizi keserler başımız: bulıcağ keser başımız... S

<sup>275</sup> Yok: yoğdur S

Şol ki lāyıkdur senüñ ihsānuña  
İşlegil her ne yararsa cānuña

295 Cāriye dir siz tūruñ ben varayın  
İşbu aḥvālden ḥaberler vireyin<sup>276</sup>

Ḥātunum Sünnī müsilmāndur benüm  
Kılayın size fedā cānum tenüm<sup>277</sup>

Cāriye aldı şudan döndi gider  
Vardı ḥātuna o dem i'lām ider

Didi ey mestürelere sermayesi  
Şāliḥa ḥātūnlaruñ hem-sāyesi

İrdi ḥoş devlet sa'ādet cānuña  
Dimek-içün anı geldüm yanuña<sup>278</sup>

300 Ol ataları ölüp öksüz kalan  
Başlarına dürlü miḥnetler gelen<sup>279</sup>

Nār-ı ḥaşret cānların dā'im yaqar  
Gözlerinden kanlı yaş dā'im aqar<sup>280</sup>

M12<sup>a</sup> Müslim'üñ ol iki seyyid-zādeler  
Key ġarīb bī-çāre vü üftādeler

Bu gece fark itmeyüp şağın şolın  
Mekke'ye giderken azmışlar yolın

İkisi bir yirde buldum oturur<sup>281</sup>  
Anları ḥātūn evine getürür

305 Viridi envā'-ı ta'āmdan yidiler  
Saña Allāh raḥmet itsün didiler<sup>282</sup>

S13<sup>a</sup> Maḥzen içre anları ḥātūn koyar  
Didi şaḥınuñ sizi ādem tıyar<sup>283</sup>

Hem bu ev bir Ḥāricī'nüñdür bilüñ  
Mekke'ye siz gitmegi te'ḥīr kıluñ<sup>284</sup>

<sup>276</sup> Dir: ider S/ varayın: varayım S

<sup>277</sup> Ḥātūnum: kadınım S // Kılayın: Kılayım S

<sup>278</sup> Ḥoş: hem S

<sup>279</sup> Kılan: kılan M

<sup>280</sup> Her: -S

<sup>281</sup> İkisi: ikisini S

<sup>282</sup> Allāh: -S

<sup>283</sup> Anları: bunları S // tıyar: koyar S

<sup>284</sup> Bilüñ: -S // Mekke'ye siz gitmegi te'ḥīr kıluñ: ġāfil olmañ duyar cānīdir S

Şoñra ger mümkin olursa gidesiz  
Yoħsa Ħaĸĸ'ũñ emrine şabr idesiz

Kişi tehb̄ir ile anca iş düzer  
İlla biñ tehb̄iri bir taĸd̄ir bozar<sup>285</sup>

310 Aħşamın geldi eve 'avrat eri  
Didi dā'im isterin dünden beri<sup>286</sup>

Müslim'ũñ oĸlanların bulsam gerek  
Öldürüben māl u mülk alsam gerek<sup>287</sup>

Ol sebebden terk idüp cümle işüm  
Anları bulmaĸ olupdur teşv̄işüm

'Avrat eydür ey utanmaz zālīm er  
Bu fikirden fāriĸ ol dünyā geçer

Ger dilerseñ aĸ ola yarın yüzũñ  
Key şaĸın şeytāna uyma aĸ gözũñ

315 Ķaşdı İblīs'ũñ budur ĸan idesin  
Dünyadan şoñra imānsız gidesin

Ħāricī dir 'avratına ey denī  
Sözũñ-ile vāz gele şanma beni<sup>288</sup>

M12<sup>b</sup> Ķayreti ĸo vir öĸdũñ başuñā  
Dur yimekgetür daĸı git işũñe<sup>289</sup>

Virdi 'avrat t̄iz ta'āmın ol sege  
Ķorĸar oĸlancuĸlara şerri dege<sup>290</sup>

Didi al yi şoñra var yat döşege  
Ħaĸĸatında ola başuñ aşaĸa

S13<sup>b</sup> 320 Müslim oĸlancuĸları kim yatdılar  
Ħālimiz n'ola diyü fikr itdiler

Dillerinden ĸünki gitdi sözleri  
Fi'l-ħāl uykuya vardı gözleri<sup>291</sup>

Ķudret-ile ulucası düş görür  
Kiçisine ol düşi idi virür<sup>292</sup>

<sup>285</sup> Anca: nice S

<sup>286</sup> İsterin: isterim S

<sup>287</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>288</sup> Dir: ider S /denī: deli S

<sup>289</sup> Ķayreti: Ķayriyi M

<sup>290</sup> Sege: ite S

<sup>291</sup> Fi'l-ħāl: anide S

<sup>292</sup> Ulu cāsı: ocası M

Didi  ardeş bu ev ıssı h aric   
Bizi bulup  ld r r hem so  ucı

Başımuz kes p d kiser  anımız  
Ol H sey n'e  urb n olsun c nımız<sup>293</sup>

325 Ağlaşıp  ok birbirini  o dılar  
G zlerinden yire yaşılar  a dılar

H ric  uyandı oldem işid r  
Didi işbu ağlayan ne kişid r<sup>294</sup>

'Avrat eyd r kim bile y   andadır  
H ric  dir yok bizim ma zended r<sup>295</sup>

 urdu t z mum yağdı ma zene gir r  
M slim oğlanu ların ba up g r r<sup>296</sup>

Didi ni  n ağlaşırsız n'oldi uz  
 anda gidersiz nereden geldi uz<sup>297</sup>

330 Yo sa M slim oğlu imiş h l  uz  
Di  buraya nice d şdi yolu uz<sup>298</sup>

S ylediler M slim oğlyuz beli  
K fe'den  a mış-ıdu  azdu  yolu<sup>299</sup>

M13<sup>a</sup> H ric  dir hoş elime gird  uz  
 a mağ-ıla  urtulam mı dird  uz

S14<sup>a</sup> Buraya sizi ecel  ekmiş beri  
Sanma uz kim ş yle  alursız diri<sup>300</sup>

Şimdi iki uz bile  atlı iderin  
K fe'ye başı uz alup giderin<sup>301</sup>

335 Ol 'Ubeydull h'[a] kim ilt p virem  
Devlet m irte mur duma irem

Cidd   cehd id p sizi her r z u şeb  
İstey p oldur m d m  ılan  aleb<sup>302</sup>

<sup>293</sup> D kiser: d kse S

<sup>294</sup> Uyandı: o sadıS

<sup>295</sup> Aydur: ider S/ ya: kim M // ma zended r: ma zendir S

<sup>296</sup> M slim: M slim'   M

<sup>297</sup> Didi: şordı S

<sup>298</sup> Oğlyumuş: oğlımı siz S // Du buraya nice d şdi yolu uz:  anda gidersiz nereden geldi  uz S

<sup>299</sup> Beli: vel  S

<sup>300</sup> Beri: peri M //  ekmiş: ge miş M

<sup>301</sup> İderin: iderem S // giderin: giderem S

<sup>302</sup> Sizi: -S

ullarından Şaldı ādem her yaña  
Sizi bulan baŐuñuz iltür aña

Didiler kıyma bize Tañrı'ñabaķ  
uluñ olalum senüñ öldürme tek<sup>303</sup>

Gerçi biz Şimdi ğarīb üftādeyüz  
Bunı bilürsin ki seyyid-zādeyüz

340 Yanımızda var yüz altun anı al  
Daĝı Şat bizi virürler ğayli māl<sup>304</sup>

Yā 'Ubeydullāh'a al git dirile  
Tā ki maĝsūduñ ne ise virile<sup>305</sup>

İĝtimāl vardur bizi öldürmez ol  
Yā Őatar yā idünür kendüsi ğul<sup>306</sup>

Eslemedi ellerini baĝladı  
'Avratı yalvaruban ğoķ aĝladı<sup>307</sup>

Didi kim zinhār bulara kıyma sen  
Key Őaķın Őeytān sōzüne uyma sen<sup>308</sup>

345 Őoñ nedāmet aşŞı kılmaz bilesiz  
utmasañ sōzüm peŐīmān olasız<sup>309</sup>

S14<sup>b</sup> Raĝmet eyle müslimān iseñ eger  
Dīn-i İslām'dan yüzüñ döndi meger

M13<sup>b</sup> İki oĝlan nā-resīdeĝıfl u ğām  
ur'ān oķur dā'ima ğāfız kelām<sup>310</sup>

oķ naŐıĝat itdi 'avrat olmadı  
Ĝāricī aŐlā teraĝĝum ğılmadı<sup>311</sup>

İkisini bir araya yaturup  
aĝrıŐurlardı Őalevāt getürüp<sup>312</sup>

350 Ol münāfık yār-i Őeytān-ı merīd  
Kesdi başların hemān ğıldı Őehīd

<sup>303</sup> Senüñ: bizi S tek: nā-ĝaķ S

<sup>304</sup> Yanımızda: bilimüzde M // ğayli: ğıl M

<sup>305</sup> Tā ki: saña S

<sup>306</sup> İĝtimāl vardur: İĝtimāldır S/ Bizi: -S

<sup>307</sup> Ellerini: ellerin S / ğün: -M

<sup>308</sup> Zinhār. – S / kıymasen: kıymayasın S // uymasen: uymayasın S

<sup>309</sup> İŐŐı: anı S / bilesiz: bilesin S // olasız: olasın S

<sup>310</sup> Dā'ima: dilleri S

<sup>311</sup> Đılmadı: İtmedi M

<sup>312</sup> İkisini: ikisi M

Öldi nā-ḥaḫḫ ol iki ma'şüm-ı pāk  
Dökülince ḳanları ḳaynadı ḥāk<sup>313</sup>

Bir tarāḳakopdı eflāk inledi  
Ol şadāyı cümle 'ālem diñledi

Heybet-ile esdi hem key ḳatı yil  
Şöyle kim şerḥ eylemez vaşfını dil

Götürüp başları tiz girdi yola  
Tā 'Ubeydullāh'[a] ilte şehri ala<sup>314</sup>

355 İledüp önünde ḳodı başları  
Sünni olanlar döker ḳan yaşları

Göricek başı 'Ubeydullāh aña  
Dir bu kimin başıdur söyle baña<sup>315</sup>

Ḥāricī açdı dehān mānend-i zāḡ  
Şandı kim kendünün işi ola saḡ<sup>316</sup>

Didi şāhā devletündür ber-mezīd  
Dest-gir olsun saña her dem Yezīd

S15<sup>a</sup> Müslim'ün oḡlanları taḳdīr-i Ḥaḳ  
Anları evümde buldum ittifaḳ

360 Baña çok yalvaruban ağlaşdılar  
Elüm öpüp ayaḡuma düşdiler

Didiler öldürme bizi bāri şat  
Yā diri-le ol 'Ubeydullāh'a git<sup>317</sup>

M14<sup>a</sup> Sözleri hergiz baña kār ḳılmadı  
Göñlüme aslā teraḥḫum gelmedi<sup>318</sup>

İkisinün daḡi kesdüm başların  
Şöyle aḳıtdum hemān ḳan yaşların<sup>319</sup>

Dir 'Ubeydullāh i zālīm anlara  
Nicesi ḳıyduñ ki girdün ḳanlara<sup>320</sup>

<sup>313</sup> Dökülünce: dökilecek M

<sup>314</sup> Başları: başlarını S

<sup>315</sup> Bu: -S

<sup>316</sup> Dehān: hemān S // kendünün: kendü S

<sup>317</sup> Dirile: diri al S / ol- S

<sup>318</sup> Sözleri: söz S

<sup>319</sup> Ḳan: -M

<sup>320</sup> Dir: der S // nicesi ḳıyduñ ki girdün ḳanlara: nice ḳıluñ anca girdün ḳanlara S

365 Ne sebebden öldürüp kılduñ helāk  
Anlaruñ cism-i şerīfi oldı hāk<sup>321</sup>

Diri-le tutup baña getürmedüñ  
Emrümi hem yerine yetürmedüñ

Çün teraḥḥum itmedüñ anlara sen  
Merḥamet hīç kılmazam bil saña ben<sup>322</sup>

Gözleri mānend-i ateş şaқыyup  
Hışm ider ol müfside key қақыyup<sup>323</sup>

Didi ol dem қullarınuñ birine  
Bunu da öldürüñ anlar yirine<sup>324</sup>

370 Dürlü miḥnetler kılayın cānına  
Boyayıñuz cismi kendü қanına<sup>325</sup>

Hāricīyi boğazından aşdılar  
Ellerin ayakların hep kездiler

S15<sup>b</sup> Şatır ile pāre pāre itdiler  
İledüp bir şu içine atdılar

Getürüp şu gövdesin taşra atar  
Şanma ğayriler gibi şuya batar

Divşirüp tīz anı gömdiler yire  
Anda hem olmadı turmağa çāre

375 Yir қаbul eylemedi şu almadı  
Daḥi ğayrı қoyacaқ yir қалmadı

Cem' idüp urdılar oda yakdı nār  
Tār u mār itdi külin yilқüz u zār<sup>326</sup>

M14<sup>b</sup> Başların ma' şūmların hem aldılar  
Defn idüp anda namāzın kıldılar<sup>327</sup>

İşde ḥatm oldı bu evvel dasitan  
Bāķisini diñleñiz ey dōsitān<sup>328</sup>

<sup>321</sup> Kılduñ: kıldın S // hāk: pāk S

<sup>322</sup> Kılmazam: kılmazın S

<sup>323</sup> İder: İdüp S // key: ki M

<sup>324</sup> Dem: -S // bunu da: bunu daḥi S/ anlar: anlaruñ S

<sup>325</sup> Kılayın: kıluben S // boyayıñuz: boyañız M

<sup>326</sup> Yakdı nār: Yakdılar S //қuz u zār: yaқdılar S

<sup>327</sup> İdüp: idüben S

<sup>328</sup> İşde: çünki S



## MECLİS-İ ŞĀNĪ<sup>329</sup>

Bu ikinci meclisi söyleyelüm  
Kerbelā hālin beyān eyleyelüm

380 Tūti-i gūyā sözüm gūş eylesün  
Anı key şūrīde ser-ḥoş eylesün<sup>330</sup>

Diñlesinler bülbüli dīl-ḥasteler  
Kim nice şoldı gül-i peyvesteler<sup>331</sup>

İşid imdi rāvīnūñ aḥbārını  
Maḥtelūñ bildürür ol hep varını

S16<sup>a</sup> Çünkü ‘azm itdi Hüseyin bin ‘Alī  
Kūfe’ye bir kırup iki menzili

Aldı cümle ehlini yoldaşını  
Terk-i cān ider bu yolda başını<sup>332</sup>

385 Gice gündüz ṭurmadılar gitdiler  
Sūr’at-ile düni güne ḳatdılar

Ṭağ u şaḥra seyr idüp ol yüzi māh  
Ḳaraşu dirler irişdi aña rāh<sup>333</sup>

Varıcaḳ yanına ol Ḳaraşu’nuñ  
Seyyid eydür diñlenūñ bunda ḳonuñ<sup>334</sup>

Ḳonuban oturdılar hep cümlesi  
Nāgehān işitdiler ādem sesi<sup>335</sup>

Kūfe’den bir kārubān olmuş revān  
Kārubān ḥalḳı ḳamu pīr ü civān

390 Ol arada kim Hüseyin’i gördiler  
Varuban ayağına yüz sürdiler

M15<sup>a</sup> Kārubān içinde bir er var idi  
İbn-i Ḥāssin Zehr idi anuñ adı<sup>336</sup>

<sup>329</sup> “İkinci Meclis”

<sup>330</sup> Key: kim S

<sup>331</sup> Dil: gül S // küllī peyvesteler: gül nāresteler S

<sup>332</sup> Terk-i cān ider bu yolda başını: Terk idüp cānile yolda başını M

<sup>333</sup> Şaḥra: deryā S // dirler: derler/ irişdi/ irişdiler/ rāh: -S

<sup>334</sup> Bu beyitin ikinci mısrası S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>335</sup> Nāgehān: nā-gāh S

Bu beyitin birinci mısrası S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>336</sup> İbn-i Ḥāssin Zehr idi: İbn-i Ḥāssin-i Zehri idi S / anuñ: -M

Söyleyüp aña Hüseyn-i mu'teber  
Didi bize Kûfe'den virün haber<sup>337</sup>

Şehre Nu'mân beg olanda hâl nice  
Zulm ider mi halkına irte gice<sup>338</sup>

Ol Züheyr aydur eyâ mîr ü velî  
Ey Seyid sâdâtı ey sırr-ı 'Alî<sup>339</sup>

395 Bize anuñ sormañuz evşâfını  
Hâricî tutmuş kamu eţrâfını<sup>340</sup>

Kûfe'nün üstünde kırk biñ er gelür  
Otururlar şehri ortaya alur<sup>341</sup>

S16<sup>b</sup> Zulm ile halkı yerinden ırdılar  
Sünnilerden hayli âdem kırdılar<sup>342</sup>

Şöyle nâ-hağ yire çokkan itdiler  
Nicesini bend ü zindân itdiler

İki oğlı bile Müslim'i bilün  
Tutuban öldürdiler siz sağ oluñ<sup>343</sup>

400 Bunda geldüğüñ işidürlerse ger  
Kerbelâ'da sizi anlar qarşular

Anda varan nâmeler gerçek diyü  
Bunda gelmişsiz velî olmaz eyü

N'ola bunuñ gibi iş itmeyedün  
Mekke şehriñi koyup gitmeyedün

Bâri gâfil turmañuz tedbîr idün  
Bu aradan girüye dönün gidün<sup>344</sup>

Geldi[gü]ñüz Hâricîler bilmesün  
Hîle idüp size bir iş kılmasun

405 Seyyid eydür dönmek olmaz buradan  
Qaydumuzı yiye bizi Yaradan

<sup>337</sup> Virün: virgil S

<sup>338</sup> Olanda: olalardır S

<sup>339</sup> Seyyid sâdâtı: sibe sâları M

<sup>340</sup> Şormañız: şormagıl S

<sup>341</sup> Kûfe'nin: Kûfe S / üstünde: üstüne S

İki nüshada da ikinci mısranın sonundaki kelime "alup" şeklinde kaydedilmiştir. Ancak kafiye gereği "alur" şeklinde kaydedilmelidir.

<sup>342</sup> İrdiler: ayırdılar S

<sup>343</sup> Bile: ile S

<sup>344</sup> İdüñ: idüñüz S // girüye: girü S/ dönün: dönüp/ gidün: gidüñüz S

M15<sup>b</sup> Kûfe şehrine beher-ḥāl giderüz  
Anlara aḥvâli i'lâm iderüz  
  
Şağ olan dünyâda yâd ger âşinâ  
Yazılan lâ-büd gelür ḳul başına<sup>345</sup>  
  
Perde-i ğayb içre giḳlü ne ki var  
Şâdi vü ger ğam olısar âşikâr<sup>346</sup>  
  
Bir zamândan Seyyid aña didi söz  
Didi gel yolda bize ol ḳulavuz<sup>347</sup>

S17<sup>a</sup> 410 Bizüm-ile sen bile gelmek gerek  
İşbu yolda cân fedâ ḳılmak gerek<sup>348</sup>  
  
Söyleyüp ol-dem Züheyr olsun diri  
Yoluña cân u baş fedâ olsun didi<sup>349</sup>  
  
İki at iki deve aldı bile  
Oğlını mâlıyla gönderdi yola<sup>350</sup>  
  
Kendüler göçüp oradan gitdiler  
Diñle âhir n'eylediler n'itdiler<sup>351</sup>  
  
Geldigini Seyyid'üñ bir bî-ḳadem  
Tîz 'Ubeydullâh'a bildürdi o dem<sup>352</sup>  
  
415 Dir şehâ İmâm Hüseyñ geldi yakın  
Ĝâfil olma üstüñe şalar aḳın<sup>353</sup>  
  
Daḫi bile yetmiş iki nâ mudâr  
Her birine biñ kişi ḳılmaya kâr<sup>354</sup>  
  
Çün 'Ubeydullâh işitdi bu sözi  
Oldı ğam-gîñ şanasın çıkdı gözi  
  
Tanışup Nu'mân'a fi'l-hâl söyledi  
Cümle aḥvâli hikâyet eyledi<sup>355</sup>  
  
Eydür imdi nice tedbîr idelüm  
Oturalum mı ya karşu gidelüm<sup>356</sup>

<sup>345</sup> Lâ-bud: âhir S

<sup>346</sup> Şâz: şâd S

<sup>347</sup> Didi söz: dikdi göz M // Bu: -M/ ḳulavuz: ḳulağuz S

<sup>348</sup> Bile: ile S

<sup>349</sup> Yoluña cân u baş fedâ olsun didi: Yoluña hep cân u baş olsun fedâ M

<sup>350</sup> Yola: eve S

<sup>351</sup> Kendüler göçüp oradan gitdiler: Kendüler âḫir oradan göçdiler S

<sup>352</sup> Bir: biz S / bî: -S

<sup>353</sup> Aḳın: yakın S

<sup>354</sup> Birine: birinüñ S

<sup>355</sup> Tanışup: danışup S

<sup>356</sup> İdelüm: ḳılalum M

- 420 Didi Nu'mān on biñ er gitmek gerek  
Bu işi eglenmeyüp itmek gerek<sup>357</sup>
- M16<sup>a</sup> Tā ki vara anlaruñ yolın ala  
Ḳomaya anları kim bunda gele<sup>358</sup>
- Var idi bir pehlavānı key be-nām  
Ḳurr-ı Ġāzī dirler idi aña nām
- S17<sup>b</sup> Emr idüp didi 'Ubeydullāh aña  
On iki biñ leşker al sen ol yaña<sup>359</sup>
- Var Ḳüseyn'e söyleyüp pend eylegil  
Ger sözüñ tutmaz ise bend eylegil<sup>360</sup>
- 425 Hep olan cem'iyetin kııl tārūmār  
Yalıñuz Ḳalsun Ḳüseyn-i gül-'izār
- Bunda bir daḡi rivāyet didiler  
Ṭūṭi gibi şehd ü şeker yidiler<sup>361</sup>
- Ḳurr'ı çün dirler ki ba'zı ehl-i dīn  
Kim Yezīd'üñ oğlıdur ol şöyle bil<sup>362</sup>
- İḡtilāfda işbudur ma'ḳul cevāb<sup>363</sup>  
Diyelüm *Allāhu a'lem bi's-şevāb*<sup>364</sup>
- Aldı Ḳurr ol dem on iki biñ eri  
Kerbelā'ya irişüp Ḳondı çeri<sup>365</sup>
- 430 Sünniler çün Kerbelā'ya irdiler  
Bir bölük leşker oturur gördiler
- Seyyid ile var idi bir pehlevān  
Ḳomış idi yolına baş ile cān
- Ḳāsım ibnü Ḳātem idi aña ad  
Ḳüsnine müştāk idi biliş ü yād
- Aña Seyyid dir bu leşker ḡālını  
Bize bildürseñ bu dem aḡvālını<sup>366</sup>

<sup>357</sup> Bu işi eglenmeyüp itmek gerek: Bu işi ta'cıl hemān görmek gerek S

<sup>358</sup> Anlaruñ: anları S

<sup>359</sup> Leşker: leşkeri S

<sup>360</sup> Bend: sed M

<sup>361</sup> Şeker: şekerin S

<sup>362</sup> Ehl-i dīn: Ehl-i dil S

<sup>363</sup> İşbudur: işbu S

<sup>364</sup> "Doğruyu en iyi Allah bilir." anlamına gelmektedir.

<sup>365</sup> Kerbelā'ya: Kerbelā'da S

<sup>366</sup> Seyyid: Ḳüseyn S/ ḡālını: aḡvālını S

Çamçı urdı Çāsım ol dem atına  
Vardı fı'l-ħāl ol çerinũñ çatına<sup>367</sup>

435 İki atlu karşı gelüp aldılar  
Çamusı Ğurr'uñyañına geldiler<sup>368</sup>

M16<sup>b</sup>  
S18<sup>a</sup> Ğurr'a Çāsım ibtidā virdi selām  
'İzzet-ile söyledi birkaç kelām

Didi ey server bilürsin bu zamān  
Fānidür bize ecel virmez emān

Dār-ı dünyā bir müsafir-ħānedür  
Aña göñli virmeyen merdānedür

Çanı anlar bizden evvel geldiler  
Her biri bu mülke sultān oldılar<sup>369</sup>

440 Māh-ı tībān görmez idi yüzlerin  
Şimdi toprağ bürümüştür gözlerin

Bu cihān mekkār u key ğaddāredür  
Şekl-i gül resminde ammā ħāredür<sup>370</sup>

Çavl-i kāzib va' desidür bī-sebāt  
Aħiri semm evveli çand u nebāt<sup>371</sup>

Ber-devāmdur aħiret yok infişāl  
'Aқıl olanlar aña buldı vişāl

Biñde biri<sup>372</sup> söylese ger nice yıl  
Lezzetin şerħ itmeye vaşşāf-ı dīl

445 Mü'mine envā'-ı elçāf andadur  
'Ömri dā'im devleti pāyendedür<sup>373</sup>

İmdi bu lāyık degüldür şānuña  
Hem yaraşmaz hīç aduña şānuña

Kim bugün Āl-i Resül'i çoyasın  
Varuban çavm-i Yezīd'e uyasın

<sup>367</sup> Urdı: virdi M

<sup>368</sup> Çamusı Ğurr'ũñ yanına geldiler: Çāsım'ı çadır çatına geldiler S

<sup>369</sup> Bu beyit S nüshasındakaydedilmemiştir.

<sup>370</sup> Ğaddāredir: ğaddāredur M // ħāredir: ħāredur M

<sup>371</sup> Sebāt: sebāb M

<sup>372</sup> Vezin gereği ilgili kelimenin yönelme hali eki yok sayılmıştır.

<sup>373</sup> Envā'-ı elçāf: elçāf-ı envā' S

İtdügi-çün saña bir cüz'î 'atâ  
İşleyesin dünyâda cürm ü haṭâ

Şoñra Haḳḳatında yirüñ ḳalmaya  
Muştafaḳ daḥi şefa'at ḳılmaya

S18<sup>b</sup> 450 Ola aḥir menzilüñ düzaḥda nâr  
Cümle aḥvâlüñ tefekkür eyle var

M17<sup>a</sup> Râzı olup anlaruñ bed işine  
Virme gönülüñ dünyânuñ teşvîşine

Dîn yolunda idüben cân baş fidâ  
Gel varalum ḳıl Hüseyn'e iḳtidâ

Ḳâsım' uñ Hurr diñledi hep sözlerin  
Aḡlayup ṭoldurdu ḳan yaş gözlerin<sup>374</sup>

Didi kim cümle kelâmuñ haḳdurur  
Cürm ü 'işyânum be-ḡâyet çoḳdurur<sup>375</sup>

455 Alıcaḳ aḥir ecelbir gün yaḳam  
Muştafaḳ nuñ yüzine nice baḳam<sup>376</sup>

Yürü var benden selâm it ol şaha  
Kim anuñ ḥüsnine biñ cândur behâ

İşiginde bir günâhkâr bendeyem  
Şanmasın kim dîl-i ḥoş rîş-ḥandeyem<sup>377</sup>

İlla bir müşkîl işümüñ var bizüm  
Mâl u mülküñ cümlesi oḡlum ḳızum<sup>378</sup>

Hâricî'nüñ arasında ḳaldı hep  
Şoñra anlar çekiser zûlm u te'ab

460 Hâlümü di ol erenler şâhına  
Varamaz şimdi anuñ dergâhına

Hurr-ı Ğâzîher ne söz kim söyledi  
Geldi Ḳâsım Seyyid'e arz eyledi

Oradan bir ḥoş maḳâma geldiler  
Ḳonmaḡa ol yire bellü ḳıldılar<sup>379</sup>

<sup>374</sup> Ḳâsım' uñ ḥoş geldi Hurr'e sözleri // aḡlayup yaş ile ṭoldı gözleri S

<sup>375</sup> Haḳdurur: haḳdur M

<sup>376</sup> Gün: gü M

<sup>377</sup> Bendeyem: ḳulayam S

<sup>378</sup> İşümüñ: işim S

<sup>379</sup> Ḳıldılar: bildiler S

- S19<sup>a</sup>                    Kabri olan yire Seyyid çün gelür  
İndi atdan bir avuç toprak alur
- Kokdı ol-dem didi bunda turalum  
Tañrı'nuñ taqđiri neyler görelim
- 465                    Bir kişi kim gide terk idüp vağan  
Yā anı toprak ya şudur ileden<sup>380</sup>
- M17<sup>b</sup>                    Bu imiş emr-i Hudā 'azze ve cell  
Kerbelā'da iriser bize ecel
- Ol 'Ubeydullāh Havāric'ün begi  
Menba'-ı küll-i fesād düzağ segi<sup>381</sup>
- Diledi kim girü leşker göndere  
Tā vara yoldan Hüseyñ'i döndere
- Hāricī'nün cümlesin cem' eyledi  
Tanışup her birisine söyledi<sup>382</sup>
- 470                    Didi olsa bize bir yarar kişi  
Anı göndersem idüp leşker<sup>383</sup> başı<sup>384</sup>
- Çağırup fi'l-hāl getirsem yanuma  
Hem iṭā'at kılsa her fermānuma<sup>385</sup>
- Re'y ü tedbīr ehli olsa key zekī  
Virsem altundan aña bir at yüki<sup>386</sup>
- Didiler 'Amr'ı çeriye baş idüñ  
Seyyid ile varuban savaş idüñ<sup>387</sup>
- Hāricī muflīsi 'Amr-ı nā-bekār  
Māl u eSābda eli key qatıtar<sup>388</sup>
- 475                    Ger aña kim māl u beglik viresin  
Yine maqşūduñ murāda iresin<sup>389</sup>
- S19<sup>b</sup>                    'Amr-ı Naḥs'ı iledüp ol araya  
Virdi tiz beglik o yüzi qaraya<sup>390</sup>

<sup>380</sup> Gide: gider S // ya: -S / toprak: toprakdır S

<sup>381</sup> Ol: çün S // segi: Őeki M

<sup>382</sup> Cümlesin: cümle S / eyledi: oldılar S // söyledi: didiler S

<sup>383</sup> Vezin gereği ilgili kelimenin belirtme hali eki yok sayılmıştır.

<sup>384</sup> Didi: didiler S / bir: -S

<sup>385</sup> Çağırup: Oquyup M // fermānuma: fernānuma M

<sup>386</sup> Key zeki: zeyrekī S

<sup>387</sup> Didiler: diler S /

<sup>388</sup> Māl: mālī M /esbābda: esbābī S

<sup>389</sup> Ger aña kim māl u beglik viresin: didiler sen aña māl u beglik viresin S

<sup>390</sup> Tez: -M

Didi kim Re'y mülkinüñ sultānı ol  
Tā ebed ol iklīmüñ sen cānı ol<sup>391</sup>

Dağı aña bir yük altun buyurur  
Kul qaravaş virdi mālā toyurur

‘ Amr-ı Naḥseydür şehā işbu kadar  
Pādişāh kılına in ‘ām mı ider<sup>392</sup>

480 Her ne emr itseñ fedā cān yoluña  
Ne sebebden bu ‘atā ben kuluña<sup>393</sup>

M18<sup>a</sup> Didi otuz biñ çeri al sen bile  
Var Hüseyn’e koma kim bunda gele<sup>394</sup>

Bī’ ate girsin ve illā başını  
Kes aqıt aḥbābınuñ kan yaşını<sup>395</sup>

Tārumār it ḥalkını virme emān  
Leşkerüñ divşür yūri çurma hemān

İşbu kavle rāzı oldı ‘ Amr-ı dūn  
Dīni virdi dünyālık aldı satun

485 Hāricī’ den olanı yakın ırak  
Cem’ idüp bir araya gördi yaraç

Her birine itdi in ‘ām virdi māl  
Kebelā’ya irdi çün ol kavm-i dāll

Sünniler gördi çerinüñ geldügin  
Bildiler ‘Amr’uñ Ḥavāric olduġın

Hurr-ı Gāzī ‘ Amr’ı iqbāl eyledi  
Karşusunda kaddini dal eyledi<sup>396</sup>

Çondı leşker cümlesi hep ḥāşş u ‘āmm  
Çün çekildi ānide yendi ta ‘ām

490 Hāricīler fikr ü tedbīr itdiler  
Cem’ olup Seyyid’e el bir itdiler

<sup>391</sup> Mülki’nüñ: mülk’Üñ S // cānı: ḥānı S

Bu beyitte iki nüshada da birinci mısranın son kelimesi “ola” olarak kaydedilmiştir. Ancak hem vezin gereği hem de kafiye uyumu açısından “ol” şeklinde okunması gerekir.

<sup>392</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>393</sup> ‘ Amr-ı Naḥş ider saña cānım fedā/ ne sebebden kuluña ‘atā S

<sup>394</sup> Hüseyn’e: Hüseyn’i M

<sup>395</sup> Girsin: gelsün S

<sup>396</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.



S20<sup>a</sup> 'Amr-ı Naḥs eydür şavaş itmek gerek  
Bunların bağrını baş itmek gerek<sup>397</sup>

Ḥurr eyitdi ben varayınçalayın  
Hem Ḥüseyn'e hoş naşihat kılayın<sup>398</sup>

İhtimāl rāzī ola bī'at ide  
Vara andan kendü ḥāline gide<sup>399</sup>

Didiler kim maşlahatdur varasın  
Anlara bir dem naşihat viresin<sup>400</sup>

495 Ḥurr irişdi çün Ḥüseyn servere  
Geldi öñinde yüzün urdı yire<sup>401</sup>

M18<sup>b</sup> Ellerin öpdio dem diler şuçın  
Girü çekildi hemān kıçın kıçın<sup>402</sup>

Seyyid'i Ḥurr gördi kim bir āfitāb  
Başlayup itdi kelāma fetḥ-i bāb<sup>403</sup>

Ey dür ey şāh-ı cihān nesl-i Resül  
Başuña kaşd eylediler bilmiş ol

Ṭurma şöyle gör bu işüñ çāresin  
Bī'at eyle kes nizā' uñ erresin<sup>404</sup>

500 Yoḥsa olmazsın buradan sen ḥalāş  
Dirilüp cümle Ḥavāric 'āmm u ḥāşş<sup>405</sup>

Cenk için cem' oldı seksen üç biñ er  
Pür-müsellaḥ hep cebe cevşen giyer<sup>406</sup>

İşbudur bellü biliñüz ḥāl ü kāl  
Yā kabül it bī'atı yāḥūd kıtāl

Didi Ḥurr'a ol Ḥüseyn-i baḥtiyār  
İkisinden birin eyle ihtiyār

S20<sup>b</sup> İster iseñ gel Resül'üñ Āli'ne  
Kıl nazar işbu cihānuñ ḥāline<sup>407</sup>

<sup>397</sup> Bağrını: bağrın M

<sup>398</sup> Hürre aydur ben varayım göreyim // Hem Ḥüseyn'e çok naşihat ideyin S

<sup>399</sup> İhtimāl: ihtimāldır S // andan: -S

<sup>400</sup> Viresin: çāresin S

<sup>401</sup> Urdı: virdi M

<sup>402</sup> Girü: girüye S

<sup>403</sup> Kelāma: kelāmı S

<sup>404</sup> Bu: şu S

<sup>405</sup> Buradan: burada S

<sup>406</sup> Bir: pür S

<sup>407</sup> İster iseñ: isterüñ S

505 Külli hep zevk ü şafâsı fânidir  
Her zamânda bî-vefâlık şânıdur<sup>408</sup>

Dünyâ saña bâki kıla şanmağıl  
Mâl ü mülke meyl idüp aldanmağıl<sup>409</sup>

Mülke evvel hüküm iden `ibret yeter  
Kim olursın sende anlardan beter<sup>410</sup>

Bil ecel bir gün gelir kıddüñ bükür  
Re'y-i tedbîrüñ kıamu bozup yıkar<sup>411</sup>

Bu benümdür didüğüñ iller alur  
Sen gidersin cümlesi bunda kıalır<sup>412</sup>

510 Ol kıyâmet günlerin fikr eylegil  
Âhîret ahvâlini zıkr eylegil

M19<sup>a</sup>

‘İzzet itmezseñ Resül’üñ Âline  
Kıl cefâ bugün anuñ evlâdına

Bir iki gün dünyada hoşgeçesin  
Ölice kı zift-ile kıatrân içesin

Tağıdup şeklüñ boza hâk cismüñi  
Hâricî diyü añalar ismüñi<sup>413</sup>

Kimi söğüp kimisi la'net ider  
Mâl ü mülküñ cümle hep elden gider<sup>414</sup>

515 Şoñra yanarsın nedâmet nârına  
İt bugün şabr u kıanâ'at varına

Fikr-i fâsidi kıamu elden bırak  
Kıo fenâ mülki bekıâyâ gör yarak<sup>415</sup>

S21<sup>a</sup>

Bu naşîhat câmını nüş eylegil  
Cân u dilden sözlerim güş eylegil

Şayd çün Seyyid uçan şeh-bâzını  
Keşf ider çün kim be-küllî râzını<sup>416</sup>

<sup>408</sup> Gel heb zevk u şafâsı durur: her zamânda bî-vefâ şânıdurur S

<sup>409</sup> Kıalmaz: -M

<sup>410</sup> Evvel: ol S // Anlardan: anlar S

<sup>411</sup> Bozup: bozar S

<sup>412</sup> Bu benim didüğü günler alsun // sen gidersin cümle bunda kıalursın S

<sup>413</sup> Boza: yüzi S

<sup>414</sup> Kimi: kim S / ider: ide S// elden: andan S/ gider: gide S

<sup>415</sup> Mülki: milkini S

<sup>416</sup> Şeh-bârı: şeh-yârı S

Döndi Hurr ol-dem Hüseyin'e söyleyüp  
Kıldı bî'at 'ahd u peymân eyleyüp<sup>417</sup>

520 Dökdi ağladı gözinden kanlu yaş  
Dir fidâ olsun yoluñda cân u baş<sup>418</sup>

Oğlı kızını māl u mülki n'iderüz  
Cümlesin yoluñda kurbân iderüz<sup>419</sup>

Her kaçan kim olısar yevmü'l -cezâ  
Kılmayasın bizi kendüñden cüdâ

Seyyid eydür Hurr'a Haq şâhid ola  
Cennet'e girmezsin olmazsañ bile<sup>420</sup>

Hurr eyitdi imdi bir dem varayın  
'Amr-ı Naḥs'a söyleyüp yalvarayın<sup>421</sup>

525 Ger qabûl itse naşîhat kılayın  
İtmez ise qaşdı nice bileyin<sup>422</sup>

M19<sup>b</sup> Hurr varup 'Amr'a öğüt virdi biraz  
Çok naşîhat eyledi tûl u dırâz<sup>423</sup>

Didi māl için dîñüñ virdüñ yile  
Şoñra māl da girmeyiserdür ele<sup>424</sup>

Öldürürsin Muştafâ'nuñ Âli'ni  
Niçün añmazsuñ kıyâmet ḥâlini<sup>425</sup>

Bu işin hîç şoñunu şanmaz mısın  
Yaramaz fi'lüñden uşanmaz mısın

S21<sup>b</sup> 530 Ol günü añ kim saña ölüm gele  
Rûz-ı maḥşerde Muḥammed ḥaşm ola<sup>426</sup>

Dünya ḥod bir ḥîle-bâz mekkâredür  
Şekkeri semm güli şankim ḥâredür

Ehline virdügi ḥün-ı zehr-nâk  
Kim severse kendüyi eyler helâk<sup>427</sup>

<sup>417</sup> Peymân: bi-çäre S

<sup>418</sup> Ağladı: aqıtdı

<sup>419</sup> N'ideriz: n'iderem S// ideriz: iderem S

<sup>420</sup> Aydur: ider S

<sup>421</sup> İtdi: ider S

<sup>422</sup> Bileyin: kılayın S

<sup>423</sup> Dırâz: tırâz S

<sup>424</sup> Māl da: olda S

<sup>425</sup> Öldürürsin: öldürürseñ S

<sup>426</sup> Añ: ki S

<sup>427</sup> Ḥün: Çün S

Şādumānı ğamgīn ide ānīde  
Bir gülen biñ aġladı bu fānide

Ber-devām qalmaz saña bu ‘izz ü cāh  
Olısar ‘ömrüñ ‘abes yire tebāh

535 Ger senüñ olsa cihānda cümle māl  
Qabrüñe bir zerrece almaq muḥāl

Ġāfil olma aç gözüñ eyle nāzar  
Fi’l-i fāsidden yürü var qıl ḥazer

Gerçi Hurr itdi naşīhat ‘Amr’a çok  
Gördi kim aşlā sözüñ te’siri yoq<sup>428</sup>

Key ‘acebdür bu ki bir söz olsa ḥaḳ  
İstimā’ itmez anı ekser qulaq<sup>429</sup>

Söylemedi Hurr aña ğayri kelām  
İki at iki deve iki ğulām

540 Aluban geldi Hüseyn’üñ yanına  
Zī-sa’ādet ol ‘azizüñ cānına

M20<sup>a</sup> Hāricīler bildi Hurr’uñ gitdügin  
Seyyid’üñ öñinde bi’at itdügin

Hurr-ı Ġāzī’nüñ yirin Şimr’e virüp  
Kerbelā’ya şaldılar leşker varup<sup>430</sup>

Ol daḫi çekdi ‘alem qaldurdu baş  
Sünnilerden dökmek ister qanlı yaş

‘Amr-ı Naḫs-ı Hāricī leşker başı  
Toḫtolı kibr ü ḥased içi taşı

S22<sup>a</sup> 545 Gör ol zālīm nicesi leşker kıllur  
Sünniler heb cümlesi ‘āciz qalır<sup>431</sup>

Dir Hüseyn’i qomañuz şı almasun  
Ceng içün aşlā mecālī qalmasun<sup>432</sup>

<sup>428</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>429</sup> Ekser: ekseri M

<sup>430</sup> Varup: Virüp S // şaldılar: şaldı M / virüp: dirüp M

<sup>431</sup> Ol: o S

<sup>432</sup> Dir: der S / Almasun: almasın M

Yedi biñ er qodı ol-dem pusuya  
Didi gözleñ gelmesin anlar şuya<sup>433</sup>

Issıdan şusuz yürekler hün ola  
Gözlerinden kanlu yaş Ceyhün ola

Ger bu resme kılmaz isevüz eger  
Anlaruñ taħkık bize şerri deger<sup>434</sup>

550 Sünniler gördi müşevveş oldı hāl  
Her birinüñ hātırı oldı melāl<sup>435</sup>

Qapladı gönlin Hüseyñ'ün şu gamı  
Fikr idüp dir n'ola bu derdüñ emi<sup>436</sup>

Bize gāyet cevr ü miñnet iriser  
Hep yārānlarum şusuz cān viriser<sup>437</sup>

Çāre oldur cümlesini göndürem  
Burada ben yalıñuz kendümçuram<sup>438</sup>

Bāri anlar bu belāyı çekmesün  
Şu diyü her biri kan yaş dökmesün<sup>439</sup>

555 Didi ol dem ey yārānlar işidüñ  
Gelüñüz ma'kül budur bir iş idüñ

M20<sup>b</sup> Dürlü miñnet kıлмаğ-ıçün cānuma  
Hāriciler şuşamışdur kanuma

Qaşdları budur keseler başumı  
Hep kırarlar qavmümi yoldaşumı

S22<sup>b</sup> Cümle eSābı müheyyā idüñüz  
Geldüğüñüz yola dönüp gidüñüz

Ben qalayın bu arada yalıñuz  
Varuban 'ālemde siz şağ oliñuz

560 Oldı haqqumda tamām ihsānuñuz  
Qalmasın boynumda bārī kanuñuz

Ol yārānlar işidüp kıldı fiğān  
Gözlerinden yaş yerine aqdı kan

<sup>433</sup> Pusuya: bu şuya S

<sup>434</sup> Kılmaz isevüz: kılmaznuñuz S

<sup>435</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>436</sup> Dir: der S/ emi: hāli: S

<sup>437</sup> Yārānlarum: yārānlar S

<sup>438</sup> Çuram: qalam S

<sup>439</sup> Diyü: deyü S/ Çekmesün: çekmesin M

Didiler cān ile baş mülk ile māl  
Ayağūñ toprağına olsun ḥalāl

Yoluña kılduğ fidā hep cānumuz  
Bunda ḥatm oldı bizüm devrānumuz<sup>440</sup>

Cümlemüz bugün öñüñde ölürüz  
İllā size bir emānet kıluruz

565 Anda kim rüz-i kıyāmet olısar  
Her kişi maḥşer yerine geliser

Divşirüp zencīre ḥalkı çatalar  
Unudur oğlın o yirde aḫalar<sup>441</sup>

Añmaya ol gün analar kızını  
Elli biñ yılca olısar uzunı<sup>442</sup>

Cümlesine kendü başı kayusı  
Ayrılısar yaramazı eyüsi<sup>443</sup>

Her kulın gele bitisi eline  
Sağına gelür kiminüñ şolına<sup>444</sup>

570 Şol kişi kim gele biti sağına  
Gide seyr itmege cennet bağına<sup>445</sup>

M21<sup>a</sup>  
S23<sup>a</sup>

Biti şolına virilen birine  
İlteler anı cehennem nārına

Çorçarın gele biti şolumuza  
Sizden āḫir kim baçar yüzümüze<sup>446</sup>

Bir daḫi budur terāzū çurula  
Ḥalk-ı ‘ālem hep çatına dirile<sup>447</sup>

Gizlü perdeler mizānda yırtıla  
Ḥayrı ağır olan andan çurtıla<sup>448</sup>

575 Umaruz kim ol arada çurasın  
Her birimüzi çorçudan çurtarasın<sup>449</sup>

<sup>440</sup> Oldı: olsun S/ bizim: bugün S

<sup>441</sup> Oğlın: oğlını S / O yirde: oldem S

<sup>442</sup> Oğ gün: ol dem S / yılca: yıl S/ olısar: olıсарdır S

<sup>443</sup> Ayrılısar: iriser S

<sup>444</sup> Bitisi: berātı S // gelür: -M

<sup>445</sup> Biti: berātı S

<sup>446</sup> Çorçarın: çorçaram S// āḫir: çayri S

<sup>447</sup> Terāzu: terāzi S

<sup>448</sup> Gizlü: gizli S // andan: anda M

<sup>449</sup> Umarız kim: umarım kim S // çorçudan: çorçudan S

Ger hayrı az gele müşkil ola hâl  
Görine cümle günâh mişl-i cibâl<sup>450</sup>

Hem zebâniler ide halka hücum  
Döküle yiryüzine küllî nücüm

Orada bize şefâ' at kılasın  
Çanlu gönlegüñ elüñe alasın<sup>451</sup>

Dökilen çanuñla ağan yaşların  
Hayrı mîzânına bu yoldaşların

580 Koyasın ol dem kılup gâyet kerem  
Halk arasında olavuz muhterem

Andan öte kurulısardur şırâţ  
Nıceler tîz geçe ola ber-murâd<sup>452</sup>

Kıldan ince çayanur andan ayak  
Şanma köpridür geçer atlu yayak<sup>453</sup>

Dañi kılıçdan kesâkindür yüzi  
Muştafâ böyle demişdür bu sözi<sup>454</sup>

Vardurur düzi inişi yoğışı  
Cümle üç biñ yılda geçer bir kişi<sup>455</sup>

585 Geçemezsevüz şırâţ üzre çalup  
Bizim için orada hâzır olup<sup>456</sup>

M21<sup>b</sup> Sa'yüñi ol gün dirîğ itmeyesin  
S23<sup>b</sup> Koyup ol hâlde bizi gitmeyesin

Her kaçan Seyyid bunı güş eyledi  
Ağladı şankim ağı nüş eyledi

Didi ey bugün baña yoldaş olan  
Yoluma cân ile baş çurbân kılan

Çünkü bunda itdiñüz yardım bize  
Hoş bişâretdür bilüñ çamuñuza<sup>457</sup>

<sup>450</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>451</sup> Orada: ol arada S // gönlegüñ: gömlegüñ S

<sup>452</sup> Çurılısardır: çurısardur M // geçe giçe S

<sup>453</sup> Şanma: şanmañuz S/ Köpridir: köbridür

<sup>454</sup> Demişdür: dedi S / bu: iş bu S

<sup>455</sup> Vardurur: vardır S

<sup>456</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>457</sup> Yardım: bir dem S / İtdiñiz: idüñüz S

590 Cümleden Şırāt'ı evvel geçesiz  
Cennet'ün apuların siz açasız<sup>458</sup>

Hep şehīd olanlara baş olasız  
Hem cinānda baa yoldā olasız

Siz olasız Kevser'e sākī olan  
Eliñüzden içeler bākī alan<sup>459</sup>

Tāze ola yüzlerñüz gül gibi  
Seyr idüp cennetleri bñlbñl gibi

Süresiz zev ü şafāyı cümle ān  
alasız bu 'izzetile cāvidān

595 Daı şöyle bilesiz kim her kii  
Mutafā'nuñ ümmeti erkek dīi

Kimki bir kez ide 'Āūra'da ta'ām  
Cem' olup yiye anı her hā u 'āmm

Matelimñ gülsitānında öte  
Tūi gibi ravzada mesken uta<sup>460</sup>

Söylene hep derd ü minetçekdigüm  
Alayup cevri ile an ya dökdigüm

S24<sup>a</sup> Kim cihānda bize n'oldı biline  
Bu hikāyet dñe hāluñ diline

600 Tarı'dan yüz biñ 'ivazlar bulalar  
Cennet içre baa oñı olalar<sup>461</sup>

M22<sup>a</sup> Cennet'ün ırmalarından içeler  
Dñrlü ni'metler yiyüp ho geçeler

Her biri mñlk-i cinānda şāh ola  
Bizüm ile dā'ima hem-rāh ola<sup>462</sup>

Var idi Midād'uñ olı bir civan  
Key atı şāhib-cemāl hem pehlivān<sup>463</sup>

Aa Seyyid didi varup söyleseñ  
Bu kelāmum 'Amr'a i'lām eyleseñ<sup>464</sup>

<sup>458</sup> Şırāt'ı: Şırāt M

<sup>459</sup> Kevser'e: Kevser'i S

<sup>460</sup> Ho: -M // mesken uta: miskīn öte S

<sup>461</sup> oñı: oñı M

<sup>462</sup> Mñlk-i cinānda: Mñlk-i cihānda S

<sup>463</sup> Bir civān: nev-civān S

<sup>464</sup> Söyleseñ: söylesen S // eyleseñ: eylesen S



605 Kim bu Hāricīlerūñ ol başıdur  
Zulm ile aqıtduğı göz yaşıdur

Aldanup bu fāni mülküñ mālına  
İtmesin cevri Resül'üñ Āli'ne<sup>465</sup>

'İzz-i dünyā aña olmaz pāyidār  
Şoñ nefes çok ağlayısar zār u zār<sup>466</sup>

Hİç 'abes sevdāya gönlin virmesin  
Bī-günāh yirlerde қana girmesin<sup>467</sup>

Seyyid'üñ işbu kelāmın güş idüp  
Şevқ ile deryā mişāli cüş idüp<sup>468</sup>

610 Yürüdi Miқdād'üñ oğlı ilerü  
'Amr-ı Naḥs'açağrup dir gel berü

Māl içün kendüñi oda atmağıl  
Bu yalan dünyāya dīnüñ şatmağıl

S24<sup>b</sup> Gerçi sen bize bugün cebr idesin  
Ṭamu odına nice şabr idesin<sup>469</sup>

Ne sebebdür kim kıyarsın cānuña  
Şuşamışsın girü kendü қanuña<sup>470</sup>

Ol günü añ kim қabirden ṭurasın  
Ḥaқ Te'ālā Ḥazreti'ne varasın

615 Şimdi uyduñ bu Hevāric sözine  
Nice baқasın Resül'üñ yüzine

M22<sup>b</sup> Māl u 'izzet oldı bugün saña sed  
Nār-ı ḥasretle yanarsın tā ebed<sup>471</sup>

Sözüme virgil cevāb ey bī-vefā  
Düşmen-i Āl-i Muḥammed Muştafa<sup>472</sup>

'Amr-ı Naḥs eydür yirüñüze varuñ  
Ṭanışalum bu gece mühlet virüñ<sup>473</sup>

<sup>465</sup> Milke: mülküñ S

<sup>466</sup> Nefes: nefesde S

<sup>467</sup> Gönlin: gönül S

<sup>468</sup> Kelāmın: kelāmı S

<sup>469</sup> Cebr: cevr S

<sup>470</sup> Sebebdür: sebebden S

<sup>471</sup> Sed: set S

<sup>472</sup> Bī-vefā: Bā-vefā M

<sup>473</sup> Aydur: ider S / yerüñize: yürüñüz S / varuñ: varuñuz S // virüñ: verüñüz S

İrdi aḥṣām cümlesi hep döndüler  
Her biri çadırlarında kıondılar<sup>474</sup>

620 Meşveret kııldı iki leşker hemān  
Kimi ağlar kimi güler ol zamān

Hem Hüseyn'ün gönlini kayğu vügam  
Kıpladı dir yā İlāhī ben n'idem<sup>475</sup>

Katına cem' eyledi yoldaşların  
Ağlayup akıtdı çok gözyaşların<sup>476</sup>

Yüzi üzre gözyaşı mişl-i gül-āb  
Dökülürken gözlerini aldı hāb<sup>477</sup>

Görđi düşünde Resül gelmiş tırur  
Hüb cemāli gün gibi şu'le virür<sup>478</sup>

S25<sup>a</sup> 625 Geldi yanına Hüseyn'ün ol Resül  
Dir ciğer-güşemigen olma melül

Gözlerimün nūrı bağrum pāresi  
Ağlama şabr eylemekdür çāresi

Rāzı olup dest-i kıudret tīrine  
Kıl itā'at Tañrı'nuñ taķdīrine<sup>479</sup>

Şöyle bil kim bunda sen kıalsañ gerek  
Hāķ yolında cān fedākılsañ gerek

Hep şehīdler zümresinün şāhısın  
Cümle 'irfān ehlinün hem-rāhısın

630 Tāc-ı 'izzet indi Hāķ'dan başuñā  
Zī-sa'ādet eşüñe yoldaşuñā<sup>480</sup>

M23<sup>a</sup> Göresim geldi seni igen kıatı  
Tīz iriş baña gider bu hāseti<sup>481</sup>

Ser-te-ser hep zeyn olup köşk ü kıusūr  
Muntazırlardur saña ğilmān u hūr

Uyanup Seyyid düşün zıkr eyledi  
Hālık'a hāmd ile çok şükr eyledi

<sup>474</sup> Kıondılar: geldiler S

<sup>475</sup> Hem Hüseyn'ün gönluñ kayğuya gam: hem Hüseyn gönlisi kayğu ve ğam S

<sup>476</sup> Eyledi: oldılar S // çok: -S

<sup>477</sup> Yüzi üzre: Hüseyn'ün yüzi üzre S / Gül-āb: gelüp M

<sup>478</sup> Virür: urur S

<sup>479</sup> Tīrine: nirine M

<sup>480</sup> İndi: irdi M // işüñe: eşine M

<sup>481</sup> Göresim: görecegim S / iken: key S

Bu ikinci meclisi kıldum tamām  
Bākisi yarın dinile ey hümām<sup>482</sup>

### MECLİS-İ ŞALİŞ<sup>483</sup>

635 Vir şalevāt Muştafā' nuñ cānına  
Girelüm tekrār bu dem söz kānına<sup>484</sup>

S25<sup>b</sup> Vireyin üçüncü meclisden haber  
İşiden kılsun özin zīr ü zeber<sup>485</sup>

Diñle imdi bir hikāyet şevk ile  
Cān u dilden key şafā vü zevk ile

Konmuş iken ol iki leşker yine  
Şubhdan bindi kāmusu atına

Cum'a günü vāқи' oldı ittifāk  
Ol Havāric leşkeri ehl-i nifāk

640 Başladılar itmege ceng[ü] kıtāl  
Çünkü ma'lüm oldı hep cümle bu hāl<sup>486</sup>

Seyyid ile bir kimesne var idi  
Pīr-i fānī hem Resūl'e yār idi

Ol kişinüñ adı Mirmāh-ı Hākīm  
Oña Seyyid didi ey pīr-i selīm<sup>487</sup>

Bile yanuñda 'iyālüñ vardurur  
Turma bunda saña turma yokdurur

Al evüñ oğlanlaruñı dön geri  
Sen oturma bu arada tur öri<sup>488</sup>

M23<sup>b</sup> 645 Beş deve buyurdı Seyyid virdiler  
Yükledüben yüki yola girdiler

Seyyid'üñ yoldaşları kim bunca nās  
Ancağ ol pīr kırtulup oldı hālāş<sup>489</sup>

<sup>482</sup> Kıldum: kıldık S // Bākisi yarın denile ey hümām: Bākisini girü düñle ey hümām S

<sup>483</sup> “Üçüncü Meclis”

<sup>484</sup> Söz: sözüñ M

<sup>485</sup> Vireyin: vireyuñ S / meclisden: meclisde S // kılsun: kılmasın M

<sup>486</sup> Cümle: cümleye S

<sup>487</sup> Mirmāh-ı Hākīm: pürmāh-ı Hākīm S

<sup>488</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>489</sup> Ol: -S

Ol kişi göz yaşi-le girdi yola  
Sürdi uds'e geldi kim anda ala<sup>490</sup>

ıkıca ortalarından ol giden  
Her biri kesdi ümîdin kendüden<sup>491</sup>

Yanına ağırdı Seyyid anları  
Bildi açılır bu yolda anları

S26<sup>a</sup> 650 Hep alâlleşdi amu yoldaş-ile  
İki gözi oldı anlı yaş-ile

Dirilüp bir araya cem' oldılar  
Nâr-ı 'aşa cümlesi şem' oldılar

Didiler ger bir içim şü olsa-dı  
ayrımazdu dünyâ alkı gelse-di

Her birinüñ an-ile oldı gözi  
udreti yok söylemege bir sözi<sup>492</sup>

Issıdan şusuz buñaldı amusı  
Şöyle ıssı şanki Veyil amusı

655 Seyyid ile cümle yetmiş iki zât  
Aldı hep cümle silâhın bindi at<sup>493</sup>

Seksen üç biñ leşker-idi Hâricî  
Devlet anuñ kim ola Hâ yarıcı

Gerçi Sünnî avmi igen az idi  
İlla her birisi key şeh-bâz idi<sup>494</sup>

Aluban küllî savaş âlâtını  
Cümlesi meydâna sürdi atını

Ceng için kûs ü neare urdılar  
Şaf utup Seyyid'e arşu geldiler<sup>495</sup>

M24<sup>a</sup> 660 Yürüdi tuğlar 'alem aldurdu baş  
Cengi arbi dir ki bu gündür şavaş<sup>496</sup>

ün iki leşker bu avâli görür  
Diñle imdi cenge evvel kim girür<sup>497</sup>

<sup>490</sup> Kişi: kişi ki S

<sup>491</sup> Biri: birisi S / ümîdin: ümîdi S

<sup>492</sup> oldı: olmuş S // udreti: uvveti S

<sup>493</sup> Silâhın: silâhuñ S

<sup>494</sup> S nüshasında 657-658. Beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>495</sup> Cenkiçün: ünkü S

<sup>496</sup> Tuğlar: tûğ S / aldurur: aldırdı S // bu gündür: bu durur S

<sup>497</sup> Leşker: -S // cenge: cengi S / girür: ılır S

Şol zamān kim Müslim'i öldürdiler  
Zulm-ile bağına kan tıdurdılar<sup>498</sup>

Oğlı var idi anuñ sahib-cemāl  
Adı 'Abdullāh igen ehl-i kemāl

Pehlevān idi cihānda mişli yoğ  
Hep silāh 'ilmin bilürdi az çoğ

665 Kahramān-ı kātılūñ kanın iđer  
Rüstem-i Zāl görse đarbından kaçır<sup>499</sup>

S26<sup>b</sup> Müslim oğlı pehlevānlar serveri  
Geldi řatına Hüseyn'ūñ ileri

Atasınıñ öldügin yād eyledi  
Ağlayup key āh u feryād eyledi<sup>500</sup>

İndi atından yüzün vurdı yere  
Tā ki destūr ala meydāna gire<sup>501</sup>

Didi kardaşcuğlarum atam hemān  
Zulm ile virdi yoluñda cümle cān<sup>502</sup>

670 Ger 'ināyet itse ol Kādir Çalab  
Anlaruñ kanın bugün kılam şaleb<sup>503</sup>

Vir icāzet gireyin meydāna ben  
İdeyin yoluña kurbān cān u ten

Söyleyüp eydür Hüseyn-i bedr-i tām  
Yarıcı olsun saña Rabbü'l-enām<sup>504</sup>

Destgır olsun Hudā-yı Zü'l-celāl  
Göñlümeyürümesinhergiz melāl<sup>505</sup>

Şi'r<sup>506</sup>

Hüb cemālūñi yavuz göz görmesün  
Hağ seni işbu cihānda ırmasun

<sup>498</sup> Bağına: bağırı S / tıdurdılar: doldurdılar S

<sup>499</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>500</sup> Eyledi: eyleyüp S // Eyledi: eyleyüp S

<sup>501</sup> Ala: alup S

<sup>502</sup> Cümle: kıldı S

<sup>503</sup> Kılsañ: itse S

<sup>504</sup> Yarıcı: yardımcı S

<sup>505</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>506</sup> Bu başlık M nüshasında yoktur.

- M24<sup>b</sup> 675 Düşmanuñ 'âlemde olsun ħor u zār  
Yiri şanki ħāre ħūnı zehr-i mār<sup>507</sup>
- ƘorƘarın kim saña ire bir elem  
Şola ħüsnüñ gülşeni sensiz Ƙalam
- Döndi Müslim oğlı eydür yā İmām  
'Ömrümüz bunda bugün oldu tamām<sup>508</sup>
- S27<sup>a</sup> Her ne deñlü yaşar ise ir ü giç  
Kimse ölmekden ħalāş olmadı ħiç<sup>509</sup>
- Zī-sa'ādet kim o Ƙadre irevüz  
Cümlemüz öñüñde cān baş virevüz<sup>510</sup>
- 680 Ğam yimen yoluñda baş u cān içün  
Dünyada erkek Ƙuzı kurbān niçün<sup>511</sup>
- Ƙamusın hep 'aşƘuña Ƙıldum fidā  
Görmezem ayruƘ cemālūñ el-vidā
- Himmetüñ olsun benüm ile bile  
Didi daħi Ƙılıcın aldı ele
- Hep silāħın geydi atına biner  
Vardı meydān içine ol pür-ħüner
- Çağırup erdiledi ol dem emīr  
Geldi bir müfsid adı Şānem Ħāmīr<sup>512</sup>
- 685 Ħāricī Müslim'üñ oğlı yüzine  
BaƘıcaƘküçükgörindi gözine<sup>513</sup>
- Şandı ħiç idrāki yoƘ divānedür  
Kim ecel şem'ine düşmiş yā nedür<sup>514</sup>
- Eydür ey mecnūn-ı bī-'āƘıl yigit  
Saña niçün virmedi kimse ögit<sup>515</sup>
- Ceng idem şanduñ ki ādem diledüñ  
'Azm idüp bunda bize diş biledüñ

<sup>507</sup> 'Alemdede: cihānda S

<sup>508</sup> Aydur: eder S

<sup>509</sup> Ölmekden: ölümden S

<sup>510</sup> Ol: o S // cümlemiz: cümlevüz S

<sup>511</sup> Yoluñda: Bu yolda S / kişi: -M // Ƙuzı: Ƙoyun S

<sup>512</sup> Şānem Ħāmīr: Şānem Munīr S

<sup>513</sup> Şem'ine: -S

<sup>514</sup> Şem'ine: -M

<sup>515</sup> Aydır ey 'āƘılı yoƘ mecnūn yigit // saña kimse niçün virmedi ögit S

Sen daħi nev-reste oğlansın henüz  
Biz bugün meydānda şeh-bāzlardanuz

M25<sup>a</sup> 690 Vir baña küllī atuñı donuñı  
Tā bağışlayam saña ben cānuñı

S27<sup>b</sup> Yoħsa şimdi seni iki biçerin  
Başuñı kesüp qanuñı içerin<sup>516</sup>

Müslim oğlı dir şehā gerçek didüñ  
Hağ budur ki şehd ü şekkerler yidüñ

İt mürevvet kıyma baña gel beri  
Cümlesin al sen döneyin ben geri<sup>517</sup>

Diledi Şanem Hamīr yakın vara  
Müslim oğlı çaldı anı ortara

695 Öyle çaldı kim hīç iş[i] qalmadı  
Şanasın dünyāya hergiz gelmedi<sup>518</sup>

Yarısı yıkıldı yire ol itüñ  
Yarısı qaldı eyerinde atuñ<sup>519</sup>

Vākıf olunca bu aħvāle çeri  
Hāricī'den qopdı feryād u ğırī

İlla sünniler be-ğāyet oldı şāz  
İtdiler Hālık'a çok nāz u niyāz<sup>520</sup>

Müslim oğlı çağırup ādem diler  
Heybeti işidenüñ bağrın deler

700 Hāricī'nüñ var idi bir oğlı hem  
Adı anuñ Kāmil-i ibn-i Şanem

Atasını gördi kim oldı helāk  
Ağlayup ol dem yaqasın itdi çāk

Key figān u nāle itdi kıldı yas  
Geydi tīz egnine āhenden libās<sup>521</sup>

Ata binüp geldi meydān başına  
Bağdı leşker anlaruñ savaşına

<sup>516</sup> Biçerin: biçerem // içerin: şaçaram S

<sup>517</sup> Beri: berü// döneyin: döneyim / geri: gerü S

<sup>518</sup> Hīç iş: elişer M

<sup>519</sup> Atuñ: itüñ S

<sup>520</sup> İlla Sünniler be-ğāyet şād olup // İtdiler Hālık'a ol dem şürk idüp S

<sup>521</sup> Engine: bağdı S

- S28<sup>a</sup>                    H̄amle kıldı gürz ü kılıç oğ-ile  
                            Kaşdı oldur baş kese kan dökile
- M25<sup>b</sup>        705    Müslim oğlı aldı kaḫanın ele  
                            Şavdı ḫarbın her birin bir lu'b-ile<sup>522</sup>
- Bırağup kaḫanı kendü üstine  
                            Gönderini aldı fi'l-ḫāl destine
- Kaḫşudan ol müfsidi şöyle kaḫar  
                            Deldi gögsin arḫadan taşra çıkar
- Gönderin ḫodı kılıc aldı hemān  
                            Otuzın öldirdi virmedi emān
- Çün varan Ḥāricī kılıcdan geçer  
                            Gayrisi meydāna girmekten kaḫar
- 710                    Müslim oğlı ol zamān açdı dehān  
                            Na'ra urdı çağırup şāh-ı cihān<sup>523</sup>
- Didi kanı pehlevānlar işbu dem  
                            Kim gelüp meydāna başmazlar ḫadem
- Ey Ḥevāric ḫavminūñ serverleri  
                            Gönderūñ gelsün bahādur erleri
- Ḳorḫar-ısañuz eger şöyle bilūñ  
                            Az u çok hep cümle bir kezden gelūñ
- Çok zamān geçdi kimesne gelmedi  
                            Aña hīç ādem muḫabil olmadı
- 715                    Görđi at altında olmaz pāyidār  
                            Geldi Seyyid ḫatına kıldı ḫarār
- Āh idüben cigerinden bir pāre  
                            Kaḫn bırağdı pehlevān ol dem yire<sup>524</sup>
- S28<sup>b</sup>                    Didi yā ḫayre'l-beşer tāc-ı maḫāl  
                            Şuşadum ḫalmadı hīç aşla mecāl<sup>525</sup>
- Bir içim şu olsa ger ya ibn-i 'amm  
                            Virmez idüm hīç emān bunlara hem<sup>526</sup>

<sup>522</sup> Kaḫanın: ḫal kanuñ S

<sup>523</sup> Çağırup: çağırdı S

<sup>524</sup> Pāre: bare M

<sup>525</sup> Didi yā Ḥayre'l Beşer tāç u maḫāl: Didi yā Zeyne'l- Beşer tāç u ricāl M

<sup>526</sup> Hem: ben M



N'ideyim kıatı buñaldum şusuz uş  
Didi dağı cānı teslīm kıldı hoş<sup>527</sup>

M26<sup>a</sup> 720

Ĥurr-ı Ĝāzi çekdi tīg-ı ābudār  
Çağırup dir ey Ĥavāric nā-bekār

Her kim erdür gele bugün yanuma  
Key bahādur gönderüñ meydānuma<sup>528</sup>

Ĥāricī' den pehlevānlar girdiler  
Cümlesi meydānda hep cān virdiler

Ol çeriden kırdı Ĥurr altmış birin  
Gördiler kim şır(?)Ĥavāric leşkerin

Yüridiler cümle Ĥurr' uñ üstine  
Atdılar oķ anı urmaķkaşına

725

Çün şehīd olmağa irdi emr-i Ĥaķ  
Ađzınuñ içine tōķundı bir oķ

İricek oķ zağmı Ĥurr' uñ ağzına  
Döndi Seyyid kıatına geldi yine

Didi Ĥurr cümle yaralandı tenüm  
Ben buñaldum kıatı çok aķdı kıanum<sup>529</sup>

Şuşadum hīç gövdemüñ fermānı yok  
N'ideyin kim derdimüñ dermānı yok<sup>530</sup>

Bu kelāmı söyler iken ol sa'īd  
Karşusunda Seyyid' üñ oldu şehīd<sup>531</sup>

S29<sup>a</sup> 730

Ger baña kıudret vire ol bī-niyāz  
İrteki meclisde açamgizlü rāz

### MECLİS-İ RĀBİ'<sup>532</sup>

Tutar-ısañuz kıulaķ bir dem bize  
Diyelüm dördüncü meclisden size<sup>533</sup>

Muştafā' ya hoş şalevāt virelüm  
Başlayup Maķtel Ĥüseyn' egirelüm

<sup>527</sup> Nideyim: çün nideyin S // cānı: -M

<sup>528</sup> Her: her ki S / kim: -M

<sup>529</sup> Cümlesi: çok S/ ĝāyet: -M

<sup>530</sup> N'ideyin: Nideyim S

<sup>531</sup> Kelāmı: kelām M

<sup>532</sup> "Dördüncü Meclis"

<sup>533</sup> Meclisden: meclisde S

İşid imdi ol hidāyet bülbüli  
Ol sa'ādet bağınıñ tāze güli

M26<sup>b</sup> Nice kim çekdi cihānda derd ü ğam  
Cümlesin bildüreyin ben hep bu dem<sup>534</sup>

735 Oĝlı Miqdād' uñ 'Alī' nünñ kulu Sa'd  
Yürüdiler ikisi mānend-i ra'd

Seyyid' uñ kulları hem qardaşları  
Dökdiler qanlar kesüp çok başları<sup>535</sup>

Her birisi cenge meşğül oldılar  
Kamu bir kezden şehādetbuldılar<sup>536</sup>

Ca'fer-i Şādık' uñ oĝlı var idi  
Nev-civān idi iĝen dil-dār idi<sup>537</sup>

Adı Qāsım pehlevān key şīr-dil  
Rüstem-i Zāl ola elinde hacil<sup>538</sup>

740 Hüsni-ıhulqı bī-miṣāl olmuş idi  
Hem Hüseyn' uñ kızını almış idi<sup>539</sup>

Destür iĝün bā-hezārān 'izz ü nāz  
Geldi Seyyid qatına ol şāh-bāz<sup>540</sup>

S29<sup>b</sup> Didi vir baña icāzet kııl kerem  
Tā ki varup yoluña cān baş virem<sup>541</sup>

Didi Seyyid oldı destür yürü var  
Yarıcuñ olsun senüñ Perverdigār<sup>542</sup>

Ol Hudā'dan dilerem her şubḥ u şām  
Kim seni kılsın cihānda müstedām<sup>543</sup>

745 Girdi meydān iĝine miṣl-i peleng  
Hāricī' yle eyledi merdāne ceng<sup>544</sup>

Bī-nihāye kesdi baş aqıtdı qan  
Nāgehān irdi qazā-yı āsumān

<sup>534</sup> Nicekim: nitekim S / ben heb bu dem: işbu dem M

<sup>535</sup> Qardaşları: qarındaşları S

<sup>536</sup> Bir kezden: bir kez M

<sup>537</sup> Ca'fer-i Şādık' uñ: Ca'fer-i Şādık S

<sup>538</sup> Elinde: önünde S

<sup>539</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>540</sup> 'izz ü nāz: 'İzz ü nār M

<sup>541</sup> Varup: varam S

<sup>542</sup> Yarıcuñ: yardımcı S

<sup>543</sup> Cihānda: qamudan S

<sup>544</sup> Hāricī' yle: Hāriciler S

Ḳudret-ile öñ ayağı atınuñ  
Bir delüğe geçdi ol sâc at anuñ

Üstine Ḥāricīler atdı kemend  
Pehlevānı itdiler orada bend

M27<sup>a</sup> Dest-i Ḳudret şundi aña cām-ı nevt  
Ol ḳadeḥden içdi fi'l-hāl oldı nevt<sup>545</sup>

750 Geldi nevbet Ca'fer oğlu Ṭālib'e  
Ḳıldıdevrān cümlesin bir ḳālība

Vardı meydān içine itdi şavaş  
Ḥāricī'den kesdi yetmiş iki baş

Görđi kim ıssıdan şusuz buñalır  
Döndi Seyyid ḳatına girü gelür<sup>546</sup>

Dir Ḥüseyn'e bir içim şı vir baña  
Ağlayup Seyyideddi ol-dem aña<sup>547</sup>

Şuya bugün yoḳ bizüm dermānumuz  
Bu Ḥavāric boynuna hep ḳanumuz

S30<sup>a</sup> 755 Bize key zulm itdi bunları bī-'aded  
Ol Ḥudā'dan irüşür ancaḳ meded

Ṭālib ol dem gine meydāna girür  
Ceng idüp bir nice ādem düşürür

Ḥāricīler anı üşüp tutdılar  
Ḳılıç ile pāre pāre itdiler

Göriccek Ḳāsım Ḥasan oğlu anı  
Dökdi ḥasret yaşını yandı canı<sup>548</sup>

Yürüyüp geldi Ḥüseyn'üñ ḳatına  
Tā ki destūr ala bine atına<sup>549</sup>

760 Didi kim yā 'amm baña destūr vir  
Gireyin ben işbu dem meydāna dir<sup>550</sup>

Seyyid eydür aña ey cān paresi  
Hiç oñulmaz yüregümüñ yāresi<sup>551</sup>

<sup>545</sup> Nevt: mevt M

<sup>546</sup> Şussuz: ḡayet S

<sup>547</sup> Ol dem: bir dem S

<sup>548</sup> Cānı: ḥaynı M

<sup>549</sup> Ḳatına: yanına M

<sup>550</sup> Kim: -M // Gideyin ben: gideyüm S

<sup>551</sup> Aydur: ider S // Hiç oñulmaz yüregümüñ yāresi: gitdi ulumaz bu dem kum pāresi S

Yādigārısın baña qardaşımıñ  
N'ideyin kim derdi çoqdur başımuñ<sup>552</sup>

Dest-gır olsun saña Hayy ü Qādım  
Düşmanuñ kılsun Hudā hep mün'adım

M27<sup>b</sup> Gül gibi 'ālemde hüsünüñ şolmasun  
Hātıruñ hergiz perışān olmasun

765 Yürü imdi [var] bugün meydāna sen  
Haq oñara gelesin şağ u esen

Sürdi Kāsım atına qamçı urup  
Şi'r oqudı Hārici'ye çağırup<sup>553</sup>

### Şİ'R-İ KĀSİM<sup>554</sup>

S30<sup>b</sup> Didi ol dem ey Hudā-yı Zü'l-celāl  
Key harāb itdi gönül şehrin melāl

Cümle şusuz öldüriserler bizi  
İşbu qavm-i Hārici' ehl-i dālāl<sup>555</sup>

On gün oldu virmediler bize şu  
Anlar iher her zamān āb-i zülāl<sup>556</sup>

770 Taqdir-i Haqşaldı ğam deryāsına  
Tāli'imüz bedr iken oldu hilāl<sup>557</sup>

Çün Hüseyin'ün rāhına bil bağladuq  
Cān u baş bu yolda hep olsun halāl<sup>558</sup>

Şi'r okuyup didi ādem gönderün  
Yā gidün bizden yüzünüz dönderün

Var idi bir beg Havāricde o dem  
İsmi Erzaq ehl-i şirk ü bī-qadem<sup>559</sup>

Erzaq'ün dört oğlı anda var idi  
Ulu oğlı depdi atın yürüdi

775 Geldi yakın gördi Kāsım'dur tıran  
Destine aldı hemān gürz-i girān<sup>560</sup>

<sup>552</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>553</sup> Urup: urur S // çağırup: çağırır S

<sup>554</sup> Bu başlık M'de kaydedilmemiştir.

<sup>555</sup> Qavm-i Hārici: Qavmi S / Ehl-i dālāl: ehl-i dāl S

<sup>556</sup> Āb-i zülāl: Qarşumuzda şu M

<sup>557</sup> Bedr iken: budur ki S

<sup>558</sup> Bil: bel S

<sup>559</sup> Havāricde: Havāricden S

<sup>560</sup> Tıran: duran S

Ḳāsım'a gürz-ile karşıdan atar  
Gürzine Ḳāsım anuñ qalkın tutar<sup>561</sup>

Oldı qalkın ile evvel hamle red  
Erzaq'ın oğlı o zālīm aşı-ı bed<sup>562</sup>

Dönderüp ol-dem atın key qağıdı  
Şanasın kim berq-ı hātıf şağıdı<sup>563</sup>

M28<sup>a</sup> Ḳāsım'a kıldı havāle tız irer  
Bir süñü kim ucı dārüyü direr<sup>564</sup>

S31<sup>a</sup> 780 Şavdı Ḳāsım gönderini dağı hem  
Ḥāricī'nüñ gönlüni qapladı ğam

Ḥāricī üstine Ḳāsım depdi at  
Diñle imdi nice kıldı anı māt

Qarşusunda bir kılıç çaldı aña  
Kim görenler hālını qaldı taña<sup>565</sup>

Öyle çaldı qalması hiç ilişür  
İki pāre eyledi mişl-i kesür<sup>566</sup>

Kiçi qardaş geldi anuñ yirine  
O da öldi degdi nevbet birine<sup>567</sup>

785 Geldi bir bir Erzaq'ın oğulları  
Cümlesinden kimse qalması diri

Göricek bu hāli Ezraqqıldı āh  
Yaqasın yırttı o dem o rü-siyāh<sup>568</sup>

Ata qamçı urdı meydāna girür  
Ādem ister qağırup na'ra urur<sup>569</sup>

Dir qanı meydānda şavaş eyleyen  
Bağrın oğularımın baş eyleyen<sup>570</sup>

Yanuma gelsün kim anı isterem  
Bildürüp kendüni erlik gösterem

<sup>561</sup> Ḳāsım'a: Ḳāsım'ı M

<sup>562</sup> Aldı: oldı S / evvel: ol S

<sup>563</sup> Dönderip: döndi S

<sup>564</sup> Süğü: süğüli S / kim: ki S

<sup>565</sup> Qarşusunda: karşıdan S

<sup>566</sup> Öyle: eyle M

<sup>567</sup> Qardaş: qarındaşı S / yirine: yanına S // birine: yerine M

<sup>568</sup> O dem: hemān S / O: -S

<sup>569</sup> Urdı: urur S / girür: varır S

<sup>570</sup> Dir: der S / Meydāna: meydāna S

790      Kāsım ol sâ'at girü dönmiş idi  
          N'eylesin şusuz yürek yanmış idi

Geldi katına Hüseyin'ün ağladı  
Didi ıssılık cigerüm tağladı

Cānuma itdi şusuzlıkkatı kār  
Balçık oldu ağzum içinde gubār<sup>571</sup>

S31<sup>b</sup>      Ārzumānum bir içim şudur benüm  
          Şöyle beñzer kim hemān çıkar canum<sup>572</sup>

M28<sup>b</sup>      İşidicek anı Seyyid yüzi mäh  
          N'ideyim dir çün budur hük-m-i İlah<sup>573</sup>

795      Bu imiş emr-i Hudā [n]'itmek gerek  
          Çāresi oldur ki şabr itmek gerek

Her işüñ şabr eylemek bünyādıdur  
Şabr iden kulına ol Haq hādīdür<sup>574</sup>

Şabr ile eflākde bedr oldu hilāl  
Şabr ile şazılığa döndi melāl<sup>575</sup>

Şabr ile irdi vişāle her firāk  
Şabr ile oldu yakın cümle irāk<sup>576</sup>

Şabr ile Eyyüb bulup derde devā  
Şabr ile olur kamu hācet revā

800      Biz daḥi Haq emrine şabr idelüm  
          Tedbīri taqđir bozar çünn'idelüm<sup>577</sup>

Atına Kāsım yine oldu süvār  
Vardı meydān içine ol şehriyār<sup>578</sup>

Bağdı ErzākKāsım'ı gördi gelür  
Gönderin aldı ele hamle kıılır

Şavdı Kāsım gönderin kałkan-ile  
Toldı gözi Hārici'nüñ kan-ile

<sup>571</sup> İtdi: kııldı S

<sup>572</sup> Kim hemān: İçimde M

<sup>573</sup> N'ideyim: N'idelüm S / dir: der S

<sup>574</sup> Hādī'dur: Hādī'durur S

<sup>575</sup> Eflākde: eflāk M

<sup>576</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>577</sup> Tedbīri taqđir: Taqđir tedbīri: S //çün: be's M

<sup>578</sup> Şehr-i yār: leşker-i sivār S

İrdi Kāsım çaldı kılıç ol ite  
Şandı Ezrakḳılıca ḳalkān tuta<sup>579</sup>

805 İki biçdi ortadan ḳalkānını  
Ṭamuya gönderdi Ezrakcānını

Döndi Kāsım ol çeriye at şalar  
Ḥāricīnūñ leşkerin iki böler

S32<sup>a</sup> Kāsım üzre cümlesi ḥamle ḳılır  
Ortaya aldılar anı kim bilür<sup>580</sup>

Yıḳdı ol dem yüz otuz ikisini  
Otuz üç yirde yaralandı teni<sup>581</sup>

M29<sup>a</sup> Gitdi 'aḳlı düşdi Kāsım ber-zemīn  
Rūh-ı pāki Ḥakk'a vaşl oldu hemīn<sup>582</sup>

810 Kesdiler başını aldılar ele  
Düşdi ol dem yiryüzine zelzele

Çalkānup cümle cihān başdan başa  
Ṭağ ṭağa ṭoḳuşdı şankim ṭaş ṭaşa<sup>583</sup>

Ḳarañu oldu bu 'ālem ser-te-ser  
Lākin ol zālimlere ḳılmaz eşer

Çaldılar ṭabl u beşāretler hemān  
Ḥāricīler oldu ḡāyet şādumān<sup>584</sup>

Kāsım'uñ var idi bir ḳardaşıpes  
Adı 'Abdullāh özi 'anber-nefes<sup>585</sup>

815 Kiçikardaş baḳdı Kāsım ḥāline  
Kim ne ḳıldılar Resūl'ūñ Āli'ne<sup>586</sup>

Āh idüben düşdi atından yire  
Ṭāḳati ḳalmadı kim 'aḳlın dire<sup>587</sup>

Geldi 'aḳlı başına ṭurdı öri  
Çekdiler atın o dem bindi geri<sup>588</sup>

<sup>579</sup> Bu beyit S nüshasında birinci mısra ile ikinci mısra yer değiştirilmiş bir şekilde kaydedilmiştir.

<sup>580</sup> Kāsım üzre cümlesi ḥamle ḳılır: Kāsım üzre cümlesi ḳıldı gülü M // ortaya aldılar anı kim bilür: ortaya aldılar anı ey ulu M

<sup>581</sup> Ol dem: Kāsım S

<sup>582</sup> Kāsım: Bize S / zemīn: zamān S // rūḥ-ı pāki: rūḥ-ı pāk S / hemīn: hemān S

<sup>583</sup> Ṭoḳuşdı: doḳandı S

<sup>584</sup> Şād u mān: şāz u mān S

<sup>585</sup> Ḳardaşı: ḳarındaşı S

<sup>586</sup> Kici: küçük S

<sup>587</sup> İdüben: idüp S // dire: vire S

<sup>588</sup> Öri: örü S // geri: girü S

Sürdi atın kıldı nāle vü enīn  
Vardı meydān içine ol nāzenin<sup>589</sup>

Na'ra urdı ol erenler serveri  
Çağırup didi ki ey zālīm çeri

S32<sup>b</sup> 820 Dīniñüz dünyāya niçün virdüñüz  
Bunca evlād-ı Resūl'ı kırdıñuz

Tañrı'nuñ emrine biz virdük rızā  
Ṭamuda size olısdur cezā<sup>590</sup>

Mekerle şeytān bugün her biriñüz  
Kendüye dönderdi cümle varıñuz<sup>591</sup>

'Amr-ı müfsid dir varuñ meydānına  
Kim bu oğlan şuşamışdur kanına<sup>592</sup>

M29<sup>b</sup> Ġāfil olup kiçi görmeñ özini  
Diñlediñüz mi ne söyler sözini<sup>593</sup>

825 Biñ Ḥavāric 'azm-i meydān kıldılar  
Pehlevānı orta yire aldılar<sup>594</sup>

Çekdi 'Abdullāh kılcın yürüdi  
Rüstem-i Zāl görse taḥsīn dir idi<sup>595</sup>

Kılıc ile kaçkısına kim çalar  
Atı ile kendüyi iki biçer<sup>596</sup>

Her anuñ gönderinüñ zaḥmın yidi  
Kā'inātuñ varlığından el yudı<sup>597</sup>

İşbu resme ceng idüp [ol] şeh-süvār  
Biñ eri bir demde kıldı tārūmār<sup>598</sup>

830 Ḥāricīnūñ leşkerinden bir denī  
Yūsuf-ı Ḥaccāc dimişler adını

'Amr-ı Naḥs eydür aña sözüüm işit  
Gel bugün 'ālem içinde bir iş it<sup>599</sup>

<sup>589</sup> Nāle vü vāyenin: Vāh u zārın S

<sup>590</sup> Biz: -S

<sup>591</sup> Mekerle şeytān: Meker-i şeytān S // varuñuz: birüñüz S

<sup>592</sup> Varuñ: virüñ M

<sup>593</sup> Diñlediniz mi: diñleyiniz mi M

<sup>594</sup> Ḥavāric: -S

<sup>595</sup> Dir idi: bir idi M

<sup>596</sup> Kañkısına kim: kaçkısın kim S / ol: -M

<sup>597</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>598</sup> Resmile: resme S



Ođlanuñ virdüm saña meydānını  
Başını kes[üp] aqıt tız qanını<sup>600</sup>

Ol behādurlığı sen kim kılasın  
Bil Yezīd qatında hürmet bulasın

Al silāhuñ cümle hep bin atuña  
Key behādurlıq yaraşur zātuña

S33<sup>a</sup> 835 İrdi bu söz Yūsuf' uñ çün sem'ine  
Oldı pervāne dālalet şem'ine

Bindi atına silāhın aldı hep  
Vardı meydāna idüp kibr ü ğazab

Gürz ü kılıc gönder ü oq her birin  
Hamle kıldı şavdı server hep birin<sup>601</sup>

Geldi 'Abdullāh'a nevbet didi tur  
Tā ki saña gösterem erlik nedür<sup>602</sup>

M30<sup>a</sup> Urdı anı gürz ile atdan yıqar  
Hāricī'nüñ cānı cisminden çıkar

840 Oğlı Tāriq şanasın ef'ā-yı mār  
Gördi kim olmış atası hor u zār<sup>603</sup>

Hep silāhın aldı binüp atına  
Vardı ol dem pehlevānuñ qatına<sup>604</sup>

Ahmed'üñ Āli'ne fuḫşī sözleri  
Söyleyüp qan ile taldı gözleri<sup>605</sup>

İşidüp didi Hasan oğlı aña  
Seni şimdi göndereyin ataña<sup>606</sup>

Şöyle çaldı bir kılıc ol dīn eri  
Çıkdı ol-dem Hāricī'nüñ cigeri

845 Meclisüñ dördüncüsü tül u dırāz  
Şerh idüp kıldum beyān anı biraz

<sup>599</sup> Aydur: ider S / işit: eşit S // iş it: eşit S

<sup>600</sup> S nüshasında 832- 833. Beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>601</sup> Birin: yerin M

<sup>602</sup> Növbet: nevbet S

<sup>603</sup> Ef'ā mār: Ef'ā himār S

<sup>604</sup> Aldı: geydi S // yanına: qatına S

<sup>605</sup> Ahmed'üñ: Muşafā S

<sup>606</sup> 'Abdullāh: -M // göndereyin: gönderem S / Pes: -M

## MECLİS-İ HÂMİS<sup>607</sup>

S33<sup>b</sup>

Ger baña kudret vire ol Ferd-i Haq  
Söyleyem beşinciden birkaç varak

Söz yüzinden yine perde açalum  
Meclise dürr ü cevâhirşaçalum

İşid imdi bir haber kim ehl-i dil  
Kerbelâ ahvâlini hep aña bil<sup>608</sup>

Çünkü Târîk düşdi ‘Abdullâh döner  
Geldi Seyyid katına atdan iner

850 Didi yâ ‘ammîmeded âh baña şu  
Key buñaldum ben şusuz ey nîk-ḥû<sup>609</sup>

Bir içim şu olsa-dı ger ben bugün  
Hep kılırdum bu çeriye ser-nigün<sup>610</sup>

Seyyid eydür aña ey cân u ciger  
Saña vireydüm şu olaydı eger<sup>611</sup>

M30<sup>b</sup>

İşidicek bu sözi ol nâ-murâd  
Şi’r okuyup ağladı çokzâr u zâr

Dir İlâhî kim ‘aceb oldu bu hâl  
Kim şusuzluk eyledi kıddimi dâl<sup>612</sup>

855 Kerbelâ’da zûlm-i bî-ḥad eyleyüp  
Bize şu virmez Havâric ehl-i dâll<sup>613</sup>

İşbu hayfî kimse hergiz görmedi  
Kâ’inât’a devr idenden mâh u sâl<sup>614</sup>

S34<sup>a</sup>

Hâricîler kırdı hep nâ-ḥaḳ yire  
Aḥmed’üñ Âli’ne idüp mekr ü al<sup>615</sup>

Varımız virdük Hüseyin’üñ yolına  
Cân fidâ olsun nedür milk ile mâl<sup>616</sup>

<sup>607</sup> “Beşinci Meclis”

<sup>608</sup> İşid: eşit S / Kim: -S

<sup>609</sup> Yâ ‘ammî: ‘ammî S

<sup>610</sup> Ger: -S // ser- nigün: ser- tegün M

<sup>611</sup> Aydur: eydir S // vireydüm: virirdim S / eger: meger S

<sup>612</sup> Key: -S

<sup>613</sup> Ehl-i dâl: Kavm-i dâl S

<sup>614</sup> İdenden: elinden S

<sup>615</sup> Yire: yere S

<sup>616</sup> Milk ile mâl: Milk ü mâl S

Şi'r okudı hamle kıldı leşkere  
Didiler taḥsīn kamu ol servere

860 Kimi çaldı gürz-ile urdı kimi  
Ḥāricīden kırdı ḥayli ādemi<sup>617</sup>

Oḡ ile bir Ḥāricī urdı atın  
Yıḡdılar anı da bulup fırsatın<sup>618</sup>

Ol daḡı içdi ecel peymānesin  
Dükedüp cān ḡuşı 'ömri dānesin<sup>619</sup>

'Avn idi adı Ḥüseyn'ün ḡardaşı  
Gözlerinden aḡıdup ḡanlı yaşı<sup>620</sup>

Na'ra urdı çekdi kılıç depdi at  
Gitdi ol dem Ḥāricīlerden ḡayāt<sup>621</sup>

865 Vardı meydāna şavaş itdi hemīn  
Ḥāricī'nün kırdı ḡayli ādemin

Ḡayri hīç meydāna ādem girmedi  
Varan öldi kimse ḡarşu ḡurmadı

'Amr-ı Naḡs eydür zehī bunca çeri  
Kim zebūn itdi bir oḡlan bunları<sup>622</sup>

M31<sup>a</sup> Ḥāricī'nün yüridi hep cümlesi  
Şiddet-ile her birinün ḡamlesi

'Avn-ı şeh-bāz ḡarşu vardı anlara  
Atı hem kendü boyandı ḡanlara<sup>623</sup>

S34<sup>b</sup> 870 Eyledi ol leşkeri zīr ü zeber  
Tārumār itdi şanasın şīr-i ner<sup>624</sup>

Çoḡ yaralanmış idi 'Avn'ün teni  
Ḡıldılar ḡāyet zebūn hem atını

Döymedi altındaḡı atı düşer  
Ḥāricīler 'Avn'ün üstine üşer<sup>625</sup>

<sup>617</sup> Kimi: Kimini S // ḡayli: ḡad M

<sup>618</sup> Atından: anı da M

<sup>619</sup> Peymānesin: simānesin M // Döḡüdüp: dökdı S / dānesin: peymānesin S

<sup>620</sup> Adı: bir S

<sup>621</sup> Urdu: urup S

<sup>622</sup> Aydur: ider S

<sup>623</sup> Anlara: bunlara S

<sup>624</sup> Zīr ü zeber: zīr ü zıper S // şīr ü ner: şer u ser S

<sup>625</sup> Altındaḡı: hem anın S // üşer: düşer S

Kesdiler başın ağıdup kanını  
Hak yolunda kurbān itdi cānını<sup>626</sup>

Seyyid'ün bir kardaşı kalmış-idi  
Zira gayrisi şehid olmuş-idi

875 Ol civānuñ adı hem 'Abbās idi  
Key behādur erlik içre hāşş idi<sup>627</sup>

Seyyid eydür aña var bin atuña  
Söyle gelsin Hāriciler katuña<sup>628</sup>

Bir içim şu istegil Hak yolına  
Kim odur ihsān iden her kılına<sup>629</sup>

Sürdi 'Abbās atı meydāna varur  
Ol havārīc leşkerine çağırur

Didi ey kavm-i Havārīc biliñüz  
Size gönderdi beni Seyyidiñüz<sup>630</sup>

880 Şu virün dir Mustafā'nuñ Āli'ne  
Anlara cevri idenin vāy hāline

Qaldı oğlanuqlarım göz yaşı-le  
Her birinün taldı bağı yaş-ile<sup>631</sup>

On gün oldı zārı kılup her zamān  
Bir içim şuya çekerler ārzumān<sup>632</sup>

M31<sup>b</sup>  
S35<sup>a</sup> Anlara şu gönderün kim içeler  
Virdi cān hāşretle şusuz niçeler<sup>633</sup>

Hāriciler işidicek bu sözi  
Nicesinün yaş-ile taldı gözi<sup>634</sup>

885 Söyleyüp 'Amr'a dediler kişi sen  
Key yaramaz eyledün bu işi sen<sup>635</sup>

Bir 'abes sevdāya gönül virdiñüz  
Bī-günāh yirlerde kana girdiñüz

<sup>626</sup> Kurbān: teslīm S

<sup>627</sup> Bahādur: bahā S // içre: içinde S

<sup>628</sup> Aydur: ider

<sup>629</sup> İstegil: iste gel S // iden: ider S

<sup>630</sup> Bilinüz: heb bilün S // Seyyidinüz: Seyyid bilin S

<sup>631</sup> Oğlanuqlarım: oğlancıkları S

<sup>632</sup> Kılup her zamān: Kılur hemān // Her zamān: -S / çekerler: iderler S

<sup>633</sup> Cān: cānı S / şusuz: -S

<sup>634</sup> S nüshasında 883-935 sayıları arasındaki beyitlerin sıra tanzimi açısından düzensizdir.

<sup>635</sup> Kişi sen: ey kişi S

Kırdıñız hep Muştafa'nuñ Āli'ni  
Añmadiñuz āhıret aħvālini

Her ne deñlü var ölümüz dirimüz  
Oldı hep nār-ı cehennem yirimüz

Çünkü 'Abbās işbu resme söyledi  
Diñle imdi Hāriciler n'eyledi

890 Kırhu düşdi ' Amr-ı Naḥs' uñ cānına  
Şit-ile Şimr'i götürdi yanına <sup>636</sup>

Didi kim bir çāre eyleñ bunlara  
Yoḥsa döner ba' zı leşker anlara

Qanı sizüñ işbu yolda 'ahdiñüz  
Qomañ elden imdi cidd ü cehdiñüz<sup>637</sup>

Başladı anlar ki bir hāl eyleye  
Halkı iblīs gibi idlāl eyleye

Didiler 'Abbās'a bil fikr-i şavāb  
Saña bizden işbudur toğrı cevāb<sup>638</sup>

895 Şu deyi hıç söylemeñ ayruğ bize  
Umañuz kim virevüz şudan size<sup>639</sup>

S36<sup>b</sup> Cümle 'ālem şu olursa bilesiz  
Virmeyevüz şöyle şusuz ölesiz<sup>640</sup>

Di Hüseyn'e bunda gelsün söylesün  
Hem Yezīd'e 'ahd-i peymān eylesün

M32<sup>a</sup> Fāriğ olup hep kamudan vazgeçe  
Biz dađı şu virevüz vara iče

Rāzı olmazsa bu kavle biliñüz  
Virmezüz su cümle şusuz öliñüz

900 Hāriciler kırbalar götürdiler  
Şu ile tız toldurup getürdiler

Qırbatuñ ağzını ol-dem açdılar  
Ol Hüseyn'e qarşu şudan içdiler<sup>641</sup>

<sup>636</sup> ' Amr-ı Naḥs' uñ / ' Amr-ı Naḥs S

<sup>637</sup> Elden: şimdi S

<sup>638</sup> Şavāb: cevāb S

<sup>639</sup> Deyi: deyü S / bize: yere S

<sup>640</sup> Olasız: kalasız S

<sup>641</sup> Qırbatuñ: kırbalar S / ağzın: ağzını S // Hüseyn'e: Hüseyn' uñ S / qarşu şudan: qarşusından S

Tekneler içine şuyı dökdiler  
Sünniler şusuz ırakdan bağıdılar

Hep Hüseyn'ün karşısına vardılar  
Kelblerini getirüp şu virdiler<sup>642</sup>

Kelbden artan şuyı yire dökdiler  
Sünniler pes anı bağıp gördiler<sup>643</sup>

905 Oğı kıızı Seyyid'ün her tıfl-ı hām  
Şu diyü zārī kıılurlardı müdām<sup>644</sup>

Seyyid'e 'Abbās gelüp destür diler  
Ağıladı çok gözleri yaşın siler<sup>645</sup>

Didi baña 'āli-himmet eylegil  
Şuya gitmek isterin ben şöyle bil<sup>646</sup>

Destine meşg aldı 'Abbās yürüdi  
Şuyı bekler yedi biñ er var idi

S37<sup>a</sup> Kılıc-ile yetmiş ikisin biçer  
Tağıdup ol leşkeri şuya geçer<sup>647</sup>

910 Meşgi tıldurdı diler şudan içe  
Diñlene cānı şusuzlığı geçe<sup>648</sup>

Gine aydur kim Hüseyn içmedi şu  
Nice içem ben revā ola mı bu<sup>649</sup>

İçmedi şudan hemān döndi geri  
Meşg omuzında yürüdi ileri<sup>650</sup>

M32<sup>b</sup> Ol çerinün cümlesi at depdiler  
Üstine 'Abbās'ün oklar sepdiler<sup>651</sup>

Urdılar 'Abbās'ı ol dem ağzıra  
Eñsesinden çığıdı oğ geçdi yire<sup>652</sup>

915 Gerçi zağımı irdi 'Abbās'a oğun  
Hep şıdı ol leşkeri virmek hağıun<sup>653</sup>

<sup>642</sup> Şu virdiler: şordılar S

<sup>643</sup> Bes: tā ki S / gördiler: göre S

<sup>644</sup> Seyyid'ün her: heb Hüseyn'ün S // diyü: deyü S / kıılurlardı: kıılurđı S

<sup>645</sup> Gözleri: gözi S

<sup>646</sup> Şöyle: söyle M

<sup>647</sup> İkinin: iki M

<sup>648</sup> Şudan: şu S

<sup>649</sup> Gine: yine S / aydur: ider S

<sup>650</sup> Omuzında: amuzında M

<sup>651</sup> 'Abbās'ün: 'Abbās'ın S / oklar: oğ S / sepdiler: atdılar S

<sup>652</sup> 'Abbās'ı: 'Abbās S / alnına: ağzıra M

'Amr-ı Naḥs'a birisi feryād ider  
Didi 'Abbās geldi şu aldı gider

Ol ḥabīs dir ṭurmañuz dermān kıluñ  
Şuyı 'Abbās'uñ elinden tiz aluñ<sup>654</sup>

On biñ er anı araya aldılar  
Cümlesi 'Abbās'a ḥamle kıldılar<sup>655</sup>

Yüz otuzın yıkdı ol-dem pehlevān  
Zaḥmı kıatı hem igen aqmışdı kıan<sup>656</sup>

920 Ḥāricīler anı atdan yıkdılar  
Kesdiler başın şuyını dökdiler<sup>657</sup>

Meşgi daḥi pāre pāre kıldılar  
Şād olup ṭabl-ı bişāret çaldılar<sup>658</sup>

S35<sup>b</sup> Kendüsi-le oğlı kıaldı Seyyid'uñ  
'Amr-ı Naḥs eydür yürüñ iqdām idüñ<sup>659</sup>

Anı gördi kim Ḥüseyn-i nīk-nām  
Yüridi kıavm-i Ḥavāric ḥāşş u 'āmm<sup>660</sup>

Yalıñuz ol leşkere kıarşu durur  
At eyerleñ didi Seyyid buyurur<sup>661</sup>

925 Ulu oğlı Seyyid'uñ meh-pāresi  
Ay yüzine kıul güneş pervānesi<sup>662</sup>

Adına dirler 'Alī ol severüñ  
Ṭağıdurdı leşkerin on biñ erüñ<sup>663</sup>

Erlık içre Cemşid'uñ tācın kıapar  
Kāhramān-ı kıātilüñ şadrın deper<sup>664</sup>

M33<sup>a</sup> Ṭağlara ger şarb irse ṭağıda  
Rüstem-i Zāl idi şan yād yağıda<sup>665</sup>

<sup>653</sup> Okuñ: anuñ S // ḥaqquñ: anuñ S

<sup>654</sup> Dermān kıluñ: dermān idin S

<sup>655</sup> On buñ er: on iki er S

<sup>656</sup> İken: -S

<sup>657</sup> Atdan: oqdan S // başın: başını S / şuyını: şuyı S

<sup>658</sup> Kıldılar: itdiler S // şād olup: şāz olup S / çaldılar: kıldılar S

<sup>659</sup> Aydur: ider S / yürüñ: varın S

<sup>660</sup> Ḥüseyn-i nīk u nām: Ḥüseyn-i nīk u tam S

<sup>661</sup> Eyerleñ: gerek S / didi: deyü S / Seyyid: ol dem S

<sup>662</sup> Meh-pāresi: mäh-pāresi S //pervānesi: āvāresi S

<sup>663</sup> Ol serverüñ: o merdin S

<sup>664</sup> Erlık içre: içere S / kıahramān-ı kıātilüñ: kıahramānuñ kıātilüñ S

<sup>665</sup> Ṭağlara gürzi iderse ṭağdır // Rüstem-i Zāl şankim bağıdır S

Na'ra urup şöyle kim kılsa 'azîz  
Öñine ırmaz idi biñ nerre dîv<sup>666</sup>

930 Sözi şekker güle benzerdi yüzi  
On sekiz yaşında idi kendüzi

Geldi fi'l-ḥāl atasınuñ yanına  
Tā gire ḥāricînuñ meydānına<sup>667</sup>

Didi vir baña icāzet gideyin  
Cān u baş yoluñda ḳurbān ideyin

Seyyid eydür saña destūr virmez  
Ḳorḳaram ayruḳ cemālũñ görmez

Bu olur mu ki ḳatımda gidesin  
Varuban meydānda şavaş idesin<sup>668</sup>

935 Ey benim serv-i ḥıramānum 'Alī  
Gözlerimũñ nūrı 'ömrüm ḥāşılı<sup>669</sup>

S36<sup>a</sup> Çün cemālũñ görmez isem bir nefes  
Bu cihān cān murḡına olur ḳafes<sup>670</sup>

Rāzı olmaz oḡlı anda varmaḡa  
Kendü ister yolına cān virmeḡe<sup>671</sup>

Seyyid'e oḡlı 'Alī eydür şu nūr  
Ḥaḳḳ için kim red'ũñ alınıdadur<sup>672</sup>

Gireyin meydāna baña vir rızā  
Bu imiş rüz-ı ezel emr-i Ḥudā<sup>673</sup>

940 Anası bildi 'Alī gitmek diler  
Karşu geldi aḡlayup saçın yolar

Eydür ey oḡluḡum sen gitmegil  
Ḳıl kerem bugün beni aḡlatmaḡıl<sup>674</sup>

Ger ıraḳ olsañ yanumdan bir ḳadem  
Yanarın ḥasret odına ben n'idem<sup>675</sup>

<sup>666</sup> Dizeler arasında kafiye uyumu yoktur.

<sup>667</sup> Yanına: ḳatına S

<sup>668</sup> Olur mu ki: ola mı ki S / ḳatımda: gitmeden S // varuben: varasın S / meydānda: meydāna S

<sup>669</sup> Serv-i ḥıramānum: serv-i ḥıramım S

<sup>670</sup> Cihān: cihānda S / ḳafes: taḳaş M

<sup>671</sup> Cān: çāre S

<sup>672</sup> Seyyid'e: Seyyid'ũñ S / aydur: ider S

<sup>673</sup> Gireyin: girin S // bu imiş Rüz-ı Ezel Emr-i Ḥudā: bu imiş Emr- Ezelden çün

<sup>674</sup> Aydur ey oḡluḡum sen gitmegil: ider iy oḡlım gitmekgil S

<sup>675</sup> Yanarın: yanaram S



M33<sup>b</sup>

N'ola ben bu günlere ırmeyedüm  
Ayrılık acısını görmeyedüm<sup>676</sup>

Ey ciger-güşem n'ola Allāh benüm  
Senden ayrılmadan alaydı canum

945

Ḥātunına didi Seyyid söyleme  
Çek 'Alī'den sen elüñ men' eyleme<sup>677</sup>

Böyle taqđır eylemiş çünkim Ḥudā  
Vir be-herhāl emrine anuñ rızā

Ḳoñ bugün anı ki meydāna gire  
Dest-i kudret her ne yazdıysa göre<sup>678</sup>

Şol kelām ki ola ṭab'uma yarar  
Söyledüm meclis gine buldı karar<sup>679</sup>

S37<sup>b</sup>

### MECLİS-İ SĀDİS<sup>680</sup>

Ḳılalum altıncı meclisi beyān  
Ḥāl-i maḳtel cümlesi olsun 'ayān<sup>681</sup>

950

Diñle imdi bir ḥaber key sūz-nāk  
Kim işidürse yaḳasın ide çāk<sup>682</sup>

İtdi Seyyid oğlına çün el-vidā'  
Dir ciger-güşem bize oldu şudā'<sup>683</sup>

Ağlaşup çok birbirini ḳoçdılar  
Şol ḳadar kim kendülerden geçdiler

Oğlına Seyyid silāḥın ṭonadur  
Didi bu saña şehādet ṭonıdur<sup>684</sup>

Geydürüp cevşen cebekılıc ṭaḳar  
Gözlerinden yaş yerine ḳan aḳar

955

Hep tamām itdi atına bindürür  
Tañrı'ya işmarladum dir gönderür<sup>685</sup>

<sup>676</sup> Günlerde: günlere S // ayrılık acısını görmeyedüm: ayrılığın āh senin görmeyedim S

<sup>677</sup> Elüñ: anı S

<sup>678</sup> Anı ki: anı S

<sup>679</sup> Ṭab' ıma: ṭab'uma S // Gine: yine S

<sup>680</sup> "Altıncı meclis"

<sup>681</sup> Meclisi: meclisden S

<sup>682</sup> Key:ki // ide: kıla S

<sup>683</sup> Oldı: geldi S / şudā': şadā' S

<sup>684</sup> Bu: -M

<sup>685</sup> Tañrı'ya: Allāh'a S

Şundı atası süñüsünü alur  
Çamçı vurdı ata meydāna gelür.<sup>686</sup>

M34<sup>a</sup> Çağırup didi ki meydāna gelüñ  
Ben Hüseyn oğlı ‘Alī’yem key bilüñ

Hāricīlerden yaña tutdı yüzün  
Şi‘r oğudı kanlu yaş tutdı gözin<sup>687</sup>

S38<sup>a</sup> **Şİ‘R-i HÜSEYN**<sup>688</sup>

Didi ol dem ey Kerīm ü Girdigār  
Cānuma kıldı şusuzlıkkatı kār

960 Cümle evlād-ı Resūli zulm-ile  
Kırdı bu kavm-i Havārīc ehl-i nār<sup>689</sup>

İttibā‘ idüp Yezīd-i bātıla  
Rāh-ı Haq’da olmadılar bize yār

On gün oldı şu için zārī kıldı  
Her dem aqar gözümüzden eşk-bār<sup>690</sup>

İşbu yolda cān u baş kılduq fidā  
Māl u mülk hep cümle oldı tārūmār

Şi‘r oğıdı didi meydāna girüñ  
Kimse yok mu ceng için ādem virüñ

965 Ol çeride var idi bir ehl-i şer  
Adı Tārīq çoqbilür lu‘ b u hüner<sup>691</sup>

Çadd u bāli daği qolları dirāz  
Çatı ehl-i fitne idi hīle-bāz<sup>692</sup>

‘Amr-ı Nahş eydür aña meydāna gir  
Ġāfil olma key şakın merdāne gir<sup>693</sup>

Müşil’uñ eṭrāfını küllī saña  
Vireyin olsañ muqābil sen aña<sup>694</sup>

<sup>686</sup> Çamçı vurdı ata meydāna gelür/ Çamçıya urup ata meydān gelür S

<sup>687</sup> Tutdı: dökdi S

<sup>688</sup> Bu başlık M nüshasında kayıtlı değildir.

<sup>689</sup> Bu beyit de iki nüsha da kafiye uyuşmazlığı vardır.

<sup>690</sup> Eşk-bār: eşk-yār S

<sup>691</sup> Ehl-i şir: ehl-i şer S // lu‘ b u hüner: ehl-i hüner S

<sup>692</sup> Dirāz: şarar S // çatı ehl-i fitne idi hīle-bāz: çatı fitne idi ol hem hīle-nār S

<sup>693</sup> Aydur: ider S

<sup>694</sup> Virdim: -M // vireyin: dirin S / olsan: olasñ S

Bu sözi T̄arık işidüp oldı şād  
Yüridi meydān içine sürdi at

970 Çekdi kılıc pehlevāna kıldı darb  
H̄āricīlerden çalınup ceng-i harb<sup>695</sup>

Server ol-dem aldı kalkan kolına  
İrmedi aşla zarar bir kılına<sup>696</sup>

M34<sup>b</sup>  
S38<sup>b</sup> Gördi kim kılıçdan olmadı çare  
Gönderini aldı ol yüzi kara

Nizesini tutdı muhkem irişür  
Hamle kıldı çalışup çok dürişür<sup>697</sup>

T̄arık' uñ şavdı hep 'Alī hamlesin  
Kaldı 'āciz bilmez-idi n'idesin<sup>698</sup>

975 H̄āricī'ye Tañrı fırsat virmedi  
Servere aşla mazarrat irmedi

Pehlevānuñ çünkü geldi nevbeti  
H̄āricī'nüñ üstine sürdi atı<sup>699</sup>

T̄iz elin şunup yapışdı kuşağa  
Yıkdı ol müfsidi atdan aşğa

H̄āricī'nüñ başını ş̄ir-i Hudā  
Çekdi ol-dem eyledi tenden cüdā<sup>700</sup>

Oğlı var idi anuñ ehl-i fesād  
T̄alha demişlerdi ol murdāra ad<sup>701</sup>

980 Gördi meydān içre ölmüş atası  
Ol Cehennem ateşinden yanası<sup>702</sup>

Yüridi meydānda bağı h̄ün olup  
Ağlamağdan gözyaşı Ceyh̄ün olup<sup>703</sup>

Çekdi kılıç pehlavānı çalmağa  
Atasınuñ intikāmın almağa

<sup>695</sup> Çekdi: çaldı S // çalıyuz: çalınup S

<sup>696</sup> Zarar: darb S

<sup>697</sup> Niresini: bizim seni S // kıldı: kılıp S / durışur: düşer S

<sup>698</sup> Heb: -M

<sup>699</sup> Nevbeti: növbeti S

<sup>700</sup> Çekdi: çaldı S

<sup>701</sup> Var idi: er idi S / anuñ: meger S

<sup>702</sup> İçre: içere S / atası: leşi S // ateşinden: ateşinde S

<sup>703</sup> Meydān: meydānda / h̄ün: çün S

Ṭutdı Seyyid-zāde karşıdan siper  
Zīra kalkan tutmasa çok toz kapar<sup>704</sup>

Ḥāricī kıldı cemī<sup>c</sup> -i ḥamlesin  
Şavdı server ḍarbınıñ hep cümlesin<sup>705</sup>

S39<sup>a</sup> 985 Ḥāricī'ye pehlevān vardı yaqın  
Didi aña ġāfil olma key şakın

Eyle çaldı karşıdan ol merd-i Ḥaḳ  
Ḥāricī oldı hemān dem iki şaḳ

M35<sup>a</sup> Gördiler yaqın varan kırtulmadı  
Kimse aña hīç muḳābil olmadı<sup>706</sup>

Didi server ey Ḥāvarīc leşkeri  
Yok mı ādem gönderüñ gelsün beri<sup>707</sup>

Ḳorḳar-ısañuz gelüñ hep varıñuz  
Ḳanı sizüñ nāmusuñuz 'arıñuz<sup>708</sup>

990 Ḥāricīler bu sözi ġüş eyledi  
Ol 'aḳīm leşker hemān cüş eyledi

Nevfel oğlu Varḳa\* daḳı on biñ er  
Yürüdiler terk idüp cān-ile ser<sup>709</sup>

Pehlevān girdi çerinüñ içine  
Dönderüp atın öñine kıçına<sup>710</sup>

Ra<sup>c</sup> d-vār ol leşkeri iki yarar  
Ḥāricī'nüñ yüz yigirmisinḳırar<sup>711</sup>

Heybetinden tārumār oldı çeri  
Döndi Seyyid ḳatında geldi geri

995 Atasına didi baña şu gerek  
Ben buñaldum ıssıdan yandı yürek

Şuşadum dilüm ṫamaġa yapışup  
Ol ḥarāretten ḳatı baġrum pişüp<sup>712</sup>

<sup>704</sup> Seber: siper S

<sup>705</sup> Ḥamlesin: cümlesin // cümlesin: ḥamlesin S

<sup>706</sup> Aña: ayrık S

<sup>707</sup> Serveri: severdi S

<sup>708</sup> Gelin: -S / nāmusuñuz: nāmuñuz S

<sup>709</sup> Nevfel oğlu Varḳa: Navfel oğlu Varaḳa S

<sup>710</sup> Dönderip: döndürüp S

<sup>711</sup> Ḥāricī'nüñ: Ḥāricī'den S

<sup>712</sup> ṫamaġa: ṫamaġım S

Qaldı cünbüşden kamu a' zā vüçüd  
Ser-te-ser yandum bugün mänen-d-i 'üd

S39<sup>b</sup> Oğlını çoçup Hüseyn öpdi gözin  
Ağladı çoç yüzine urdı yüzün<sup>713</sup>

Ağzına toz-ıla toprağdan giden  
Baçlık olup kurumışdı ıssıdan

1000 Parmağ-ıla ağzınıñ içinden ol  
Balçığı arıdur evlād-ı Resül

Issılık cānına key kār eyledi  
Döndi yine cengi tekrār eyledi

M35<sup>b</sup> Qılıc-ıla nicesin iki biçüp  
Bī-nihāye kesdi başlar qan şaçup

Ğāfilin ceng ider-iken pehlevān  
Hāricīlerden birisi nā-gehān<sup>714</sup>

Ardıradan geldi ol yüzi qara  
Serverüñ şağ qolına qıldı yara

1005 Qolcuğazı qaldı yārī qılmadı  
Hem qılıç daği vefādār olmadı<sup>715</sup>

Atı başın çekdi leşkerden çıkar  
Geldi Seyyid yanına qan yaş döker<sup>716</sup>

Oğlınıñ başın Seyyid qor dizine  
Aluban virdi yüzini yüzüne<sup>717</sup>

'Aqlı geldi başına açdı gözin  
Gördi yaşlanmış anasınıñ dizin<sup>718</sup>

Dizi üstünde Hüseyn 'üñ virdi cān  
Kendü Seyyid yalıñuz qaldı hemān

1010 Kiçi oğlu anasına söyledi  
Ağlayup şu diyü efgān eyledi

S40<sup>a</sup> Şordı Seyyid zāri qılan kimdürür  
Didiler bil oğluñ İbrāhīmdürür

<sup>713</sup> Öbdi: ider S

<sup>714</sup> O: -M

<sup>715</sup> Yārī: -S / qılmadı: qalmadı S // hem: hīç S / qalқан: -M

<sup>716</sup> Atı:at S // yanına: qatına S

<sup>717</sup> Başın: başını S / qor: -M // virdi: urdı S

<sup>718</sup> Anasınıñ: babasın S

Virdiler anı eline getürüp  
Yürüdi meydān içine götürüp

Çağırup dir Tañrı'yı hāzır görüñ  
İşbu ma'sūma bir içim şu virüñ

Bunca günlerdür kihīç şu içmedi  
Ağlamağdan bir nefes göz açmadı

1015 Adı Nāqa Hārici karşı varur  
Oğlını oğ-ıla ağzından urur<sup>719</sup>

Anasına getürüp oğlanını  
Virdi oğlan teslīm itdi cānını<sup>720</sup>

M36<sup>a</sup> Zü'l-fiķār taķındı Seyyid biline  
Hamza kalkanın geçürdi kōluna

Kızları hātunları kardaşları  
Yalvarup ağlar Hüseyn'e her biri<sup>721</sup>

Didiler kim iy bizim sultānımız  
Yoluña olsun fidā hep cānımız

1020 Gölgeñi Haķ üstümüzde ırmasun  
Düşmanuñ aşla murāda irmesün<sup>722</sup>

Şolmasun 'ālemde hüsñüñ gülşeni  
Ber-ķarār itsün Hudā dā'im seni

Ceng-içün meydāna siz gitmeñ varup  
Bizi ķomañ yalıñuz bunda ğarīb

Kimse yoķdur bizüm-ile āşinā  
Gelmesün hiç böyle ķullar başına

S40<sup>b</sup> Ķorķaruz daħi beter iş oluna  
Gün gibi cismüñ cihāndan țoluna<sup>723</sup>

1025 Hāriciler cümlemüz alup gide  
Cānımıza dürlü miħnetler ide

Gözümüzden ķanlu yaşlar saçıla  
Sīneler çāk ola başlar açıla

<sup>719</sup> Ağzından: ağzında M

<sup>720</sup> Getürüp: aldı geldi S

<sup>721</sup> Kızları kardaşları hem hātünü: kızları hātunları kızkardaşları M

<sup>722</sup> Haķ: -S

<sup>723</sup> Cihānda: cihandan S

Çünkü oldu bize key derd ü firāk  
Gitmeñüz bārī igen bizden irāk<sup>724</sup>

Seyyid eydür ol Kerīm ü Lem-yezel  
Böyle taqdir eylemiş rüz-ı ezel<sup>725</sup>

‘Ādetullāh şöyledür kim her vişāl  
Lā-cerem āhır bulısar infışāl<sup>726</sup>

1030 Bu işüñ şabr eylemekdür çāresi  
Kaṭ<sup>ç</sup> olur şimdi nizā<sup>’</sup>uñ arası

Emr-i Haḫḫ’a cümle idüñ inḫıyād  
Tā ki ḫıla ecrüñüz Allāh ziyād<sup>727</sup>

M36<sup>b</sup> Didiler bunda kime ḫorsın bizi  
Tañrı’ya işmarladum didi sizi<sup>728</sup>

Ḫayduñuz Allāh göre bunda ṭuruñ  
Olacaḫ āhır olur iş taqdirüñ<sup>729</sup>

Himmetüñüz bile olsun ey hümām  
Didi daḫi atını sürdi İmām<sup>730</sup>

1035 Na<sup>ç</sup> ra urdı döndi cevlan eyledi  
Şi<sup>ç</sup> r içinde vaşf-ı ḫālın söyledi

### Şİ‘R-i İMÂM ḪÜSEYN

S41<sup>a</sup> Yüzini der-gāha ṭutup ḫıldı āh  
Didi şıḫındum saña ey pādişāh

Bunca eyyāmdur ki hīç şu virmedi  
Bize bu ḫavm-i Ḫavāric rū-siyāh<sup>731</sup>

İşbu ḫayfi kimse hergiz görmedi  
‘Āleme devr ideli ḫurşid ü māh<sup>732</sup>

Oldı evlād-ı Resül ḫor u ḫaḫır  
Gitdi cümle māl u mülk[ü] ‘izz ü cāh

1040 Zār[u] giryān ıssılıkda şu diyü  
‘Ömrümüz bunda bugün oldu tebāh

<sup>724</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>725</sup> Aydur: ider S

<sup>726</sup> ‘Ādetullāh: ‘İbādetullāh M

<sup>727</sup> Ziyād: güşād S

<sup>728</sup> Ben: -M

<sup>729</sup> Göre: -S

<sup>730</sup> Sürdi: söyledi S

<sup>731</sup> İki nüshada

<sup>732</sup> M ve S nüshalarında 1050-1051-1052 numaralı beyitlerde kafiye düzensizdir.

Didi kim ey ʿ Amr-ı Naḥs-ı bī-vefā  
Key ʿ aceb kılduñ bize cevr ü cefā

Nāme yazup oқuduñ bunda beni  
Böyle mi idem diduñ kavluñ қanı<sup>733</sup>

ʿ Izz-i dünyāya bugün mağrūrsın  
Raḥmet-i Raḥmān'a yarın dūrsın<sup>734</sup>

Bu işi kendüñe lāyıkkılmaduñ  
Daḥi hīç aşşuñ ziyānuñ bilmedüñ<sup>735</sup>

1045 İtmediñ şabr u қanāʿ at varına  
Şoñra yanarsın nedāmet nārına

Yüridi ol-dem Hüseyñ-i şāh-bāz  
Ḥāricī'den yaña sulṭān-ı Ḥicāz

M37<sup>a</sup> Ḥışmile aldı eline Zü'l-fikār  
Leşkeri kıldı hemān-dem tārumār

Kime gürz ü kime gönder kime oқ  
Ol çeriden kırdı ādem қatı çok<sup>736</sup>

S41<sup>b</sup> Zü'l-fikār ile kimin iki böler  
Şöyle kim at қamçısı қanda yeler<sup>737</sup>

1050 At u ādem cümle ğarқ oldu қana  
Yüzini dönderdi leşker kim şına

Seyyid ol-dem geldi yine çādıra  
Diñleyüp tā ki biraz ʿ aқlın dire<sup>738</sup>

Yidi yirde yaralanmışdı teni  
Her birinde қatı çok aқmış қanı<sup>739</sup>

Yaralarını anuñ bağladılar  
Yaş yerine anda қan aғladılar

Adı Zeyne'l-ʿ ābidīn bir oğlanı  
Var idi Seyyid didi şaқlañ anı

1055 Daḥi ancaқ yidi yaşında idi  
Hem saʿ ādet tācı başında idi

<sup>733</sup> Bunda beni: andan S // böyle mi idem diduñ kavluñ қatı: böyle mi didin kavluñ қanı M

<sup>734</sup> Mağrūrasın: mağrūrsın S

<sup>735</sup> Aşşuñ: aşşınuñ M

<sup>736</sup> Kime: kimine S

<sup>737</sup> Қamçısı: қamçı S / yeler: biler M

<sup>738</sup> Dire: dere S

<sup>739</sup> Yaralanmışdı: yaralanmışdır S // aқmış: aқmışdır S



Seyyid eydür aña taşra çıkmasun  
Neslimüz bu dünyadan kesilmesün<sup>740</sup>

Oğl [u] kız ile halâlleşdi o dem  
Didi şâyed şimdi dünyadan gidem

Gözlerini öpdi bağına basup  
Bindi ata kendüden ümmîd kesüp

Depdi meydāna atın ol yüzi māh  
Oğlı kızını ağlaşup dir āh u āh<sup>741</sup>

M37<sup>b</sup> 1060 İtmek-içün Seyyid'e mekr ile al  
S42<sup>a</sup> Meşveret kıldı Havārîc bed-fi'āl

Didiler bu leşkeri bölmek gerek  
Kim Hüseyin'i ortaya almak gerek

Hep çerinüñ cümlesin dört böldiler  
Her birisi bir yañadan geldiler

Kendü Seyyid yalıñuz yok bir eşi  
Ol sa'âdet ayı devlet güneşi

Bildi kim mümkün degül bulmak necāt  
Hāricî'nüñ arasına sürdi at<sup>742</sup>

1065 Sağ elinde Zü'l-fikār solda siper  
Rüstem-i Zāl görse öninden şapar<sup>743</sup>

Leşkeri buldı alaylar tağıdur  
İlla anlar kim imānsız yağıdur<sup>744</sup>

Gel gör imdi kopdı bir ulu şavaş  
Şiddet ile oldu key şanmañ yavaş

Đarb-ı tığdan çok Havārîc virdi cān  
Kanda çukur yir var-ısa toldı kan<sup>745</sup>

Ādem'üñ tozdan görünmezdi yüzi  
Gök tuman oldu bu dünyānuñ yüzi<sup>746</sup>

1070 Heybet-ile kişneşürdiatları  
Kopdı leşkerde o dem feryādları<sup>747</sup>

<sup>740</sup> Aydur: ider S // Neslimiz bu dünyadan kesilmesün: neslimiz kesilmesin bu dünyadan M

<sup>741</sup> Atın: atı S / ol: vardı S

<sup>742</sup> Sürdi: şaldı S

<sup>743</sup> Şolda: şolunda S

<sup>744</sup> İmānsız: amansuz M

<sup>745</sup> Çukur yir: çok kırdı S

<sup>746</sup> Görünmezdi yüzi: göremez gözi M

Şöyle kim ol gün ‘acāyib ceng idi  
Āğ u qara cümlesi biñ reng idi<sup>748</sup>

Ĥāricī’den öldürür hayli ricāl  
Seyyid’üñ qalması cisminden mecāl

Yoğ idi cenk itmege hīç çāresi  
Uğraşurdı daħı ol cān pāresi

Issıdan şusuz yarılmışdı lebi  
Gül gibi şolmuş mübārek ğabğabı

M38<sup>a</sup> 1075 Qan ile oldu libāsı cümle al  
Qadd-i zībāsı bükülmüş şanki dāl<sup>749</sup>

S42<sup>b</sup> Gövdesi görünmez oldu yaradan  
Diledi çıqa girü ol aradan<sup>750</sup>

Ĥāricīler her tarafından çoqdılar  
Seyyid’i ol dem atından yıkdılar<sup>751</sup>

Bindigi at Seyyid’i terk itmedi  
Turdı üstünde Ĥüseyn’üñ gitmedi

Gördiler yakın iletmez kimseyi  
Didiler at ölicecek olur eyi<sup>752</sup>

1080 Her canıbden aña oqlar atdılar  
Şöyle kim oqdan görünmez itdiler<sup>753</sup>

Geldi at İmām Ĥüseyn’üñ yanına  
Ağlayup sürdi yüzini qanına<sup>754</sup>

Şıçrayup çıqdı ara yerden hemīn  
Qalbi Ĥāricīlerüñ oldu emīn<sup>755</sup>

Seyyid’üñ çādırına irişdi at  
Qaldı meydān içre şāh-ı kā’ināt<sup>756</sup>

Göricek anı Ĥüseyn’üñ dāyesi  
Bildı düşmiş ol sa‘ādet sāyesi<sup>757</sup>

<sup>747</sup> Atları: atlar M // feryādları: feryādlar M

<sup>748</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>749</sup> Oldı: olmuş S

<sup>750</sup> Gövdesi: gözini S

<sup>751</sup> Çoqdılar: çekdiler S

<sup>752</sup> Eiletmez: iletmez S / kimseyi: kimi S // ölecek: ölicecek S

<sup>753</sup> Cānıbden: yañadan S / pes: -M /oklar: oq S

<sup>754</sup> Qanına: yüzine S

<sup>755</sup> Ara yerden: ol aradan S // qalbi: cümle S / Ĥāricīler: Ĥāricīler S

<sup>756</sup> Qaldı: kıldı M

- 1085 Çadır içinde olanlar kıldı yas  
Geydi ol dem cümlesi esved libās
- Zār u efgān idüb[en] baş açdılar  
Gözlerinden kanlu yaşlar saçdılar
- Şol kadar yas itdilerdi kim o gün  
Göklere çıkmış idi feryād u ün
- Hāricīler geldi hep bir araya  
Her biri diler Yezīd'e yaraya
- S43<sup>a</sup> Ortalarında yatur Seyyid düşüp  
Kıldılar tīz meşveret cümle üşüp
- 1090 Kimi dir alup bunu gitmek gerek  
Kimi dir yok bunda katl itmek gerek<sup>758</sup>
- Şimr-i zālīm aldı hañcer destine  
'Azm idüp geldi Hüseyn'ün üstüne<sup>759</sup>
- M38<sup>b</sup> Şāh-ı merdān Şimr'e dir gel bir iş it  
Ġāfil olmağıl sözüm diñle işit<sup>760</sup>
- Bir içim şu virseñ ağızıma benüm  
Kim hālāl ide idüm saña şanum<sup>761</sup>
- Şāhid olsun bu söze Rabbü'l-ibād  
Āhıretde kılmayam ben seni yād<sup>762</sup>
- 1095 Rūz-ı maşşerde şikāyet itmeyem  
İşbu hālūñden hikāyet itmeyem
- Şimr eyitdi aña ey kān-ı kerem  
Ummağıl kim saña bugün şu virem<sup>763</sup>
- Ger şu olsa tağ u taş cümle türāb  
Virmez idüm ben saña bir kaşre āb
- Pes Hüseyn ol dem ayağın kaldırur  
Hağ deyüp bir kez yere depme urur<sup>764</sup>

<sup>757</sup> Anı: -S

<sup>758</sup> dir yok: -S

<sup>759</sup> Geldi: vardı S

<sup>760</sup> İş it: eşit S

<sup>761</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>762</sup> Ben: biz S

<sup>763</sup> Şemr: Şimir S / Ayıtdı: ider S

<sup>764</sup> 1097-1109 arasındaki beyitler M nüshasında kaydedilmemiştir.

Çıkdı ayağınıñ altından hemān  
Bir ‘acā’ib ‘ayn-ı cū āb-ı revān

1100 Şöyle nāzik lezzeti şekkerde yok  
Kardan ağ idi vü hem gāyet şovuk

Pes eyidür aña [kim] ey nā-bekār  
Gör Hāḡ’uñ emri[ni] kim oldu be-kār

S43<sup>b</sup>

Bize mi şu eksük olur ey la‘ ĩn  
Ger sımadum ben Hūdā’nuñ buyruğın

Bize böyle emr ü fermān eylemiş  
Anları şusız helāk idem dimiş

Seyyid eydür gögsüñi aç göreyin  
Didügi dedem nişānın göreyin

1105 Açdı gögsin Hüseyn gör[ür] anı  
Didi şaddaḡ yā Muḡammed öldür anı

Şimr ider yā Hüseyn-i bā-şafā  
Niye şaddaḡ didüñ ey kān-i şafā

Söyledi ol dem Hüseyn-i pāk-dīn  
Baña dedem dimiş idi ey la‘ ĩn

Dedi seni öldürenüñ ey Yarā  
Zāḡa beñzer gögsi [anuñ] ḡapḡara

Uş senin gögsüñ ḡara ḡuzḡun gibi  
Öyle buyurdu nebīler serveri

1110 Didi Şimir başuñı kessem gerek  
İletüben didi mülkini alsam gerek<sup>765</sup>

Seyyid’i yaturdı tiz şaḡ yanına  
Hāḡçeri inüp añun gerdānına<sup>766</sup>

Çaldı üç kez hāḡçeri kār itmedi  
Bir ḡılın daḡi kesüp incitmedi

Didi Seyyid Şimr’e ey dīn düşmeni  
Dönder eñsemden boḡazlaḡıl beni

Çünki ḡaşd itdüñ girürsin ḡanuma  
Bārī ḡılma dürlü miḡnet cānuma<sup>767</sup>

<sup>765</sup> Beyit vezin açısından uyumsuzdur.

<sup>766</sup> İnüp: iletüp S

<sup>767</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

- 1115 Öpdi boynumdan Muḥammed Muşafā  
Anı ḥaṅçer mi keser ey bī-vefā<sup>768</sup>
- S44<sup>a</sup> Şundi ol murdār elin kim yapışa  
Ditredi cümle cihān başdan başa
- Çorqup Allāh'dan şoñın hīç añmadı  
Hem Resūl'inden daḥi utanmadı<sup>769</sup>
- Şimr-i müfsīd ü münāfīk bī-imān  
Seyyid'i ol dem şehīd itdi hemān<sup>770</sup>
- Çünkü Seyyid'den yire dökildi kan  
Yaradılmış cümlesi kıldı fiğān
- M39<sup>a</sup> 1120 Düşdi yiryüzine ol dem zelzele  
Şol kadar kim vaşfi hīç gelmez dile<sup>771</sup>
- ‘ Arş u kürsī yir ü gök hep ağladı  
Bu cihānı katı zulmet bağladı
- Öyle tutdı karañulıq ‘ ālemi  
Şöyle kim göremez ādem ādemi<sup>772</sup>
- Nā-gehān bir taşuñ altında bir el  
Zāhir oldı gördi ol Şimr-i dağal<sup>773</sup>
- Ayası üstinde yazmışdı kalem  
Bir nice ḥaṭ diñle kim taqrīr idem<sup>774</sup>
- 1125 Sözi bu her kim Hüseyn'i katlı ide  
Ol kişi dünyādan imānsuz gide
- Hem şefā‘ at Muşafā'dan bulmaya  
Tamu odından ebed kırtulmaya
- Ol karañulıq açıldı gördiler  
Tiz Hüseyn'üñ çadırına girdiler<sup>775</sup>
- Şoydılar çadırdığı ḥātunları  
Aldılar egninde olan tonları<sup>776</sup>

<sup>768</sup> Boynumdan: boynumu S

<sup>769</sup> Añmadı: şanmadı M // Resūl'inden: Resūl'den S

<sup>770</sup> Şimr: şehri M / imān: emān M

<sup>771</sup> Yiryüzine: bu yerler yüzine S

<sup>772</sup> Göremez: göremezdi S

<sup>773</sup> Taşuñ: Taş S / altında: içinde S

<sup>774</sup> Üstünde: üstüne S / yazmışdı: yazmış S // diñle kim: diñlegil S

<sup>775</sup> Girdiler: vardılar S

<sup>776</sup> Çadırdığı: çadırı ol S

S44<sup>b</sup>

Seyyid'ün hem daği yoldaşlarını  
Cümlesinüñ aldılar başlarını

1130 Her birini bir süñüye dikdiler  
Zulm ile göz yaşlarını dökdiler

Şehribānū kim Hüseyn'ün hātunı  
İki kıızı ile şoydılar anı

Ümmü-gülsüm ile ol Zeyneb daği  
Kızlarıdur Fāṭıma'nuñ ey aği

Cümlesi hātunlaruñ yigirmi bir  
Hep rivāyet eyleyenler böyle dir

Aldılar ol dem kamasın döndiler  
Küfe'nüñ yolına girüp kondılar

1135 Hāricī'den bir deveci var idi  
Daği Şimir'den beter mel'un idi<sup>777</sup>

Gitmedi kaldı çeriden ol la'ın  
Ol çeri içeri iderdi şöñin

Ol şehīdlerüñ içinde yürüdi  
İsteyem bir nesne bulam dir idi

Hüseyn'ün tonların almışlar idi  
İlla iç tonunu komışlar idi

Geldi ilerü tama' kıldı la'ın  
Kim çıkardı Hüseyn[i]n'ün iç tonın

1140 Kaşd kıldı tonına ol nā-bekār  
Gör ki n'itdi ol Hüseyn-i nāmudār

Şağ eliyle dutdı iç tonın revan  
Tutdı kim illā anı ala revān

S45<sup>a</sup>

Hāricī'nüñ dutdı Seyyid elini  
Çeke gördi alamadı elini

Seyyid'ün kesdi şağ elini o it  
Şol eli-le dutdı Seyyid sen işit

Çün gözinüñ nūrı yoğdur ne göre  
Şol elini daği kesdi ey Yarā

1145 Diledi tonın çıkara Seyyid'ün o it  
Karşudan görüñdi nā-gāh bir yigit<sup>778</sup>

<sup>777</sup> 1134-1184 arasındaki beyitler M nüshasında kaydedilmemiştir.

Şöyle gelür ol yigit heybet ile  
Yiri göge toptolu kudret ile

Gördi ol Hāricī kim anı gelür  
Kaçdı gövdeler içinde gizlenür

Çorqusından sindi ol mel' ün it  
Geldi Hüseyn'ün katına ol yigit

Şundı koçdı Hüseyn'i bī-çarār  
Yüzni urdı gögsine ağladı zār<sup>779</sup>

1150 Boyı uzun yüzi gökçek tonları  
Geydigi ton uçmağūñ hulleleri

Dir ciger-küşem ' aceb oldu işüñ  
Katı yaqdı beni senüñ teşvişüñ

Cennet içinde *şarāben tahūr*'ı  
İçirürler saña anda çokhūrī

Ol hāricīler<sup>780</sup> yeri nār-ı ceḥīm  
Tamunuñ içinde içerler ḥamīm

Söyler idi ağlar idi zār u zār  
Gözedirdi ol deveci ḥākisār

S45<sup>b</sup> 1155 Görđi mel' ün bir daḥi geldi yine<sup>781</sup>  
Gelüp oturdı Hüseyn'ün katına

Yüzi nūra beñzer idi şūreti  
Ay u güneş görmek anı ḥasreti

Nāgehān bir daḥi geldi yanına  
Geldi oturdı Hüseyn'ün yanına

Öpdi koçdı ağladı ol zār u zār  
Gözlerinden aqdı yaşlar bī-çarār

Ol deveci bunları görür idi  
Çorqusından şanasın kim eridi

1160 Görđi kim geldi yine bir padişāh  
Na' ra urdı ağladı vü kıldı āh

<sup>778</sup> Vezin açısından kusurludur.

<sup>779</sup> Metinde “zār u zār” olarak geçen ibare vezin gereği “zār” biçimine indirgendir.

<sup>780</sup> Vezin gereği var olan ilgi hali eki kaldırılmıştır.

<sup>781</sup> Yine: yanına S

Şındı getürdi Hüseyn'i eline  
Beñzer idi ol kıyāmet günine

N'ideyim ey kızucağum ben seni  
Ol sa' atde Tanrı şalmadı beni

Zü'l-fikār ile kır[ay]dum anları  
Hāsret odına yan[ay]dı cānları

Böyle diyüp ağladılar zār u zār  
Bunlar ile tağ u taş ağladılar

1165 Didi ey kızucağım eyit baña  
İşbu zulmi ne kişi kıldı saña

Elcügezlerüñi kim kesdi senüñ  
Söyle baña idem cezāsını anuñ

Çün Hüseyn'üñ gevedesinden geldi ün  
Didi baba işte yatur ol zebün

S46<sup>a</sup>

Ol gelenler Hüseyn'üñ katına  
Vardılar ol Hārici'nüñ yanına

Söylediler aña ki ey nā-bekār  
Nice kılduñ sen Hüseyn'i böyle zār

1170 Kalmadı nuṭkı la' inüñ söyleye  
Tā ki bunlara cevāb[ın] eyleye

Şāh-ı Merdān aña la' net eyledi  
Didi yüzün hınzıra dönsün dedi

Nice çok 'ömür vire Tañrı saña  
La' net oğuğıl hemīşe sen saña

Şūreti ol sā' at toñuz olur<sup>782</sup>  
Kendü kendüye müdām la' net kıılır

Ol deveci dir Hızır'a yā emīn  
Bu ' azizler ne kişiler bileyin

1175 Didi ey mel' ün benem Hızır-ı Nebi  
Ulusudur ol biri Ādem Şafī

Biri İsmāil ü İbrāhīm biri  
Biri Muşafā<sup>783</sup> nebiler serveri

<sup>782</sup> Vezin kusurludur.

<sup>783</sup> Vezin gereği bildirme hali eki yok sayılmıştır.



Saña la‘ net eyledi işbu Hudā  
Ol ‘Alī’dür Şāh-ı Merdān Murtażā

Bu hikāyeti rivāyet eyleyen  
Kendüsü Veyse’l-Ķarānī söyleyen

Ve biri bir gün Ka‘be içinde tavāf  
Ķılur idim diñle bunı bī-güzāf<sup>784</sup>

1180 Gördüm idüm bir kişi ağlar gelür  
Çağırur kendüzine la‘ net Ķılur

S46<sup>b</sup> BurĶa-yıla örtünüpdür şüreti  
Yüzi belürsiz bilinmez sîreti

Veyis eyidür yakın vardum aña  
Şordum aĥvālün nedür eyleñ baña

Örtüsün açup gördüm ben anı  
Ṭoñuza beñzetmiş ‘aynı ol Ķanī

La‘ net oĶıdum aña dir sen daĥı  
İşidenler la‘ net itsün ey aĥı

1185 Rāviler öyle rivāyet eyledi  
Hem kitāblarda hikāyet eyledi

M39<sup>b</sup> ŞevĶ-ile meclis tamām oldu yine  
İnşa ‘allāh bāĶisi yarın dine<sup>785</sup>

### MECLİS-İ SĀBİ<sup>c</sup> 786

Bu yedinci meclisi yād idelüm  
Diñleyenler gönlünü şād idelüm

İşid imdi ol şehīdler n’oldılar  
Elli gün gül gibi yatup şoldılar<sup>787</sup>

Aldıladı her birinün Ķonların  
Şöyle ‘uryān Ķodıladı tenlerin<sup>788</sup>

1190 Ķudret-ile her gice inerdi nūr  
Şol yire şimdi Ķüseyn anda yatur<sup>789</sup>

Cümle ĥalkı hep Yehūdi bir ĥişār  
Var-ıdı iderler anda keS ü kār<sup>790</sup>

<sup>784</sup> Vezin Kusurludur.

<sup>785</sup> Tamām ‘alem M // yarın dine: duñle gine S

<sup>786</sup> “Yedinci Meclis”

<sup>787</sup> Gibi: -S

<sup>788</sup> Ķonların: Ķonlarını S // tenlerin: tenlerini S

<sup>789</sup> Şol: şöyle S / yere: -S

- S47<sup>a</sup> Ol hişār ehli gelüp kazdı yeri  
Gömmek için orada ölenleri<sup>791</sup>
- Çün Hüseyin'i gördiler kim uludur  
Bildiler gayrısı anuñ kuludur<sup>792</sup>
- Çodılar tenhāca kabrine anı  
Gömdiler bir araya қalanını
- 1195 Bellü olsun diyü baş ayaқ ucı  
Kökleriyle iki yılğun ağacı
- Dikdiler andan çekilüp gitdiler  
Ol ağaçlar şimdi anda bitdiler<sup>793</sup>
- Hāricīler çünki yola düşdiler  
Küfe'nüñ şehrine pes yaklaşdılar
- Çondılar bir murğzāruñ yanına  
Derd ü miñnet cümlesinüñ cānına<sup>794</sup>
- Yaқın idi yola Şimr'üñ hānesi  
Ol hārab olup ocağa yanası<sup>795</sup>
- M40<sup>a</sup> 1200 Çonıcaқ ol arada yoldaşları  
Getürüp vardı evine başları
- Çodı başları elinden aşığa  
Şādumān geçdi oturdı döşeğe
- 'Avratı var idi Şimr'üñ mü'mine  
Şıdқ-ıla girmiş idi toğrı dīne
- Şimr'e hātun dir ki [sen] bu başları  
Şuçı ne kesdüñ döküp қan yaşları<sup>796</sup>
- Ol habīs dir bir çeri gelmiş-idi  
Pādişāha kim 'adū olmuş idi<sup>797</sup>
- S47<sup>b</sup> 1205 Baş anuñdur kırduқ anları didi  
Döşegine vardı yatup uyudı

<sup>790</sup> Bir hişār: bī-hişār S

<sup>791</sup> Kazdı yeri: kazdılar S

<sup>792</sup> Ölüdür: ölidirir S

<sup>793</sup> Andan: anda S

<sup>794</sup> Bes: -M / yanına: başına S // derd ü miñnet: dertli miñnet S /

<sup>795</sup> Ocağa: ocağı S

<sup>796</sup> Şuçı: şuca M

<sup>797</sup> Olmuş idi: olmuşdirir S

Nūr ile ʔoldı o dem ʃahn-ı sarāy  
Geldi hātunlar hemīn yüzleri ay<sup>798</sup>

Gördiler yatur Hüseyn'ün başını  
Ağlaşuban döktiler gözyaşını

Başı alup gözlerinden öpdiler  
Üstine müşk ile ' anber sepdiler<sup>799</sup>

Yaş yerine kan döküp ağladılar  
Hasret ile cānların ʔağladılar

1210 Gördi Şimr'ün 'avratı kılıp nazar  
Ol fiğān işidenün bağrın üzeri<sup>800</sup>

Āh u nāle cānına key kār ider  
Söyledi anlardan istifsār ider

Dir sebab n'oldı ki bunda geldiñüz  
Ağlaşup feryād u efgān kıldıñuz

Hüriler misiz ' aceb yāhūd beşer  
Yüzüñüz gören ebed ölmez yaşar<sup>801</sup>

Bu yatan ortada kimün başıdur  
Nice ādemün eşi yoldaşıdur

M40<sup>b</sup> 1215 Didiler çün bilmek istersin bizi  
Fāṭıma'dur ol Resūlullāh kıızı<sup>802</sup>

Biri Hadice'dür[ür] biri ' Ā' işe  
Biri Meryem geldi bile bu işe

Hem Hüseyn'ün başıdur işbu yatan  
Fażl-ı Haqq'a irişüp nūra batan<sup>803</sup>

S48<sup>a</sup> Hāriciler eyledi anı helak  
Aldılar başını cismi oldı hāk<sup>804</sup>

Gitdi anlargin yirlü yirine  
Ay u gün ʔul yüzlerinün nūrına

1220 Geldi Şimr'ün 'avratı başı alur  
Gözlerinden öpdı key zārı kılır<sup>805</sup>

<sup>798</sup> Hemīn: hemān S

<sup>799</sup> Gözlerinden: gözlerini S // sebdiler: şacdılar S

<sup>800</sup> ' Avratı: hātūnı S // azar: deler S

<sup>801</sup> Yāhūd: yoḥsa S

<sup>802</sup> Çün: -S // ol: - S

<sup>803</sup> İşbu: bunda S // fażl-ı Haqq'a: fażlile Haqq'a S

<sup>804</sup> Anı: bunı S // hāk: pāk S

<sup>805</sup> Gözlerinden: gözlerini S

Şu elinde Seyyid'ün yur başını  
Taradı saçın saşalın kaçını

Dāye olmuşdı Hüseyn'e ol niçe  
Bildi kim eyelügi hep geçdi hiçe

Didi Şimr'e ey münāfık bu başı  
Nice kesdüñ eyleyüp bunca işi

Yā niçün añmaduñ hıç Peyğamber'i  
Ey Hāvāric zümresinüñ kemteri

1225 Seyyid'ün pāk cismine çalduñ bıçağ  
Bil ki hāzretde yüzüñ olmaya aq<sup>806</sup>

Ben saña şimden girü oldum hārām  
Didi evden çıkdı kılmadı ārām

İstediler anı çok bulunmadı  
Kancaru gitdügi hem bilinmedi<sup>807</sup>

Çün şabāh oldı dirildi hep çeri  
Dikdiler süñi ucunda başları<sup>808</sup>

Yüridi leşker getürdiler 'alem  
Çaldılar kūs u neķāra zīr ü bem

M41<sup>a</sup> 1230 Tīz 'Ubeydullāh'a vardı müjdeci  
Dir çerinüñ Kūfe'ye vardı uci<sup>809</sup>

S48<sup>b</sup> Hāricīler cümlesi şād oldılar  
Ya' ni dünyāda murādın buldılar

Şimr-i zālim 'Amr-ı Naḥs ile bile  
Girdiler şehrüñ içine cem'-ile<sup>810</sup>

Başları süñiucında götürüp  
Develerde ol ḥatunlar oturup<sup>811</sup>

Her birinüñ gövdesi 'uryān idi  
Ağlamağdan yüregi biryān idi<sup>812</sup>

1235 İñleşürler derd-ile mānend-i ney  
Gice gündüz dirlir idi āh vāy<sup>813</sup>

<sup>806</sup> Hāzretde: maşşerde S

<sup>807</sup> İstediler: aradı S // kancaru: kaçırıldı S / gitdügi: gitdügini S / hem: hıç S

<sup>808</sup> Ucunda: ucına S / başları: yaşları S

<sup>809</sup> Tīz: bindi S / müjdeci: mülteci M // vardı: geldi S

<sup>810</sup> Girdiler: girdi S

<sup>811</sup> Ucunda: ucına S

<sup>812</sup> Biryān: giryān S

Taht öñinde cümlesin indürdiler  
Cevr ü miñnet odına yandurdılar

Hem getürdiler bir altundan sini  
Sini üstünde Hüseyn'ün başını<sup>814</sup>

Ol 'Ubeydullāh öñinde qodılar  
Bil Hüseyn'ün başı budur didiler

Çün 'Ubeydullāh aña dikdi gözi  
Gördi kim şolmış Hüseyn'ün gül yüzi

1240 Aldı başı dizi üstinde qodı  
'Amr-ı Naḥs'ihem ilerü oqudı<sup>815</sup>

Tā ki diye nicesi oldukların  
Uğraşup ceng-i 'azīm kıldıkların<sup>816</sup>

'Amr-ı zālīm ilerü vardı hemīn  
Söze başlayup o dem öpdi zemīn

Müslim oğlu cenge evvel girdügin  
Seyyid'ün yolunda cān baş virdügin<sup>817</sup>

Anuñ itdügi ğarā'ib işlerin  
Hurr-ı Ğāzī'nün 'aceb cünbüşlerin<sup>818</sup>

M41<sup>b</sup> 1245 Ca'fer oğlu hem Ḥasan oğulları  
S49<sup>a</sup> İtdügi erliklerin cümle varı<sup>819</sup>

Daḥi 'Abbās varuban şu alduğın  
Ol yedi biñ leşkere aña salduğın<sup>820</sup>

Hem Hüseyn oğlu 'Alī'nün erligin  
Key behādurlıqkılup severligin<sup>821</sup>

Hāricīler katı savaş itdügin  
Her birinün bağrını yaş itdügin<sup>822</sup>

Kendüsi Seyyid yalıñuz qalduğın  
Ol çeriye dürlü işler kılduğın

<sup>813</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>814</sup> Üstünde: içinde S

<sup>815</sup> İlerü: ilerüye S

<sup>816</sup> Oldukların: oldukları S // kıldıkların: itdikleri S

<sup>817</sup> Yolunda: öñünde S

<sup>818</sup> İşlerin: işleri S // cünbüşlerin: cünbüşleri S

<sup>819</sup> Varı: verin M

<sup>820</sup> Leşkere: leşker ana S

<sup>821</sup> Kılup: kılur S

<sup>822</sup> Bağrını: bağrı S

1250 Hāricī'den hayli ādem yıķduđın  
Cümlesinüñ başına od yaķduđın<sup>823</sup>

'Amr-ı müfsid ü münāfık söyledi  
Her birinden çok hikāyet eyledi<sup>824</sup>

Vaķti kim geldi Hüseyn'ün sözine  
Tamdı başından anuñ ķan dizine<sup>825</sup>

Deldi ķan pes tonların irdi ete  
Dizini<sup>826</sup> deldi hemān geçdi öte<sup>827</sup>

Tīz 'Ubeydullāh ķodı başı yire  
Gördi olmuş dizinüñ üsti yara<sup>828</sup>

1255 Çürümege başladı bir ayağı  
Şol ķadar ot urdı gīr-i yağı

Hasta kim Hāķ'dan irişmez çāresi  
Merhem urduķça açılır yarası

Nice ķıldıysa 'ilāc hoş gelmedi  
Hiç řabīb ol derde dermān bulmadı

Gövdesi ķokdı bi-küllī it gibi  
Oldı murdār İblis-i la'net gibi

S49<sup>b</sup> İledüp ķabre ķodılar yatmadı  
Zīrā yirde yatacaķ iş itmedi

M42<sup>a</sup> 1260 Pāre pāre itdiler kelbler yidi  
Anı gören kimseler böyle didi<sup>829</sup>

Hāricīden olanı<sup>830</sup> ufaķ iri  
Tānışık idüp dirildi her biri<sup>831</sup>

Söylediler maşlahat şimdi nedür  
Şām'a bu hātunları kim iletür<sup>832</sup>

Hem bile alup gide bu başları  
Görmeyevüz dökilen ķan yaşları

<sup>823</sup> Başına od: başın oda S

<sup>824</sup> Amr- ı Müfsid u münāfık söyledi: Amr- ı Müfsid çok hikāyet eyledi S

<sup>825</sup> Tamdı: Tamladı S

<sup>826</sup> M nüshasında "Dizini" kelimesi iki kere kaydedilmiştir

<sup>827</sup> Bes: ol S

<sup>828</sup> Başı: başını S

<sup>829</sup> Yidi: yediler S

<sup>830</sup> Vezin gereği ilgili sözcükteki iyelik eki kaldırılmıştır.

<sup>831</sup> Olan: olanı S / iri mi: (...) S

<sup>832</sup> İletür: iledür M

Key münāsibdür iderse ‘ Amr’a bu  
Kim ḥabāšet oldu her dem ana ḥū

1265 ‘ Amr ile Şimr’e didiler siz gidüñ  
Başları Şām’ da Yezīd’e iledüñ<sup>833</sup>

Rāzī kıldılar bu söze anları  
Aldılar başları hem ḥātunları<sup>834</sup>

Anlara bir miqdār ādem koşdılar  
İki günden soñra yola düşdiler

Gitdiler çünkim o dīn yoḥsulları  
Uğradı bir deyre ol dem yolları<sup>835</sup>

İki biñ yıldan ziyāde ol binā  
Yıqılup olmaz idi hergiz fenā

1270 Gülsitān eṭrāfı gül açmış dehān  
Bülbül öter keşf idüp sırr-ı nihān<sup>836</sup>

S50<sup>a</sup> Mişlini görmüş degül ins ü perī  
Göricek ol қаşr-ı a’lāyı çeri

Vardılar deyrüñ yanında indiler  
Cümlesi bir murğzāra қondılar<sup>837</sup>

Anda rāhibler olur beş yüz қadar  
Her biri İncīl oқur ta’līm ider

Başları bir ulu rāhib var idi  
Mişli yoқ’ aşrında ancaқ bir idi<sup>838</sup>

M42<sup>b</sup> 1275 İrmiş-idi ‘ömri üç yüz yaşına  
Andiçerlerdi hep anuñ başına

Қırқ yıl artuқḥücreden çıkmaz idi  
Bu cihānüñ yüzine bakmaz idi<sup>839</sup>

Қıılır iken gitmege çoқ cehd ü cid  
Deyre yaқın қondı çün қavm-i Yezīd<sup>840</sup>

<sup>833</sup> Başları şām’da Yezīd’e iledüñ: başları Şām’a varnı iletüñ S

<sup>834</sup> Anları: bunları S

<sup>835</sup> Gitdiler: gitdi S // ol dem: bu dem S

<sup>836</sup> Sırrı nihān: söze nihān S

<sup>837</sup> İndiler: қondılar S

<sup>838</sup> Var idi: bir idi S

<sup>839</sup> Yıl: yıldan S

<sup>840</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

İki rāhib vardı tız ikbāl idüp  
Ol pīrūñ öñinde addın dāl idüp

Didiler aña iy dīnūñ ulusı  
Millet-i ‘İsā’da yahşı hūlusı<sup>841</sup>

1280 Yarıcuñ olsun senūñ esnām ü Lāt  
Cümle yerde destigīrūñdür Menāt<sup>842</sup>

Deyre yakın ondı leşker ittifāk  
Luţfuñuzdan ıa bir kez aña ba<sup>843</sup>

Götürürler sūñide var haylı baş  
Bile hātunlar ki döker anlı yaş<sup>844</sup>

Kimi şāzılıılur kimisi yas  
Bilmedük hīç aşlı ne ey cān-ı hūş

Bu kelāmı unki rāhib dīñledi  
Key ta‘ accüb ıldı fi‘l-hāl iñledi<sup>845</sup>

1285 Dördi ol dem deyrūñ üstine ıar  
Ol kesilen başlara arşu baar<sup>846</sup>

S50<sup>b</sup> Seyyid’ūñ gördi başın kim cümle nūr  
Fıkr idüp dir kim ‘aceb hikmet nedür<sup>847</sup>

Deyr içinde aşra ıdı ol kişi  
Şordı işbu leşkerūñ kimdür başı

Gösterüp ‘Amr’ı didiler şol uran  
Kimsedür bu leşkerūñ aydın gören

Geldi rāhib ‘Amr’a eydür ey begüm  
Hāzretūñden var benüm bir dilegüm<sup>848</sup>

M43<sup>a</sup> 1290 Hācetüm oldur başuñ birin alam  
Götürüben irtesi bunda gelem<sup>849</sup>

‘Amr-ı Naş eydür var imdi al birin  
Egleme tızcek getir bunda yarın<sup>850</sup>

Rāhib ol-dem vardı yakın başlara  
Ağlayup ar oldu anlı yaşlara

<sup>841</sup> Dīnūñ: dīn S // Millet-i ‘ibādat yahşı hūlusı: Millet-i ‘İsā’da yahşı hūylusı S

<sup>842</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>843</sup> Deyre: dir S

<sup>844</sup> Götürürler: göturdiler S / sügide: sügülerde S

<sup>845</sup> Kelāmı: kelām M

<sup>846</sup> Dördi: Tördi S / deyrūñ: dīruñ S

<sup>847</sup> Dir kim: ey M

<sup>848</sup> Aydur ey begim: ider ey bigerem S

<sup>849</sup> Götürüben: götürüp S / irtesi: yarın S / girü: -M

<sup>850</sup> Al: ol S / birin: yarın M // egleme: eglenme S



Gördiler şundi Hüseyin'ün başına  
Şanki olmuşdu ezelden āşinā

Didiler ol başa yapışma şakın  
Bu yaña dur yanına varma yakın<sup>851</sup>

1295 Döndi rāhib deyre girdi içerü  
Bir kese altun alup çıkdı girü<sup>852</sup>

Vardı 'Amr'a didi bu altunı al  
Başı vir altun saña olsun halāl

Gördi altunı o dem başı virür  
Aldı rāhib döndi tiz deyre girür<sup>853</sup>

Ɔodı başı yaqdı bir altun çıraƆ  
Kendü oturdı biraz andan ıraƆ

S51<sup>a</sup> Gicenün beş sâ'ati geçdi hemān  
Ɔarşuda rāhib kılor Ɔaddin kemān

1300 Toldı deyrün içi ol dem nür ile  
Şanki cennetdür bezenmiş hür ile

Nür içinde bir nice şahib-kemāl  
Zāhir oldılar idüp 'arz-ı cemāl

Çağırurlar kim budur Ādem ata  
Biri İbrāhīm'dür ol tūran öte<sup>854</sup>

Biri İsmā'il'dür anuñ biri Nūh  
Biri Mūsā'dur biri 'İsā-yı Rūh

Arasından bunlaruñ bir kimse var  
Cümlesinden ol münevver şems-vār

M43<sup>b</sup> 1305 Taht-ı zerrin üzre hoş başında tāc<sup>855</sup>  
Nürdan geymiş muraşşā'lar dibāc<sup>856</sup>

Giricek deyre hem ol eşref vücūd  
Eyledi putlar aña küllī sücūd<sup>857</sup>

Müşk ü 'anber gül benefşe yāsemīn  
Toldı gökçek ƆoƆudan rü-yı zemīn<sup>858</sup>

<sup>851</sup> Başa: başına M

<sup>852</sup> Deyre: dīre S

<sup>853</sup> Gördi: virdi S / virür: alur S // döndi: o dem S

<sup>854</sup> Çağırurlar kim budur Ādem ata: çağırır kim budur Ādem ata bizi S // biri: -S

<sup>855</sup> Birinci mısrasının sonundaki "tāc" kelimesi S nüshasında ikinci mısrasının başında kaydedilmiştir.

<sup>856</sup> Taht-ı zerrin: taht-ı zerrini S

<sup>857</sup> Deyre: der hem S / eşref: müşerref S

<sup>858</sup> Misk: -S // ƆoƆudan: ƆoƆudan S

Bile gelmişdi Ebū Bekr ü 'Ömer  
Daħi 'Osmān ü 'Alī ol şīr-i ner

Şağ u şol tırmuş melekler şaf u şaf  
Muştafā'yı kāmı şıur tāvāf<sup>859</sup>

1310 Bārī işbu resme Faħr-i Kā'ināt  
Geldi eṭrāfında bile bunca zāt

Her biri baķup Hüseyn'ün başına  
Ağlaşup ğarķ oldılar gözyaşına

S51<sup>b</sup> Didiler devr eyleyendenmāh u sāl  
Olmadı bir kimseye hergiz bu ħāl

İssilik kıldı seni key teşne-leb  
Hem şusuzlık eyledi bağruñ kebāb<sup>860</sup>

Aldılar cümle libāsuñı senüñ  
Kerbelā'da ķodılar 'uryān tenüñ

1315 Ğonca gül gibi başuñ elden ele  
Devr iderler gezdürüp ilden ile<sup>861</sup>

Key ķatı zılm itdiler ħaķķı başup  
Rüz-i evvel bu imiş saña naşīb<sup>862</sup>

Tıldı ķan yaş cümlesinüñ gözleri  
Ağlaşurken didiler bu sözleri

Hep kelāmı diñleyüp rāħīb-i pīr  
'Aķlı gitdi düşdi yire ol faķīr

Geldi 'aķlı bir zamāndan yirine  
Şormağ için vardı yaķın birine

M44<sup>a</sup> 1320 Didi ħūrīler misiz yāħod melek  
Baña bildürüñ diyüp itdi dilek<sup>863</sup>

Nice ādemdür arañuzda tıran  
Yüzi nūrı gül gibi şu'le viren<sup>864</sup>

Hem bu yatan baş nedür işi ķatı  
Niçün aldılar bunı ķaldı teni<sup>865</sup>

<sup>859</sup> Tırmuş: tılmış S

<sup>860</sup> Bağruñ: bağrı S

<sup>861</sup> İlden ile: elden ele S

<sup>862</sup> Key: hem S // bu: -S

<sup>863</sup> Diyüp: deyü S

<sup>864</sup> Gül: -M

<sup>865</sup> Bu: -S // ķaldı: ķaldılar S

Ebū Bekr rāhibe ol-dem söyledi  
Cümle ḥāli aña i'lām eyledi

Dir ki bil budur Muḥammed Muştafā  
Ol şefā'at menba'ı kân-ı vefā

S52<sup>a</sup> 1325 Budur ol kim ḥil'atı *levlāk* durur  
Māh-ı ḥurşid işiginde ḥākdurur<sup>866</sup>

Budur ol āḥir zamān peygamberi  
Ḥūb cemāline ḡulām ins ü perī

Biz anuñ yārenleri aşḥābıyuz  
Tābi'ın enşārī hem aḥbābıyuz<sup>867</sup>

Kızı oḡlınıñ başıdur işbu baş  
Ol sebebden ağlaşur hep qurı yaş<sup>868</sup>

Ḥāriciler tıutup öldürdi anı  
Başı budur Ḥaḳḳ'a vaşl oldı teni

1330 Añladı rāhib kelāmuñ varını  
Geldi İslām'a kesüp zünnārını

Aldı bir altun legen ol pīr kişi  
Daḥi müşk ile ḡul-āb gör bu işi<sup>869</sup>

Aḡlayup aqıtdı çok gözyaşını  
Seyyid'üñ yudı mübārek başını<sup>870</sup>

Şubḥa dek bu resme key 'izzet ider  
Çün şabāḥ oldı alup başı gider<sup>871</sup>

Vardı rāhib 'Amr'a dir gördüklerin  
Deyre ol serverlerüñ girdüklerin

M44<sup>b</sup> 1335 Bu arada gineḥatm oldı kelām  
Muştafā'nuñ rüḥına yüz biñ selām

**MECLİS-İ SĀMİN<sup>872</sup>**

S52<sup>b</sup> Sekizinci meclisüñ vasfın diyim  
Söyleyüp gitdi kamu 'aqlüm bilim<sup>873</sup>

<sup>866</sup> Levlākdurur: levlākdur M // ḥākdurur: ḥākdur M

<sup>867</sup> Tābi'ın: Tābi'ı M

<sup>868</sup> Qurı: kul S

<sup>869</sup> Ligen: legen S // müşk: misk S

<sup>870</sup> Çok: çün S

<sup>871</sup> Şubḥa dek: Şubḥadan S / key: hem S // alup: - M

<sup>872</sup> "Sekizinci Meclis"

<sup>873</sup> Diyim: diyelüm S // bilem: bilelüm S

Ol Havārīc leşkeri tırdı gine  
Her birisi geldi at arkasına<sup>874</sup>

Başı rāhibüñ elinden aldılar  
'Azm idüp yola revāne oldılar<sup>875</sup>

Gice konup ırte girü göçdiler  
Müşil' uñ şehri yanında geçdiler

1340 Pes Haleb şehrine yaklaştı sipāh  
Kim sevinür kimisi kııurdı āh<sup>876</sup>

Hāmileydi Şhribānu-yı nigār  
Toğdı anda bir er oğlan şāh-vār

Adı Muhsin girü dünyādan gidüp  
Cennet'e uçdı cihānı terk idüp

Ol sebebden bir gün anda kaldılar  
Eglenüp anuñ yarağın kııldılar

Gice gündüz kona göçe yolına  
İrdiler bir gün Dımışk' uñ iline<sup>877</sup>

1345 İricek şehri Dımışk'a ol çeri  
Muştıladılar Yezīd'e anları

Çarşu çıkdılar aña ulu kiçi  
Şād olup donadı hep şehrüñ içi<sup>878</sup>

Süñi üstünde tutarlar başları  
Seyyid' uñ kızları kızkardeşleri<sup>879</sup>

Develerde oturup zār u hazīn  
Her birinüñ kanlu yaş tutmuş gözin<sup>880</sup>

M45<sup>a</sup> Cümle 'uryān gezdürüp devr itdiler  
Aħmed' uñ Āli'ne çoğ cevri itdiler

S53<sup>a</sup> 1350 Şubħa dek şehrüñ içine girdiler  
Öyle vaqtinde serāya vardılar<sup>881</sup>

<sup>874</sup> Gine: yine S

<sup>875</sup> S nüshasında 1337 ve 1338 beyitlerinin ilk mısralarından tek bir beyit şeklinde kaydedilmiş olup beyitlerin ikinci mısraları kaydedilmemiştir.

<sup>876</sup> Sipāh: süpāh S // kııurdı: ider S

<sup>877</sup> İline: eline S

<sup>878</sup> Şād olup donadı hep şehrüñ içi: Yezīd üstlerine çoğ saçp saçdı S

<sup>879</sup> Tutarlar: dutar S

<sup>880</sup> Tutmuş: Dökdi S

<sup>881</sup> Şubħa dek: Şubħada M // vardılar: girdiler S

Kapı önünde kodılar anları  
Nār-ı fūrkatle göyünmiş cānları

Yalın ayak başı açık yüzleri  
Ol nübüvvet hānedānı kızları<sup>882</sup>

Toza toprağa bulaşmışlar kamu  
Mihnet [ü] cevre ulaşmışlar kamu<sup>883</sup>

Åh u nāle kıldılar oturdılar  
Hem Cenāb-ı Hāḡḡ'a el götürdiler<sup>884</sup>

1355 Aluban Şimr ile 'Amr'ı vardılar  
Perde açıldı serāya girdiler<sup>885</sup>

Her birisi kim Yezīd'ün özini  
Göricek toprağa urdı yüzini

Anlaruñ egnine hil' at virdiler  
Hōn döküp ortaya meclis kırdılar<sup>886</sup>

Hōn tamam oldu kamu oturdılar  
Anda bir altun sini getürdiler

Ol sini üstünde Seyyid'ün başın  
Kodılar dökdi gören kanlu yaşın<sup>887</sup>

1360 Siniyi ol dem Yezīd'ün öñine  
İledüp kaldı görenler tañına<sup>888</sup>

İşbu hāle şād olur çünkim Yezīd  
Rūm ilinden gelmiş-idi bir yigit<sup>889</sup>

İlçi idi Ḳayşer-i Rūm'dan aña  
Göricek bu işleri kaldı taña<sup>890</sup>

Ḳaldırup başın yigit dönderdi yüz  
Ol Yezīd'e söyledi bir nice söz<sup>891</sup>

M45<sup>b</sup> Didi şāhā dīniñüz kimuñ dini  
Kim yaratdı sizi Peyğamber ḡanı<sup>892</sup>

<sup>882</sup> Baş: baş M // ol nübüvvet hānedānı kızları: miḡneti cevre ulaşmış özleri S

<sup>883</sup> S nüshasında 1351 ve 1352 beyitlerin ilk mısralarıyla tek beyit şeklinde kaydedilmiştir. Böylelikle beyitlerin ikinci mısraları kaydedilmemiştir.

<sup>884</sup> Kıldılar: kıluben S // hem: hep S / el götürdiler: yüz getürdiler S

<sup>885</sup> Açıldı: açılmış S

<sup>886</sup> S nüshasında 1357-58. beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>887</sup> Ol: o S / üstünde: üstüne S // gören: görenler S / kanlu: göz S

<sup>888</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>889</sup> Şād: şāz S

<sup>890</sup> Aña: yaña S // kaldı taña: (...) M

<sup>891</sup> Dönderdi: tōndürdi M / yüz: yüzün S // bir nice: muḡkem S / söz: sözün S

<sup>892</sup> Kim yaratdı sizi: kim Yezīd siz S

1365 Rūm ilinde bir kilīsā var ulu  
Anda bir şandukṭurur içi ṭolu<sup>893</sup>

Şandukūñ her gūşesi altun gümüş  
Issı gitmiş anları cümle ḳomuş<sup>894</sup>

S53<sup>b</sup> Döşemişler şanduka bir ḳat ḫarīr  
Ol ḫarīr içinde bir ṭırnaḳṭurır

Pādişāhlar yılda bir kez cem' olur  
Ḳamusı ol ṭırnaḳa ḫürmet ḳılır<sup>895</sup>

Ṭırnaḳ ıssı çoḳdan ölmüş bir ḫımār  
Cümlesi maḳsūdını andan umar<sup>896</sup>

1370 Ḳudret ile aña 'İsā bir kezın  
Bindi diyüp cümlesi sürer yüzın

Kāfir olan kimseler böyle ider<sup>897</sup>  
Bu işi sen yaḫşı itmedüñ gider

Bir daḫi sözüm budur ben diledüm  
Bir zamānda kim ticāret ḳıla-dum<sup>898</sup>

Şatu pazar eyleyüp virem alam  
Ol Yemen iḳlīmine varam gelem<sup>899</sup>

Her diyārı seyr idüp gezdım dayım  
Pes Medīne şehrine irdi yolım

1375 Şordum işbu şehre kimdür ḫükm iden  
Kimüñ emrin gözedür gelen giden<sup>900</sup>

Didiler bunuñ Muḫammed ḫānıdur  
Hem risālet gevherinüñ kānıdur

Ḫücesin buldum varup ḳapusına  
Destūr aldum girmege ṭapusına

İçerü girdüm baña fetḫ oldı bāb  
Yüzini gördüm hemīn bir āfitāb<sup>901</sup>

<sup>893</sup> Ulu: olur S

<sup>894</sup> Şandukūñ: şandugun S

<sup>895</sup> Olur: olup M

<sup>896</sup> Ölmüş: almış S

<sup>897</sup> İde: ider S // itmedüñ: ḳılmaduñ S / gide: gider S

<sup>898</sup> Böyle: -S // ḳıladım: eyledim S

<sup>899</sup> Varam: varup S

<sup>900</sup> Şehre: şehri S // gözedür: gözedürür S

<sup>901</sup> Hemīn: hemān S / bir: -S

- M46<sup>a</sup> Çün nazār kıldum vucūd-ı pākine  
Yüzümi sürdüm ayağı hākine<sup>902</sup>
- S54<sup>a</sup> 1380 Sīnemi çāk eyledüm bī-ihtiyār  
Ol hümā-ṭal'at beni kıldı şıķār
- Başlayup açdı o dem söz dürcünü  
Ṭālī'um buldı sa'ādet burcunu<sup>903</sup>
- Söyledi luṭf ile dir yigit otur  
Küfrüni terk eyle gel imān getir<sup>904</sup>
- Ben nebīler hātemiyem bilmiş ol  
Dīn-i İslām'dur cihānda ṭođrı yol
- Ehl-i şirk dağı hem ehl-i nifāk  
Anlara cennet hāramdur ittifāk<sup>905</sup>
- 1385 Bu kelāmı kılađum gūş eyledi  
Cānumı key mest ü ser-ḥoş eyledi<sup>906</sup>
- Geldüm İslām'a kesüp zünnārımı  
Yolına kıldum fidā hep varımı
- Tāc-ı devlet irdi Hāķ'dan başuma  
Girmiş-idüm ben yigirmi yaşıma<sup>907</sup>
- Bir zamāndan ṭaşra kapu kaçdılar  
Açı virdiler kapuyı çıkdılar
- İçerü girdi iki şeh-zādeler  
Hüsñ içinde Yusūf'ı māt ideler<sup>908</sup>
- 1390 Ellerin kavşurup ol meh-pāreler  
İstediler karşıusunda ṭuralar
- Anları aldı Muḥammed dizine  
Yüzlerin sürdi mübārek yüzine
- Gāh birin[i] oğşar idi gāh birin  
Bağrına başup şığadı şaçların<sup>909</sup>

<sup>902</sup> Yüzümi: yüzini S

<sup>903</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>904</sup> Eyle gel: eylegil S

<sup>905</sup> Hem: -S

<sup>906</sup> Gūş: nūş S

<sup>907</sup> Tāc-ı devlet: tāc u devlet M

<sup>908</sup> Hüsñ: hüseyni S

<sup>909</sup> Oğşar idi: ağşar idi S // şığadı: ṭarardı S

- S54<sup>b</sup>                    Һayli eyyāmdur imānum gizledüm  
Bu sözi ancaķ daһi Şimdi didüm<sup>910</sup>
- M46<sup>b</sup>                    Ey utanmaz ol yigitdür bu ölen  
Sini ile başı ortaya gelen
- 1395                    Ol degül mi kim Muһammed oһŐadı  
Gözlerüm nürü ciger-güşem didi
- Kendüni sen aña ümmet bilesin  
                            Āli'ne bunuñ gibi iş kılasın<sup>911</sup>
- Ey Yahūdī'den kem İblīsdan eŐid  
                            Ƙo bunu var ҺaƘƘ'a yarar bir iş it<sup>912</sup>
- ҺıŐm idüp didi Yezīd bunu Ƙomañ  
                            Öldürüñ Şimdi biraz Ƙursın dimeñ<sup>913</sup>
- Һāricīler ol yigidi Ƙatl ider  
                            Geldi ol dem bir Yahūdī gör n'ider
- 1400                    Zār u giryān ol Һüseyn'ün kızların  
Göricek anlara dikdi gözlerin<sup>914</sup>
- Söyleyüp didi Yezīd'e yā emīr  
                            İŞbu 'avretler niçün oldu eŐir
- Yā sebep ne bunca başlar kesmege  
                            Yoһsa bunlar 'āŐi mi oldu bege<sup>915</sup>
- Dir Yezīd var idi bir düŐmānımız  
                            Balsa fuŐat içer idi Ƙanımız
- Üzerüme geldi cem' itmiş çeri  
                            Ceng iderken 'āƘıbet virdi seri<sup>916</sup>
- 1405                    Bu yatan ortada anuñ başıdur  
Ol Ƙuranlar Ƙızı ƘızƘardaŐıdur<sup>917</sup>
- S55<sup>a</sup>                    Seyyid'ün bildi Yehūdī adını  
Didiler hep biliŐini yadını
- Kim 'Alī oğlı Һüseyn'dür bu ölen  
                            AƘrabādur aña bu maһbūs olan<sup>918</sup>

<sup>910</sup> Ki: -M / imānum: dīnim S / gizledim: gözlerem S // didim: direm S

<sup>911</sup> İŞ: -S / kılasın: idesin S

<sup>912</sup> Kem: hem S // eŐid: eŐed M

<sup>913</sup> ҺıŐm: Һatm S

<sup>914</sup> Zār u giryān: zār-ı giryān S

<sup>915</sup> Ne: -S

<sup>916</sup> İtmiş: itdi S

<sup>917</sup> Ƙuranlar: Ƙuran S



Pes Yezîd'e ol Yehūdî dir şehā  
Böyle mi îmān getürdüñ Allāh'a<sup>919</sup>

M47<sup>a</sup>

Dāvud oldığı zamān bundan öte  
Tarîhinde geçdi seksen üç ata<sup>920</sup>

1410 Dāvud'uñ nesli diyü cümle Yehūd  
Her dem iderler baña ihsān u cūd

Yoğdur elli yıl Muḥammed gideli  
Bu fenā dünyāyı ol terk ideli<sup>921</sup>

Anuñ evlādını işbu ḥāl-ile  
Ödürürsin mekr ü ḥīle al-ile

Sen nicesine müsülmān olasin  
Hem Muḥammed'den şefā' at umasin<sup>922</sup>

Key la'in sencileyin İblīs eşi  
Görmedi hergiz cihānda bir kişi<sup>923</sup>

1415 Kendünüñ sözi Yehūd'a itdi kār  
Çalmadı gitdi elinden ihtiyār<sup>924</sup>

Cümle ḳalbinden olan şekk ü gümān  
Zā'il oldı getürür ol-dem imān<sup>925</sup>

Hāriciler ol kişinüñ ṭurdılar  
Çökerüp ortada boynın urdılar<sup>926</sup>

Gine irişdi kelāmum ḡāyete  
Diñle imdi n' olısar bunda öte<sup>927</sup>

S55<sup>b</sup>

**MECLİS-İ TĀSİ'**<sup>928</sup>

Ṭoḳuzuncı meclise başdım ḳadem  
Dilerin bir hoş ḥaber taḳrîr idem<sup>929</sup>

1420 Çün Yehūdî anda îmān 'arz ider  
Ödürürler anı dünyādan gider<sup>930</sup>

<sup>918</sup> Ḥüseyn' dür: Ḥüseyn imiş S

<sup>919</sup> Sen: -M

<sup>920</sup> Dāvud: Dāvud'ı S

<sup>921</sup> Muḥammed gideli: gide Muḥammed'i S // terk ideli: terk idi S

<sup>922</sup> Umasin: bulasin S

<sup>923</sup> Eşi: işi S

<sup>924</sup> Kendünüñ sözi Yehūd'e itdi kār: Yehūd'ünüñ sözi kendüye itdi kār S // gitdi: kendi S

<sup>925</sup> Getürür: getürüp S

<sup>926</sup> Çökerüp: çökürüp S

<sup>927</sup> Gine: yine S // bunda: bundan S

<sup>928</sup> "Dokuzuncu Meclis"

<sup>929</sup> Başdım: başdı S // dilerin: dilerem S

Ol Yezîd halkına emr itdi girü  
Dir Hüseyin'ün oğlunu aluñ berü

Anı tîz alup içerü girdiler  
Sünniler şankim ölüp cân virdiler<sup>931</sup>

M47<sup>b</sup> Geldi karşıısına Zeyne'l-'âbidîn  
Didi maqşûduñ nedür di ey bî-dîn<sup>932</sup>

Söyleyüp didi Yezîd kanı atañ  
Kerbelâ'da kırdılar aşluñ utañ

1425 Göre kesmişler babañuñ başını  
Öldürüp hep kavmini yoldaşını<sup>933</sup>

Dir idiñüz kim cihānı tutavuz  
Her kimüñle oynasavüz utavuz<sup>934</sup>

Sözleriñüz cümle hep oldı yalan  
Kimseye olmadı bu size olan<sup>935</sup>

Tañrı size tahtı lâyıq görmedi  
Bil muqarrer ol sebebden virmedi

İtdi Zeynel-'âbidîn ol-dem hitâb  
Dir Yezîd'e söyleme ey bî-edeb

1430 Dünyâda girdüñ bu deñlü qanlara  
Rüz-ı maşşerde ne dirsın anlara<sup>936</sup>

S56<sup>a</sup> Oldıñuz bugün cihān milkinde şād  
Âhiretde olırsız nā-murād<sup>937</sup>

Gerçi bize bu aşıl iş itdiñüz  
Şanmañuz yahşi kıilup hoş itdiñüz<sup>938</sup>

Bizden ölenler şehâdet buldılar  
Sizden ölenler şekâvet buldılar

Bizden ölen cennet içre hoş geçe  
Sizden ölen zift-ile kaṭrān içe

<sup>930</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>931</sup> İçerü: içerüye S // sünniler: (...) S

<sup>932</sup> Di: -S

<sup>933</sup> Göre: gör ki S // öldürüp: öldürür S

<sup>934</sup> Tutaruz: tutavuz S // öterüz: ötevüz S

<sup>935</sup> Cümle: cümlesi S

<sup>936</sup> Göreyim: -M

<sup>937</sup> Cihān milkinde: cihānda milki S / şād: şāh M

<sup>938</sup> Kıilup: kıılır S

1435 Bizden ölenler yeri huld u na`im  
Sizden ölenler yeri nār-ı caḥīm

Bizden ölen tā ebed bākī kalur  
Sizden ölen dün (ü) gün zārī kıılır<sup>939</sup>

Bizden ölen cennet içre şādumān  
Sizden ölen tāmudadur her zamān

M48<sup>a</sup> Bizden ölen devlet-i ni`met bula  
Sizden ölen<sup>940</sup> derd-ile miḥnet bula<sup>941</sup>

Bizden ölen Muştafā`nuñ eşidür  
Sizden ölen İblīs`uñ yoldaşidur<sup>942</sup>

1440 Kulağın tıtdı Yezīd işbu söze  
Kaқыyup dir bunı öldürseñize<sup>943</sup>

Vardı cellād diledi aña dege  
Ümmü-külsüm qomadı öldürmege<sup>944</sup>

Çağırup didi nedür böyle ğazab  
Muştafā`ya ḥürmetiñüz bu mı hep

Aña ümmetligi kendüñüze ad  
Koduñuz amma işüñüz hep fesād<sup>945</sup>

Kim anuñ neslini cümle kırasın  
Ḥazretine şoñra nice varasın<sup>946</sup>

1445 Bunca evlād-ı Resül hep virdi cān  
Bī-nihāye itdüñüz zulm-ile qan

Size āḥir olacaq andan su`āl  
Ṭamu odından ḥalāş olmaq muḥāl

Şanmañuz kim bunca işler idesiz  
Dünyadan soñ dem imānla gidesiz<sup>947</sup>

Bu yalan dünyāya hep aldanduñuz  
Cehl-ile ğaflet odına yanduñuz<sup>948</sup>

<sup>939</sup> S nüshasında 1436-37. beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>940</sup> “Ölen” kelimesi müstensih tarafından sehven kaydetmemiştir. Ancak anlam ve vezin gereği kelimeyi mısraya dahil ettik.

<sup>941</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>942</sup> İşidür: eşidir S / İblīs`uñ: İblīs S

<sup>943</sup> Öldürseñize: Öldürseñiz M

<sup>944</sup> Diledi: diledi ki S

<sup>945</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>946</sup> Neslini: neslin M / kırasın: kırasız S // varasın: varasız S

<sup>947</sup> Dünyādan soñ dem imānile gidesin: şonra dünyādan imānsız gidesiz S

<sup>948</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

- S56<sup>b</sup> Çok peşimān olasız şoñ dem velī  
Fevt olana ādemūñ irmez eli<sup>949</sup>
- 1450 Hāricīler cümlesin añladılar  
Ümmü-külsüm' uñ sözün tañladılar
- Bildiler haqdur kamu hep didügi  
Söz degül şehd ü şekerdür yidügi<sup>950</sup>
- Geliserdür 'ākıbet başlarına  
Ġark olalar anca gözyaşlarına
- M48<sup>b</sup> Döndi Zeyne'l- 'ābidīn'e dir Yezīd  
Her ne isterseñ di virem ber- mezīd<sup>951</sup>
- Seyyid eydür dilegüm senden budur  
Babamuñ başını bana [girü] vir<sup>952</sup>
- 1455 Pes Yezīd eydür aqlumda anı  
Daḡi nedür dilegüñ iste anı
- Ġorḡusından gör ne söyler [ol] Yezīd  
Ne dilerseñ dile benden [ber]-mezīd
- Didi Zeyne'l- 'ābidīn var bir dilek  
Ol yeter baña hemān baḡşış belek<sup>953</sup>
- Dilerem cāmi' de minber üstine  
Ben çıkam ḡutbe oḡumaḡḡasdına<sup>954</sup>
- Dir Yezīd bu ḡācetüñ kıldum ḡabūl  
Ḥāḡıruñ ḡoş ḡut yūri var ḡāzır ol<sup>955</sup>
- 1460 Rāviler böyle rivāyet eyledi  
Rūz-ı pencşenbe idi kim söyledi<sup>956</sup>
- 'Ahd u peymān eylediler gitdiler  
Her biri menzile varup yatdılar
- S57<sup>a</sup> Çün şabāḡ oldı güneş ḡaldurdı baş  
Nūra ġark oldı cemī<sup>c</sup> -ıḡaḡ u ḡaş<sup>957</sup>

<sup>949</sup> Şoñ dem şoñra S // olana: olan S

<sup>950</sup> Bildiler: bildi ki S / kamu: -S

<sup>951</sup> Zeyne'l- Ābidīn: Zeyne'l- Ābidīn'e S / dir: ol S // her ne: hem ne S / di: dedi S / ber-mezīd: mezīd S

<sup>952</sup> Bu beyit M nüshasında 1439, 1440 ve 1441. Beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>953</sup> Var bir: vardır S // baḡşış: baḡşı M / belek: dilek S

<sup>954</sup> Okumak: oḡuyam S

<sup>955</sup> Kıldım: itdim S // ḡāḡıruñ: ḡāḡır S / ḡāzır: ḡāzır M

<sup>956</sup> Böyle: -S

<sup>957</sup> Çün şabāḡ oldı güneş ḡaldırdı S // ḡaḡ u ḡaş baş nūra ġarḡ oldı S

İttifâk virdi mü'ezzinler şalâ  
Tâ ki mescide işidenler gele

Geldi Zeyne'l- 'âbidîn kân-i kerem  
Ol gülistan-ı şafâ bezm-i İrem<sup>958</sup>

1465 Mescide geldi Yezîd Mervân-ile  
Bir nice Hâricîler daği bile<sup>959</sup>

Gördi kim geldi cemâ' at hep varı  
Turdı Zeyne'l- 'âbidîn ol dem öri<sup>960</sup>

Eydür imdi ey Yezîd va' deñ kanı  
Minber üstine çıkayın ço beni<sup>961</sup>

Ol peşimân olmuş-ıdı bu işe  
Gönli tolmışdı be-gâyet teşvişe<sup>962</sup>

Dir Yezîd tur bildüğüñ şerh eylegil  
Minbere çıkma oradan söylegil<sup>963</sup>

1470 Anda Zeyne'l- 'âbidîn şâh-ı cihân  
Başlayup bülbül gibi açdı dehân

M49<sup>a</sup> 'Ömri yidi yaşında irmiş idi  
Derd ü miñnet key delim görmüş idi

Evvelâ tevhi'd okudu bâ-uşûl  
Anuñ ardınca daği medh-i Resûl

Şoñra âgâz eyledi ol vâsf-ı hâl  
Hağ aña virmiş feşâhatde kemâl<sup>964</sup>

Çağırup dir ey Hudâ'yı hağ bilen  
Cân u dilden şıdğ-ıla mü' min olan

S57<sup>b</sup> 1475 Muştafâ yolına koyan baş u cân  
Hep fedâ kılan anuñ-çün hânımân<sup>965</sup>

Daği hem anuñ mübarek Âli'ne  
Hürmet ü 'izzet iden evlâdına<sup>966</sup>

<sup>958</sup> Bezm-i Kerem: Bezm-i irem S

<sup>959</sup> Daği: cümle S

<sup>960</sup> Arı: orı? M

<sup>961</sup> Aydur: dedi S / imdi: -S // çıkayın: çıkayım S

<sup>962</sup> Yezîd: -M // gönül: gönli S

<sup>963</sup> Didi: dir S / bildüğüñ: bildüñiz S // çıkma: çıkmağa S

<sup>964</sup> Şoñra: (...) S / vaşf-ı hâl: vağf-ı hâl S // kemâl: mekâl M

<sup>965</sup> Koyan: koyup S

<sup>966</sup> Âli'ne: adına S

Bu ölenler hep Resül'ün Āli'dür  
Ḳalbünüz niçün melâlden hâlidür<sup>967</sup>

Hâni sizden dîn-i İslâm gayreti  
Kim Havâric bize vire hayreti<sup>968</sup>

Atamı kardeşlarımı kırdılar  
Her birisi yerinden ayırdılar<sup>969</sup>

1480 Cümle halka olmuş iken biz delîl  
Görünüz kim nicesi olduḡ zelîl<sup>970</sup>

Haḡ yaradandan berü *Levh* [u] *Ḳalem*  
Böyle kimse çekmedi zulm u elem<sup>971</sup>

Gine divşürdüm kelâm dükkânını  
Keşf idem yarın ma'ârif kânını<sup>972</sup>

### MECLİS-İ 'ÂŞİR<sup>973</sup>

Meclisün onuncısından perdeler  
Açayın gönlüm beyân itmek diler<sup>974</sup>

Çünkü Zeyne'l-'âbidîn bülbül gibi  
Kendüni bildürdi gönca gül gibi<sup>975</sup>

M49<sup>b</sup> 1485 Dir Yezîd vaḡt-i şalât ḡalmışdur az  
Ḳâmet idün tâ ki ḡılınsun namâz<sup>976</sup>

S58<sup>a</sup> Sür'at-ile mihrâba geçdi imâm  
Cum'anun farzın o dem ḡıldı tamâm

Sünnî olan cümlesi kiçi ulu  
Ol Yezîd'e her biri itdi ḡulü<sup>977</sup>

İstediler kim serâyın yıḡalar  
Çıḡarup anı ocaḡa yakalar<sup>978</sup>

Ḳudret-ile bir bulut azın azın  
Ḳapladı ol dem bu dünyânun yüzün<sup>979</sup>

<sup>967</sup> Hâlidür: tıldır S

<sup>968</sup> Hâni: ḡanı S / sizden: sizde S

<sup>969</sup> Kardeşlarım: kardeşlarımı S // ayırdılar: irdiler S

<sup>970</sup> Görünüz: gördünüz / nicesi: nice S

<sup>971</sup> Yaradandan: yaralıdan S

<sup>972</sup> Düşürdüm: Diyüşürdüm M // idem: idüp S

<sup>973</sup> "Onuncu Meclis"

<sup>974</sup> Açayın: açuben S

<sup>975</sup> Çünkü: cümle S // kendüni: kendüyi S

<sup>976</sup> Ḳılınsın: ḡılısun S

<sup>977</sup> Olan: olanlar S // her biri: cümlesi S

<sup>978</sup> Ocaḡa: oda S

1490 Öyle tutdı karañulıķ'ālemi  
Didiler bugün kıyāmet ola mı<sup>980</sup>

Yağdı yağmur ıolı bile esdi yıl  
İndi ıağlardan Dımışk'ın üstine sil<sup>981</sup>

Yarısın şeh-r-i Dımışk'ıñ aldı āb  
Hayli evler yıķılıp oldu harāb<sup>982</sup>

Nice ādemler suya ğarķ oldılar  
Her biri feryād u fiġān kıldılar

Didiler geldi bize Hāk'dan belā  
Anuñ için derde olduķ mübtelā<sup>983</sup>

1495 Bu işe oldu Yezīd hayrān u zār  
Bilemez āhır nicesi ola kār<sup>984</sup>

Didi Mervān bunları tız al çıkar  
Yoħsa bunlar ıurıcaķ şehri yıķar<sup>985</sup>

Bir yaña gönder gideler varalar  
Koma kim şeh-rüñ içinde ıuralar<sup>986</sup>

Key şaķın nā-gāh ğulüvv-i 'ām olur  
Kaşd iderler taħtuña bed-nām olur<sup>987</sup>

S58<sup>b</sup> Yidi ğünden şonra oķutdı giri  
Kātına geldi Yezīd'üñ her biri<sup>988</sup>

M50<sup>a</sup> 1500 Didi Zeyne'l-'ābidīn'e söyleñüz  
Kanda varursız baña şerħ eyleñüz

Göñlüñüz her ne dilerse vireyin  
Cümleñüz ħil'at giyüp göndüreyin<sup>989</sup>

Didiler kim māl u mülk ile bizi  
Aldayımazsın yüri ķo bu sözi<sup>990</sup>

<sup>979</sup> Azın: ben S

<sup>980</sup> Ola mı: olu mı S

<sup>981</sup> Bile: ile S

<sup>982</sup> Aldı āb: aldılar M

<sup>983</sup> Anuñ için anuñçün S

<sup>984</sup> Bilemez: bilmez S

<sup>985</sup> Al: ol M

<sup>986</sup> Yaña: yañadan S

<sup>987</sup> Ğulūm-ı 'ām: Ğulū-yı 'ām S // iderler: ider S / taħtuña: (...) S

<sup>988</sup> Oķutdı: çağırdı S

<sup>989</sup> Cümleñüz ħil'at giyüp göndüreyin: cümleñüz ğidün ben göndereyin S

<sup>990</sup> Kim: -S // yüri: -S

Bizi Şimdi uds'e gönder gidelüm  
Bri anda varuben Şabr idelüm

Şonra sende itdigni bulasın  
Şanmağıl kim rygn urtulasın<sup>991</sup>

1505 Dir Yezd itdim abl cümle szn  
Gtmek içün aydıñuz görem sizün<sup>992</sup>

Döndi Zeyne'l-'bidn dir Őon nefes  
Bir murdım var atuñda aldı pes<sup>993</sup>

Ger bizi irgre Allh yarına  
Minbere ıup Resl'n yirine

Rhına anuñ du'lar ideyin  
Varuban andan yoluma gideyin<sup>994</sup>

N'ola olsun dir Yezd viridi rız  
Geldi başına o dem Hk'dan az

#### MEVT-İ YEZD<sup>995</sup>

*Mef'ln/ mef'ln/ fe'ln*

1510 Yezd zlm ile çünkim dökdi anlar  
Tolaşdı 'kbet boynına anlar

S59<sup>a</sup> 'Acem'de var idi bir h<sup>(v)</sup>ce ulı  
Bile dört yüz yanında cümle ulı

Anuñ adı Muħammed'dr 'Irk  
Sefer aŐdın idüp ıldı yaraı<sup>996</sup>

O dört yüz ulı alup girdi  
Meger günlerde bir gün Őm'a irdi

M50<sup>b</sup> Hseyne'e cümle olan işi tacir  
IŐitdi ağlayup key atı acır<sup>997</sup>

1515 Melmet odı yüregini yadı  
Yzin der-gha ttup göge badı<sup>998</sup>

<sup>991</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>992</sup> Grem: gördüm S

<sup>993</sup> Döndi: dedi S // aldı: ıldı S

<sup>994</sup> Du'lar: du' S // ideyin: ideyim ben S // varuben: varıp S / gideyin: gide ben S

<sup>995</sup> "Yezid'in ölümü"

<sup>996</sup> aŐden idüp: aŐd idüp S

<sup>997</sup> Ağlayup: -S / acır: yanar ve acır S

<sup>998</sup> Odı: ordı M



Didi Kayyūm u Qadīr [ü] Hudā'sın  
İlāhī zālīme sen vir cezāsın

Bunı didi aqardı gözi yaşı  
Alup ğaflet qodı yaşıdığa başı<sup>999</sup>

Görür düşinde kim qopmış kıyāmet  
Cihānda zāhir olmış çok 'alāmet

Terāzū ile kurmışlar Şırāt'ı  
Niceler tīz geçüp bulmuş murādı<sup>1000</sup>

1520 Kimisinüñ bitisi şağ eline  
Virilmiş gider ol cennet āline<sup>1001</sup>

Kesilmiş kiminüñ ağızında dili  
Bitisi qara müşkil cümle hālī<sup>1002</sup>

Kimine taquben zincīr yederler  
Cehennem'den yaña alup giderler<sup>1003</sup>

Kimisi hulle geymişdür şalınur  
Kimisi döğünüp aqlar yolunur<sup>1004</sup>

S59<sup>b</sup> Mükkerem şāf tutup şā'im olanlar  
Namāza dün ü gün qā'im olanlar

1525 Turur ortalarında bir 'aceb zāt  
Yüzinüñ nūrı ider güneşi māt

Qamer qaşından almışdur hilālī  
Görenüñ def' olur cümle melālī<sup>1005</sup>

İder Hurşīd ışiginde yüzün hāk  
İzi tozına müştāk küllī eflāk<sup>1006</sup>

Şefā'at kime itse ümmetinden  
'Aqālar bulur ol Haq rahmetinden

M51<sup>a</sup> Aña kim merhamet kılmaya Aḫmed  
Çekiser bī-nihāye derd ü zaḫmet<sup>1007</sup>

<sup>999</sup> Yaşıdığa: yaşıdığına M

<sup>1000</sup> Kurmuşlar: kırılmış S // niceler: nice S

<sup>1001</sup> Bitişi: berāti S // Cennet Āli'ne: Cennet Bāğı'na S

<sup>1002</sup> Ağızında dili: ağızı dili S // bitisi: berāti S

<sup>1003</sup> Kimine: kiminüñ S

<sup>1004</sup> Yolınur: bulınur S

<sup>1005</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1006</sup> İzi: bizi S

<sup>1007</sup> Derd ü zaḫmet: derlü zaḫmet S

1530 O dem t̄acir anuñ vardı atına  
Nidā itdi Muammed H̄azreti'ne

Eyitdi yā Resūlallāh keremıl  
efā'at it beni de muterem ıl<sup>1008</sup>

Mürüvvet ehlinin lütfuñ igen bol  
Bu üftāde faire dest-ḡir ol<sup>1009</sup>

Muayyed olmadı hergiz sözine  
Naar ılmadı h̄i ala yüzine<sup>1010</sup>

Didi t̄acir āyā sultān-ı 'ālem  
efā'at senden umar cümle ādem<sup>1011</sup>

1535 Vücūduñ mefarıdur kā'inātuñ  
Sa'ādet menba'idur 'ayn-ı zātuñ<sup>1012</sup>

abuñdur server-i sırr-ı İlāhī  
Be-küllī enbiyānuñ pādiahı

H̄acīl eydür sezük(?)and u nebātı  
Cemālūñ virür emvāta ayātı

Günāhım çodur[ur] kim söylemezsin  
Baña niün efā'at eylemezsin

Sebeb n'oldı beyān eyle bileyin  
Yaramaz fi'ilüme tevbe ılayın

1540 Resūl ol-dem 'ayān idüp nihānı  
Mübārek lafzı-ün açdı dehānı<sup>1013</sup>

S60<sup>a</sup> Buyurdı kim sebep oldur burada  
Anuñ-ün saña bamadım bu yirde<sup>1014</sup>

anı serv<sup>1015</sup>-i h̄irāmān gül-'izārum  
Surūrı gön̄lümūñ 'ālemde varum<sup>1016</sup>

Benüm ol gözleri nergis H̄üseyn'üm  
Ciger-gūšem dai hem nūr-ı 'aynum<sup>1017</sup>

<sup>1008</sup> İyitdi: ayıtdı S / İt: -S / beni de: bize de S

<sup>1009</sup> Bol: yol S // bu: ben S

<sup>1010</sup> Muayyed: müfid S / sözine: sözüme S // yüzine: yüzüme S

<sup>1011</sup> T̄acir: te'ir S // ādem: 'ālem S

<sup>1012</sup> S nüshasında 1535-36-37. Beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>1013</sup> Nihānı: nihātı M // Dehānı: nihānı S

<sup>1014</sup> Burada: arada S // bu yirde: burada S

<sup>1015</sup> Vezin ve anlam gerei "serveri" kelimesi "serv" olarak okunmuştur.

<sup>1016</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1017</sup> Güzelleri: -S

M51<sup>b</sup> Şehīd kıldılar anı kim işitdün  
Niçün rāzī olup böyle iş itdün

1545 Baña çün ümmet olduĝuñ bilürsin  
Ķanı bu da'vaya ma'nā kılırsın<sup>1018</sup>

Bahādur kıllaruñ vardur senüñle  
Sözüme tut kılaĝuñ imdi diñle

Eger bugün yüzüm görmek dilerseñ  
Benümle Cennet'e girmek dilerseñ

Ne kim var kıllaruñ ol cümle varın  
Tonansınlar götür mescide yarın<sup>1019</sup>

Ki Zeyne'l-'ābidīn kıaldı piyāde  
Aña ĥayf itdiler igen ziyāde<sup>1020</sup>

1550 Yezīd'üñ bendine oldı giriftār  
O zālīmüñ elinden anı kırtar

İşidüp tācir ol dem kıldı āhı  
Didi ey kā'inātuñ şems ü māhı<sup>1021</sup>

Sözüñ başum yüzüm üzre varayın  
Yoluñda māl nedür cān baş vireyin

Ṭurı geldi ki ayrıla kıatından  
Uyandı ol hemān-dem ĝafletinden<sup>1022</sup>

Baķup gördi evi nūr ile tölmiş  
Ķaranluķgice gündüz gibi olmuş<sup>1023</sup>

S60<sup>b</sup> 1555 Çü tācir vāķıf oldı işbu ĥāle  
Döküp gözyaşın idüp āh u nāle<sup>1024</sup>

Cemī'-i kılların yanına dirdi  
Ne gördiyse düşünde eydiverdi

Ne kim var kıul silāĥ-ıla tonandı  
Şabāh oldı alup mescide geldi<sup>1025</sup>

Gelüp mescide cem' oldı ĥalā'ik  
'İbādet itmek-içün Ĥaķķ'a lāyık<sup>1026</sup>

<sup>1018</sup> Da'vaya ma'nā: ma'nāya da'vā S

<sup>1019</sup> Ol: -S

<sup>1020</sup> Kıaldı: kııldı S

<sup>1021</sup> Kıā'inātuñ: Kıā'inātı S

<sup>1022</sup> Ṭurı: ṭuyı M

<sup>1023</sup> Gördi: -S / evi nūr ile: gözi nūr ile S // kıaranluķ: kıarañu M / gündüz gibi olmuş: gündüze dönmiş S

<sup>1024</sup> Çü: ki S // döküp: döker S

<sup>1025</sup> Oldı alup: olup aluben S

- M52<sup>a</sup> Yezîd geldi bile Mervân vezîri  
Ḥabāşetde bulunmazdı nazîri
- 1560 Çü Zeyne'l-'âbidîn mescide girdi  
Cemâ'at cümle gelmiş baqdı gördi<sup>1027</sup>
- Nidâ kıldı didi âvâz ile ol  
Âyâ mü'min olanlar az u ger bol<sup>1028</sup>
- Muḥammed'den şefâ'at isteyenler  
Ḳanı sünnî müsilmânuz diyenler
- Sevenler cân u dilden Mustafâ'yı  
Bugün kılmak gerek 'ahde vefâyı
- Atamı öldüren ehl-i dâlâlûñ  
Ṭuruñ başın kesüp mâlın alaluñ<sup>1029</sup>
- Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün fâi' lün*
- 1565 Ol cemâ'at çün bu sözi itdi güş  
Şol ki mü'mindür imâni kıldı çüş<sup>1030</sup>
- Sünni olanlar hemân-dem ṭurdılar  
Bir uğurdan kılıca el urdılar
- Hep Yezîd üstine itdiler hücum  
Şanasın şeyṭân idi oldu rücüm
- S61<sup>a</sup> Durdı ol dört yüz gulâmı tâcirûñ  
Ḳırdılar ḳavmi[n] Yezîd-i fâcirûñ<sup>1031</sup>
- Ḥalk arasında Yezîd ol dem geçer  
Çıkdı mescidden serâyına ḳaçar<sup>1032</sup>
- 1570 Var idi öñinde bir eski ḳuyu  
Müsterâḥ olmuş idi yokdı şuyı<sup>1033</sup>
- Varıcaḳ yakın yıkıldı ḳıçına  
Düşdi ol murdâr ḳuyunuñ içine
- Aşdı başından necis çünkim tebâr  
Oldı anda ḥor u zâr itden beter<sup>1034</sup>

<sup>1026</sup> Gelüp: geldi S

<sup>1027</sup> Çü: ki S

<sup>1028</sup> Kıldı: kılıp S

<sup>1029</sup> Kesüp: kesüñ S / alaluñ: aluñ

<sup>1030</sup> Çün: kim S / bu: -M

<sup>1031</sup> Ḳavmi: ḥalkı S

<sup>1032</sup> Serâyına: serâya S

<sup>1033</sup> Müsterâḥec: müsterâḥ S

<sup>1034</sup> Tebâr: beter M

- Dünyâda İblîs gibi azmış idi  
Fitnesinden her biri bezmiş idi<sup>1035</sup>
- M52<sup>b</sup> İşidenler öldüğün tutup yaşın  
Didiler Hâk rahmetinden şaklasın<sup>1036</sup>
- 1575 Şehribânü Ümmü-külsüm hazreti  
Haste olmuşlar idi gâyet kıtı<sup>1037</sup>
- İtdi pervâz ikisinden cân kuşu  
Göriser aḫirini irkek dişi<sup>1038</sup>
- Yirine kıodılar ol gün anları  
Cennete irdi hemân-dem cânları
- Aldı Zeyne'l-'âbidîn kıalancasın  
Akrabâdan bile şâğ olancasın
- Yolda lâzım olanı hâzır ider  
Ol Medîne şehrine varup gider<sup>1039</sup>
- 1580 Varıcağ anlara karşı çıkdılar  
Cânların ḫasret odına yaqdılar
- S61<sup>b</sup> Her biri Ehl-i Medîne 'âmm u ḫâş  
Hep Hüseyn'ün öldüğü-çün tıtdı yas<sup>1040</sup>
- Kim var ise ger keşir ü ger kıalil  
Didiler *el-ḫukmu li'llâhi'l-Celil*<sup>1041</sup>

#### NAŞİHAT-NÂME<sup>1042</sup>

*Mefâ'ılün/Mefâ'ılün/Fe'ülün*

Yezîd çün mağrûr oldu 'izz ü câha  
Bırakdı 'izz-i dünyâ anı çâha<sup>1043</sup>

Kişi kim yaramaz fi'le dürişe  
Ḥudâ'dan aña bir âfet erişe<sup>1044</sup>

- 1585 Bilürsin Nemrûd irmişdi zevale  
Yaluñuz bir siñek oldu ḫavâle<sup>1045</sup>

<sup>1035</sup> Her biri: her kişi S

<sup>1036</sup> Tutup: ve hem S

<sup>1037</sup> Gâyet: iken M

<sup>1038</sup> Aḫirini: aḫir anı M

<sup>1039</sup> Lâzım: hâzır S

<sup>1040</sup> 'âmm u ḫâşş: ḫâşş u 'âmm S // heb: hem S / öldüğüçün: öldigine S / tıtdı yās: itdi ğam S

<sup>1041</sup> Ger keşir ger kıalil: ger kıalil ve ger keşir M / ve: -S

<sup>1042</sup> Neşâyih beyan ider S

<sup>1043</sup> Çün: -S

<sup>1044</sup> Durişa: derişe S

<sup>1045</sup> Nemrûd: Nemrud'ı M / irmişdi: irmişdir S //

Çanı Fir'avn cihāna ğurre oldı  
Şoñunda gör nice şuya boğuldı

Niceler zılm-ile dünyāyı tıtdı  
Çamusın bunda çodı kendü gitdi<sup>1046</sup>

M53<sup>a</sup>

Şu ni'met kim yinür şükri kılmaz  
Gider elden aña çāre bulunmaz

Dün ü gün dürişen fi'l-i fesada  
'Ömür sermāyesin virdi kesāda<sup>1047</sup>

1590 Bu 'ālemde odur ehl-i sa' ādet  
İdinür yahşi ħūyı kendü 'ādet<sup>1048</sup>

Benüm ol 'abd-i ābıķķalb-i 'āşī  
Çamu fi'lüm ħatā Mevlā'ya 'āşī<sup>1049</sup>

S62<sup>a</sup>

Çazandum yüz çarasın nice nice  
'Abeş yirlerde 'ömrüm geçdi hıçe

Ki olmışam hevā-yı nefse bende  
Bırağup mekr-i şeytān çayd u bende<sup>1050</sup>

İşüm fişķ-ıla 'işyāndur hemīşe  
Odur her dem baña şan'atla pīşe

1595 Günāhuma bulunmaz ħadd u ğāyet  
Yaramaz fi'lüme hıç yoķ nihayet

Çazān irdi 'ömrüm bāğı şarardı  
Dirīğā cürm-ile çalbüm çarardı<sup>1051</sup>

Metā'um zāyi' oldı külli varı  
Velī çaldum 'amelden şöyle 'ārī

Görenler zāhiren dir hoş kişidür  
Bunuñ luţf u kerem her dem işidür<sup>1052</sup>

Olaydı gizli ħālüm aşikāre  
Beni iderler idi pāre pāre

1600 Çamu esrārı bilen Çayy ü 'Ālim  
Aña ma'lümdurur ħod cümle ħālim

<sup>1046</sup> Niceler: nice S // kendü: -S

<sup>1047</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1048</sup> Odur: budur S // idinür: idine S / ħūyı: ħurı (?) / kendü: (...) S

<sup>1049</sup> 'Abd-i ābıķ: 'abd-i 'āyıķ S

<sup>1050</sup> S nüshasında 1592-1593 beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>1051</sup> S nüshasında 1595-1596-1599 beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>1052</sup> Zāhiren: zāhirim M

O Kādir mürveti<sup>1053</sup> çok pādişāhum  
Tutup dergāhına rū-yı siyāhum

Umaram rahmetinden itmeyüp dūr  
Günāhumı be-küllī kıla mağfūr<sup>1054</sup>

M53<sup>b</sup>

Çıkıcağsoñ nefes cismümdeki cān  
Baña yoldaş ide imān u Qur'ān<sup>1055</sup>

Hüseyn'ün işiginde kılmaya red  
Vire aḥīr anuñ qurbında merḩad

1605 Temennī eylerem her subḩ u şāmı  
Ki maḩbūl ide ol ḩaḩ bu du'āmı<sup>1056</sup>

İşidicek bunu kim dirse āmīn  
ḩudā virsūñ aña göñli murādın<sup>1057</sup>

Benüm aḩvālūmi çün eyledūñ gūş  
Naşīḩat ister iseñ gel beri ḩoş

Dalup dil baḩrine mānend-i ğavvāş  
Cevāhirden çıkardum key ḩatı ḩāş<sup>1058</sup>

Vireyin saña dūrler ḩub u 'izzī  
Velī ğafletden it ḩalbūñ mu'arrā<sup>1059</sup>

1610 ḩasāvetden çıkargıl göñlüñi pāk  
Uyar hem cānuñı olsun feraḩ-nāk

Bu ma'nā cevherine ḩoş naḩar ḩıl  
Göñüldeñ çıkmasın ğāyet ḩāzer ḩıl<sup>1060</sup>

ḩaḩ'ūñ emrine eyle imtişāli  
Bulasın zātına tā kim vişāli

S62<sup>b</sup>

ḩamu fi'lūñde gör Allāḩ'ı ḩāzır  
Ki oldur cümleñüñ ḩāline nāzır<sup>1061</sup>

Pes aña lāyık it her ne iderseñ  
Anuñ emrinde ol ḩanda giderseñ<sup>1062</sup>

<sup>1053</sup> Aslı “mürüvvet” olan sözcük vezin gereği böylece okundu.

<sup>1054</sup> İtmeyüp: itmeye S // kıla: ide S

<sup>1055</sup> Nefes: nefesde S / cismümdeki: cismimde S

<sup>1056</sup> Temennī: temennā S / eylerem: eyler S // ol: -M / bu: -S

<sup>1057</sup> Göñli muradın: Dārü's-selāmın M

<sup>1058</sup> Dalıp: ḩaleb S

<sup>1059</sup> S nüshasında 1608-1609-1611-1615 beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>1060</sup> Cevherine: cevheri S

<sup>1061</sup> Allāḩ'ı: Allāḩ S

<sup>1062</sup> Anuñ: ḩaḩḩ'ūñ S

1615 Ne arzularsa nefsüñ anı itme  
Şağın şeytān-ıla bir yola gitme  
  
Kimüñ olursa şeytān hem-nişīni  
Anuñ kılmaz şevāb hīç bir işini  
  
Riyāzetle bugün nefsüñi öldür  
Senüñ ‘ālemde bil düşmānuñ oldur  
  
Eger nefsi bileydi ‘Uzza vü Lāt  
Dir-idi nefs elinden dād u feryād

M54<sup>a</sup> Eger nefsini görseydi her ādem  
Kime h̄idmet kıılır añlardı ol dem<sup>1063</sup>

1620 Eger nefis gizlü rāzını açaydı  
Katında turmayup şeytān kaçaydı<sup>1064</sup>  
  
Bu nefis<sup>1065</sup> bir yidi başlu ejdehādur  
Kim öldürse anı oldur behādur<sup>1066</sup>  
  
Ne deñlü var ise ‘ālemde bed-hū  
Bulunmaz nefsüñ akrānı siyeh-rū  
  
Cihān-fesāndur[ur] zīrā inanma  
‘Adāvetdür işi dost ola şanma  
  
Murād-ı nefis-içün anca dürişdüñ  
Nice’tdüñ eyledüñ neye irüşdüñ

1625 Gel inşaf eyle oddan olmadı mı  
Bu sevdālar nihāyet bulmadı mı  
  
Taleb kılsañ demidür zāt-ı Hāğğ’ı  
Cenāb-ı ‘İzzete idüp terağğı<sup>1067</sup>  
  
Bulup ‘ālemde bir mürşīd-i kāmil  
Meşāyihdan ki Qur’ān-ile ‘āmil  
  
Anuñ izni-le olsañ zikre dā’im  
Gider nefsüñdeki na’t-ı behāyim<sup>1068</sup>  
  
Müdām ism-i Hūdā’yı zikr iden dil  
Muğarreblerden olur mişl-i Cibrīl<sup>1069</sup>

<sup>1063</sup> Görseydi: bileydi S // anlardı: dinlerdi S

<sup>1064</sup> Nefs: nefsi S

<sup>1065</sup> Vezin gereği iyelik hali ekli yok sayılmıştır.

<sup>1066</sup> Bu: -S / ezderhādur: ecderhādır S

<sup>1067</sup> 1622 ile 1925 arasındaki beyitler S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1068</sup> Olsañ: olsun S

<sup>1069</sup> Muğarreblerden: muğarrebler S



1630 Һудā'nuñ ismi her derde devādur  
Anuñla cümle һәcетler revādur

Anuñla buldı rif'at ehl-i 'irfān  
Anuñla buldı vuşlat Һаққ'a insān<sup>1070</sup>

S63<sup>a</sup> Anuñla ādem efđaldur melekden  
Anuñla қадри a'lādur felekden

M54<sup>b</sup> Һақ'uñ ismin kişi zıkr itmese ger  
Қалur һayvān-şıfat ol daһi ebter<sup>1071</sup>

Elüñdeyken yigitlik şıһhat u māl  
Düriş kim қазanasın bir eyü һāl<sup>1072</sup>

1635 Çü furşat vaқtidür fevt itme kārı  
Çıқarma elden işbu rüzgārı<sup>1073</sup>

Ne kim yararsa Allah'a қıl anı  
Һаtādur cümленüñ giri қalanı<sup>1074</sup>

Hevā-yı nefс elinden 'aқlı қurtar  
Bir āfetdür o kim varduқça artar<sup>1075</sup>

Һазer қıl ғıybet ü zerқ ü riyādan  
Irağ olma müdām һilm ü һayādan

Dimezseñ daһi işitme mesāvī  
Diyenle işiden olur müsāvī<sup>1076</sup>

1640 Һased бүрүнmesin göñlüñ evine  
Ki cānuñ rüz-ı mahşerde sevine

Tekellüm eyleme küfrī kelāmı  
İdenler görmeye dārü's-selāmı

Getürme kizb ü lağvı hіç zebana  
Elüñle devletüñ atma yabāna<sup>1077</sup>

Dil ebsem olsa ger bil baş esendür  
Һalāş olur ңutanlar һoş resendür<sup>1078</sup>

<sup>1070</sup> Ehl-i 'irfān: cümle insān S // Һаққ'a insān: cümle 'irfān S

S nüshasında mısraların sonundaki insān ve 'irfān kelimeleri yer değıştirilmiş bir şekilde kaydetmiştir.

Bu sebeble beyitteki anlam bütünlüğü bozulmuştur.

<sup>1071</sup> Ger: gerek S // şıfat ol: şıfatında S / ebter: beter S

<sup>1072</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1073</sup> Çü: ki S // elden işbu: elde iken S

<sup>1074</sup> Yararsa: yardırса S / Allāh'a: Allāh S / sen: -M

<sup>1075</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1076</sup> S nüshasında mısraların sonundaki mesāvī ve müsāvī kelimeleri yer değıştirilmiş olarak kaydetmiştir.

<sup>1077</sup> Elüñle: elüñde S

Daḡi ġayrilerüñ 'aybına bakma  
Vücūduñ āteş-i kibr-ile yaqma<sup>1079</sup>

1645 Ġaybı görmek dilersen baq özüñe  
Göremezsın girürse ger gözüñe<sup>1080</sup>

Çıkarğıl kibri gönlüñ ḡānesinden  
Ayır cān murğımı ḡırş dānesinden<sup>1081</sup>

Tevazū' meskenetden olma ḡālī  
Odur bil ḡüsn-i ḡulḡuñ hep me 'ālī<sup>1082</sup>

M55<sup>a</sup> Gönül yıqma işit taḡkīḡ cevābı  
Yıqanuñ zāyi' olur hep şevābı

S63<sup>b</sup> Gönüller şād idersen luḡf-ile ger  
Ḥaḡīḡatde kılırsın ḡacc-ı ekber<sup>1083</sup>

1650 Ḥarāmdan key ırağ ol yime zinhar  
Görüp ġayrileri yir dime zinhār<sup>1084</sup>

Bilüp her kim yise dīni yıqılur  
Anuñ-çün nār-ı düzaḡda yaqılur

Şaḡın ḡıḡd u ġazab 'aḡla ḡavāle  
Olup ırgürmesin anı zevāle<sup>1085</sup>

Ṭoyur acı şusuz olanı ḡandur  
Günāhdan ḡalkı yığ hem ḡayra ḡındur

Gider bed-ḡūylaruñı hep yirinden  
Ki biñ āfet ṭoğar anuñ birinden<sup>1086</sup>

1655 Tevekkül it ḡanā'at kııl varına  
Daḡi ġam yime rızq-ıçün yarına<sup>1087</sup>

Seni ol Yaradan bir ḡaṭre abdan  
Ezel aşluñı var iden türābdan<sup>1088</sup>

<sup>1078</sup> Ger bil: hergiz S/ esendür: (...) S // desendür: penddir S

<sup>1079</sup> Āteş-i kibrile: āteşin kibrile M

<sup>1080</sup> Göremezsın girürse: görmezsün girse S

<sup>1081</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1082</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1083</sup> Şād: sāz S

<sup>1084</sup> Key: ger M // görüp: göre S

<sup>1085</sup> S nüshasında 1652-1653. Beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>1086</sup> Ṭoğar: ṭoğrdı S / birinden: yerinden S

<sup>1087</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1088</sup> Ezel: ezelden S

Ne deñlü cisme kim ol cānı virdi  
Çamunuñ rızk1-çün kaydın[1] gördi<sup>1089</sup>

Bilürsin dünyānuñ yokdur sebātı  
Kişie zehr ider kand u nebātı<sup>1090</sup>

Anuñ zevk u şafāşı külli fāni  
Olanlar pādişāh bu mülke kānı

1660 Cihāna hüküm iderken geldi ferman  
Taleb kıldılar anca derde dermān<sup>1091</sup>

Fenādan bi'z-zarūrī külli geçdi  
Cemī'isi şarāb-ı mevti içdi<sup>1092</sup>

Çıkardı cümlesi ra'nā harīri  
Girüp kabre bıraktılar serīri<sup>1093</sup>

M55<sup>b</sup> Bozuldı şekl-i zībālar olur hāk  
Bulunmazdı eccl zehrine tiryāk<sup>1094</sup>

Yıkıldı her birinüñ köşk ü kaçrı  
Belürmez oldı hiç eyvān-ı Kisri

1665 Gel imdi sen nazar kıll işbu hāle  
Tağıtma 'aqluñı fikr-i muhāle

Bu dünya ni'meti bākī degül çün  
Yaşasañ nice biñ yıl şanki bir gün

Elüñe girse ger mülk-i Süleymān  
Muğarrer kim verirsin 'āķibet cān

S64<sup>a</sup> Çanı atañ anañ dostuñ yārenler  
Bu dünyāyı sevüp gönül virenler<sup>1095</sup>

Ya çanı şādumān yiyüp içenler  
Murādına irüşüp hoş geçenler<sup>1096</sup>

1670 Anuñ kim mālı gelmezdi hişāba  
Yeterdi kudreti yüz biñ nisāba<sup>1097</sup>

<sup>1089</sup> Rızk1 için: rızk1çün M / gördi: kemürdi M

<sup>1090</sup> Dünyānuñ: dünyā S / yokdur: yok S

<sup>1091</sup> Cihāna: cihānda S / fermān: -S

<sup>1092</sup> Şarāb-ı mevti: Şarāb-ı mevti S

<sup>1093</sup> Serīri: serī her biri S

<sup>1094</sup> S nüshasında 1662-1664-1665 beyitleri kaydedilmemiştir.

<sup>1095</sup> Dostuñ: dostlar S// Bu dünyāyı sevüp gönül virenler: murādına irüşüp hoş geçenler S

<sup>1096</sup> S nüshasında 1665 ile 1666 beyitlerinin her beyitten bir mısra almak suretiyle tek beyit olarak kaydetmiştir.

<sup>1097</sup> Yüz: nice S

Urunup başına hoş cevher-i t̄ac  
Giyerdi egnine zer-bāf u d̄ibāc<sup>1098</sup>

Yedügi key nefāyis nāzük [ü] ter  
Be-ġayet çerb ü şirīn şehd ü şekker

Melek-rūlar aña olmuş idi k̄ul  
Turup her biri karşıusunda maķbūl<sup>1099</sup>

Şanurdu şöyle kalur cāvidānī  
Geçinürken bu resme nā-gehānī<sup>1100</sup>

1675 Nihāyet buldı müddet devri döndi  
Ecel cāmın[1] sākī aña şundi<sup>1101</sup>

İdicek nūş anuñ peymānesinden  
Çıkup cān murġı uçdı hānesinden<sup>1102</sup>

Bıraķdı cümlesin topraġa düşdi  
Ne kim var mālī ġayriler üleşdi

M56<sup>a</sup>

Vefā bulmadı aşla hīç birinden  
Elin çekdi cihānıñ hep varından<sup>1103</sup>

Muraşşa 'tonlarından oldu 'ārī  
Kefen geydi kılur feryād u zārī<sup>1104</sup>

1680 Tamarlar taġılup etler çüridi  
Bu dünyāda ebed ölmez diri-di

Bozuldu şūreti hāk oldu cismi  
Unudıldı anuñ 'ālemde ismi

Saña da böyle aġvāl olısdur  
Ki 'ömrüñ ġülsitānı şolısdur<sup>1105</sup>

Yürürken nāgehān bir ġün irüp mevt  
Olursın bu fenāda lā-carem fevt<sup>1106</sup>

Gelür hep başuña bu cümle mezkūr  
Yaķındur saña [olur] şanmaġıl dūr

<sup>1098</sup> Hoş: -S

<sup>1099</sup> Melek-rūlar: melekler S / olmuş idi: olmuşdı S

<sup>1100</sup> Şöyle: öyle S

<sup>1101</sup> Cāmın: cāmı S / sākī: misāfir S

<sup>1102</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1103</sup> Birinden: mālından S // heb: -M

<sup>1104</sup> Tonlarından: tonları S // kılur: kılup S

<sup>1105</sup> Saña da: saña S / olısdur: olısar S // şolısdur: şolısar S

İşbu beyit S nüshasındaki bazı kelimeleri düzensiz kaydedilmiştir.

<sup>1106</sup> S nüshasında 1684-85. beyitler kaydedilmemiştir.

S64<sup>b</sup> 1685 Yarağ gör şoñ peşimān aşşı qalmaz  
Giden kişi cihāna girü gelmez<sup>1107</sup>

Gidersin bunda qalur cümle māluñ  
Bilür misin qabirde n'ola hālūñ

Kimūñ qabri gülistāndur kimūñ tār  
Kimine gül düşer kimisine hār

Ṭanış göñlüñe gör ister mi nārı  
Yaḥūd bostān-ı cennet gül'izārı<sup>1108</sup>

Bugün dünyāda görürseñ yarağūñ  
Olur Firdevs-i a'lāda ṭurağūñ

1690 Eger gāfil bulunursañ yarağdan  
Bağasın cennete gāyet ırağdan<sup>1109</sup>

'İbādet ehlidür giren cināna  
Bugün inkār iden yarın inana

Sözüm gevherdürür şıma şaқıñıl  
Kulağūña bu dürlerden ṭaқıñıl

### MÜNĀCĀT<sup>1110</sup>

M56<sup>b</sup> Āyā sultān-ı Rabbī külli mevcūd  
Virürsin qamuya her laḥzada qūt<sup>1111</sup>

Münezzehsin zamān-ile mekāndan  
Yaratduñ cümle şey'i *kün fe-kāndan*

1695 Cemī' -i māsivāñ hep buña dālldur  
Ki zātuñ Ḥayy u Bāqī bī-zevāldur<sup>1112</sup>

Taraḥḥum qıl bizi fażluña irgür  
Bu ölmüş qalbimüzi girü dirgür

'Ömür sermāyesini yile virdük  
Tamam idüp nihāyesine irdük<sup>1113</sup>

Daḥi efkārımız ṭolu emeller  
Qılamaduq saña lāyıq'ameller

Qazandıq dünyada cürm-i ḥaṭālar  
Kerīmsin umarız senden 'aṭālar

<sup>1107</sup> Yarağ gör: yarağ qıl S // cihāna: cihānda S

<sup>1108</sup> 1685-1686-1687 beyitleri S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1109</sup> Gāyet: yarın S

<sup>1110</sup> Bu başlık M nüshasında kaydetmemiştir.

<sup>1111</sup> Laḥzada: Laḥza M

<sup>1112</sup> 1694-1697-1698-1699-1701 beyitler S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1113</sup> Nihāyesine: nihāyetine S

- 1700 Kāmu kapuña geldük hep eli boş  
Bizi luṭfuñ ḥonıyla toylağıl ḥoş
- Kāpuñdan ğayri yir yokdur varacaḡ  
Tažarru 'lar idüben yalvaracaḡ<sup>1114</sup>
- Murādımız budur her dem ṭapuñda  
Bizi redd eyleme her dem kapuñda<sup>1115</sup>
- S65<sup>a</sup> Günāhımız velī çoḡdur ḡatuñda  
Anı 'afv eylemekdür 'ādetüñ de
- Ḳuluñ işi olur cürm-ile 'ısyān  
Aña sultān ḡılır luṭf-ile iḥsān
- 1705 Umaruz eyleyüp in'āmuñı 'ām  
Olan iḥsānlaruñı ḡılasın tām<sup>1116</sup>
- Yüzümüz ḡarasına baḡmayasın  
Bizi nār-ı cahīme yaḡmayasın
- İşimiz hep ḡaṭādur bellü bayıḡ  
Sen elṭāf it ki oldur saña lāyıḡ<sup>1117</sup>
- Şu ḡil'at kim 'aṭā ḡıldıñ imāndan  
İlāhī bizi 'uryān itme andan
- M57<sup>a</sup> Kelām-ı münzelüñ Ḳur'an ḡaḡḡı-çün  
Olan İsmā'ıl'e ḡurbān ḡaḡḡı-çün<sup>1118</sup>
- 1710 Seḡer vaḡtindeki zārī ḡaḡḡı-çün  
Resül'üñ ol çehār yāri ḡaḡḡı-çün<sup>1119</sup>
- Saña şākirlerüñ şükri ḡaḡḡı-çün  
Daḡi zākirlerüñ zikri ḡaḡḡı-çün
- 'İbādet eyleyen ḡullar ḡaḡḡı-çün  
Kelāmuñ oḡuyan diller ḡaḡḡı-çün
- Ḥüseyn'üñ cismi hem cānı ḡaḡḡı-çün  
Anuñ ol dökülen ḡanı ḡaḡḡı-çün
- Daḡi anda kesilen başı ḡaḡḡı  
Anuñ-çün dökilen gözyaşı ḡaḡḡı<sup>1120</sup>

<sup>1114</sup> Varacak: varavuz // yalvaracak: yalvaravuz S

<sup>1115</sup> Bu beyit M nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1116</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1117</sup> 1706-1707-1710-1711. Beyitler S nüshasında kaydedilmemiştir

<sup>1118</sup> Kelām-ı Münzil'üñ: Kelām-ı menzilin M

<sup>1119</sup> Vaḡtindeki: vaḡtindeḡi M

S nüshasında 1706 ile 1707 beyitlerinin ikinci mısraları yer deḡiştirilmiş şekilde kaydetmiştir.

<sup>1120</sup> Başı ḡaḡḡı: başı ḡaḡḡıçün M

1715 Olan yanında yoldaşları haqqı  
Akan kanları-la yaşları haqqı<sup>1121</sup>

Ḥabīb'üñ Muştafā'nuñ cismi haqqı  
Senüñ zātuñla anuñ ismi haqqı<sup>1122</sup>

Bize yā Rabbi sen eyle 'ināyet  
Ki ihsānuña yoqdur ḥadd ü ğāyet

Uyarğıl ḥ'āb-ı ğaflet içre kalduq  
Gönül murğın 'abeş sevdāya şalduq<sup>1123</sup>

Hevā-yı nefsüñ olduq mübtelāsı  
Ḥuşūşā İblīs'üñ mekr ü belāsı

M57<sup>b</sup> 1720 Hidāyet eyle bize müstaķim yol  
Za'if üftādeyüz key dest-gir ol<sup>1124</sup>

Bizi İmān u Qur'an-ile gönder  
Yaramaz fi'limüzi ḥayra dönder<sup>1125</sup>

Qılup mağfūr kamu 'isyānımızı  
Sa'idler zümresinden eyle bizi

Yüzümüz ḥazretüñde eyleyüp aq  
Bize vir Seyyid'üñ qurbında turaq

Daḥi atam anam mü'min olanlar  
Seni bir hem Resül'üñ haq bilenler

1725 İraq yakın ne kim var 'āmm u ḥāşşı  
Cehennem'den qamuya vir ḥalāşı<sup>1126</sup>

S65<sup>b</sup> İmān ehlini yarın külli şāz it  
'Azāb itme ḥisābı daḥi az it

Qılup cümle belālardan bizi dūr  
Muḥammed ḥürmeti-çün eyle mesrūr<sup>1127</sup>

Şırāt köprüsini āsān geçelüm  
Girüp cennetde yiyelüm içelüm<sup>1128</sup>

<sup>1121</sup> Olan: ola S / yanında: yanındağı S

<sup>1122</sup> Zātuñla: Zātuñda S

<sup>1123</sup> Uyarğıl: uyağıl S / kalduq: kıldıq S // abeş

<sup>1124</sup> Yol: ol S // key: -S

<sup>1125</sup> İmān u Qur'an'ile: İmānile Qur'an'ile S

<sup>1126</sup> CehenneM nüshasından: CehenneM nüshasında S // qamuya: qomaya S

<sup>1127</sup> Qılup: kıılır S // ḥürmetiçün: ḥürmetine S

<sup>1128</sup> Yiyelüm: yeyüp S

İlāhī Hācı Nured-dīnfaķiri  
Yetiřdür fażluña sen ol haķiri

1730 Murādın kıl müyesser dü cihānda  
Eger zāhirde olur ger nihānda

Sa'ādetden virilsün başına tāç  
Mükāşif eyleyüp qalbi gözin aç<sup>1129</sup>

İrüşüp feyz-i luţfuñ aña dā'im  
Hüseyn'ün hizmetinde eyle qa'im<sup>1130</sup>

Yüzün ayırma her dem qapusından  
'Aţālar bulsuñ anuñ qapusından<sup>1131</sup>

S66<sup>a</sup> Anuñla hem bile haşr eyle yarın  
Atası hem anası külli varın<sup>1132</sup>

1735 Ne kim var cürm ü 'işyānı şağışla  
Hüseyn'ün hürmetine hep bağışla<sup>1133</sup>

Qılup a'mālini hep cümle mebrūr  
Daħi sa'yini anuñ eyle meşkūr<sup>1134</sup>

Hüseyn'ün işiginde anı hāk it  
Me'aşiden ayır qalbini pāk it

Cināna toğıcaq gün gibi ol māh  
Ebed kıl anuñ-ıla bile hem-rāh

M58<sup>a</sup> Civārında virüp a'lā maqāmı  
Müşerref eylegil her dem şubħ u şām

1740 Huşūşā Muştafa ol sırr-ı *Levlāk*  
Müdām olsun işiginde yüzüm hāk

Hayā ider sözinden şehd ü şekker  
Utanur gül yüzünden verd-i aħmer

Sa'ādet āsumānında hümādur  
Be-küllī enbiyāya reh-nümādur<sup>1135</sup>

İder māt elini[n] nūrı gün ayı  
Olur gözlere tütüya hāk-i payı

<sup>1129</sup> Sa'ādetden virilsün: Sa'ādet ursun S // qalbi: qalbini S

<sup>1130</sup> Eyle: ola S

<sup>1131</sup> Yüzün: yüzini M // bulsuñ: bulasın M

<sup>1132</sup> Hem: -S

<sup>1133</sup> Heb: -S

<sup>1134</sup> S nüshasında 1735-1737-1738. Beyitler ile 1740-1745. Sayılar arasındaki beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>1135</sup> Müstensih "reh-nümār" olarak kaydedilmiştir. Ancak doğrusu "reh-nümā" şeklinde düzelttik.



Recām budur o sultān-ı Harem'den  
Mürüvvet ma'deni kân-ı keremden

1745 Şu vaktin ide Hâk ihyâ-yı emvât  
Tura yirlü yerinde cümle ecsād

Halâyık cem' ola maḥşer yirine  
Kimisi şâz olup kimi yirine

Kevākib düşe yarılup felekler  
İne yiryüzine küllî melekler<sup>1136</sup>

Ḥudānuñ luṭf kapusı açıla  
'Aṭalar ehl-i İslām'a şaçıla

O rūḥ-ı ṭayyib ü pāk cism-i ṭāhir  
Arada ola güneş gibi zāhir

1750 Dirile çevresinde āl ü aşḥāb  
Tura yanında ḥāzır ḳamu aḥbāb

Cemī'-i ümmeti aña şığına  
Ḳabul idüp o gün ümmetligine

Şefā'atde beni ḳılmaya maḥrūm  
Cehennem odına tā olmayam mūm<sup>1137</sup>

Ḳoyup ser ol mübārek pāyesinde  
Ṭuram anuñ livāsı sāyesinde<sup>1138</sup>

M58<sup>b</sup> Müyesser ḳıla Hâḳḳ ol ḳadre irem  
Cināna anuñ-ıla bile girem<sup>1139</sup>

1755 Ḥudāyā luṭfuña yoḳḥadd ü ḡāye  
Kerīm'sin vir icābet bu du'āya

Hem daḥi āmīn diyenin cümlesin  
Hâḳḳ raḥmetinde ḡarḳa eylesin<sup>1140</sup>

Şefā'at eylesin Maḥşer'de Aḥmed  
Aña dir Ḥācı Nûreddīn'e raḥmet

Çün oldı bu me'ānī şehd-i aḥlā  
Dinür tāriḥ *huve ḥayrun ve ebḳā*

Felek devr itdügince ḥāk u ābı  
Ḥudā ḳılsın mu'azzez bu ḳitābı<sup>1141</sup>

<sup>1136</sup> S nüshasında 1746- 1750 sayıları arasındaki beyitler kaydedilmemiştir.

<sup>1137</sup> Şefā'atde: Şefā'atden S // olmayam: olmaya S

<sup>1138</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1139</sup> Ol: evvel S // anuñile: ol gire S

<sup>1140</sup> Bu beyit M nüshasında kaydedilmemiş olup, beyitlerde takip olunan vezinden farklı olarak aruzun remel bahrinin "Fā'ilātün Fā'ilātün fā'ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

- 1760 Hüseyn'ün maḳteli dinildi anca  
Velī açılmadı bu resme ḡonca<sup>1142</sup>
- S66<sup>b</sup> Nesāyiḡ sözleri hep dürr-i meknūn  
Tutanlar bula *ecrun ḡayru memnun*
- Cemī'-i dāsītānlar şāhıdır bu  
Sa'ādet gencinūn miftāhıdır bu
- 'Acā'ib nazm olundu bu cevāhir  
Su'āl idüp dise ehl-i zevāhir
- Yezīd içün dinildi nice aḡvāl  
Bilinmez hīç ḡaḡḡat nicedür ḡāl
- 1765 Kimisi dir Yezīd öldi imānsuz  
Kimi dir ol Müsilmān'dur ḡümānsuz
- Anuñ-çün la'net ider ba'zı 'ālim  
İhānet ḡıldı evlāda o zālim
- Dimişdür ba'zılar la'net ḡılınmaz  
İmānsuz öldiḡi taḡḡıḡ bilinmez<sup>1143</sup>
- Cevāb oldur rical-i ḡayba irdüm  
Yezīd'ün ḡālını anlara şordum
- Bu 'ālemde olan üçler yediler  
ḡudā bilür ki hep böyle didiler
- M59<sup>a</sup> 1770 Yezīd-i müfsid ü müdbir ü murdār  
Daḡi a'vān u enşarı ne kim var
- Hüseyn'i öldürüp ehlin ki şoydı  
ḡodı ḡaḡḡı virüp bāḡıla uydı<sup>1144</sup>
- İhānet ḡıldılar evlāda ol dem  
Getürüp başlarına ḡuşşa vü ḡam
- Bu dünyāda cezāsın ger bulaydı  
Kimi kelb kimisi ḡınzır olaydı
- S67<sup>a</sup> Velīkin Muştafā'nuñ ḡürmetine  
Tevaḡḡuf itdiler Allāḡ ḡatına<sup>1145</sup>
- 1775 Anuñ dīni ebed nesh̄ olmayısar  
Daḡi ümmet olan mesh̄ olmayısar<sup>1146</sup>

<sup>1141</sup> İtdüḡince: itdikçe S

<sup>1142</sup> Açılmadı: açmadı S

<sup>1143</sup> Demişdür: dediler S

<sup>1144</sup> Şoydı: Şoydılar S

<sup>1145</sup> Tevaḡḡuf: tevaffuḡ M

Resül'ün luḫfi ger olmasa vāfir  
Giderlerdi cihāndan cümle kāfir<sup>1147</sup>

İmānsuz gitmesine çoğ u azı  
O Faḫr-i Kā'ināt olmadı rāzī

Çün evlād-ı Resül'den dökdi qanlar  
Anuñ zulmi-le şusuz çıkdı cānlar

Aña la'net dinilmek lāyık oldı  
Velī şoñ dem Yezīd imānla öldi<sup>1148</sup>

1780 'Azābı key qatıdur şöyle kim bil  
Anuñ üstine geçdügince kırk yıl<sup>1149</sup>

Günāhı yegnilür bir dār-ı miqdār  
Qabirden ḫaşre dek yandırısar nār<sup>1150</sup>

Qaçan kim ölen ādemler dirile  
Qıyāmet qopa bir yire dirile

Ḥayırdan şerden işlediği işi  
Görür hep ol zamānda cümle kişi

İlāhī yüzümüz ḫazretde aq it  
Bizi ol qavm-i zālîmden iraq it<sup>1151</sup>

M59<sup>b</sup> 1785 Ḥaq'ın ḫışmına anlar oldı mazher  
Delil ḫacet degül güneşden azher<sup>1152</sup>

Ki da'vācıları Āl-i 'Abā'dur  
Daḫi hem ol Resül-i Müctebā'dur

S67<sup>b</sup> Anuñ kim müdde'isi ola mezkūr  
Görür mi aḫiretde cennet ü ḫūr

Meger aña Ḥudā'nuñ luḫfi ire  
Şefā'at kıla Aḫmed şoñra gire

Başiret ehlidür bunı bilenler  
Alurlar gevheri şarrāf olanlar

1790 Başiret ehli vāqıf oldı ḫāle  
Başar ehli tolaşdı qıl ü qāle

<sup>1146</sup> Anuñ: anuñ M // mesh: nesh M

<sup>1147</sup> Cümle: küllī S

<sup>1148</sup> Şoñ dem: şoñra S

<sup>1149</sup> Şöyle kim bil: şöyle bil kim S // geçdigince: geçdikde S / kırk yıl: kırk yılda bir kim S

<sup>1150</sup> Yegnilür: yeynilür S / qabirden ḫaşre dek: qabirde ḫaşre dek M

<sup>1151</sup> Ḥazretde: ḫazretünde S / aq: aq S // iraq: iraq S

<sup>1152</sup> Ḥacet: -S

Başar ehli delîl ister sözinde  
Göremez perde var albi gözinde<sup>1153</sup>

Velîler hem Nebîler çoğ u ger az  
amunuñ ide Ha ervāhını şāz<sup>1154</sup>

Dai Faır-ı Cihān’uñ gözi nūrı  
Göñül eglencesi albi sürūrı

Gūlistān-ı şafānuñ serv-addi  
Semen-zārı zamānuñ lāle-addi<sup>1155</sup>

1795 Velîler zūmresinūñ reh-nūmāsı  
Hidāyet būlbūli devlet hūmāsı

Ki olmuşdur şehîd ol Kerbelā’da  
Cefā vū minet ü derd pūr-belāda<sup>1156</sup>

oğup gün gibi cismi tiz olundu  
Aña ’ālemde gāyet hayf olundu

Hūseyn ibni ’Aliyy-i Şîr-i Yezdān  
Sa’ādet burcı üzre māh-ı tābān<sup>1157</sup>

Taıyyāt u selām “sırran ve cehren”<sup>1158</sup>  
Anuñ pāk rūhına “dehran fe-dehran”<sup>1159</sup>

M60<sup>a</sup> 1800 Hem ol şāh-ı cihān-ile alanlar  
Yolunda cān u baş urbān ılanlar

Vefādārılık idenler cümle āle  
Muayyed olmayanlar mūlk ü mālā<sup>1160</sup>

Fedā ılıp anuñ öñinde başı  
Dökenler rāh-ı Ha’da anlı yaşı

S68<sup>a</sup> Ki yoldaşlarıdur ebrār u evtād  
Yatanlar Kerbelā’da ten dü heftād<sup>1161</sup>

Cemī’-i ulu kii şeyh ü ger şāb  
amudan rāzī olsun Hayy ü Vehhāb<sup>1162</sup>

<sup>1153</sup> Başar: başîr S // albi: göñli S

<sup>1154</sup> Ve: -M // ervāhı: vāhı (?) S

<sup>1155</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1156</sup> Ki: kim S // pūr-belāda: bir belāda M

<sup>1157</sup> İbni: bin M // üzre: üzere M

<sup>1158</sup> “Gizli ve açık”

<sup>1159</sup> “Devirden devire”

<sup>1160</sup> S nüshasında 1787-1788 beyitleri kaydedilmemiştir.

<sup>1161</sup> Ki yoldaşlarıdur: dai yoldaşları S

<sup>1162</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

1805 Daḡi ol dürr-i derya-yı dekāyık  
Cihānda kāşif-i sırr-ı ḡaḡāyık<sup>1163</sup>

Semen-zār-ı sa'ādet gülsitānı  
Ledünnī ilmi iḡre ḡaşr-ı sānī

Özi gevher sözi şekker yüzi nūr  
Velīler zümresi beyninde meşhūr<sup>1164</sup>

Merātib virmiş-idi şöyle kim ḡaḡ  
Başiret ehli olan bilür ancak

Du'ā için elin ḡaldursa her bār  
Aña āmīn dir idi cümle aḡyār<sup>1165</sup>

1810 Her ānda şad-hezārān ḡasret ü āḡ  
Güneş gibi ḡolundu ol yüzi māḡ

ḡamer devr itdügince āb u ḡāki  
Münevver olsun anuñ rüḡ-ı pāki

Hem ol server ki anuñ mürşīdidür  
Melek-manzar sa'ādet ḡurşīdidür

Cemāli bu cihānuñ şems ü māḡı  
İşigi 'aşıḡınuñ secde-gāḡı<sup>1166</sup>

Anı medḡ eylese ger nice biñ yıl  
Deñizden ḡatrece şerḡ etmeye dil

M60<sup>b</sup> 1815 Odur mürşīdi cümle kā'inātuñ  
İşit vaşfını sen ol 'ālī-zātuñ<sup>1167</sup>

S68<sup>b</sup> Şerīf ismi ḡoyuḡdur kendüsi pīr  
Vilāyetde nazīri yoḡ hemān bir

Gehi āḡuya binerken Burāḡ'a  
İrer bir demde biñ yıllıḡ ıraḡa<sup>1168</sup>

ḡaçan kim emr-i Yezdān gelse her bār  
Dirilmek ḡācet olsa külli ebrār<sup>1169</sup>

Yedi iḡlīme gönderüp ferişte  
İder ervāḡı da'vet her bir işde

<sup>1163</sup> Ol: -S / dekāyık: ḡaḡāyık M // ḡaḡāyık: dekāyık S

<sup>1164</sup> Özi gevher sözi şeker yüzi nūr: sözi şeker yüzi gevheri nūr S // beyninde: yanında S

<sup>1165</sup> Dir idi: didiler S

<sup>1166</sup> 'Aşıḡınuñ: 'aşıḡıñ S

<sup>1167</sup> Vaşfın: vaşfı S // 'ālī: a' lā S

<sup>1168</sup> Binerken: pīr gāḡ S // bir: -S buñ: bir S

<sup>1169</sup> Ebrār: esrār S

1820 Ki üçler yidiler biñ daği pirlər  
Bile çār gūšenüñ bekçisi birler<sup>1170</sup>

İrişüp bu haber tahte's-şerāya  
Gelürler cümlesi hep bir araya

Anuñ dergāhına bunlar dirilür  
Kamunuñ maqşüdü anda virilür

Gine destür virür ol hep giderler  
Varuban Hālīk'a hıdmet iderler<sup>1171</sup>

Velīler gerçi kim 'ālemde çoğdur  
Gören cümle işi Hızır ile oldur<sup>1172</sup>

1825 Daği şöyle buyurdu Hızır-ı zinde  
Ki aşla hıç yalan yoğdur sözinde

Varıcağ geçmege yarın Şırāt'a  
Çırağ alup eline hem orada<sup>1173</sup>

Geçer ol gün velīlerden bu evvel  
Sözi taħkīkdürür şanma mü 'evvel<sup>1174</sup>

Anuñ evşāfi gelmez hıç zebāna  
Odur şāhib-taşarruf ins ü cāna

S69<sup>a</sup> Muqarrer olduğınca çarh-ı gerdün  
Tecellī kılsun aña zāt-ı bī-çün

M61<sup>a</sup> 1830 Durūd ile selāmlar Muştafā'dan  
Daği hem Āl ü aşhāb-ı vefadan

Kamu medh ü şenāsı ehl-i hağğkuñ  
Mübārek rūhına ol pīr-i pākuñ<sup>1175</sup>

Hem ol sultān-ı 'ālem kuṭb-ı aqṭāb  
Murād-bağşdur cihān fātiḥ-i ebvāb<sup>1176</sup>

Vilāyet burcunuñ tābende māhı  
Kerāmet iqliminüñ şems ü şāhı<sup>1177</sup>

Sa'ādet āsumānınuñ hümāsı  
Velīler zümresinüñ reh-nümāsı

<sup>1170</sup> Çār: dört S

<sup>1171</sup> Varuben: durur S

S nüshasında 1820 ile 1821 beyitlerinin ikinci mısraları yer değıştirilmiştir.

<sup>1172</sup> Çoğdur: yoldur S // Hızır: Haızr M

<sup>1173</sup> Alıp: ola S

<sup>1174</sup> Evvel: ol S

<sup>1175</sup> Ehl-i hağkuñ: ehl-i hāk S // pīr ü pākuñ: pīr ü pāk

<sup>1176</sup> Muradı: murād S / fātiḥ-i ebvāb: feth-i bāb S

<sup>1177</sup> Şems ü şāhı: şems ü māhı S

1835 Olup efđal Ğudā'ya zāt-ı mazher  
Muşavver şekl-i insān nūr-ı ezher<sup>1178</sup>

Değāyık bahrinüñ ğavvāşı oldur  
Ğağāyık cevherinüñ ğāşı oldur

Anuñ mişlini aşla hıç zamāne  
Getürmedi zemīn ü āsumāne<sup>1179</sup>

Odur eṭrāf-ı Rūm'a ğüküm iden şāh  
Dün ü gün Ğızır-ı zinde aña hem-rāh<sup>1180</sup>

Libāsı ağ u tācı Edhemī'dür  
Ğudā emriyle her derdüñ emidür

1840 Şaruşın ela gözli şöyle mağbūb  
Ğasan Abdāl'dur ismiğūb mergūb<sup>1181</sup>

Mübārek rūhına yüz biñ taḥiyyāt  
Her ānda ez-Resūl seyyid-i sādāt

S69<sup>b</sup> Resūl'üñ Āli'ne her şubḥ u şāmī  
İrişün Tañrı'nuñ yüz biñ selāmı

Daği hem āl[ü] aşğāb-ı hüdāya  
“Mine'llāhi'llezī ğaleğe'l-berāya”<sup>1182</sup>

### SEBEB-İ TE'LİF-İ KİTĀB<sup>1183</sup>

M61<sup>b</sup> Eger bir kimse eylerse sü'ālī  
Ki bilmek isteye ol işbu ğālī<sup>1184</sup>

1845 Bi-ğamdillāh tamām idüp kitabı  
Uyarduğ ğafletden ehl-i ğābı<sup>1185</sup>

Ğüseyn'üñ mağteli'ālemde çoğdur  
Ve illā hıç bunuñ mānendi yoğdur

O devlet güneşi toğdı tolundı  
Sebeb ne bu kitāb te'lif olundı

Cevābı şöyledürür ehl-i dile  
Ki ol te'lif ne bā'ış oldı bile<sup>1186</sup>

<sup>1178</sup> Efzal: fazlı S

<sup>1179</sup> Mişlini: Mişli M

<sup>1180</sup> Odur: bu S / Şāh: şām M // ğuzūr zinde: ğızır zinde S

<sup>1181</sup> Mağbūb: mağzūb S // ğüsnü: ğesen M / ğub: -S

<sup>1182</sup> “Mahlukatın yaratılışı Allāh'tandır.”

Bu mısra vezin yönünden kusurludur.

<sup>1183</sup> “Kitabın Yazılış Sebebi”

<sup>1184</sup> Eylemse: iderse S / isteye ol: ister ise S

<sup>1185</sup> Uyardım: uyardığ S / ehl-i ğābı: ehl-i cānı S

Giderken kudret-ile Hacı yolında  
Esir olmuş-idüm kâfir elinde<sup>1187</sup>

1850 Gemiyle rû-yı deryâda kaçarduk  
Murâdımız bu kim Mısr'a geçerdük<sup>1188</sup>

Göründi bir gemi deryâda nâ-gâh  
Harâmîdür bilüp hep olduk âgâh

İrişdi ânide toplar atıldı  
Karañu oldu şan kim gün tutuldu<sup>1189</sup>

S70<sup>a</sup> Kime tokunsa top fi'l-hâl ezerti  
Âdem kanı ile deryâ kızardı<sup>1190</sup>

Mecâl kalmadı aşlâ ceng ü darbe  
Bizi alup iletirdi dâr-ı harbe<sup>1191</sup>

1855 Rodos dirler adına bir cezire  
Cihânda dūzağa oldur nazîre

Ki anı fetih idüpdür Hân Süleymân  
'Adâlet tahtına Sulţân Süleymân<sup>1192</sup>

Tagıtdı kal'asın şehrini yıkdı  
Şıyup putlarını hep oda yakdı<sup>1193</sup>

Yesîri kırtarup secin gamından  
Götürdi şerrini rû-yı zeminden<sup>1194</sup>

M62<sup>a</sup> Muqarrer olduğınca çarh-ı devvâr  
Hudâ ol şahı dâ'im eylesün var

1860 İşimiz taş kesüp toprak çekerdük  
Dün ü gün ağlayup kan yaş dökerdük<sup>1195</sup>

Yağar yağmur olur kışlar eser yıl  
Hişâr yapmaktı hizmet bize her yıl<sup>1196</sup>

Tururdu üstümüze var diyenler  
Müsilmâna terahhum kılmaz anlar<sup>1197</sup>

<sup>1186</sup> Şöyledir: şöyledirür S // Ki: kim S / ol: -M / ne: -S

<sup>1187</sup> Olmuş idim: olmuş S / elinde: eline S

<sup>1188</sup> Murâdımız: murâd olan S

<sup>1189</sup> Ânide: anada M / Atıldı: eyledi S

<sup>1190</sup> Kızardı: kudurdu S

<sup>1191</sup> Ceng ü darbe: ceng ü harbe

<sup>1192</sup> İdüydür: ider S / hân: cân S

<sup>1193</sup> Şehrini: şehrini M // yakdı: yıkdı M

<sup>1194</sup> Yesîri: esîri S

<sup>1195</sup> Taprâkı: toprak M

<sup>1196</sup> Yapmaktı: yapmak idi S



Bizi döğüp sögerlerdi hemîşe  
Alup giderler-idi her dem işe<sup>1198</sup>

Ayağımıza zencîrler taşılup  
Yürürdük dâ'imâ yanup yıkılup

1865 Gice alup koyarlardı kuyuya  
Kıomaz ğam gözlerimiz kim uyuya<sup>1199</sup>

S70<sup>b</sup> Yesîr kaçsa döğüp yaqarlar idi  
Aña yan demüri taşarlar idi<sup>1200</sup>

Kimisinüñ siñirin taşlar idi  
Gözi yaş yirine kan aqlar idi

Kepekden itmek iderler yir idük  
'Aceb biz kıurtulavuz mı dir idük<sup>1201</sup>

Pişen aş mercimek böğrölce baqla  
İlâhî cümlesinden bizi şaqla

1870 İki yıl dağı dört ay bend-i zindan  
İçinde olmadum bir lahza handân

Var idi şeyhimüz mürşid-i kâmil  
Kamuya luğf-ı 'âm ihsân-i şâmil<sup>1202</sup>

'Ulüm 'âlemde kim bâtin u zâhir  
Cemî'isinden olmuş-ıdı mâhir

İşi hilm ü hayâ zühd-ile taqvâ  
İderdi halka i'lâm râh-ı aqvâ<sup>1203</sup>

M62<sup>b</sup> Cemâl'dür ismi hem Lârendeşehri  
Nazîri yok arasañ cümle dehri

1875 Tecellî eyleyüp hoş nür-ı ezher  
Hudâ kılsun anı fazlına mazher<sup>1204</sup>

İrişdi 'âlî himmet pîr-i pâkden  
Bu üftâdeyi ol kıaldurdu hâkden

Çeküp deryâ-yı ğamdan bir kenâra  
Şatun almışlar idi şad dinâra<sup>1205</sup>

<sup>1197</sup> Müsilmana: hışâr yapmak idi S

<sup>1198</sup> Dâ'im: -M / sökerlerdi: sökerler M

<sup>1199</sup> Alup: iletip M

<sup>1200</sup> Yesîr: esîr S

<sup>1201</sup> Kepekden: kepek S

<sup>1202</sup> Luğf-ı 'âm: Luğf-ı tām S

<sup>1203</sup> Râh-ı aqvâ: râh-ı taqvâ S

<sup>1204</sup> Mazhar: azher

- Cihānda ben faķır tekrār vücūdı  
Bulup çok eyledim Hāķķ'a sücūdı
- S71<sup>a</sup> Hem ol kân-ı kerem luţf-ile meşhūr  
Sehāvet menba'ı merhūm u maġfūr<sup>1206</sup>
- 1880 Aşaf 'aşırında Bukrāt'ı zamānuñ  
Cihānda bā' iş emān u emānuñ<sup>1207</sup>
- Vezīr-i a'zam-ı ser-leşker-i şāh  
Muķārin-i selāţın 'ālī der-gāh<sup>1208</sup>
- Ki Hersek-zāde'dür 'ālemde ismi  
Yatur gül gibi Dīl içinde cismi
- Diyār-ı Dīl tūruken şöyle hālī  
'İmāret eylemişdür anda 'ālī
- Daġı cāmi' müretteb hayr-ı vāfir  
Gice gündüz konup göçer müsāfir
- 1885 Hūdā kılsın anuñ rūhını mesrur  
Maķāmın rüz-ı maşşer cennet ü hūr<sup>1209</sup>
- Beni bir kimse alup geldi bile  
İmām u hem haţīb olmaġa Dīl'e
- İrüp cān sem'ına kudret nidası  
Pes ol dem ehl-i Dīl'üñ muķtedāsı<sup>1210</sup>
- Göründi baġr-i Dīl'de dürr-i mercān  
Bu ma'nā cevherine oradur kân
- M63<sup>a</sup> Leţāfet güllerini anda dirdüm  
Murādıma be-küllī anda irdüm
- 1890 Orada buldum iksīr-i hayātı  
Ki gördüm ol resūl-i 'ālī-zātı<sup>1211</sup>
- Baňa bir tuġfe virdi hīç bulunmaz  
Cihānda söylenüp ta'bīr olunmaz<sup>1212</sup>

<sup>1205</sup> Şad-dināra: şad-dünyāda S

<sup>1206</sup> Hem ol kân-ı Kerem luţfile meşhūr: hem ol luţf-ı Kerem kân-ı meşhūr S // sehāvet: se'ādet S

<sup>1207</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1208</sup> Ser-leşkerī: 'askerī S

<sup>1209</sup> Rüz-ı maşşer: rüz-ı maşşer'de S

<sup>1210</sup> Ol dem: oldur S / ehl-i dīlūñ: ehl-i dīnuñ S

<sup>1211</sup> İksir-i hayātı: ekser-i hayātı S // Resūl-i ālī-zātı: Resūl-i hālī-zātı S

<sup>1212</sup> Söylenüp: söyleyüp S

Anuñ adriñ meger bunlar bilürler  
Ricāl-i ayb-ile hem-dem olurlar<sup>1213</sup>

S71<sup>b</sup>

ururken Dīl iinde ben kemine  
Nice irdim iit derdüñ emine

Meger bir gün iriüp fal-ı Yezdān  
Serīrinde sürerek seyr ider cān<sup>1214</sup>

1895 Bahār eyyāmı gül amı dehanı  
Ötüp bülbul 'ayān eyler nihānı<sup>1215</sup>

Geyüp rū-yı zemīn atlās-ı zerrīn  
Göñül murı hümāve zīrde berrīn<sup>1216</sup>

Görür eh-bāz-ı udsi çünkü aydın  
Giderdi dest-i udret bend ü aydın

Mevāni' den hālā buldı olup āz  
Hüviyyetde hevāya ıldı pervāz

Giderdi cān gözinden küllī hābı  
Götürüp feyz-i Rabbānī hicābı

1900 Tefekkür eyledüm ki hi zamānuñ  
ebātı yok zemīn ü āsumānuñ<sup>1217</sup>

Bu dünyā cevri çok dār-ı fenādur  
afā vü lezzeti küllī 'anādur

Be-āyet sāhır ü mekkāredür bu  
İgen ri-ande yüzi aradur bu<sup>1218</sup>

Öñi ekker oñı hep zehr-nākdur  
Kim aır ehlinüñ menzili hākdur

M63<sup>b</sup>

Düenler dāmına bulmaz hālāı  
Anuñ-ün olur anlar Ha'a 'āı<sup>1219</sup>

1905 Niceler māl u esbāb cem' iderler  
oñında cümlesin döküp giderler<sup>1220</sup>

O māl iün yanup cānları nāre  
Bulunmaz anlaruñ derdine are

<sup>1213</sup> Bunlar: unlar S // hem-dem: hem-dān S

<sup>1214</sup> Bir gün: bugün S

<sup>1215</sup> Ötüp: ötürüp S

<sup>1216</sup> S nüshasında 1895- 1898 sayıları arasındaki beyitler kaydedilmemitir

<sup>1217</sup> S nüshasında "ebāt" kelimesinin ilk iki harfi yer deitirilerek "beāt" eklinde kaydedilmitir.

<sup>1218</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemitir.

<sup>1219</sup> S nüshasında 1903-1905-1906-1908-1909. Beyitler kaydedilmemitir.

<sup>1220</sup> Esbāb: esbābı S // Döküp: oyup S

Deger vārişlerine bunca emlāk  
Çürüyüp meyyitüñ cismi olur hāk

Sürer ğayrileri dünyāda şafāyı  
Çeker māl ıssı qabrinde cefāyı

Benüm de gider elden çünkü varım  
Cihānda qalsa bir hoş yādigārim

1910 Sebeb olaydı şayed bir du'āya  
Müdām turduqça öte yevm-i ğāye

Dağı hem vālidem bir şāliha zāt  
Var idi qalb-i şāfi mişl-i mir'āt<sup>1221</sup>

Murād idilse ger üçler yediler  
Gelüp dirlerdi kim göñlüñ ne diler<sup>1222</sup>

Oturup söyletüp her bir maqāmda  
Du'ā kıllurlar idi şubḥ u şāmda<sup>1223</sup>

Bu yolda gerçi sa'y itdüm dūrişdüm  
Velīler meclisine çok irişdüm<sup>1224</sup>

1915 Ricāl-i ğaybe didüm keşf idüp rāz  
Ki bir ḥayr olsa itsem zaḥmeti az<sup>1225</sup>

S72<sup>a</sup> Bulup ecrin şehādetle ğazānuñ  
Vesīle olsa fazlına Ḥudā'nuñ<sup>1226</sup>

Baḥa Maktel Ḥüseyn'i didi anlar  
Hemān-dem şehd ü şekker yidi anlar<sup>1227</sup>

Oquyup diñleyenüñ hep şevābın  
İşitdüm cümle anlaruñ cevābın<sup>1228</sup>

M64<sup>a</sup> Şehīdlerden olur yārüñ cinānda  
Dediler qaldı bu söz dil [ü] cānda<sup>1229</sup>

1920 Düşüp göñlüme ḥaylī eyledi kār  
Diler göñlüm ola bu yolda ber-dār<sup>1230</sup>

<sup>1221</sup> Qalb: -S

<sup>1222</sup> Dirlerdi: dirler M

<sup>1223</sup> Söyletüp: söyleşüp S

<sup>1224</sup> Sa'y: -S // velīler: velī S

<sup>1225</sup> Rāz: rāzı S // ki bir ḥayr olsa itsem zaḥmeti az: ki bir ḥaber olsa ideyim zaḥmeti S

<sup>1226</sup> Ecrin: -S // fazlūña: emrine S

<sup>1227</sup> Maktel Didi. Diler S

<sup>1228</sup> Anlaruñ: anlardan S

<sup>1229</sup> Didiler kim şehīdlerden olur yarın // cinānda işidüp kıldı bu sözi cānın S

<sup>1230</sup> Ḥayli: ḥubbı M / göñlüm: cānım S / ola: -S / ey: -M

Gice h̄iç gelmez idi gözüme h̄āb  
İderdüm āh u nāle mişl-i tullāb<sup>1231</sup>

Beni çünkim ‘aceb sevdāya şaldı  
Dilim ğavvāş olup deryāya daldı<sup>1232</sup>

Cevāhirden bulup ğarrā-yı mergüb  
Anı nazm eyledi küllī igen h̄üb

Getürdi cümlesin bāzār-ı ‘aşka  
Aña cān kıymet olmaz belki başka

1925 Kānı ol müşterī kim vire varın  
Yirine nice yüz biñ ala yarın

Qoyup dünyāyı ‘uqbāya durişe  
Fenādan milk-i ebqāya irişe

Yolunda vire cān baş ola maqtül  
İdine anı Seyyid ‘abd-ı maqbül<sup>1233</sup>

Velī bu cevherüñ kadri bilinmez  
Anuñ-çün degmede kıymet bulunmaz

S72<sup>b</sup> Mālı az hayr-içün ammā ziyānla  
Şu deñlü var ki gelmez beyān-ile<sup>1234</sup>

1930 ‘Aceb budur ki dünyā bākī qalmaz  
Kişiye şoñ nedāmet aşşı kılmaz<sup>1235</sup>

Ölür ādem qalur hep māl u esbāb  
Muqarrer bilür anı şeyh u ger şābb<sup>1236</sup>

Qalan emlāki vārişler alur hoş  
Gider māl ıssı dünyādan eli boş

Ulu miñnet çeker qa‘r-ı zemīnde  
Anuñ vārişleri ‘işret deminde

Bunı taḥkīk bilürken her birisi  
Ölenden ‘ibret almaz h̄iç dirisi<sup>1237</sup>

M64<sup>b</sup> 1935 Daḥi dünyāda anuñ hırşı artar  
Alur gönlini ğaflet gözin örter<sup>1238</sup>

<sup>1231</sup> Gice: ki S h̄āb: hayāli S // tullāb: tullābı S

<sup>1232</sup> ‘Aceb: -S // dīlim: dilerim S

<sup>1233</sup> Maqtül: maqbül S

<sup>1234</sup> Bu beyit M nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1235</sup> ‘aceb budur ki: ‘acebdır bu ki S // kılmaz: qalmaz S

<sup>1236</sup> 1930-1932 sayıları arasındaki beyitler S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1237</sup> Bilürken: bilüñiz S // olandan: elinden S / dirisi: birisi S

<sup>1238</sup> Gönlin: gönlini S

Cihānda ehl-i ḥayrāt key ḳalīldür  
Ḳavī az çoğı ḥalkuñ hep zelīldür<sup>1239</sup>

Ki zīrā ekşeri nefsi ḳulıdur  
Ḥalāş olan meleklerden ulıdur<sup>1240</sup>

Emānetdür elinde cümle mālı  
Alurlar kendü ḳalır şöyle ḥālī<sup>1241</sup>

Anuñ-çün ḥayra hīç yoğdur mecālī  
Bu resme didiler ğaybuñ ricālī

Āyā ehl-i nażar luţf ile her bār  
Benüm 'aybumı setr it ḳılma izḥār<sup>1242</sup>

1940 Olan sehvinı ışlāh it yirinde  
Ki vardur sehv ü noḳşān her birinde<sup>1243</sup>

Mürüvvet ehlidür her 'aybı örten  
Cihānda bī-ḥayādur perde yırtan<sup>1244</sup>

Benüm ḥod cehl-i noḳşānum 'ayāndur  
Bilür ehl-i kemāl bellü beyāndur<sup>1245</sup>

Bu ḳandan kim Ḥüseyn'i yād idem ben  
Anuñ-çün bir kitāb bünyād idem ben<sup>1246</sup>

S73<sup>a</sup> 1945 Aña lāyık feşāḥat yoğ dilümde  
Zekāvet ḳanı 'aḳlımda dilümde

İşitdük kim Süleymān cinn ü nāsa  
Geçerdi ḥükmi cümle 'āmm u ḥāşşa

Ṭurup her ṭā'ife tuḥfe getürdi  
Nice 'özü ile ol şāha yetürdi<sup>1247</sup>

Çekürge budın almış bir ḳarınca  
Ki ya'nī armağān iltür yirince

Yüridi geh yesār u gehyemine  
Varup dergāha yüz urdı zemīne<sup>1248</sup>

<sup>1239</sup> Ehl-i ḥayrat: ḥayrat ehlī S

<sup>1240</sup> Zīrā: ḥalkuñ S // meleklerden: melekler S

<sup>1241</sup> Kendü: şoñra S

<sup>1242</sup> Ehl-i nażar: ehl-i nażīr S

<sup>1243</sup> Sehvinı: sehvin M // ki vardur: ki var anda S

<sup>1244</sup> Örten: örter S // yırtan: iden S

<sup>1245</sup> Ḥod: çün S

<sup>1246</sup> Ḳandan kim: ḳanda S

<sup>1247</sup> Getürdi: götürdi M // yetürdi: götürdi M

<sup>1248</sup> Bu beyit S nüshasında kaydedilmemiştir.

M65<sup>a</sup> 1950 Süleymān'a didi ey mazhar-ı Hāk  
Benüm sen şāha tuhfem budur ancak<sup>1249</sup>

Ķabūl it bundan a'lā yoĶkatumda  
Bulunan budur ancak kudretümde

Hemān-dem tuhfe maĶbūl oldu şāha  
Gidüp Ķarınca ol-dem girdi rāha<sup>1250</sup>

Benüm daĶi aña beñzer maĶālüm  
Ķüseyn'ün maĶtelinde Ķīl ü Ķālüm<sup>1251</sup>

Umaram ide maĶbūl Ķılmaya red  
Bu ednā tuhfemi ol nesl-i AĶmed<sup>1252</sup>

1955 Ķamu eksikligüm tuta tamama  
Olam Cennet'de hem-sāye İmām'a<sup>1253</sup>

Civārında anuñ mesrūr ola cān  
Murādum hem müyesser Ķıla Yezdān<sup>1254</sup>

Bizi yā Rabbi Ķafletden Ķalāş it  
MuĶarreblerle dergāhuñda Ķāşş it<sup>1255</sup>

Hidāyet eyledün Ķün toĶrı dīne  
RefīĶ it tevfiĶuñ biz mücrimīne<sup>1256</sup>

Ķalıpdur nefsimüz emmārelikde  
Ķuşuşā mekr-i İblīs aralıkda

1960 Göñül şeh-bāzını şalduĶ hevāya  
Seni Ķoyup uzandı māsivāya

İlāhī sen 'ināyet eyle bize  
'AĶālar Ķıl cinānda cümlemüze

S73<sup>b</sup> DaĶi bu müznib ü mücrīm ü 'āşī  
Hevā-yı nefse tābi 'Ķalb-i Ķāsī

FaĶīr u Hācı Nūre'd-dīn ŦaĶayī  
TevvaĶĶu' iden eltāf -ı 'aĶāyī<sup>1257</sup>

Olup fişĶ-ıla 'işyān işi dā'im  
Yatur Ķaflet içinde şöyle nā'im<sup>1258</sup>

<sup>1249</sup> Sen şāha: -S

<sup>1250</sup> Oldı: ola S // gidüp: dönüp S / ol dem: fi'l-hāl S

<sup>1251</sup> Aña: baña S

<sup>1252</sup> Ķılmaya: Ķılmada S / red: -S // tuhfemi: tuhfe S

<sup>1253</sup> Ŧuta: tüt S // hem-sāye: sāye S

<sup>1254</sup> Murādım: murādımı S / Ķıla: Ķıl S / Yezdān: ey cān S

<sup>1255</sup> Rabbi: Rab S

<sup>1256</sup> 1957-1959 sayıları arasındaki beyitler S nüshasında kaydedilmemiştir.

<sup>1257</sup> ŦaĶayī: ŦaĶabī S

- M65<sup>b</sup> 1965 Anı uyar ki tā ol da uyara  
İrüp riḳḳat maḳālde ḳīl ü ḳāle<sup>1259</sup>
- Hicābı ref' idüp kalbi gözinden  
Diline vir anuñ hikmet sözinden
- Hüseyn'üñ āsitānında siyeh-rū  
Odur bir bende-i müdbir ü bed-ḥū
- O devlet işiginüñ ol ḡulāmı  
Dinecek didi ol bunca kelāmı
- Hudāyā ḥamd ü şükr ile taḥiyyāt  
Dahi hem Muştāfā'ya çok şalavāt
- 1970 Bile Āli'ne aşḥābına her bār  
Muḳarrer olduḡınca çarḥ-ı devvār<sup>1260</sup>

<sup>1258</sup> Olup fişḳile 'isyān işi // dā'im yatur ḡaflet içinde şöyle dā'imi S

<sup>1259</sup> Uyara: yāre S // ḳīl u ḳāle: ḳīli yāre M

<sup>1260</sup> Bile: bile hem S



*Akdoğan, Eyüp, Hacı Nûreddîn Efendi ve Hüseyin'in Makteli Adlı Eseri,  
Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Mehmet Akkuş, 224 s.*

## ÖZET

*Kastamonu'nun "Daday" ilçesinden olan Hacı Nûreddîn Efendi, 15.yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış mutasavvıf bir şairdir. Hacı Nûreddîn Efendi'nin tespit edebildiğimiz tek eseri "Hüseyin'in Makteli"dir.*

*Çalışmamız, giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında şairin yaşadığı devrin genel durumu hakkında bilgiler aktarıldıktan sonra Türk edebiyatında Maktel-i Hüseyin yazma geleneği hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde, şairin hayatı üzerinde durulmuştur. Tezin ikinci bölümünde, şairin eseri olan "Hüseyin'in Makteli" ele alınmış; eserle ilgili genel bilgiler verilmiş, eserin muhtevası özet biçiminde sunulduktan sonra eser, şekil özellikleri bakımından incelenmiştir. Ayrıca eser, kendi türünde yazılmış olan diğer Maktel-i Hüseyin'lerle şekil ve muhteva açısından mukayese edilmiştir. Üçüncü bölümde ise, eserin metni hazırlanırken kullanılan nüshalar tanıtılmış olup metnin kuruluşunda izlenen yöntem ve teknik özellikler hakkında bilgi verilmiştir. Tezin sonuna ise, "Hüseyin'in Makteli"nin tenkitli metni eklenmiştir.*

*Anahtar Kelimeler: Hacı Nûreddîn Efendi, Maktel, Maktel-i Hüseyin, Hüseyin'in Makteli, Kerbela.*

*Akdoğan, Eyüp, Hacı Nûreddîn Efendi and His Works Called Hüseyin'in Makteli, Master Thesis, Advisor: Prof. Dr. Mehmet Akkuş, 224 p.*

#### **ABSTRACT**

*Hacı Nûreddîn Efendi who is from Daday district of Kastamonu is a sufistic poet lived between end of the 15th century and first half of the 16th century. It is “Hüseyin'in Makteli” that we identify Hacı Nûreddin Efendi's only work.*

*Our study consist of prologue and three parts. In prologue after giving some information about the duration of the period in which the poet was living, a short explanation on customs of writing of Maktel-i Hüseyin. In first part, it is focused on the poet's life. In the second part, poet's work “Hüseyin'in Makteli” was handled; general information about the work was given, after the presentation of the short summary of the content it was examined in terms of form properties. Besides, the work of art is compared to others samples of Maktel-i Hüseyin in terms of form and content. In part three, information is provided on copies which are used in the process of writing the text, properties of methods and techniques used during establishment of text. At the end of the thesis paper critical text of the “Hüseyin'in Makteli” was added.*

*Key word: Hacı Nûreddîn Efendi, Maktel, Maktel-ı Hüseyin, Hüseyin'in Makteli, Karbala.*